

Vatra veche

Supliment Nichita Stănescu

3

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XV, nr. 3 (171) martie 2023 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) • Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 • Redactor-șef fondator Romulus Guga • VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

ADAM PUSLOJIĆ, EUGEN SIMION, NICOLAE BĂCIUȚ, CONSTANTIN STERE
MUZEUL MEMORIAL „NICHITA STĂNESCU”, 31 MARTIE 2019

Nichita Stănescu - 90 /40

SUMAR

Să ne mai (re)amintim de... Nichita Stănescu, de Dumitru Hurubă/3
Nichita Stănescu – o existență poetică, de Adrian Dinu Rachieru/4
Marele Nichita și fiziologia durerii, de Nicolae Suciuc/8
„Argotice – cântece la drumul mare”, de Doina Bălțat/11
Nichita Stănescu – un magician al cuvintelor și necuvintelor, de Mircea Daroși/14
Posteritatea lui Nichita Stănescu/de Ioan Groșescu/15
Dialogul continuu, de Nicolae Băciuc/16
Orizonturi și viziuni, de Nicolae Băciuc/16
În loc de Postfață, de Nicolae Băciuc/17
Nichita – printre întrebări (Nicolae Băciuc), de Simona Mișuțiu/18
Scrisori deschise/Testament, de Livia Ciupercă/19
Nichita Stănescu la Chișinău, de Aliona Grati/20
Nichita Stănescu – 90. Ordinea cuvintelor, de Ognian Stamboliev/25
Poetul nu moare, de Veronica Pavel Lerner/27
Un gând pentru Nichita, de Simona Mișuțiu/28
Întâmplarea că ești, domnule Nichita, de Răzvan Ducan/29
Poeme de Răzvan Ducan/30
Nichita Stănescu în „Rugăciune”, de Iulia-Mara Doană, Dumitru Radu Cristian. Coordonator:
Mihail Brînzea, M. Th./31
Față-n față. „Laudă omului”/„Copacul din casă”, de Georgiana Pop/33
Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”. Laureați/35
Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”. Ediția 2023. Program/37
Georgeta Filitti - Premiul pentru Opera Omnia/40
Liviu Ioan Stoiciu - Marele Premiu „Nichita Stănescu” pentru Poezie/42
Interviu cu Liviu Ioan Stoiciu, de Nicolae Băciuc/43
Pompiliu Căciunescu – Premiul „Nichita Stănescu” pentru critică literară/46
Nicu Alifantis - Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu/49
De la Nichita la Nicu Alifantis, de Nicolae Băciuc/51
Poezia lui Nichita Stănescu, în rostiri actorești, de Nicolae Băciuc/51
În martie, în numele lui Nichita Stănescu, de N. Băciuc/52
„Unde sunt cei care nu mai sunt?”. In memoriam, Vasile Tărățeanu, de Livia Ciupercă/53
Dragă frate Vasile, de Nicolae Băciuc/53
„Atâta timp cât steaua-mi...” de Nicolae Suciuc/54
Interviu. Acad. Vasile Tărățeanu, de Daniel Mișu/57
Poeme de Vasile Tărățeanu/58
In memoriam. Eugen Simion/59
Vatra veche dialog cu Eugen Simion, de Nicolae Băciuc/61
A fost odată... Adam Puslojić, de Doina Bălțat/63
Interviu cu Adam Puslojić, de Nicolae Băciuc/66
Mesaj din boema română cu Adam Puslojić și Nicolae Băciuc, de Daniel Mișu/67
Interviu cu Adam Puslojić, de Miron Manega/68
Ultimul interviiu cu Adam, de Ioan Baba/69
Adam Puslojić îl aduce pe Nichita Stănescu..., de Daniel Mișu/69
In memoriam. Răzvan Theodorescu. Prezentul continuu, de Nicolae Băciuc/70
Dialog cu D.R.Popescu, de Rodica Lăzărescu și Loredana Tuchilă/71
Album fotografic al Festivalului, ediția 2022/75

Ploiești, în Parcul „Nichita Stănescu”

Teatrul de Animație pentru copii și tineret Imaginario

Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”

Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga”

Număr ilustrat cu imagini de la Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, Ploiești, ediția 2022

Să ne mai (re)amintim de...

NICHITA STĂNESCU

(1933-1983)

Până la urmă, majoritatea criticilor literari au căzut de acord că Nichita Stănescu este, după Eminescu, cel mai important poet național. Însă alții, au reacționat prompt: și-atunci, cu Blaga, Arghezi..., ce facem, unde îi plasăm în acest clasament? Iar disputa continuă. Dar în acest comentariu nu e locul și nici cazul, așa că mă voi referi în cele ce urmează strict și pe scurt la chestiuni de aducere aminte... Așadar, cel despre care va fi vorba în cele ce urmează, fiind și personajul principal al acestui comentariu, este poetul, scriitorul și eseistul român, **NICHITA STĂNESCU**, membru post-mortem al Academiei Române, de la a cărui naștere – 31 martie 1933 – se împlinesc 90 de ani la 31 martie 2023.

Dar, înainte de alte cele, consider oportune câteva elemente biografice privitoare la Nichita Stănescu: s-a născut la 31 martie 1933 la Ploiești, ca fiu al Tatianei Cereaciuchin și al lui Nicolae Hristea Stănescu și s-a stins din viață la București la 13 decembrie 1983, din cauza unei hepatite cronice, fiind înmormântat la Cimitirul „Bellu” din Capitală. În perioada 1944-1952, poetul a fost elev al Liceului „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești și a continuat urmând, între 1952-1957, cursurile Facultății de Filologie a Universității din București. În același an, 1952, el s-a căsătorit cu Magdalena Petrescu, dar cei doi se vor despărți după numai un an, o nouă căsătorie având loc abia după 10 ani, în 1962, cu poeta și eseista Doina Ciurea, dintr-o iubire care a generat tema volumului „O viziune a sentimentelor” (1964) – se spune. Dar între 1962-1982, după cum a mărturisit Ștefan Augustin Doinaș, în 1977 Stănescu ajunsese deja să fie dependent de alcool, în principal de votcă, datorită cărui fapt, crizele hepatice ale Poetului s-au înmulțit și acutizat către anul 1981, fiind nevoie de internare la Spitalul Fundeni – un semnal puternic de sfârșit, ceea ce s-a și întâmplat 2 ani mai târziu când, în noaptea de 12 spre 13 decembrie, Poetul s-a stins din viață.

În anul 1955, Nichita Stănescu și-a alcătuit volumul de poezii intitulat „Argotice” – însă publicat abia după moartea sa, în 1992, de Doina Ciurea; în anul 1957, a debutat simultan în revistele „Tribuna” din Cluj și „Gazeta literară”, revistă la care este angajat (1957-1958) corector și-apoi redactor, director al *Gazetei* fiind scriitorul Zaharia Stancu (1902-1974); la finele anului 1960, Nichita Stănescu debutează editorial cu volumul „Sensul iubirii”. Urmat de: „O viziune a sentimentelor” (1964), volum premiat de Uniunea Scriitorilor; 1965, martie, „Dreptul la timp”; 1966; „11 elegii”, publicate integral în antologia „Alfa” (1967); 1967: Sunt tipărite: „Roșu vertical”, antologia „Alfa” și volumul de poezii „Oul și sfera”; 1969: „Necuvintele” (Premiul Uniunii Scriitorilor) și „Un pământ numit România”. Este numit redactor-șef adjunct al revistei „Luceafărul”, alături de Adrian Păunescu; între anii 1970-1973 este redactor-șef adjunct la „România literară”, revistă condusă de Nicolae Breban; în anul 1970, îi apar: „În dulcele stil clasic” și antologia „Poezii”; în

1971: (în Iugoslavia): două cărți traduse: „Belgradul în cinci prieteni”, ediție bilingvă de poezii inedite și „Nereci” (*Necuvintele*); 1972: „Belgradul în cinci prieteni” și „Măreția frigului”. Pentru volumul de eseuri „Cartea de recitare”, i se decernează Premiul Uniunii Scriitorilor, iar un an după-aceia (în 1973) publică antologia de poezii de dragoste „Clar de inimă.”; în 1975, i se atribuie Premiul internațional „Johann Gottfried von Herder” și tipărește cea de-a patra antologie a sa, „Starea poeziei”...

Și, încă: majoritatea comentatorilor și criticilor literari, dar și marele public, l-au considerat pe Nichita Stănescu ca fiind unul dintre cei mai importanți scriitori români de limbă română pe care, el însuși, o denumea – spuneam mai înainte – „dumnezeiesc de frumoasă”. Ca urmare, el a și fost catalogat de către unii critici literari, precum Alexandru Condeescu și Eugen Simion, ca fiind un

poet de o amplitudine, profunzime și intensitate remarcabile, făcând parte din categoria foarte rară a inovatorilor lingvistici și poetici.

Dar și: Nichita Stănescu a fost căsătorit cu; Magdalena Petrescu (1952-1953); Doina Ciurea (1962-1981); Todorîța Tărăță (1982-1983).

Și altele: scriitorul suedez Arthur Lundkvist îl propune Academiei Suedeze pentru includerea pe lista candidaților la Premiul Nobel.

În anul 1978, Nichita Stănescu publică: „Epica Magna,” și i se acordă premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române, iar în 1979 lansează volumul de poezii „Operele imperfecte”. În timp ce, Editura „Narodna Kultura”, din Bulgaria, îi publică volumul „Bazorelief cu îndrăgostiți,” traducător Ognean Stamboliev.;

Se presupune că a fost nominalizat de Academia Suedeză la Premiul Nobel pentru Literatură, alături de Max Frisch, Jorge Borges, Leopold Sedar Senghorn. Laureatul va fi poetul grec Odysseas Elytis.

Spre final: în anul 1981, în luna august, are prima criză hepatică, crizele continuând în toamnă și poetul se internează la spitalul Fundeni.

În anul 1982, îi apare volumul „Noduri și semne”, subintitulat „Recviem pentru moartea tatălui” – o selecție din tot ce a scris poetul de la ultima sa apariție editorială.

În iulie, se căsătorește cu ultima sa soție, Todorîța Tărăță (Dora). Călătorește prin Macedonia și Iugoslavia, înainte să-și fractureze piciorul stâng în luna noiembrie în Vrancea, accident care-l va imobiliza în casă timp de șase luni; 1983. La sfârșitul lunii ianuarie, 1983, Nichita Stănescu și Aurelian Titu Dumitrescu solicită directorului Editurii Albatros, Mircea Sântimbreanu, publicarea între coperte a lucrării „Antimeta- zica, Nichita Stănescu însoțit de Aurelian Titu Dumitrescu.”; 1983: la 31 martie, la împlinirea a 50 de ani de viață, poetului i se organizează o sărbătorire națională; continuă să-i apară traduceri ale poeziilor peste hotare, în special în Iugoslavia. În timpul unei călătorii în această țară, va avea o criză foarte gravă, ce a necesitat intervenție medicală...

Cu tot mai mari probleme de sănătate, Nichita Stănescu își sfârșește zilele, decedând la 13 decembrie 1983...

DUMITRU HURUBĂ

NICHITA STĂNESCU - O EXISTENȚĂ POETICĂ

Spre o lectură critică

Deși născut înaintea lui Labiș, Nichita Stănescu marchează un alt moment literar, debutând, în 1957, în *Tribuna*, după ce Labiș murise. Nimeni, de la Eminescu încoace, admirat sau pizmuit, n-a fost cercetat cu atâta osârdie, învolburând peisajul exegetic (aglomerat), strădaniile omologând fie imaginea serafică a Poetului oracular-sibilinic (devenit model popular), plutind extatic, zeificat și gelozit, fie încercând o declasare, căzând în derapaj și diluție (fără a-i diminua gloria). Abstractizând emoția, *stănescianismul* (original, inegal, prolix, inițiat, ermetizant, imponderabil, efeminat, fascinant, volatil etc., de răsfăț stilistic) a devenit un fenomen socio-cultural. Și a impus, cu superbie, o nouă poetică. Care, să recunoaștem, interesată de *spectacol*, n-a putut evita nici autopastșa (clișeizare, serializare, relaxare), nici droaia de imitatori, exploatănd industriuos rețeta. Desfășurând un patos abstract-vizionar, întreținând senzația de libertate (în pofida circumstanțelor apăsătoare), expansivul lirism nichitian a produs, în timp, și un impresionant dosar critic; „suprainterpretată”, cum constata Daniel Cristea-Enache, poezia lui Stănescu, transpersonală, rebusistică, deseori, nu este / nu poate fi definitiv clasată. Mai cu seamă că „un rest inexplicabil”, nota același critic, ne va însoți mereu, cum se întâmplă, de regulă, cu toate creațiile care durează, neistovite de cohorta exegeților.

Depănând „niște amintiri”, savuroase, să recunoaștem, Ștefan Agopian vorbea și despre „boala numită Nichita” (v. *Scriitor în comunism*, Editura Polirom, 2013), notând că „motoarele” poetului, de la o vreme, nu mai porneau decât „alimentate cu alcool”. Evident, știrea nu era nouă, dependența de vodcă, viața deslănătă, spaimile, mâncatul pe apucate, forța creatoare sleită ș.c.l. i-au grăbit sfârșitul. Amintirile, în cazul Nichita, orbitează în jurul acestui „catalizator magic al fanteziei” (cum spunea William Styron), iar lista celor care au plătit un dureros tribut alcoolismului, se știe, este impresionantă. Dar ar fi nedrept să pomenim de această „boală”, stigmatizându-l doar pe Nichita Stănescu (în ipostază bahică), uitând păgubos de *hipnoza stănesciană*, iscând, prin charismă și valoare, întreținând legenda, un epigonism endemic, mitologizant, altfel spus, tot o boală. Fiindcă cel care a fost *un inovator* în peisajul nostru liric (model, reper, canon), cel care „a irupt în poezie ca un Făt Frumos în basm” (scrisa Paul Georgescu, criticul care, cu o intuiție de zile mari, l-a și impus) s-a dovedit a fi un fascinant „pieton al aerului”. Iar judecata antumității reverberează, influențează, are, se zice, nu fără motiv, un rol „coruptiv”.

Contextul în care s-a ivit generația lui Nichita era ventilat de iluziile liberalizării. Iar poetul, străin, totuși, de tentațiile oportunismului, a fost propulsat de instanța critică, redescoperind esteticul. S-a bucurat, negreșit, de recunoaștere oficială, dar mecanismele succesuale („valabile” în sens funcțional, veritabile pârghii propagandistice, impunând în plin proletcultism *lideri literari*) nu ar putea explica îndestulător idolatrizarea. Dincolo de orice dirijism sau intervenționism partinic, cu adevărat eficientă a fost *politica de generație*. Poate chiar ca reacție compensativă, „concurând” – pe alt plan –

aberantul cult al personalității, însoțind mai apoi perechea dictatorială. Încât „insertia” s-a produs pe fundalul unei formidabile solidarizări generaționiste, liantul fiind promovarea valorilor promoționale; altfel spus, platforma emulativă a intereselor comune, beneficiind de „cenzura” șaizeciștilor înșiși. Pasul spre *mitizare* n-a întârziat. Nonconformist, oracular, imprezibil, Nichita a fost considerat, chiar de către confrăți, *Poetul* prin excelență. Alaiul admiratorilor, printre atâtea libații și dedicații, a produs și propus accente cultice. Hagiografii, „anturajul zelator”, criticii anexați au întreținut cu sârg hipnoza stănesciană. În consecință, nici reacțiile potrivnice nu puteau întârzia, acuzele – cu o previzibilă inflamare postdecembristă – vizând fie posibila înregimentare, fie lirismul filosofard-apos ori chiar diformitatea în sens fizic (angelicul poet de altădată devenind un „înger obez”). Să recunoaștem, Nichita n-a fost un model etic. „Moliciunile” omului, aparența lenei, temperamentul labil, iluzia improvizației, teama de singurătate, declarațiile „ideologice” (câte au fost, de ecou însă) și dezinteresul pentru universul domestic oferă mai degrabă argumentele unei ambiguități comportamentale. Nichita, sedus de mirajul poeziei a fost, deopotrivă, idol și victimă. Așa-zisul carierism nu poate fi argumentat convingător câtă vreme poetul nu era atras de funcțiile administrative. Iar acolo unde a fost „plombat”, mai degrabă prin strădaniile amicilor și pentru scurtă vreme, a dovedit „osteneli infime” (cf. Marian Popa). Nici poetica sa, interdisciplinară și exhibiționistă (cum s-a spus), dereglând semantica în numele unui imagism extravagant, de „baroc conceptual”, nu poate fi suspectată de rigoare. Dimpotrivă, sibilinic, disponibil pentru filosofare, poetul-galanton iubea o combinatorie „pulsatorie”, liberă, străină de orice obediență, refuzând prozodia (înțeleasă ca *fard*). Poezia a fost, indiscutabil, *miza sa existențială*.

Nimeni nu ar putea susține că Nichita Stănescu a fost ireproșabil sau, dimpotrivă, „vândut”, penetrând zelos *topul oficios*. Sau că, fixați în captivitatea stadiului tribal, l-am aureola convocând memoria tandră. Certamente, „nu Puterea a instituit mitul stănescian” (cf. Vasile Spiridon), după cum poetul ploieștean, idolatrizat de contemporani, nu poate fi taxat doar „scriitor de o generație”. Să observăm, însă, în timp, o polarizare a reacțiilor. Tonul admirativ, atins – uneori – de fanatism, urcând spre acordurile unui imn exegetic, nu oferă, de regulă, contribuții valabile, ignorând nonșalant scăderile, incontinența lirică. Iar vituperanțele, indignarea, vehementă câteodată, →

ADRIAN DINU RACHIERU

capătă febrile accente publicitare, semnatarii dorind – presupunem – a se bucura (ei, în primul rând) de vizibilitate. Pe de altă parte, putem fi (parțial) de acord cu C. Stănescu care sesiza că nici contestarea radicală (acel atac furibund lansat de Cristian Tudor Popescu) n-a primit, deocamdată, „un răspuns plauzibil”. În pofida acestor declarații, fie ele cultice ori incendiar-demolatoare (sau, poate, tocmai din pricina lor), Nichita rămâne *un poet viu*. O spune, răsplat, Gabriela Melinescu, contemplând nu doar *piața postumă*, ci rememorând existența acestui mare risipitor, producând un fenomen „de contaminare”. Și care, cu „instinct infailibil”, s-a vrut *poet fără efort*, dezvoltând o *imensă energie poetică*. Nichita Stănescu a fost, neîndoielnic, *o existență poetică*.

E important că Stănescu, „adulat necondiționat sau repudiat tendențios” (Murariu 2007 : 5), interesează și că, recitit acum, își dezvăluie inteligibilitatea, aventura semnificării, aproximarea sensului etc., dinamitând, se știe, logica lineară. S-a risipit, ne întrebăm, ceața mitului? Poate fi „citit” Nichita doar textual, uitând folclorul scriitoricesc, abandonând percepția contextuală? În fine, noile valori de cititori, cu „gusturi” de ultimă oră, îl coboară de pe soclu (cum îndeamnă, cu tenacitate, „revizionistii”) sau e văzut, în continuare, cu accente imnice și rezonanță empatică, drept cel mai important poet postbelic de la noi, revoluționând limbajul? Iată, așadar, câteva motive (temeinice, credem) de a repune în discuție *cazul Nichita*, dincolo de gloria oralității și „rumoarea” canonică. Apărată cu cerbie ori vehement contestată, icoana lui Nichita Stănescu, un clasic în timpul vieții, seducător și prin „risipirile” lui, cu un teribil succes la public (succes, cumva paradoxal, dacă ne gândim că lirica sa abstractă, transpersonală, chiar ermetică nu se oferea unor lecturi lesnicioase) obligă și la o altă constatare. Poetul, un „timpan armonios”, genial și prolix (cum s-a tot zis) n-a beneficiat, credem, de o selecție „la sânge”. Fiindcă Nichita Stănescu a fost *editat necritic*, „strivit” de amatorismul atâtor încropiri, aducându-i, de fapt, uriașe deservicii, adunând cu hărnicie texte diluate poeticește ori inedite (în proliferare haotică); sau chiar volume onorabile, dar operând o selecție discutabilă. Evident că, după dispariția omului, întreținând o prelungită hipnoză, recitirea operei ar fi o firească obligație. Iar recitirea poate fi și o lectură de redescoperire, dincolo de statornicie admirativă (împinsă

în sanctificare) ori furii iconoclaste.

Provocând, sub flamura revizuirilor, o inflamată discuție publică, binevenită într-o cultură matură, vegheată de necesarul spirit critic (uneori, e drept, eșuând, cu aplomb nihilist, într-un criticism generalizat), *cazul Nichita Stănescu* a stârnit reacții extreme, dovedind că nu avem de-a face cu o valoare muzeală, definitiv clasată. Supraevaluat, zic unii, ploieșteanul trebuie coborât de pe soclu; sau, cum „propunea” Cristian Tudor Popescu, volumele lui ar trebui „arse”. Demontând cu minuție „argumentele”, Theodor Codreanu dezaproba, firesc, această tentativă de „mutilare vandalică” a operei. Vom observa că, devenit „bun public”, poetul, violentând limbajul și clasicizându-se, și-a estompat în timp forța de șoc dar și-a păstrat impactul și prospețimea lirismului, trăind, într-un dulce abandon, mirajul poeziei. Libertățile pe care și le-a oferit au impus *un stil*; filosofard, elegiac, inflaționar, cultivând un vizionarism care, fixat în *starea de mirare*, conserva cu tandrețe imperfecțiunea (virtualitatea). Cosmoidul stănescian invoca salvator „dreptul la timp”. Magician, inventiv și cogitativ, poetul „stănescizează” fără răgaz, oferind cu generozitate, torențial, gratuități stilistice, excentricități (asimilate grabnic de urmași, îmbogățindu-și recuzita), exerciții de silogistică ș.a., realizând și impunând, de fapt, o *poetică a rupturii* (cf. Theodor Codreanu). „Vorbit” de limbaj, Nichita Stănescu a promovat un modernism radical și a provocat un mit pe care, de altfel, l-a încurajat. Sub aparența improvizației, poetul a oferit cu dezinvoltură, parcă în joacă, game, edificând o poezie „de cunoaștere”, implicit o meditație asupra poeziei. Experimentările lingvistice, căzând deseori – să recunoaștem – în incontinență lirică dezvăluiau, de fapt, „o imensă energie poetică”. *Trăirea* sentimentului, starea de mirare îi stârneau o febrilitate cu inflexiuni feminine; vocația prieteniei, cordialitatea flatantă, generozitatea risipită în gratuități, dăruind versuri, cărți, monede, icoane ș.a., tabieturile boierești întrețineau un pelerinaj obositor, amplificat, desigur, de farmecul omului. Amicii roiau; condiția de poet asaltat, împresurat de cețuri mitologice, dăruit cu un uriaș talent, i-a asigurat și dușmani statornici, mușcați de invidie. Lângă elogiile hipertrofice vietuiesc, așadar, și opiniile drastice, cu aplomb nihilist. Dar o discuție „rece”, încă întârzie. Iar observatorii onești ai câmpului literar au sesizat, dincolo de efectul contaminant prin *nichitizare*, că astfel de reacții au un vădit scop publicitar. „Monopolizat”, adulat ori contestat, Nichita Stănescu rămâne – ne asigură Gabriela Melinescu – „un poet viu”. Dar și un mit „îndărătnic”, fabricat printr-o retorică extatică și anunțând „o prejudecată durabilă”. Dacă Gh. Grigurcu, de pildă, e convins că putem vorbi despre un „postament oficial al nichitismului” (faima poetului fiind „opera” regimului), cu totul altfel stau lucrurile în fosta Iugoslavie. Carismaticul Nichita, un „înfiat sârbesc” a trezit în Logoslavia (Puposlavia) un ecou greu de imaginat, truditul acestei relații speciale fiind Adam Puslojić, dublura sa belgrădeană. Adam, acest mare fantast, a durat din legătura cu poetul ploieștean *o mitologie*. Mereu agitat, navetând între rugii și plâns, bolnav de magnanimitate, acum un „matur furios” (cf. Mircea Dinescu), *legenda Adam* își definește ziua de muncă drept „ceasul sângelui golgotean”. Între ludism și tragism, cel care se consideră *Clopotul Nichita* →

Întâlnire la Colegiul Național „I.L. Caragoiale”,
ediția 2022

(„clopotul tău nebun sunt eu!”) veghează apărând memoria marelui prieten. O carte mai veche (*Versuri din mers*, Editura Libra, 2003) vine să confirme această *nestare* (cf. Eugen Simion) și această cumplită prietenie, atât de rodnică prin valul de traduceri pentru poezia noastră. Nici nu se putea un titlu mai potrivit pentru cel care, dorindu-se „soldatul poeziei românești” ne anunța fugitiv: „Scriu, doar / atât mai știu / despre mine” (v. *Scrisoare vie*), gata să moară „pe drum”. Volumul pomenit definește exact febrilitatea acestui ins doldora de proiecte, iubind – precum puțini – literatura noastră.

*

Nichita, așadar, ar fi ajuns în zilele noastre un „mit exorbitant”, întreținând o idolatrie nejustificată. Judecând sociologic, pare curios că un astfel de mit (și încă din „lumea” scriitorilor!) supraviețuiește într-o epocă a demitizărilor frenetice, a consumerismului feroce (inventând nevoi artificiale), a tranziției galopante. Încât, o primă întrebare ne încearcă firesc; înaintea de a afla dacă Nichita Stănescu este „un idol fals” (cum susține, neobosit, Gh. Grigurcu), s-ar conveni să cercetăm dacă el (mai) este un idol. Nevoia de idoli ține, s-ar zice, de primitivismul tribal. Dar în epoca *neoalfabetismului TV*, ea – ca ofertă mediatică – se manifestă virulent, ciclul de viață fiind scurt, starurile fiind ritmic devorate de industria spectacolului. Așadar: este, oare, Nichita, azi, un idol? Sau, măcar, un scriitor „inoxidabil”?

Scriind, autorul încerca „popularea realului”. Dar cuvântul, ispitind colocvialitatea, rămâne un „organ fioros”, dovedindu-se un „instrument neîncăpător al poetizării”. Încât, știind prea bine că poezia se naște *din ființa sentimentului*, Nichita realizează că poezia scrisă e doar o formă a poeziei. Conștientizând impasul, el va rămâne obsedat de imperfecțiune. Nu-l atrage cizelarea artizanală. Dar, indiscutabil, a creat *un stil*, purtând în lume o „originalitate misterioasă” (cf. N. Manolescu). Cine îi urmărește devenirea va observa, fără efort, că avem de-a face cu un poet dificil, contradictoriu, dezvoltând, de fapt, un nebulos program gnoseologic. El va decupa, preferențial, tema cosmogonică.

*

Obiect de adorație, „confiscat” în numele unui snobism fără frontiere, Nichita și-a trăit *destinul de mare poet*. Aura poetului a remodelat biografia (cf. Corin Braga), iar omul, seducător, un caracter „moale” (zic cei care l-au cunoscut) s-a lăsat trăit, la modul sublim, de către poezia sa. Instalată în această formulă sufletească, Nichita a dovedit la tot pasul generozitate, lașitate, histrionism; și, nu în ultimul rând, frivolitate și vulnerabilitate. Dubios moralicește (zic inclemenții procurori), el devine o țință preferată pe latura labilității etice. Dar alintatul Nichita, să recunoaștem, a trăit – în plină epocă represivă – ca un om liber, s-a bucurat, jucându-se, dăruit vocației sale, atingând *starea de poezie*. S-a desprins de conjunctură, ispitit de metafizic, trăind o formă de libertate, căzând în dicteu ori decepționând. Surprinzător, pentru Alex Ștefănescu, el pare „neatin de ideologia comunistă”, aspirând spre o viziune universalistă. Gh. Grigurcu, dimpotrivă, descoperea la poetul teatral și limbut un diletantism înduioșător, melodramatic, fără dor de vreo idee, cumplite inegalități, presărate în toate volumele, afectând gândirea profundă și, desigur, nemăsura în toate (inclusiv din unghiul recepției, incapa-

Festivitatea de deschidere a ediției 2022 a Festivalului

bilă de o priză „critică”). Un „actor al poeziei”, cu sfortări geniale, „fără frâu”, beneficiind de o glorie „dureros arbitrară” (Grigurcu 1999 : 34). Adică de o vogă „parțial etatizată” (Grigurcu 1999 : 39).

Vom reaminti că *revoluția stănesciană* a marcat o mutație a viziunii poetice. Nichita ne-a apropiat, alături de congenerii săi, de lirismul autentic, redescoperind modernismul interbelic, refăcând punțile de legătură cu o tradiție fracturată. Poet până „în străfunduri” (cum l-a văzut Ana Blandiana) „revoluționarul” Nichita a fost *un inovator*. Dar radicalismul său a fost unul pur estetic, propunând alte instrumente expresive. Trebuie să avem în vedere natura sacerdotală a poeziei sale („tăcând” lumea), modelul „fremătător” al lui Pârvan, angelismul insinuat în toți porii acestui lirism care a descoperit „necuvintele” (ascunse în atâta moloz liric), încercând să dialogheze cu zeii; și să nu-i cerem, așadar, ceea ce nu a fost, reproșându-i absența militantismului, „absenteismul etic” (Grigurcu 1999 : 55). S-a trădat Nichita pe sine? Evident, vom descoperi cu ușurință eclipse ale inspirației, după cum, pensând nereușitele, putem denunța „registrul meditabund”, năvălit la diletantism (Grigurcu 1999 : 38). Dar ar trebui atunci să nu observăm că Nichita a impus un limbaj, nu un număr de texte; a impus, printr-o poezie filosofico-metafizică un sistem simbolic. Și-apoi, orice autor înfruntă timpul prin câteva titluri. Nici revoluția nichitiană nu trebuie „citită” prin declarațiile cohortelor de admiratori, semănând – prin adulație nestrunită – o păguboasă confuzie și nivelând, fără filtru critic, peisajul literar. Oricum, nu e cazul să recădem în biografic. Dar, după atâția ani de la dispariția sa, omul Nichita, magnanim, culant, imatur (Șerban Foarță), iubind curtea perpetuă, amicitia tuturor și gestul gratuit încă fascinează. Și, probabil, abia după ce vor pleca și cei care l-au cunoscut o discuție critică, pe text, poate începe. Până atunci, să acceptăm cu lejeritate ideea că Nichita ar fi „un idol fals”, o iluzie a criticii postbelice, „cea mai mare” (Grigurcu 1999 : 41), o personalitate gonflabilă? Suntem convingși că lirica sa, inegală valoric, împinsă la frontiera necuvintelor, trecând testul primenirii generațiilor va străluci și în zarea transmodernismului ce va să vină.

Posteritatea lui Nichita Stănescu nu e scutită, însă, de convulsii. Să credem oare că generaționiști frustrați, contaminați de febra revizuirilor, travestiți azi în viteji și inclemenți procurori, voind alte clasamente, alungă un nume-emblemă? Gloria lui Nichita a supărat pe mulți. →

Până și inevitabilul epigonism a deranjat. Irepetabilul poet manifesta o grație ingenuă, un freamăt angelic și căuta neostoit poezia pulsatorie; vroia, prin modulații antinomice, să „prindă” tensiunea sinelui, pornit în căutarea necuvintelor. Să fixeze, orgolios, chiar tensiunea semantică. Acest Midas ploieștean a stănescizat universul nostru liric. Lumea, după Nichita, ni se dezvăluie altcumva. Chiar otrăvită de răutatea care nu oboșește, ea cheamă – prin ochiul stănescian – frăgezimea aurorală. Și, mai cu seamă, liantul prieteniei. Fiindcă „poetul îngerilor” a fost Prietenul tuturor poezilor. Iar aici clasamentele nu contau. Importantă era legitimația de poet; erai (sau nu) poet *pur-și-simplu*.

Dar Nichita nu și-a aparținut. Până și în tematica șablonardă a realismului socialist, Stănescu, ușor docilizat, dovedea o *grație evazivă* (cf. N. Manolescu), până a deveni o „autoritate grațioasă” (cf. M. Cărtărescu). Serafic, ispitit de *recitiri* hagiografice, aflând în Anton Pann, de pildă, un „tată de cuvinte”, cu o neștrunită dispoziție ludică și parodică, el căuta, corporalizând sentimentele, „împreunări” inedite, *loviri de cuvinte* atingând starea de imponderabilitate prin abstractism, sofism, avangardism etc. Levitația stănesciană testează / probează tocmai virtualitatea cuvântului, împins – ca dat ontologic – într-o insuportabilă tensiune. Nichita, observa Ștefan Colceriu, „a întins coarda limbii române” până la destrămarea ființei; *mâna scriitoare* are nevoie, firește, de medierea textului, dar actul de semioză își asumă, cu deschidere vizionară, o tragică neîncredere în limbaj, schimbând *priza ontologică* (cf. M. Minciu). Un Nichita în transă, epuizat (fizic), suferitor „de-ntr-un Univers”, cultivând *poetica rupturii* își bulversează cititorul (nu doar pe cel comun, sânguinos, fascinat).

Încât o dezbatere onestă, refuzând, deopotrivă, nihilismul orb sau naftalina muzeistică a superlativelor (livrate în avalanșă) e binevenită. Nu dorim a încuraja răfuiala cu morți iluștri și nu contestăm reliefurile axiologice accidentate ale operei. Nu ne încercăm intenția de a-l propune pe Nichita Stănescu drept *model etic*. Dar trecând în revistă prejudecățile ce „rulează” (reducându-l, nedrept, la ipostaza minimalizantă de ins carismatic sau, mai rău, de poet „secat” și de „bețiv flușturatic”), trebuie, cu

necesitate, să zăbovim asupra cărților sale, a *modelului poetic* propus și impus. Redescoperirea lui Nichita, dreapta lui așezare în timp urmează. *Revoluția poetică* pe care a inițiat-o nu-l scutește de „o posteritate dificilă”, în pofida ofrandelor aduse de alaiul nichitologilor, conservându-i o amintire tandră. Totuși, Nichita Stănescu *nu este scriitor de o generație*. Și nu poate fi discutat doar invocând isprăvile bahice, celebrele dicteuri, dispoziția histrionică, atrofierea spiritului critic; chiar *spaima de fixare*. Intră în joc și forța inerțială, transferând vechile ierarhii în noul context, fără mari seisme. Ceea ce poate proba că acele clasamente n-au fost mincinoase, fără suport valoric și nici decretate de forurile de partid; și nici Stănescu n-a fost o valoare artificial „fabricată” în laboratoare secrete. Valurile de revizuire se vor „predominant morale”. Or, omul Nichita, generos și copilăros, manipulat și confiscat, împins în prim-plan și acceptând cu blajinătate aceste favoruri, stăpânit de o serafică indiferență s-a lăsat „murdărit” de viață. Omul a slujit operei. „Îngerul obez” era „primejdios de atractiv”. Să înțelegem că asta i-a „tractat creația pe sus”, cum crede Gh. Grigurcu?

Adevărat, se poate cădea și într-o *retorică extatică*. Gabriela Melinescu îl considera „un iubit al zeilor”. Pentru Al. Condeescu, întâlnirea cu Nichita, într-o lume închisă și întunecată, „era un fel de spațiu luminos”. Dar există pe lângă paralizia idolatră și o *voluptate a maculării*, o contestație primitivă. Așadar: obiect de adorație, trăind intens poezia (ca „avuție nejeftuită”) sau o fosilă a epocii comuniste? O personalitate gonflabilă, bucurându-se de succes sau un poet uriaș? Un *poet ocazional* sau un *destin poetic*? – ca să discutăm în termenii lui Noica. Fiindcă, Nichita Stănescu nu e doar creator de limbaj, ci și de mitologie. Iar „proliferarea de mituri” – aflăm chiar din gura poetului, ispitit de Aurelian Titu Dumitrescu (în *Antimetafizica*) – este stărnită nu de operă, ci de autorul operei. Or, Nichita Stănescu, „o pată de sânge care vorbește”, a fost, și el, „pipăibil cu mâna”. Dacă talentul nichitian s-a bucurat de o „recunoaștere senină” în rândul confrăților (cf. Răzvan Voncu), dacă legenda, deși diminuată, încă mai circulă, poetul ar merita, în sfârșit, o *lectură critică*, asigurând înțelegerea operei.

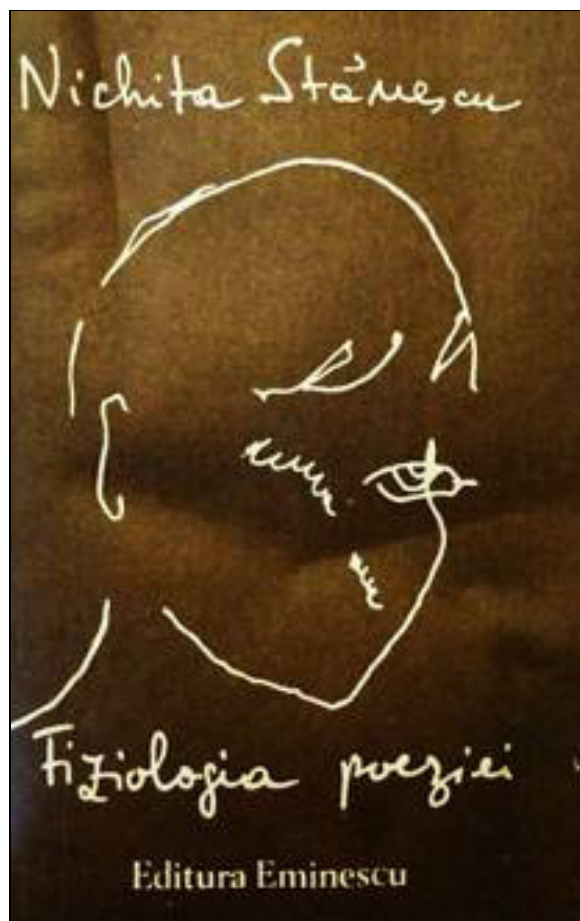
Ediția 2022, Constantin Stere, în prim plan, festivitate de deschidere

MARELE NICHITA ȘI FIZIOLOGIA DURERII

(II)

Unul dintre cele mai fascinante capitole ale primei părți din *Fiziologia poeziei, Autoportret al respirărilor*, îl constituie cel intitulat *Cuvinte și necuvinte*. Alcătuit din zece eseuri cu titluri deosebit de sugestive, publicate de Nichita Stănescu între anii 1966 și 1970, în diferite reviste, acest capitol constituie însăși coloana spinală a întregului volum *Fiziologia poeziei*, alcătuit de Alexandru Condeescu împreună cu Nichita Stănescu în noiembrie 1982 și apărut postum (1). Așa cum reiese din titlu, capitolul *Cuvinte și necuvinte* dezbată într-un stil inedit, problematica fiziologiei cuvintelor, văzute față-n față cu *fiziologia necuvântului*.

Dacă în cel dintâi subcapitol, eseu intitulat *Tulburătorul „nu știu ce”*, autorul, aflat într-un dialog imaginar cu *tulburătorul „nu știu ce”*, ca „tânjire a tuturor organelor omului, atât de despărțite între ele (...) o tânjire a tuturor organelor omului, o tânjire a simțurilor, tânjire a ideilor ui către cunoaștere” ” (p. 15), se oferă să-l întâmpine, precum tatăl pe fiul risipitor din Evanghelia omonimă, reîntors acasă, cu „haina cea dintâi” a cuvintelor: „Iată-te, cuvintele mele te întâmpină și îți dau un trup. Tu nu mai semeni cu acele particule de legătură între cuvinte care prin ele însele nu au nici o semnificație. Tu nu semeni cu *și*, tu nu semeni cu *deci*, tu nu semeni cu *fiindcă*. Cuvintele mele îți dau un trup, astfel te pot cunoaște prin ele. Tu ești speranța de viitor a lucrurilor. Tu ești mâna omului în viitor, așa cum prima înotoătoare a peștelui din trecut se pregătea să fie mâna omului de acum” (p.16), în celelalte subcapitole sfera așa-zisei *radiografieri a cuvintelor* și a importanței lor în poezie este detaliată. Chiar dacă autorul n-ar fi identificat în instanța *tulburătorului „nu știu ce”*, *inconștientul*, așa cum îl vede Mircea Eliade prin prisma psihanalizei, despre care acesta spune că „singurul contact real al omului modern cu sacralitatea cosmică se efectuează prin inconștient, fie că e vorba de visele și de viața lui imaginară, sau de creațiile care izvorăsc din inconștient - poezie, jocuri, spectacole etc.- (2), dialogul din primul subcapitol rămâne cu certitudine un prim pas de pornire, în ceea ce privește elucidarea *acelui ceva* spre care trimite precizarea eului poetic: „Tu ești ochiul omului din viitor, așa cum prima celulă sensibilă la lumină se pregătea să devină ochiul omului de acum. Eu te cunosc, deși nu te pot elucidă, pentru că aparții unui limbaj desăvârșit, spre care limbajul de acum aspiră” (p. 16). Numai *îmbrăcat* astfel, în „cuvintele” poetului, *acel tulburător „nu știu ce”* poate fi *speranța de viitor a lucrurilor*. Deosebit de semnificativă este aici, replica eului poetic care, cerând o revelație, eventual un „pui de înger” arghezian, are ecouri nu numai în cele zece eseuri din *Cuvintele și necuvintele în poezie*, în care, cum am observat, poezia nu-i cuvânt, ci o „tensiune semantică spre un cuvânt care nu există, pe care nu l-a găsit” (p. 38) și nici numai în celelalte două capitole ale cărții, *Nevoia de artă* și *Contemplarea lumii din afara ei*, chiar dacă autorul nu se referă *stricto sensu* numai la partea materială a operei de artă, ci radiază în toate componentele acesteia, inclusiv în *Jurnal - fragmentarium*.

Bunăoară, același *cult* pentru o apologie a „cuvântului” îl întâlnim și în grupul de eseuri *Răsu’ plânsu’*, mai precis în subcapitolul 17 intitulat *Scrisorile de dragoste sau inserare în seară*, din capitolul *Scrisori de dragoste*. Ca într-un postmodernist *banchet* platonician, nevoia unui dialog imaginar între Toma și Ioachim, reiterare la alt nivel a dialogului dintre poet și *acel tulburător „nu știu ce”*, se avântă înspre migăloasa îndeletnicire de ceasornicar proprie unui mare poet, a *ciocănirii* cuvintelor. Este *radiografiat* raportul dintre lucruri și cuvinte, pornind de la statutul acestora din urmă: „Singurul fapt care nu este un fapt al lucrurilor, ci un fapt de sine mișcător este cuvântul (...) lucrurile nu sunt de înțeles, dar ele pot stârni mirare prin cuvântul care le numește” - un mod de a gândi apropiat de cel al lui Mircea Eliade care în *Oceanografie*, spune: „*un lucru* sau un act nu au semnificație decât în măsura în care participă la un prototip...”. Cu alte cuvinte, lucrurile ajunse să fie parte din universul artistic, rămân nemuritoare în măsura în care ele devin „embleme sau vehicule ale principiilor metafizice” (3). Pentru autorul *Măreției frigului*, lucrurile și cuvintele au ceva comun, și anume, *semnul*: „...ele nu pot fi dezîmbrățișate decât prin semnul amîndurora” (p. 327). În același eseu cuvântul este „intersecția dintre ceva și altceva”, tot așa cum în *Rolul literaturii*, „poezia este tot ceea ce-l desparte pe om de orice altceva” (p. 56), adică nu-l desparte numai de lucruri. Faptul că viața are maluri, fiindcă „e o formă”, iar „sinele fiecăruia își are drept mal trupul său de stîncă, pieritor” și însuși →

NICOLAE SUCIU

timpul „are un mal prin faptul că dînsul trece” (p. 330), motivează strigătul poetului: „Dați-mi un trup voi munților”, declanșator de tot ceea ce poate însemna prezența cuvîntului creator în univers: „După aceea, poetul asurzit n-a mai știut că munții de-ar fi avut în ei un cuvînt ar fi fost brazii, jnepeni, arțari - și brazii, de-ar fi avut în ei un cuvînt, ar fi fost lupi, capre negre și oi, - și că lupii, de-ar fi avut în ei un cuvînt, ar fi fost greci, iar nu barbari, - și dacă omul ar fi avut în el vreun cuvînt ar fi fost zeu, - și că dacă zeii ar fi avut în ei vreun cuvînt ar fi fost munți, - și că dacă munții ar fi avut luminișul cuvîntului...” (pp. 330-331) – meditație pe de o parte, pe marginea puterii cuvîntului, care amintește de *Elegia a doua, Getica*, iar pe de altă parte pe marginea ideii de necuvînt: „În poezie putem vorbi de *necuvinte*: cuvîntul are funcția unei roți, simplu vehicul care nu transportă deasupra semantica sa proprie, ci, sintactic vorbind, provoacă o semantică identificabilă numai la modul sintactic” (*Cuvintele și necuvintele în poezie*, p.38), cu trimitere la aceeași idee, așa cum apare ea în eseu *Fiziologia poeziei sau despre durere*: „Astfel, în structura unei poezii, grupurile de cuvinte transportă un ce aparte, un supra-cuvînt sau mai bine zis un necuvînt” (p. 33). Termenul de *necuvînt* folosit „pentru a indica elementele primordiale ale poeziei așa cum se nasc ele, nenotionale și ambigue” (p. 33) este definit mai la obiect în finalul eseului *Cuvintele și necuvintele în poezie*: „Necuvintele (ca noțiune) sunt finalitatea scrisă a acestei poezii, superioară ideii de scris” (p.39). Concluzia de la finele eseului *Scrisorile de dragoste sau înserare în seară* constă în faptul că trupul omului și rîsul și plînsul sunt

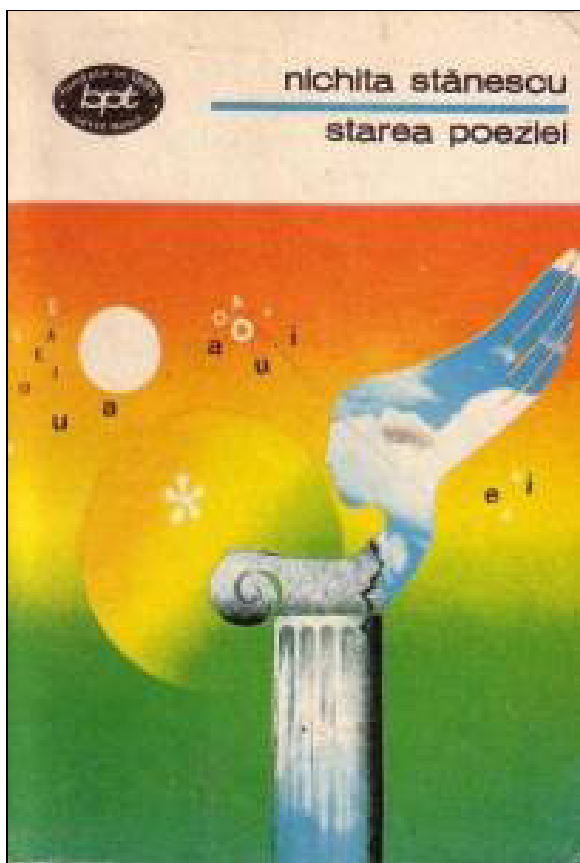
măști ale cuvîntului: „dar ce-ți spun eu ție, ce, parcă trupul omului nu este o mască, cum rîsul și plînsul sunt măști ale cuvîntului?”, la care Ioachim răspunde: „Rîsul n-are gură, plînsul n-are ochi” (p. 331). Înfiriparea frazei asertive a interogației retorice de mai sus ar putea conduce spre ideea că trupul omului, fiind *o mască*, este, alături de suflet, parte dintr-un întreg: *corpul*, tot așa cum *condiția materială* a poeziei face parte, alături de *condiția ideală* a acesteia, dintr-un tot unitar: *corpul poeziei*.

În intenția de a cerceta și mai minuțios *cuvintele poeziei* în *Despre cuvinte și limbaj* din capitolul *Cuvinte și necuvinte*, autorul face constatarea: „Cuvintele (...) sunt foarte asemănătoare cu ființele, ele sunt chiar ființele. Ele seamănă întrucîtva cu plantele, ele sunt chiar plantele. Au un fel de a trăi al lor, cînd libere zboară în aer ca păsările, cînd trăiesc în simbioză cu creierul, cu coardele vocale, cu vîlul palatin, cu limba, cu dinții, cu buzele” (p. 25), iar în eseu *Despre cuvinte* autorul *Cărții de recitare* narează un vis în care, copil fiind, încerca sentimentul de a putea vedea „sub proprii mei ochi trecerea materiei din starea de copilărie în cea de adolescență, adică trecerea materiei în cuvinte” (p. 23). Frapat de întîmplarea atipică derulată în vis, eul poetic mărturisește: „Cuvintele, ele însele erau palpabile. Nu cu mîna trupului, ci cu o invizibilă mîna a conștiinței de sine care se întindea spre ele, le lua între degete și le fărâmița ca pe niște frunze de toamnă” (p. 23). În acest dialog, de această dată cu un prieten, nu cu *tulburătorul „nu știu ce”*, cuvintele sunt asemănătoare ființelor, plante și animale deopotrivă. Organizându-se în grupuri (p. 25), „după legile lor intime”, în funcție de cele două tipuri de gândire: *gîndirea în imagini* și *gîndirea în noțiuni*, cuvintele se împart în două mari categorii. În timp ce *gîndirea în imagini* care-și ia cu precădere ca ideal adevărul, este „gîndirea caniculară a copilăriei și a adolescenței”, *gîndirea în noțiuni* „domnește peste maturitate, peste vârsta înțelepciunii, peste știință” (p. 27).

Fiind tipul de comunicare „cel mai profund anti-entropic”, cuvîntul „repercutează dublu: asupra emițătorului și asupra receptorilor, realizînd comunicarea prin particular, prin monadă” (p. 33). În același eseu autorul *Necuvintelor* mai face încă o precizare: „caracterul profund particular al operei literare realizează contemplarea omului din afara lui, comunicarea sinelui cu sine prin cuvinte” (p. 34), în cadrul căreia „contemplarea propriului suflet ni se arată înșă de o perpetuă, dureroasă tulburare” (p. 34).

În următorul eseu, *Despre cuvinte și limbaj*, autorul *Epicii magna* detaliază raportul dintre gîndirea în imagini și esența abstractă a cuvintelor: „Numai poezia se confundă uneori cu înșăși coloana vertebrală a gîndirii în imagini, ea fiind cea mai aproape de esența abstractă a cuvintelor” (p. 28)”. Nefiind o convertibilitate perfectă între cele două tipuri de gîndire, ceea ce se pierde este diferența specifică, „*acel nu știu ce* dintre gîndirea în imagini și cea noțională, *acel nu știu ce* care formează materia pură a limbajului artistic” (p. 27).

Dacă în eseu *Pricina și sensul literaturii* cuvintele „din punctul de vedere al artei sunt cea mai rezistentă parte a biologiei umane” (p. 18), în *Necesitatea experimentului*, se pare nu numai că am constata contrariul, dar chiar că s-ar dezvălui secretul aceluia *tulburător „nu știu ce”*: „Poezia nu ține de *cuvinte*, literatura, deși se numește o artă a scrisului, în primul rînd nu este aceasta, ci cu →

totul altceva” (p. 22). În citatul de mai sus ar fi de reținut sublinierea termenului *cuvinte* încadrat între ghilimele, de unde rezultă că autorul articolului nu se referă nici într-un caz la „*arta găunoasă* a retoricii umane de toate zilele” (4), precizând că „cuvântul văzut/ scris are o *panta* re-curgere, în timp ce sensul său e o „stare statică” (p. 35) sau că asemenea metalelor, cuvintele suferă și ele „o curgere interioară, o șlefuire fonetică” (p. 36). Prin urmare, în contextul de la p. 22 nu este vorba despre orice fel de cuvinte, chestiune pe care o întâlnim de altfel, pe tot parcursul cărții, ci la ceea ce ține de metalingvistică, așa cum subliniază în continuarea alineatului și totodată de acel *nu știu ce* aflat la granița dintre gândirea în imagini și gândirea în noțiuni...: „Tot ce a rămas valoros în literatură, din punct de vedere al limbii folosite, e de natură metalingvistică...” (p. 22). Nu întâmplător, în ultimul eseu intitulat *Cuvintele și necuvintele în poezie*, autorul *Respirărilor* dă poeziei o definiție care pare a confirma toate acestea: „Poezia este o tensiune semantică spre un cuvânt care nu există, pe care nu l-a găsit”, la care adaugă: „Poetul creează semantica unui cuvânt care nu există”, ca în următorul alineat să intre în detalii: „Semantica precede cuvântul. Poezia nu rezidă din propriile sale cuvinte. Poezia folosește cuvintele din disperare” (p. 38). Așadar, făcând legătura cu monologul dialogat din primul eseu, constatăm că poetul îl întâmpină pe acel *tulburător „nu știu ce”* cu haina supra-cuvintelor, chiar dacă această haină nu se dovedește întotdeauna pe măsura așteptărilor, pentru **a-i concretiza întru** totul prezența-i nevăzută.

Legat de problema metalingvisticii, în eseu *Necesitatea etalonului* Nichita Stănescu consideră că „marea poezie într-adevăr n-a rezidat niciodată din metafore și nici din idei, ci și-a căutat o zonă autonomă, numai a ei, ca dimensiune fundamentală a spiritului uman, folosind limbajul numai ca un vehicul care transportă tocmai ceea ce e mai caracteristic și mai particular umanității, diferențiind-o de tot ceea ce e altceva decât umanitate” (p.29), că resimte „ca firească, logică, acea tendință a poeziei de a deveni metalingvistică, deasupra laturii materiale a limbajului, revendicându-se totodată noțiunilor” (*Necesitatea etalonului*, p. 29), dar nu fără să adăuge: „cuvintele sunt umbra de aur în conștiință - a materiei” (*O fostă idee*, p. 29).

Dacă „noțiunea, ca și metafora, este metalingvistică” (*Fiziologia poeziei sau despre durere*, p. 35), ce altceva poate fi supra-cuvântul, decât „cuvântul compus” pe care îl alcătuiesc cuvintele scrise, „umbra mărită a materiei în conștiință” (p.35), o chestiune detaliată în următorul eseu intitulat *Spunem „dor” și atât* în care, în concepția autorului, eminescianul *Nu credeam să-nvăț a muri vreodată* semnifică un singur cuvânt, un cuvânt compus cum trunchiul arborelui se compune dintr-o miriadă de rădăcini - nu are ca sistem de referință viața nici o clipă”. Acest vers, spune mai departe Nichita, „este un cuvânt sublim, este o acțiune”. Un cuvânt care în viitorul îndepărtat al limbii „se va prescurta atât de mult încât va ajunge la fel de scurt și de la mâna rostirii firești cum este bunăoară cuvântul dor” (p. 37). În același eseu, întrebându-se ce este durerea, poetul răspunde: „Durerea este expresie și locul ei se află în țipăt” (p. 36). De fapt cu această afirmație poetul nu face altceva decât fie să detalieze asocierea dintre urlulul ghilgameșean și versul *Nu credeam să-nvăț a muri vreodată* din cel de-al doilea

eseu, *Pricina și sensul literaturii*, fie să facă conexiunea cu „contemplarea propriului suflet” din *Fiziologia poeziei sau despre durere*, care ni se arată însă de o perpetuă, dureroasă tulburare” (p. 34). „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată” reprezintă pentru Nichita, „strigătul abisal al poetului care descoperă cauza fundamentală a artei, dorința esențială de a trăi” (p. 18). Dureros de dulce, versul este al „unui învingător, al unui om care a supraviețuit”. Al poetului care „a supraviețuit cel mai intens în literatura noastră, pentru că a exprimat cel mai acut pricina și sensul literaturii: a fi” (p. 18).

În sfârșit, în cel din urmă eseu intitulat *Cuvintele și necuvintele în poezie* poetul revine asupra termenului poezie metalingvistică: „Poezia metalingvistică are ca sursă inspirația, suflată la ureche poetului, rînd pe rînd, de către Apollo sau de către Dionysos”, făcând legătura dintre aceasta și marea poezie românească: „*Nu credeam să-nvăț a muri vreodată*, *Veșnicia s-a născut la sat*, sau *E timpul, toți nervii mă dor* motivează faptul că aceasta „nu mai folosește nici unul dintre mijloacele poeziei. Versuri situate deasupra metaforei, ignorînd orice fel de alambic posibil, acesta mi se pare a fi tipul de tensiune semantică spre un cuvânt din viitor”. În finalul eseului, Nichita concluzionează: „Necuvintele (ca noțiune) sunt finalitatea scrisă a acestei poezii, superioară ideii de scris” (p. 39).

BIBLIOGRAFIE:

- 1.NICHITA STĂNESCU- *Fiziologia poeziei*, Ed. Eminescu, 1990
- 2.MIRCEA ELIADE – *Aspecte ale mitului*, p, 73
- 3.IOAN PETRU CULIANU – *Mircea Eliade*, Ed. Nemira, 1995, pp. 49-51
4. NICOLAE BALOTĂ, *Arte poetice ale secolului XX*, Ed. Minerva, 1976, 35.

„Argotice - cântece la drumul mare”

În 1992 este editat volumul „Argotice — cântece la drumul mare”, subintitulat „poezii”, ediție alcătuită, îngrijită și prefațată de Doina Ciurea, București, Editura Românilor.

În anul 2001, Editura bulgară Zaharie Stoyanov din Sofia publică, în colecția Ars Poetika, „O viziune a sentimentelor”, în traducerea lui Ognean Stamboliev, volum care a primit premiul Uniunii Traducătorilor din Bulgaria.

În 2012 a fost reprezentat cu trei poeme (maximum) în *Testament - Anthology of Modern Romanian Verse - Bi-lingual Edition (English/Romanian) - Testament - Antologie de Poezie Română Modernă - Ediție Bilingvă (Engleză/Română)* - (antolog și traducător Daniel Ioniță, Editura Minerva.

În anul 2013 apare volumul „Ordinea cuvintelor” - 300 poeme - traducere, prefață și tabel cronologic de Ognean Stamboliev, Editura Avangardprint, Bulgaria.

Postum i-au mai fost publicate volumele: „Amintiri în prezent”, „Ordinea cuvintelor” (1957-1983) (2 vol., 1985), „Fiziologia poeziei” (selecție din eseistica publicată, 1990), „Argotice” (transcrise din 1955, apărute în 1992).

Prima dată când am auzit despre apariția acestui volum, „Argotice”, am fost în egală măsură curioasă și intrigată de titlu. Oricare dintre noi învățase la școală câte ceva despre „argou”, așa cum îl defineau manualele de gramatică ori dicționarele explicative (un mod de exprimare nonliterar, specific anumitor grupuri sociale „certate cu legea” și cu „codul manierelor elegante” – grupuri alcătuite din vagabonzi, cerșetori, delinvenți, dar și din elevi, studenți, militari ș. a. –, care și-au format un „vocabular special”, cuprinzând cuvinte „cu sensuri deturnate”, din limba comună, ori din sfera regionalismelor, neologismelor etc., după un „cod propriu-încrîptat”, cu „înțelesuri” fără vreo legătură cu sfera lor propriu-zisă, încât să fie „de nebănuit” îndeosebi celor ce reprezintă autoritățile, ori celor ce au legături cu autoritățile.). Iar „limbajul argotic” al elevilor aflat în imediată vecinătate a celui folosit de infractori genera mici nedumeriri, alteori zâmbete.

LECTURÂND volumul „Argotice”, am încercat să văd prin ochii tânărului de 22 de ani imaginea de ansamblu a Ploieștiului: orașul pitoresc în care și-a petrecut copilăria, cu mahala balcanică și limbă ascuțită, unică în felul ei, fapt care va fi lăsat destule urme în mintea și sufletul viitorului poet: „Vai!...! Mahalalele vechi și triste,/ cu casele poticnite în stradă,/ cu femeile ghemuite pe prispel să adulmece, să audă, să vadă.// Și ferestre ce pâlpăiră/ ca niște candelă fără icoane... (.)/ «-Mi-e frică, țată Zamfiră...! -Ai să crapi, Zinco, de foame!...! Vai!...! Anii mahalalelor, vechi și triști,/ cu clipele tocite și rare./ cu liceeni palizi ca niște Criști,/ prelinși pe sub felinarell

și gândurile ce se zdrențuiră/ ca noaptea și ca veleatul (.) «-Uliu... ce urât! Țată Zamfiră...! -Ce-ai, fă, cu băiatul?...»” (Poemul mahalalelor, p.98). Ca și Nichita, toți suntem produsul mediului social și cultural în care ne-

am născut și trăim, toți am înțeles că recurg la această încifrare lingvistică (utilizarea limbajului argotic) nu doar interlopia, drogații, deținuții, hoții, în genere, persoanele declasate, dar și tinerii normali (elevi, studenți ș.a.), care acționează mimetic, în concordanță cu limbajul anturajului lor, al găștii, al cercului de prieteni și camarazi. Argoul facilitează socializarea, compatibilizarea membrilor unui grup social, solidaritatea și până la urmă coeziunea acestuia. Drept consecință, nu ni se sugerează nicio clipă ideea că vorbirea argotică din volum ar fi blamabilă ori demnă de laudă, ci ne este prezentată doar ca pe un dat obiectiv, demn de o analiză diacronică a fenomenului lingvistic, eventual. Studiat diacronic acest tip de limbaj, s-a descoperit că rădăcinile

lui pot fi identificate la soldații romani încă din Antichitate, iar acestea s-au prelungit în Evul Mediu european, îndeosebi în marile centre urbane. Termenul însuși de *argou* este la origine un cuvânt dialectal provensal și însemna „haină ruptă”.

Prima atestare oficială a variantei argotice datează încă din 1455, când în Franța medievală, la Dijon, a avut loc faimosul proces al „scoicarilor”, numiți astfel întrucât aveau imprimată pe veșminte drept semn de recunoaștere o scoică. Nu era un simbol heraldic nobiliar, ci o simplă „marcă” a apartenenței la un grup infracțional organizat. Scoicarii jefuiau pelerinii care călătoreau către locurile sfinte, fiind socotiți răufăcători de cea mai joasă speță. Documentele redactate la proces au consemnat termenii argotici folosiți de tâlhari în incursiunile lor de jaf, ce probau multă îndrăzneală și tupeu. În Țările Române, primele informații privind elementele lingvistice argotice datează de pe la 1860 și se datorează ziaristului Nicolae Orășanu, care a întocmit un interesant glosar argotic. Termenii și expresiile de atunci poartă patina timpului și sunt criptice pentru vorbitorii de astăzi.

Scriitori de mare talent, încă din cele mai vechi timpuri au știut să valorifice potențialul stilistic argotic (pentru *atmosfera*, pentru *coloritul mediului social* etc.): Titus Petronius Niger („*Satyricon*”), Fr. Villon („*Balade*”), George Baronzi („*Misterele Bucureștilor*”), Tudor Arghezi („*Flori de mucigai*”), Miron Radu Paraschivescu („*Cântice țigănești*”), Eugen Barbu („*Groapa*”) ș.a. Nu este de mirare că și Nichita Stănescu utilizează acest limbaj care dă numele volumului, devenind „altceva” într-o lume cenușie, împietrită în reguli, congrese PCR și limbaj de lemn, o lume a interdicțiilor în care nu se putea visa, în care drumurile erau trasate de alții. Prin felul său „răsturnat” de a vedea lucrurile, scotea din inerție și colora cele mai amenințătoare imagini, prefigurând încă de atunci pe poetul reformator în lumea versului românesc, pe →

DOINA BĂLȚAT

admirabilul artist care va metamorfoza realmente imaginea poeziei românești.

Noutatea poeziei lui Nichita Stănescu era evidentă de la acest prim volum, chiar dacă numai în latură superficială. Modul de a vorbi despre sine și despre lume era, înainte de toate, șocant. Poetul a procedat însă metodic, atacând *subiectele* selectate dintr-o perspectivă sincronică pentru ca prezumtivii cititori să înțeleagă mai bine cristalizarea „codului” lingvistic argotic.

Nichita Stănescu este original în cadrul unei poetici care, de fapt, nu-i aparține căci, aceste „cântece la drumul mare”, mici balade ale periferiei, scot la iveală pitorescul substanței lăutărești, un material argotic în genul *Cântecelor țigănești* (1941) ale lui Miron Radu Paraschivescu, nereeditate și probabil necunoscute în acei ani. Dar e ceva în plus în seva colorată, plină de fantezie lingvistică a acestor poezii: o anumită violență a imaginilor care au capacitatea de a șoca, apoi cultivarea paradoxului și curajul expresiei „tari”: „*Poezie, târâtură de cuvinte*” (*Cântec de lehamite*, p.75), „*Totdeauna curvă-i luna*” (*Fabulă*, p.80), „*florile (de salcâm) sunt găinaț de zână*”(p.87), „*Orfan de vise treze, suflete scremut*” (*Portret*, p.94), „*nimfe izmenite*” (*Ananghie*, p.146), epitetul neașteptat și predispoziția ludică pe care le vom întâlni din belșug în opera de maturitate, e adevărat în alte veșminte lirice.

Argoul are două funcții: de a încifra conținutul unui mesaj și de a diferenția „grupul social respectiv” de majoritatea celorlalți vorbitori. Din pitorescul „vocabulary” argotic, spicuim „lamentația de dor și ciudă” a unui oarecare Gică, la cărciuma Calul Bălan, grație măiestriei/ capacității stănesciene de a rafina/ sublima *argoticile*, capacitate datându-se din orizontul zilei de «joi, 12 mai 1955», trece într-un admirabil „text liric-burlesc-baladesc”: „*Zicea că i-am vrăjit nasol, / că fac mișto la parastase/ ...mă tot miram ce-o gădilase/ de-a dichisit-o-n ochi un trol. / Și mi-a suflat-o, mă, de-a gata, / călca-i-ar dricu' arătarea/ Cântai, cântai, dar vezi, cântarea/ mi-a încălzit doar beregata. / Mă arde sub cămașă coasta, / mă seacă dur, prea dur, abrașa, / sau, bă... m-o fi durând cămașa/ și eu nu știu nimic de asta. / Sunt șmecher, eu? Eu, mă? Ce zici... / C-așa-mi turnă langhesuială/ Dar vezi, m-am prins; e pe gineală, / c-o arden muscă d-un carici. / M-a uns cu găinaț de zână/ și tocmai cine... O cartoafă, / o ștoalfă talciocară, oață/ Ei și? De-o gădila... rămână!! / Ochitul, vorbele îi put, / Dar dă-o-n suflet de gagică/ . / Ai oasele la tine, Gică? / Te fac pe zece un barbut (La Calul Bălan, cărciumă și han, p.47).*

Erosul exprimat instinctual de acest Gică și prezența *tragicului* se îmbină în dozaj stănescian restituind, în culori crude, o lume de periferie și, mai ales, o atmosferă. Pitorescul, savoarea limbajului, asocierile lingvistice șocante, efectele stilistice au fost exploatate strălucit de Nichita, pentru a da culoare și pregnanță personajelor fixate în mediul lor social, utilizând, cum s-a văzut, formele consacrate (*vrăjeală, nasol, mișto, a sufla, gagică* ș.a.) în structuri lingvistice aproape tocite prin uz.

Caracteristicile principale ale elementelor de argou sunt modificarea frecvență și circulația orală. Prima caracteristică are legătură cu faptul că aceste cuvinte se doresc a fi secrete, iar odată înțelese de ceilalți ele trebuie schimbate. Secretizarea comunicării e o tentație

permanentă pentru oameni. Din această realitate rezultă o bogată sinonimie în rândul termenilor argotici. Din a doua caracteristică rezultă faptul că existența acestor cuvinte este de scurtă durată. Câți mai folosesc în prezent cuvinte precum: *cartoafă, ștoalfă, talciocară, oață*?!

Argoul își etalează mereu creativitatea și fantezia. De altfel, limba ne stăpânește și ne modelează și nu invers. Elementele de argou apar prin utilizarea metaforei, folosirea de arhaisme și regionalisme, împrumuturi din alte limbi, derivate, trunchieri sau abrevieri.

Dar imaginea Ploieștiului este zugrăvită în mod realist, surprinzând secvențe din viața unor oameni obișnuiți, cu defecte, calități și slăbiciuni, pe care le satirizează, le critică într-un mod comic. Aceasta deoarece realismul impune o gândire veridică a realității, obiectivitate, spirit critic, personaje tipice în împrejurări tipice. Anica, fată de măritat, respectă tradițiile (peșitul, vederea acesteia de către prezumtivul/ viitorul mire, prezența peșitoarelor etc.), dar este superstițioasă, crede în semne, în superstiții: „*Sughița! Cineva se gândea la ea. / Cam peste-o lună-i dusă la vederea / ...Odaia zace în tăcere. / perdeaua are ciucuri, creșuri, / pe masă – cinci dulcețuril / Când se întoarce de la el, / spârc, pe ea, un porumbel / Peșitoarele îi spun că-i semn bun.*” (Anica, p.17).

Cel care avea să devină mai târziu poetul *necuvintelor* este un înnoitor al poeziei prin faptul că aduce atât elemente noi, cât și o altfel de gândire asupra poeziei moderne: „*Iată, corzile stelelor vuiesc / lumesc, nelumesc / Uite, semne se-arată în lumel bune, neburne / Și tu, ce mai faci, dragostea mea? / Umbra ta, spune-mi-o, căruil s-o dăru, s-o năru?*...” (p.150) Mă refer aici la prezența antonimiei (lumesc – nelumesc; bune – neburne; dăru – năru; prezența iubitei căreia i se adresează direct / absența iubitei, sugerată de metafora „umbra”), la elementele de versificație.

Stilul este o de o dezinhibare paroxistică. Poetul poate trece din registrul grațiosului minor în cel al proiecțiilor cosmice cu o rapiditate și o facilitate deconcertante. Ceea ce se reține însă, în prima și ultima instanță, de către cititor este libertatea dominând, din interior, lumea poeziei lui Nichita Stănescu. De aceea, se poate spune că ceea ce a rămas din *necuvinte* este libertatea, nu numai a creației, dar și a vieții. Se stabilește așadar, o relație indestructibilă între poet și cuvânt, concepția despre cunoaștere și artă, despre echilibrul dintre conținut și forma poeziei fiind explorate prin puterea acestuia. La Nichita Stănescu, cuvintele și corpul au același destin. Destinul refuzului. El va inventa „necuvintele”, pentru a-și exprima revolta față de neputința cuvântului de a revela realitatea lumii. Cuvintele capătă o voință proprie, autonomie, independență de a poetului, constituind un univers amenințător. Dar cuvântul este→

temelia operei sale, care surprinde cu naturalețe frumosul, relația artistului cu materialul, esența, unitatea existențială sau cosmică, dezvăluindu-se criticilor ca un sistem ordonat în trepte, între care pot fi urmărite treceri și reluări de teme, care îi conferă complexitate și unitate.

Rezonanța pe care opera o are în noi ca cititori poate afecta interpretarea ei obiectivă. Până și poemele sale scurte roagă parcă la simțire și nu la analiză. Citind oricare poezie a acestui volum, o mică parte ar impulsiona spre interpretare cu creionul în mână, dar mare parte ar trimite spre meditație, spre simțire, spre un mixaj senzorial, care nu este numai văz, auz, miros, gust, fiind în același timp toate acestea, suferința devenind intersecția acestor percepții subiective. Căci suferința la Nichita Stănescu există prin toate aceste senzații și este născută din stimuli de orice natură. Și poezia lui Nichita Stănescu se vrea receptată prin aceste senzații și renăscută în simțire, fără compromisuri, întrucât, el, poetul „și-a apărut poezia precum câinele își apără osul”, așa cum spune Eugen Simion.

Nu putem trece însă peste poezia care deschide volumul, o poezie care pledează pentru libertatea de a face orice îți dorești, de a nu da socoteală nimănui, poate doar morții: „*Motan m-aș fi dorit să fiul cu coada-n sus, cu blana-n dungi, / cu gheare și mustețe lungi, / c-un ochi verzuil și-un ochi căprui. // La ora când târâș-grăpiș / zăpada nopții se adună eu, cocoțat pe-acoperiș, / să urlu a pustiu la lună. // Și-atuncea, șapte gospodinel să dea cu bolovani în minel și să mă-njure surd, de Domnul, / că le-am stricat, urlând, tot somnul / De sus, din vârful săptămânii, / să le rânjesc urlat, scârbos: / iubesc doar locull nu stăpânii, / precum fac câinii pentr-un os. // Și*

*iarăși șapte gospodinel să dea cu bolovani în mine, / iar eu să urlu, urlu-ntrunal / atât cât n-o apune lună // Motan m-aș fi dorit să fiul cu coada-n sus, cu blana-n dungi, / cu gheare și mustețe lungi / c-un ochi verzuil și-un ochi căprui. // Când zorii ziua o deznoadă / să mă tot duc, să mă tot ducl și tinicheaua prinsă-n coadă / s-o zdrăngănesc pe străzi, năuc // Jegos și obosit, apoi, / cu mașele în liturghie, / să mă adun, să mă-ncovoil prin albiturile-n frânghiell / Ca-n fața unui șobolan / spinarea să mi-o fac colan / să scuip, să scuip și-n urmă iar / hai-hui să plec pe străzi, hoinar / Pisicile de prin vecinil să le gonesc pe la pricini, / să-mi fete fiecare-un puil / c-un ochi verzuil și-un ochi căprui // Iar când o fi uitat să mor, / la cărciuma din mahalal / sorbită-n calea pumnilor / Poșirca acră viu să steal // „Hei... viață, viață... / ieși din cort / hai, pune-mi-te iar pe danț... / te uită... / zace colo-n șanț / motanul mort, / motanul mort...” (Balada motanului, p.14-16). Poetul este unic, diferit, este raritatea, excepția sugerată de culoarea diferită a ochilor, el e însetat de cunoaștere, de libertate, sub toate aspectele acesteia. Totul sugerează un *dans* al vieții și al morții, o pendulare între „a fi” și „a nu fi”.*

Creația presupune investirea unei cantități de afecțiune într-o lume imaginară, o lume în care ghid este mecanismul dorinței, un spectacol lingvistic dublat de autenticul trăirii, de neliniștea gândului, a meditației lirice.

Revoluția limbajului începută de Rimbaud, Mallarmé și Valéry, este concretizată în spațiul românesc prin lirismul autoreflexiv al lui Nichita Stănescu, considerat de critica română și de publicul larg drept cel mai de seamă scriitor neomodernist al limbii române, pe care el însuși o considera „*Dumnezeiesc de frumoasă*”.

31 martie 2018, în banca în care a învățat Nichita Stănescu la Liceul „Sf. Petru și Pavel”, actualul Colegiu Național „Caragiale” din Ploiești, Aliona Grati și Nicolae Băciuț, într-un moment de grație a amintirii anilor de școală ai lui Nichita Stănescu

Nichita Stănescu - un magician al cuvintelor și necuvintelor

Venit pe lume, la 31 martie 1933, Nichita Stănescu a fost hărăzit să vegheze asupra cuvintelor, să le îmblânzească și să aducă înnoiri limbajului poetic în care îi va fi dat să scrie mai târziu.

În călătoria lui prin universul poeziei, și-a luat merinde de drum cuvintele și le-a pus în tiparul sufletului. A intrat în intimitatea lor, le-a simțit răsufletarea și le-a dat forme noi cu dalta minții și a sensibilității sale, așezând poezia într-un spațiu nou, cel al neomodernismului. Criticii literari îl consideră un creator de cuvinte noi, de licențe poetice, pe care le-a imbinat armonios, insistând nu numai pe limitele limbajului, ci și pe cele ale gândirii. Stăpânind ca nimeni altul puterea lor, Nichita Stănescu își câștigă „dreptul de a forța materia verbală în sensul dorit de el” (Eugen Simion). „Umbra vieții mele sunt cuvintele”, spunea poetul într-una din creațiile sale. Ca un meșter iscusit, a modelat lutul cuvintelor cu înțelepciunea și talentul său rar întâlnit: „Luam câte un substantiv și-l sfărâmam în literele lui. Luam câte o literă în mână, pe A să zicem, și o ridicam sus în dreptul ferestrei, îi vedeam scheletul subțire de hipopotam și, deodată, în vis, mi-am dat seama că A este o literă a tuturor limbilor lumii”. Poetul conferă cuvântului independență, considerându-l creator de lumi. La el și dragostea se multiplică la nesfârșit în toate spațiile și timpurile: „Numai cuvintele zburau între noi/ Înainte și înapoi./ Vârtejul lor putea fi aproape zărit/ ... Ca să privesc iarba înclinată de căderea unui cuvânt” (*Poveste sentimentală*). Nichita Stănescu aseamănă cuvintele cu lucrurile care ne înconjoară, constatând că există „chiar o civilizație a acestora, sunt însuși făptura lui Dumnezeu”. Ele „nu pot îmbătrâni”, au o natură eternă prin faptul că nu au timp. Trecutul, prezentul și viitorul „sunt un fel de piei, forme, trupuri, înfățișări, priveliști și manifestări ale cuvântului”. Există în poezia stănesciană un joc magic de cuvinte care dă substanță a tot ceea ce spune: „Ferește-te să ai dreptate/ când ești îndrăgostit/ Mai bine să ai umbră,/Mai bine să ai rază./ Mai bine să ai lacrimă./Mai bine să ai orice altceva” (*Ca o piatră*). Până la lirica lui Nichita Stănescu, nu s-a știut de antonimul cuvântului „cuvânt”. Vocabularul Limbii Române nu cuprinde asemenea explicații. Poetul l-a inventat spunându-i „necuvânt”, cu sens de negație prin care „neagă timpul și afirmă ființa”. Iată câteva din versurile celei de-a zecea elegii: „Sunt bolnav. Mă doare o rană/ călcată-n copite de cai fugind./ Invizibilul organ,/ cel fără nume fiind,/ neazul, nevăzul, nemirosul, negustul, nepipăitul”. În volumul de poezii intitulat „Necuvintele” se regăsesc creații lexicale ludice, originale, ingenioase, ce evidențiază spiritul de artist, de poet atipic. Același exeget al liricii stănesciene, Eugen Simion, spune că Nichita Stănescu are un respect aproape religios față de poezie și o supunere aproape

cinică față de real: „Dintr-un om pot fi ucise numai cuvintele știute de el./ Dintr-o piatră nu se poate ucide nimic./ Dintr-un cais numai câteva caise./ Luptătorule, îți zic, dintr-un om nu pot fi ucise decât cuvintele știute de el” (*Inscript*). Prin poeziile din acest volum, și nu numai, Nichita Stănescu revoluționează limbajul poetic. Cuvântul

„laser” (lingvistic) este prezent încă din primul vers, ca o „amenințare” la limba veche. Eul liric vrea să taie, să topească realitatea, să ajungă la cuvântul primar, elementar, la cuvântul dumnezeiesc, pentru a-l putea folosi în recreerea lumii într-o lume mai simplă, a ideilor simple și imediate, fără sensuri și abordări subtile : „Acel cuvânt îl visez care a fost la începutul lumilor lumii/ plutind prin întuneric și despărțind/ apele de lumină./ născând pești în ape și născând/ ape și lumini în

lumină./născând pești în ape și născând/ ape și lumini în lumină.../ Visez acel laser lingvistic/care să taie realitatea de dinainte./ care să smulgă întruna luminii/ partea ei de apă și pești”. Pentru Nicolae Manolescu „Necuvintele” lui Nichita Stănescu nu sunt altceva decât cuvintele în deplină libertate”. Poetul a folosit această libertate pentru a exprima misterele cunoașterii aflate dincolo de realitatea palpabilă. Apelează la abstracțiuni și termeni provenind din diferite domenii. În poezia „Necuvintele”, autorul folosește o convenție proprie de scriere, începând fiecare vers cu majusculă și repetându-și ideile pentru a sugera nevoia invenției sale lexicale : „El a întins spre mine o frunză ca o mână cu degete./Eu am întins spre el o mână ca o frunză cu dinți./ El a întins spre mine o ramură ca un braț./Eu am întins spre el brațul ca o ramură./ El și-a înclinat spre mine trunchiul/ ca un măr... Eu am trecut prin el./ El a trecut prin mine./ Eu am rămas un pom singur./ El/un om singur. O preocupare, aproape exhaustivă a avut-o pentru definirea poeziei. Folosind procedeul repetiției, cuvântul primește sensuri multiple: „Poezia este ochiul care plânge/ Ea este umărul care plânge/ ochiul umărului care plânge/ Ea este mâna care plânge/ ochiul mâinii care plânge/ Ea este talpa care plânge/ ochiul călăului care plânge”. E o plăcere să citești versuri ca acestea: „Ploua infernal./ și noi ne iubeam prin mansarde./ Prin cerul ferestrei, oval,/ norii curgeau în luna lui Marte/ (...) Și mă înălțam. Și nu mai știam de undemi/ lăsasem în lume odaia./ Tu mă strigai din urmă răspunde-mi./ cine-s mai frumoși: oamenii?...ploaia?...” (*Ploaia din luna lui Marte*). Autorul pune puterea iubirii în tiparul viziunii sale : „Spune-mi, dacă te-aș prinde-ntr-o zi/ și ți-aș săruta talpa piciorului./ nu-i așa că ai șchiopăta puțin după aceea./ de teamă să nu-mi strivești sărutul?” Nichita Stănescu a iubit cuvintele și necuvintele și nu le-a lăsat să se desprindă decât atunci când au putut lua forma poeziei. În compania lor a dobândit o înțelepciune specială și o noblețe spirituală care l-a făcut unic în poezia noastră modernă.

MIRCEA DAROȘI

POSTERITATEA LUI NICHITA STĂNESCU

Posteritatea lui Nichita Stănescu
nu-i foarte luminoasă și calmă
(Eugen Simion)

Această carte este un manual pentru toate clasele școlare, cititoare și sociale, manual pe care îl punem la dispoziția celor care doresc să afle cât mai multe despre poetul Nichita Stănescu și creația lui, socotind că astfel îi scutim de efortul de a căuta în mulțimea de surse:

Volumul I: Familia, date biografice ale poetului, opera antumă, recuperarea casei natale și transformarea ei în casă memorială, edificarea bustului monumental în orașul natal, Ploiești, date amănunțite despre edițiile Festivalului de Poezie Nichita Stănescu, referințe critice exprimate înainte de 1983, în ordinea apariției lor.

Volumul II: Opera postumă - poezie, publicistică, referințe critice exprimate după 1983, în ordinea publicării lor, alte materiale de presă referitoare la opera poetului sau la viața sa privată, în ordinea apariției lor.

Anexe: programe ale edițiilor Festivalului de Poezie Nichita Stănescu, laureatii festivalului, comentarii pe internet...

*

Vom prezenta mediul în care a evoluat Nichita Stănescu – cel local (unde s-a născut, a trăit și s-a format, până la 19 ani), cel național (mișcarea culturală din Bucureștiul și din România anilor 1952-1983, instituțiile culturale, editurile, atitudinea cititorilor din orașele României unde a lansat volumele sale, prietenii), cel internațional (editarea creației poetului în străinătate).

Prezentăm poetul Nichita Stănescu - poet cu o viață fascinantă – folosind date cunoscute în mod direct, informațiile dobândite prin documentare, informații risipite în lucrări de specialitate, presă (volume publicate în timpul vieții și postum, poezii apărute în periodice, poezii oferite, publicate după moartea sa, publicistica sa, referirile la viața personală, referințe critice).

Pentru crearea unei imagini cât mai apropiată de realitate a histrionului Nichita Stănescu – spun unii, dar fără temeii, *căci el nu a fost bufon, nu a fost comediant, ci și-a transformat viața, sacrificându-și-o, voit, în așa fel încât ea să fie însăși poezie* - ne sprijinim pe mărturiile despre „casa fără ușă”,

interviurile publicate, filmate (Antimetafizica - un uriaș interviu), înregistrările la radio și la televiziune, filmele documentare realizate în timpul vieții și cele realizate după dispariția sa (le consemnăm, indicând locul une pot consultate), comentariile jurnaliștilor, ale prietenilor sau autodeclarațiilor, care îl înfățișează în ipostaze cu totul uluitoare și îl definesc în mod direct, fără să lase loc interpretărilor, spiritul personalității, devenit pentru contemporani inconfundabil.

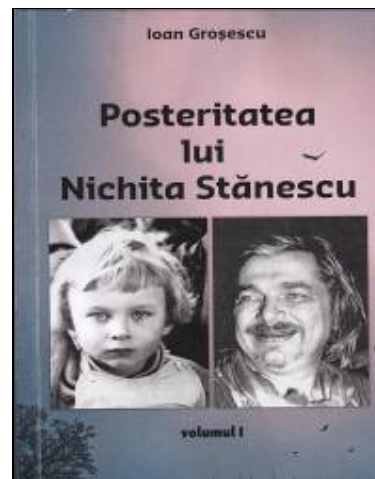
Este o cutezanță ca acum, în 2022 (lucrarea noastră a fost dată la tipar în 2020, cu gândul să o prezentăm pe 31 martie, însă a debutat pandemia, și se va tipări abia acum), după 39 de ani de la plecarea dintre cei vii a lui Nichita Stănescu, să se dorească să se mențină viu, redându-i cu acuratețe farmecul, seducția pe care o emana, geniala sa operă.

Despre Nichita Stănescu s-a scris enorm. S-au pus în circulație fapte adevărate, fapte pe care și le-ar fi dorit adevărate cei care le-au făcut cunoscute, fapte închipuie sau fapte măsluite dinadins, pentru rating.

Demersul nostru are ca scop să facă cunoscut, în beneficiul poetului, ceea ce știm direct (familia Stănescu a locuit la două străzi de familia noastră, am trăit atmosfera aceluiași cartier, conviețuind cu aceiași oameni, am studiat la liceul la care a studiat și el, la facultatea la care a studiat și el, familia mea și eu am fost apropiați ai mamei sale, ai surorilor, eu, al colegilor lui de liceu, am fost printre cei care s-au ocupat, s-a bătut, s-ar putea spune, pentru promovarea lui și a operei lui, contribuind la recuperarea casei familiei care a fost transformată muzeu, la edificarea bustului monumental devenit emblematic pentru oraș, la dezvelirea unor plăci comemorative în locurile care au legătură cu el.

Nu am fost prieten cu el, poate și pentru faptul că ne despărțeau opt ani. Ne-am cunoscut în familie, la Ploiești, în București. Nu am trăit în cercurile sale după ce a plecat din Ploiești. Ca ploieștean, ca filolog, l-am admirat, am citit poemele sale, i-am urmărit activitatea, ne-am bucurat atunci când ne-a dat atenție - aceasta pentru că eram găzar (nume de răsfaț al ploieștenilor) din același cartier, pentru că am fost coleg cu Gabriela Melinescu. Și atât.

Vom face cunoscut în aceste două volume ceea ce s-a realizat în Ploiești pentru păstrarea și valorificarea existenței umane a lui Nichita Stănescu, a creației sale, precum și quasitotalitatea referirilor la om și la creator.

Vom atrage atenția asupra unor inexactități, erori (desconsiderarea unor poezii care în fapt erau un joc, un răsfaț al poetului) condamnarea altora, considerate a fi o dovadă a colaborării cu conducerea comunistă, fără să se țină seama de condițiile în care au fost scrise, fabulații (poetul nu are nevoie de sacralizare, el fiind un om viu cu scăderile sale, chiar cu jocurile abracadabrante în aburii alcoolului) sau mistificări, îmbrăcate, de către cei care le-au comis, în mimarea stilului său.

Vom pune la dispoziția cititorului, fără a interveni, referirile (pe care le-am cunoscut) la om și la creația sa, în ordinea în care au apărut, menționând (spre a ne feri de acuza de plagiat) autorii, înțelegând că în acest mod dăm posibilitatea celor care consultă lucrarea să realizeze evoluția în timp a opiniilor formulate.

Punând toate aceste informații într-o singură carte, celor interesați de viața și opera marelui poet Nichita Stănescu le va fi mai ușor să le afle.

„Sunt destui care „vor scrie tot felul de texte: exaltate, eseistice, sofisticate, filosofarde, lirice, parodice, emfaticе sau abracadabrante, astfel încât, în jurul creației poetului Nichita Stănescu, s-a format un hațși de opinii, gusturi, umori, legende, laude până la venerație și contestări până la ură, încât cel care se va mai încumeta acum să scrie despre Nichita Stănescu nu va mai fi citit de către cei care au citit ceea ce s-a publicat -, nemaiaivând crezare.”

Dacă totul a fost spus, mai este nevoie să se scrie? Da. Să se scrie. Pentru că este necesar să se îndrepte ceea ce s-a scris greșit, să se aducă noi informații, noi unghiuri din care este privită creația poetului și viața omului.

Cartea de față, sperăm să satisfacă nevoia de informare.

IOAN GROȘESCU

DIALOGUL CONTINUU

După prima întâlnire cu poezia lui Nichita Stănescu, am rămas într-un continuu dialog cu ea.

După întâlnirea cu Nichita Stănescu, am rămas într-un continuu dialog cu el, prin cei care l-au cunoscut, prin cei care ar fi vrut să-l cunoască, prin cei care-l descoperă, prin cei care păstrează vie memoria sa, într-o actualitate pilduitoare.

Câte întrebări i-ar fi putut fi puse, câte răspunsuri ar fi putut fi date!?

După întâlnirile mele memorabile cu Nichita Stănescu, de la București (1980) și de la Struga (Macedonia) (1982), dincolo de ceea ce am făcut „pe vremea lui Nichita Stănescu” (cum îmi place să numesc anii aceia în care el a domnit ca rege neîncoronat al poeziei), am încercat mereu să pun câte o mărturie/piatră pentru templul său.

Revista *Vatra veche* (fondată de mine în 2009) a găzduit frecvent pagini despre Nichita Stănescu – omul și opera – reușind să concentreze cât mai multe energii, mai ales odată cu începerea seriei de *Suplimente Vatra veche* dedicate lui Nichita Stănescu, apărute în 2016, 2017, 2018, 2019, 2022, 2023, cu inevitabila pauză din anii de pandemie (2020-2021), ani în care nu s-a ținut nici Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, în contextul căruia revista a demonstrat cât de extins este orizontul de interes față de moștenirea unui poet pe care nici adversarii cei mai inverșunați n-au nicio șansă în acțiunile lor demolatoare.

Am considerat că ar putea avea un efect bun reconfigurările unor acțiuni publicistice care l-au avut ca subiect pe Nichita Stănescu. Mai ales într-un an care rotunjește două cifre: 90 de ani de la nașterea și 40 de ani de la moartea poetului.

Am reunit la această virtuală masă rotundă nume care au gravitat în jurul operei lui Nichita Stănescu, unii i-au fost chiar foarte apropiați și poetului (Eugen Simion, Mihai

Bandac, Adam Puslojic). Prin toate dialogurile se mai adaugă câte o nuanță, câte o culoare, o linie, la portretul în mișcare al lui Nichita Stănescu.

În timp, „dosarul Nichita Stănescu” a devenit voluminos și, într-o perspectivă editorială, era imperios necesară o selecție și o reordonare, reșezare în pagină.

Două dintre aceste selecții – „Nichita Stănescu. Orizonturi și viziuni” și „Nichita Stănescu. Printre întrebări” – adaugă la „Biblioteca Nichita Stănescu” un volum de critică literară, eseuri, evocări, și un volum de interviuri cu și despre Nichita Stănescu.

Textele selectate au apărut în paginile revistei *Vatra veche*. Pentru că numărul paginilor de critică și istorie literară depășește cifra 700, acestea vor apărea în două volume distincte, unul în martie și celălalt în decembrie.

Dacă timpul ar fi avut mai multă răbdare cu mine - ca antologator, tehnoredactor, corector, finanțator – ar fi stat altfel lucrurile.

Mă mulțumesc cu cât s-a putut. Pentru că eu sunt, totuși, doar o persoană, nu o instituție de instituții, cum m-a catalogat măgulitor poetul Dumitru Ichim din Canada.

Atât am reușit eu. Ce bine ar fi să mă întrecă cât mai mulți!

NICOLAE BĂCIU

ORIZONTURI ȘI VIZIUNI

Această antologie nu este moștită, nu vine dintr-o premeditare, ci e o reacție spontană la nevoia de a pune la dispoziția celor interesați, „orizonturi și viziuni” nichitastănesciene, valorificând constanta preocupare a revistei *Vatra veche* față de posteritatea unei opere literare care și-a pus amprenta pe devenirea cuvântului care exprimă adevărul... poetic în patria limbii române.

În contextul ultimelor ediții ale Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, în anii în care acesta s-a ținut, revista *Vatra veche* a publicat *Suplimente literare* dedicate personalității și operei „poetului necuvintelor”.

Reconfigurarea tematică a unei părți din conținuturile acelor suplimente literare poate oferi o imagine mai coerentă a elanurilor poetice nichitastănesciene, de un mai mare impact între coperte de carte.

Celor interesați li se vor revela preocupările extinse ale interesului față de o operă literară, (re)descoperită de noile generații de cititori – elevi, profesori – dar și (re)evaluări critice detașate față de mode și modele, față de vectori de influență sau de impact, de circumstanțe literare.

Unor critici literari de notorietate și autoritate (Adrian Dinu Rachieru, A.I. Brumaru, George Anca, Ioan Mănăscuță, Aliona Grati etc.) li se alătură câțiva dascăli, cei care sunt cureaua de transmisie pentru întâlnirea cu opera lui Nichita Stănescu, unii dintre ei, deopotrivă, scriitori - poeți, prozatori, critici și istorici literari: Nicolae Suci, Maria Daniela Pănză, Geta Truică, Aurora Stănescu, Mioara Kozak, Rozalia Truță, Niculina Chiper, Doina Bălțat etc., cărora le-am deschis paginile revistei, apreciind eforturile lor de cunoaștere prin analiză temeinică și cu instrumente profesionale a unei opere literare, care să fie transmisă mai departe mai tinerilor iubitori de literatură.→

Am inclus în sumar și autori care sunt prezențe de marcă în paginile revistei *Vatra veche*: Aurel Rău, Horia Bădescu, Adrian Popescu, Daniel Corbu, Veronica Pavel Lerner, Nicolae Suci, Livia Ciupercă, Constantin Stancu ș.a.

Au rămas nevalorificate numeroase alte contribuții găzduite de revista *Vatra veche* încă din primul său an de apariție (2009), și de suplimentele sale din ultimii ani.

Acestea vor constitui cuprinsul unui alt volum dedicat lui Nichita Stănescu, îmbogățind astfel opera de receptare critică a celui care a readus poezia română în orizonturile marii poezii a lumii.

Pentru mine a fost o șansă întâlnirea cu universul nichitastănescian, precum și cu tot ceea ce a însemnat antrenarea în susținerea și promovarea unei opere în destinul căreia am crezut de la prima întâlnire.

Prin Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” mi s-a oferit prilejul unor întâlniri admirabile cu mari personalități ale culturii naționale, cu locuri încărcate de duh nichitastănescian.

Lui Constantin Stere, cel care a dus de ani buni frumoasa povară a Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, în calitate de prim solist, discret și tenace, îi datorez o parte din cele mai frumoase pagini din viața mea pusă în slujba literaturii și a lui Nichita Stănescu.

Nu mă feresc și nu am niciun fel de reținere în a face o reverență față de gestul său de a mă antrena, cu arme și bagaje, într-un proiect cultural unic în viața culturală de la noi, reușind astfel, după puterile mele, să mențin interesul față de scrisul celui care ne dădea rețeta înțelegerii lui Eminescu și prin el a marilor valori literare: „Să ne împrietenim cu Eminescu sărutându-i versul./ iar nu slăvindul de neînțeles”!

NICOLAE BĂCIUȚ

•Nicolae Băciuț, *Printre întrebări*, Editura *Vatra veche*, 2023

•Nicolae Băciuț, *Orizonturi și viziuni*, Editura *Vatra veche*, 2023

În loc de Postfață

Posteritatea lui Nichita Stănescu își are convulsiile ei. Critica încă nu și-a limpezit opiniile/opțiunile, iar unii critici, în timp ce-i caută bube în cap lui Nichita Stănescu laudă diverși diletanți, gonflând la premii literare cu nonșalanță și fără remușcări. Căci de moralitate critică nici nu poate fi vorba.

Sigur, demolarea a fost adesea un sport în critica lite-rară a ultimei jumătăți de veac, cu grupări când contami-nate ideologic, când bolnave de invidie și neputințe.

Pe cât putem noi prevedea viitorul operei lui Nichita Stănescu, nu avem nicio rețineră în situarea lui în vârful unei ierarhii a lirismului românesc postbelic și post revoluționar, pe termen nelimitat.

Nu sunt semne că ar fi vreun autor care să fie recuperat ca să-l detroneze pe Nichita Stănescu, cum nici nu sunt semne că poezia ultimelor trei decenii a adus ceva care să tulbure apele poeziei.

Oricum păcatele nihilistilor cu orice preț, fără scrupule, nu pot fi iertate cu înțelegere de cei onești, care simt poezia lui Nichita Stănescu, dincolo de inevitabilele inegalități, în dimensiunea ei profundă, de substanță, și care va traversa mode și opoci, biruitoare.

Vârtejurile biografiei sale nu sunt de natură să prejudicieze receptarea operei, ba, dimpotrivă, vor stârni interes și curiozitate.

Iar, pe de altă parte, ce ar putea

fi pus în locul lui Nichita Stănescu, dacă acceptăm condamnările la moarte ale poeziei sale?

Galeria de valori ale literaturii române îl va include mereu pe Nichita Stănescu, cu toată disperarea celor ce-l tot pun la zid, în registre paranoice: ar trebui coborât de pe soclu, spunea un infierbântat detractor, iar cărțile lui arse!

Sunt prea multe autorități critice care au trecut peste circumstanțe biografice, ideologice, susținând importanța locului și rolului pe care l-a jucat Nichita Stănescu în poezia românească în anii în care îndrăzneala înnoirii nu era la îndemâna oricui.

Iar Nichita a revoluționat limbajul poetic, a stârnit cuibul de viespi al viziunilor poetice. Oricâte acțiuni de rezeecție s-ar face la opera lui Nichita Stănescu, tot mai rămâne un corp poetic viu, în care trăiește poezia, în toate mădulele sale.

Poezia lui Nichita Stănescu va rezista la cele mai drastice, exigente revizuii critice.

O miopie gravă poate doar refuza lumina care vine dinspre lirica lui Nichita Stănescu.

Oricum, sunt mai sănătoase niște laude exagerate decât niște înjurături de mahala.

Între poet până în străfundul oaselor și diletantism, doi dintre polii judecății critice, „e-o cale-atât de lungă”!

Recunoașterile de care s-au bucurat poezia lui Nichita Stănescu nu pot fi aruncate la coșul de gunoi, acuzându-i de incapacitate de înțelegere pe cei care au emis judecăți de valoare adesea superlative.

Vom muri și vor vedea ce-i care ne vor urma, că Nichita Stănescu nu a fost nici idol fals și nici perceperea operei sale o iluzie critică.

Nichita Stănescu, deși s-a prăpădit în floarea vieții, s-a impus în conștiința publică fără ordin de la partid, fără manipulări publice.

Nichita și-a depășit epoca în care a trăit și a scris. Și va continua să stârnească interesul celor cu credință și putință în a vedea lumea și prin poezie.

NICOLAE BĂCIUȚ

NICHITA, PRINTRE ÎNTREBĂRI

NICHITA PRINTRE RĂSPUNSURI (impresii de lectură)

M-am aplecat asupra lecturii acestui volum cu sentimentul că mă aflu în fața unei cărți cu valoare de document istoric, cu precădere pentru istoria literară. Și chiar așa s-a și dovedit a fi! Pentru cei care n-au avut șansa de a-l cunoaște personal pe Nichita Stănescu, prezentarea interviului cu dumnealui, luat de domnul Nicolae Băciuț, precum și memoriile celor care l-au cunoscut, ne apropie mai mult de omul din spatele „necuvintelor”, pentru a-l putea mai bine recepta, înțelege și iubi.

Practic, Nicolae Băciuț ne prezintă un cristal, fiecare fațetă a acestuia putând figura emblematică a lui Nichita, așa cum a fost ea receptată de memoria celor care l-au cunoscut și care și-au înscris hemografic amintirile legate de poet.

Tot ceea ce este cuprins între paginile acestui volum, îmi întărește credința pe care o aveam de altfel, că Nichita Stănescu a fost un genial, iar noi, românii extrem de norocoși ca acest genial să se nască printre noi, în patria pe care a iubit-o cel mai mult, limba română. Interviu luat de Nicolae Băciuț pune în lumină acea minte sclipitoare, acel har al comunicării pe care îl avea Nichita, dincolo de cel poetic. „Am impresia că vine de undeva din esența lumii, dintru dumnezeire, ca un înger purtător de har”, scrie despre poet, domnul academician Ioan Aurel Pop. Ce poate fi mai ilustrativ în acest sens decât dedicația, atât de spontană, de fabuloasă, nichitiană pur-sânge, făcută celui care-l intervieva, adică poetul Băciuț: „al meu, privit de al său”.

Evocarea prietenului său propiat, pe care cei din familia lui Stănescu îl numeau frate, Mihai Bandac, se înscrie tot în acest context. Nichita Stănescu, întrebat la Londra în 1969 de către o ziaristă *în ce sistem ar vrea să trăiască dacă s-ar mai naște din nou, socialist sau capitalist, a răspuns* „zâmbind complice: *în cel de al treilea...!*” Și, desigur, multe alte exemple am putea da.

Nichita are ceva demiurgic, privind de la o anumită distanțare

evenimentele, întâmplările, extrem de tolerant cu acestea, dar și cu ființa umană, convins fiind că „a te îndepărta nu înseamnă a nu mai vedea ci, dimpotrivă, a vedea mai bine!” Este o caracteristică pe care o regăsim și la Eminescu.

Cred că poetul era dornic permanent de comunicare, cred că harul său era însuflețit de prezența celor din jur care îi treceau pragul. Confesiunile mamei și ale surorii sale, de o valoare inestimabilă, sunt puternic amprintate de durerea pierderii și, desigur, trebuie interpretate în această cheie, dar nu-i mai puțin adevărat că Nichita fost un generos, dându-se. L-aș asemui cu acei medici care, nedorindu-și neapărat mai mulți pacienți, nu i-ar putea refuza pe niciunii dintre cei care, în mod direct, le-ar cere ajutorul.

Pe cât de genial era, pe atât de modest, o caracteristică a celor care sunt deținătorii unei comori spirituale aparte.

Autorul, Nicolae Băciuț, surprinde momente de importanță fundamentală, de glorie, nu doar pentru Nichita Stănescu, ci pentru întreaga poezie românească. Este impresionant drumul făcut de tânărul pe atunci, Nicolae Băciuț, până la Struga, special pentru a fi de față la decernarea „Cununei de Aur”, în 1982 și emoționant îndemnul primit de acesta din partea mentorului, Romulus Guga: „Să-ți folosești cuvintele iubindu-ți limba și neamul. Să fii pe măsura literaturii care aduce **cununa**. Să nu iubești frumusețea care îți fură ochii, ci pe cea care îți îmbată sufletul. Să nu te lași înspăimântat de oboseală și drum lung. Caută-ți prieteni, ție și limbii pe care o vorbești”.

Nicolae Băciuț a respectat întocmai aceste sfaturi atunci și în toți anii care au urmat după aceea, demonstrând acest lucru și acum, prin realizarea acestui volum omagial.

Interviurile și fotografiile de la Struga sunt mărturiile de mare valoare. Cuvintele lui Nichita rămân pentru posteritate: „Consider, spunea poetul, acest premiu ca fiind acordat poeziei noastre în genere și prezenței ei, din ce în ce mai prestigioase, între literele universale”.

Pentru a aspira la universalitate, dincolo de genialitatea scriiturii, sunt necesare traduceri în alte limbi, dar,

așa după cum corect subliniază Ioan Milos, „nu-i suficient să-ți traduci literatura, ci și să știi să-ți o impui.”

A traduce pe Nichita Stănescu înseamnă a traduce spiritul, și folosesc aici expresia lui Nichita, nobil de dor și dumnezeiesc al poporului român, spunea Taško Sarov. Minunat!

Nichita a atins un absolut, la care ne raportăm. Dacă pe Eminescu îl purtăm în sânge pe Nichita îl respirăm. Voi argumenta chiar prin cuvintele lui Nichita, menționate în paginile acestei cărți: „poetul seamănă cu o moașă a satului care ajută o femeie pe câmp să nască. Dar a compara moașa cu miracolul nașterii ar fi ca și cum i-ai cânta un cântec surzilor. Poezia unui poet încurajează poezia intimă a fiecărei persoane. Poetul este mai mare cu cât cei care îl citesc îl descoperă nu pe el, ci pe ei înșiși.” Genial spus!

Nu sunt de acord cu afirmația poetului Adam Puslojić: „Iar acum, fără el, nici întrebările, nici răspunsurile nu au niciun înțeles. Sau n-au niciun rost”, dar le înțeleg, pentru că își au sorgintea în durerea pierderii unui prieten. Mi-aș putea imagina acum pe cei doi prieteni stând la o poveste, undeva, într-un colț de Univers.

Limba română este cea care ne-a ținut uniți de-a lungul veacurilor. Atât timp cât ea va exista, Nichita va exista și el. El a pătruns în conștiința națională. Niciun detractor nu poate opri asta. Români au simțit ceea ce atât de sugestiv a afirmat Marin Mincu: „Poetul mare, din toate—

SIMONA MIHUȚIU

„timpurile, face politica proprie!” și nu pot fi decât mândri că Nichita i-a „citat” atât de bine pe ei, cititorii.

Deci, cel mai important lucru care trebuie făcut pentru posteritatea, nu doar a lui Nichita și a lui Eminescu, ci a tuturor oamenilor valoroși ai literaturii române, este de a avea grijă de limba și literatura română „ca de un odor de preț, venit din trecut, ca pe o cheie a succesului nostru național pentru viitor!” (acad. Ioan Aurel Pop)

Nu întâmplător în ultimele capitole ale acestui volum, atenția domnului Băciuț se concentrează pe importanța cultivării limbii și literaturii române încă de pe băncile școlii. Toți semnatarii sunt unanimi în părere. Este necesară o reformare a importanței acordate acestei discipline de studiu și a modului de predare.

Într-un alt context afirmam că evoluăm cu poezia lui Stănescu. Îl învățăm perpetuu. Dar nu am putea să-l înțelegem pe poet dacă nu îi cunoaștem bine pe înaintașii acestuia.

Ne mai trebuie încă ceva important! Ne-o spune însuși Nichita: „a înțelege poezia înseamnă a putea iubi. Și e greu, e foarte greu să poți iubi”.

Am întors ultima filă a volumului cu sentimentul îmbogățirii mele spirituale, cu o admirație crescută pentru Nichita, pe care simt că-l cunosc mai bine ca personalitate după această lectură, dar și cu un gând de

gratitudine îndreptat spre Nicolae Băciuț, cel care a făcut acest demers omagial, un mare poet, la rândul său. Câștigarea premiului Nichita Stănescu de către acesta este o recunoaștere a meritelor sale ca poet, dar și a strădaniei sale neobosite de a veghea asupra limbii și culturii române. Este cu atât mai potrivită această distincție în ceea ce-l privește, cu cât l-a venerat pe Nichita „ca pe o duminică în care stau îngrămădite toate zilele săptămânii, adică luni, adică marți, adică miercuri, adică joi, adică vineri, adică sâmbătă, adică duminică”.

Scrisori deschise

Omagiu de excepție – NICHITA STĂNESCU! Felicitări, stimate Domnule Nicolae Băciuț. Antologia critică „Orizonturi și viziuni” (Ed. „Vatra Veche”, 2023) – un gest binecuvântat! Și mă bucur că devin și eu o petală mângâietoare întru amintirea Prințului Poeziei de Secol XX, pe care-l preacuvântăm, împreună, la cea de a 90-a aniversare postumă, completând și cu acest:

TESTAMENT

Mă simt împăcat.
Am rămas același „călător” în
împărăția cuvintelor.
Prietene, și-Aici, într-același mod „se
vremuiește” trecerea.

Lin. Dar într-o atmosferă
înmiresmată.

Într-același ritm „se arcuiește” și
amintirea.

Te iubesc și te îmbrățișez!

Nu uita, ochiul meu te veghează.

O rugăminte-ți adresez,

Străduiește-te să devii „vas prețios”.

Găsește-ți calea „în clar de inimă”,

întru desăvârșire!

Atenție!

Privește spre îngerul cel „cu o carte în
mâini”.

Urmează-i traiectul.

În tăcerea lui, te va călăuzi spre
„poarta din zid”.

Poarta din zid care duce spre
realitatea cea nemuritoare.

În spatele ei, afla-vei îndemnul ce ți-l
formulez.

Cu iubire!

Nu pregeta să te jertfești, urmându-ți
Calea!

Lasă-te „mușcat” de suferința mării
treceri...

„Răsăritul stelelor e cu mult mai
măreț

decât răsăritul soarelui!”

Desbracă-te de putreziciunea
veșmântului cotidian,

Îmbracă-te în armură din petale de
crin, de iasomie și de mirt.

Ca poet, rogu-te, îmbrățișează
frumosul,

presară în versul tău aroma florilor de
câmp!

Fii bun, iubitor și generos!

LIVIA CIUPERCĂ

Nichita Stănescu la Chișinău: „Am venit de acasă, acasă”

În toamna anului 1976, la Chișinău avea loc *Săptămâna literaturii sovietice în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească*. Astfel de evenimente literare aflate sub egida Uniunii Scriitorilor din URSS se organizau o dată pe an, în una din republicile imperiului, adunând scriitori din tot spațiul socialist. Nu e greu de presupus că Partidul Comunist le ținea sub control și le utiliza, în spiritul timpului, pentru propagandă. Scriitorii trebuiau să promoveze „superioritatea absolută a ideologiei sovietice în comparație cu capitalismul în descompunere”¹.

Săptămâna literaturii sovietice de la Chișinău a întrunit scriitori din URSS ca Valentin Kataev, Victor Astafiev, Fazil Iskander, Bulat Okudjava, David Kugultinov, Daniil Granin, Gevorg Emin ș.a. Pentru ca mesajul agitpropului să pătrundă nu doar în mințile cetățenilor sovietici, ci să ajungă și în Vestul „indezirabil”, la eveniment erau invitați și reprezentanți ai scrisului din țările străine, nu neapărat din cele capitaliste. De exemplu, la ediția din Chișinău, a fost prezentă o delegație din Mongolia.

După mai mult de trei decenii de relații contradictorii cu România, când distanța între discursul oficial al sovieticilor despre prietenia frățească între țările socialiste și declarațiile instigatoare antiromânești ale primului secretar al Partidului Comunist al Moldovei, I.I. Bodiul, era mai evidentă ca oricând, presupunerea că vreun scriitor român, mai ales unul remarcabil, va ajunge la reuniunea de la Chișinău nu putea fi decât rodul unor fabulații. În anii '70, scriitorilor din România li se permitea să călătorească în toată Uniunea Sovietică cu excepția RSS Moldovenești. Pentru că trenurile de la București treceau totuși prin Chișinău și erau nevoite să oprească la gară, aici se desfășurau tot felul de manevre bizare menite să contracareze contactele nedorite: „trenurile Moscova-București întârziind pe drum, ca să fie trase, programat, pe linia a treia, în ciuda clasei lor internaționale. Atunci când nu reușeau să le facă întârziate, erau trase pe linia a doua, linia întâi fiind mereu ocupată de un tren suburban, Tighina-Călărași sau Călărași-Tighina, de cea mai locală clasă.”²

Ediția anului 1976 a fost să fie cu mari surprize: grupul de participanți la sărbătoarea literelor număra tocmai doi scriitori români: pe criticul literar Mircea Tomuș și pe poetul Nichita Stănescu. Faptul era tănuțit cu strictete. Cu puțin timp înainte de începerea evenimentului, Pavel Boțu, președintele de atunci al Uniunii Scriitorilor din RSSM, a fost nevoit să aducă vorba despre invitații de peste Prut, pentru a putea organiza întâlnirea lor. Știrea venirii „celui mai mare poet român în viață” s-a răspândit cu iuțeală, lumea literelor chișinăuene a trepidat de emoții.

Cu toate interdicțiile impuse de regimul sovietic, în anii '70 ai secolului trecut, informația despre literatura română trecea Prutul, fie pe calea radioului (moldovenii ascultau pe ascuns emisiunile „Moment poetic” și „Teatrul radiofonic”), fie prin intermediul revistelor care reușeau să ajungă în secția „literatură străină” a bibliotecii centrale chișinăuene, pe atunci, „N. K. Krupskaja”. Prin te miri ce subterfugii, cărțile scriitorilor români erau trecute peste granița Uniunii Sovietice. De exemplu, după apariția, în 1975, a romanului lui Marin Preda *Delirul*, în care tema celui de-al doilea război mondial este tratată dintr-o perspectivă inacceptabilă ideologiei sovietice, autoritățile republicii moldovenești au luat o poziție de condamnare a autorului și i-au interzis cartea. Turiștii români izbuteau totuși să o aducă la Chișinău, provocând elanul chișinăuienilor cu simțire românească și punând pe jar acoliții regimului³. Rapoartele pe anul 1976 ale Direcției turism extern de pe lângă Consiliul de Miniștri al RSS Moldovenești îi puneau la curent pe membrii Biroului Comitetului Central al Partidului Comunist al Moldovei privind înregistrarea a „noi cazuri de difuzare” a romanului lui Marin Preda pe teritoriul republicii⁴.

Nichita Stănescu era „citit și răscitit cu nesaț”⁵ la Chișinău, cărțile lui, ca și ale celorlalți autori români, erau cumpărate „cu sacii de pe la Odesa, Cernăuți, Kiev, Moscova”⁶. Acestea, mărturiseau Victor Dumbrăveanu și Victor Teleucă, circulau pe sub mână, ajungând ferfeniță, chiar dacă erau „cusute și înclieate ca să nu piardă nicio filă”⁷.

Poetul venea pentru prima dată (fiind și ultima oară) la Chișinău. În cele câteva zile cât s-a aflat aici, Nichita Stănescu a fost urmărit atât de agenții vigilenți ai puterii, cât și de scriitorii care îl admirau pe poetul aureolat în mediul bucureștean, recunoscut ca simbol inconfundabil a liricii românești. E drept că, obișnuit să fie peste tot în centrul atenției, iubit de toată lumea, răsfățat de critica literară, gelos pe orice laudă care îi scapă și premiat la festivaluri naționale și internaționale, poetul nu a dezamăgit nici de data aceasta pe nimeni. Fiecare replică a sa, vorbă de spirit sau joc verbal, căpăta puterea unui→

ALIONA GRATI

¹ Aureliu Busuioac, *Omul nou. Săptămânile literaturii sovietice*. În „Contrafort”, nr. 9-10, sept.-oct. 2010.

² Serafim Saka, *Nichita, parțial*. În „Pe mine mie redă-mă (roman-fapt)”. Chișinău: Arc, 2013, p. 295-296.

³ Vlad Pohilă, *Perpetua venire a lui Nichita Stănescu la noi* (2007), în flacăratv.md.

⁴ Raportul Direcției turism extern de pe lângă Consiliul de Miniștri al RSS Moldovenești „Despre munca informațională de propagandă cu turiștii străini în anul 1976. În: Gheorghe E. Cojocaru, *Confruntarea sovieto-română pe frontul ideologic din RSS Moldovenească (1968-1979)*. Studii și documente. Iași: TipoMoldova, 2013, p. 630.

⁵ Victor Teleucă, *Altădată nu va fi niciodată*, în „De acasă acasă. Pagini basarabene despre Nichita Stănescu”. Chișinău-Ploiești, 2003, p. 33.

⁶ Victor Dumbrăveanu, *O seară de neuitat cu Nichita*, în „Basarabia”, nr. 1-2, 2002, p. 164.

⁷ Victor Teleucă, *Altădată nu va fi niciodată*, în „De acasă acasă...”, p. 33.

postulat. Orice gest făcut de el, de la cel abia schițat până la expresiile exagerate, devenea un veritabil spectacol fermecător, care se fixa în memoria martorilor în forma unor legende, ale căror variante, orale și scrise, circulau mai cu seamă în mediul scriitorilor. Despre faptele lui Nichita Stănescu, „primul mare scriitor român care trecea, după '40 încoace, oficial și cu drept de ședere la Chișinău, *oceanul Prut*”⁸, s-a scris mult la Chișinău. Astăzi, la distanța anilor, aceste evocări se revarsă ca o ploaie de stele peste un trecut întunecat de anormal, îmbălzind memoria cu imaginea „îngerului blând” ce vestea „deschiderea ferestrelor”⁹, creând – laolaltă – portretul unui *Nichita Stănescu al chișinăuienilor*.

Așadar, întâlnirea celor doi scriitori din România era o chestiune organizată cu multă precauție. „Mulți doritori, își amintește Victor Dumbrăveanu, s-ar fi găsit să-l întâmpine pe Nichita Stănescu, să-l audă, să-i strângă mâna, să schimbe o vorbă cu el”¹⁰. Singurul care îl cunoștea personal era Grigore Vieru (îl întâlnise în 1973, într-o vizită la Uniunea Scriitorilor din România), dar el fusese făcut responsabil de însoțirea scriitorului din Mongolia. Pavel Boțu i-a delegat la gară pe Liviu Damian, pe atunci secretar al Uniunii Scriitorilor și pe Aureliu Busuioc.

Cu primul său pas pe peronul gării din Chișinău, Nichita Stănescu a intrat în poveste. Faptul excepțional este reconstituit de Serafim Saka în „romanul-faptă” *Pe mine mie redă-mă*, fixând expresia poetului înfiorat de „glasul iubirii”:

„Ajuns la Chișinău și călcând pe străbunul pământ româ-

nesc al Basarabiei, sentimentalizat, dar și nedormitul Nichita a avut o clipă de mare inspirație. De îndată ce a coborât din tren, s-a lăsat în genunchi și s-a înclinat să sărute pământul. Dar cum pământul nu mai era demult pământ – era asfalt puturos, ca la gară –, poetul s-a târât în genunchi până la zidul gării, pe care, după ce l-a îmbrățișat ca pe o ființă vie, l-a sărutat zgomotos.

În văzul și auzul tuturor, dar admirat numai de unii.

Din acea clipă, începea legenda aflării lui Nichita Stănescu la Chișinău!”¹¹

„Neîntrecutul coezor” de la București avea un farmec neîndoios. Putem să ne imaginăm că era conștient de efectele comportamentului său, întrucât „a avut de timpuriu copleșitorul simț al propriei grandorii” (afirmația unuia dintre prietenii săi, Gheorghe Tomozei)¹². Manifestările poetului alimentau subiectele unor povești pitorești, transmise iute de scriitorii vrăjiți de el. Cei de la Chișinău erau cu atât mai receptivi, cu cât simțeau acut un dor de casă pentru oricine venea de dincolo. Imaginea lui Nichita fără cămașă, în pantaloni de culoare deschisă cu pete negre pe genunchi și cu bretele peste brațele goale a dat prilejul unor frământări care, în cele din urmă, au stimulat răspândirea unei alte povești, extrase parcă din imaginarul donquijotesco: „Așadar, observând abia la coborâre că șoferul care mânase fulgerător mașina dinspre gară spre

**Andrei Lupan, Liviu Damian, Mircea Tomuș,
Nichita Stănescu, 1976**

hotel era *șoferiță*, galantonul-gentilom Nichita s-a gândit să-i facă un cadou, dar când a deschis valiza, n-a găsit decât cele trei exemplare din *Starea poeziei*, pe care le-a *difuzat* pe loc, și o sticlă de votcă, pe trei sferturi golită, și atunci ce putea să facă un poet, dacă nu ceea ce a făcut Nichita? Și-a scos cămașa și i-a întins-o, mărinos, șoferiței.

Sărut mânuțele cu care conduci atât de inspirat această minune pe patru roate!

Așa a zis atunci Nichita, cu toate că minunea de mașină nu era decât o Volgă ordinară, iar șoferița, o cea mai autentică rusoaică. Neputând rezista galantonului gest, aceasta a făcut poetului semn să depună cadoul în portbagajul lăsat deschis.”¹³

Delegația din România urma să fie cazată, ca și celelalte, în hotelul „Codru”, pe atunci proprietate a Consiliului de Miniștri al RSS Moldovenești. În fața clădirii hotelului, stătea un grup de curioși nerăbdători să-l vadă pe „Zeul tânăr al Poeziei Românești” în carne și oase. Fără aripi angelice și pe picioare de om, Nichita Stănescu i-a contrariat, dar nu le-a spulberat încrederea că sunt martorii unui eveniment istoric. Serafim Saka reconstituie scena, creând portretul unui zeu confuz și ostenit:

„Au sosit românii! A strigat cineva și noi, încă foarte tineri și iuți de picior, am lăsat paharele nebăute până la fund și într-o cât ai zice Nichita (care pe jos, care cu ascensorul) am fost afară, în fața celui mai de partid hotel din Chișinău: Codru.

– Acesta-i Nichita?!...

Doar în pantaloni și restul bretele, ajuns la intrare, ezita – nici tu înainte, nici tu înapoi, zeul dezorientat, Nichita Stănescu.

– Bine ai venit, Nichita!, a strigat din mulțime Gheorghită, care, avertizat să fie cuminte, n-a cutezat să se apropie, dar numai primele două minute, de marele oaspete.

– Bine că v-am mai găsit, bătrâne, i-a răspuns Nichita și s-a apucat să pupe – în dreapta și în stânga, poet și nepoet – lumea chișinăuiană.

Când a isprăvit cu *pupatul*, i-a apărut și o lacrimă, și dacă toată lumea aștepta ca Nichita să zică ceva, Nichita a scăpat mâna la ochi și s-a șters cu pumnii strânși, ca un copil care-și cheamă plânsul.

Săritor la nevoie, Ion Gheorghită a făcut cei câțiva pași care-l despărțeau de marele poet, scoțându-și peste →

⁸ Serafim Saka, *op.cit.*, p. 295.

⁹ Adrian Dinu Rachieru, *Nichita în Basarabia*, în „Convorbiri literare”, nr. 8, 2006, p. 65-66.

¹⁰ Victor Dumbrăveanu, *op.cit.*, p. 164.

¹¹ Serafim Saka, *op.cit.*, p. 300.

¹² Gheorghe Tomozei, *Plantația de fluturi*. București: Cartea Românească, 1988, p. 139.

¹³ Serafim Saka, *op.cit.*, p. 299-300.

capetele mulțimii, din mers, maioașul pe care, ajuns la o întindere de mână de Nichita, i l-a întins, confratern, exclamând îngrijorat peste măsură:

– Îmbracă-te, Nichita, că te vede lumea și faci țara de rușine!

Chiar o făcea, dacă o ei cu rușinea. Pe lângă că era fără cămașă, pantalonii albi ai lui Nichita aveau două pete negre în genunchi, fapt care încărca și mai și spectacolul – ce s-a întâmplat? –, trezind curiozitatea gloatei admiratoare de Nichita, ajuns între timp în holul spațios al hotelului.

– Ce vrei să servești, Nichita, la noi? Îi strigă Gheorghîță, vlăguit de atâtea emoții și toate pozitive.

– O votculiță, bătrâne, că votca ne pune starea la loc de cinste, i-a răspuns Nichita, și atunci Gheorghîță a făcut pasul care îl mi despărțea și s-a lăsat, lipcă, la pieptul poetului, spunându-i în semisecret c-ar face mult mai bine să dorească un coniac armenesc, crezând să-l poată ademini, *pe la noi pe la armeni*, în camera de la balconul căruia Ghevorg urmărise cu ochi exersat de mare călător toată mișcarea românească de la intrare.

Și coniac, dar tot mai bine o votcă..., își apără, principial, Nichita preferințele și se înclină spre urechea *generalului* Tomuș, care stătea – poziție consacrată de altfel, cât au stat la Chișinău, la numai jumătate de pas de poet cu sfatul de-a gata.¹⁴

Scriitorii de la Chișinău s-au grăbit să-l observe, să se minuneze de el și să adauge povești revelatoare în legendarul Stănescu. Lui Victor Dumbrăveanu poetul i-a părut că „la cei 43 de ani ai săi, avea înfățișarea unui om îmbătrânit și obosit de viață (...) în realitate arăta peste vârsta sa biologică”¹⁵. Un adolescent îmbătrânit în puritate i s-a arătat și scriitorului Mihail Ion Cibotaru: „prin toată prezența sa, mult mai vigoaros decât mi-l puteam imagina, aburit, descheiat la cămașa lăsată pe dinafară. (...) Ochii, gura, nasul, bărbia, sprâncenele, fruntea, părul din cap, ridurile și cearcănele, zâmbetul de pe buze, care se contopea cu licărul ochilor într-o blândețe blondă (...). Da, avea chipul luminos și sobru și, în același timp, bărbat adolescentin, și pe fața sa, la nesfârșit, se simțea zbuciumul lăuntruului”¹⁶. O „sfârșeală” în figură i-a întrevăzut Vlad Pohlă: „Mulți dintre cei care l-au văzut pe Nichita Stănescu povestesc de obicei despre o lumină emanată de chipul său. Mie (...) mi-a rămas în memorie o sfârșeală de pe fața poetului. Poate și pentru că atunci când l-am văzut la hotel, Nichita era, vădit, după o lungă noapte de nesomn, posibil și de singurătate, posibil în compania fumului de țigară și a aburilor de vin moldovenesc. Și doar mai erau încă șapte ani până la 13 decembrie 1983.”¹⁷ Victor Prohin a reținut un Nichita în stare de efuziune care „privea în jur parcă amețit. Asemeni unui locuitor al Terrei revenit din cosmos acasă, unde până și iarba se bucura de întoarcerea lui”¹⁸.

Nichita Stănescu nu a încetat să-și captiveze confrății de la Chișinău cu discursuri spumoase și aluzive. Vorbea cu ambiguități pentru un auditoriu amestecat, cu agenți în

¹⁴ Serafim Saka, *op.cit.*, p. 298-299.

¹⁵ Victor Dumbrăveanu, *op.cit.*, p. 166.

¹⁶ Mihail Ion Cibotaru, *M-a poftit să șed și eu, alături*, în „De acasă acasă...”, p. 37-38.

¹⁷ Vlad Pohlă, *op.cit.*

¹⁸ Victor Prohin, *Liviu și Nichita*, în „De acasă acasă...” p. 46-47.

Nichita Stănescu la Chișinău, 1976. De la stânga la dreapta: Grigore Vieru, Anatol Ciocanu, Nichita Stănescu, Petru Zadnipru, Vladimir Beșleagă, Mircea Tomuș, Dumitru Matcovschi și Ion Vatamanu

civili, sporind misterul în jurul său. La recepția organizată cu ocazia Săptămânii..., după ce Pavel Boțu a rostit un toast executând un comandament ideologic: „Trăiască prietenia sovieto-română!”, el a ținut un discurs ingenios memorabil, reluat, ca un refren vesel, de toată suflarea scriitoricească:

„Trăiască Vladimir Ilici Lenin, care a săvârșit marea revoluție din octombrie; care revoluție a speriat-o pe maică-mea, rusoaică de viță nobilă, nevoită să fugă în România; taică-meu, român, s-a căsătorit cu maică-mea; după care s-a născut Nichita Stănescu. Trăiască Vladimir Ilici Lenin!”¹⁹

Programul Săptămânii... era încărcat cu activități, participanții urmau să viziteze colhozuri și întreprinderi industriale, unde să își citească textele în fața țăranilor și a colectivelor muncitorești. În una din zile, scriitorii trebuiau să contribuie artistic la spectacolul dedicat inaugurării Casei-muzeu „Alec Donici”, de lângă Orhei. La eveniment era lume peste lume. Aduși cu camioanele de prin satele vecine, în plin sezon al lucrărilor de toamnă, țăranii nu s-au arătat dispuși să asculte poezie. Se părea că doar participanții erau interesați de ceea ce se întâmpla pe scena improvizată. Când lui Nichita Stănescu i s-a oferit cuvântul, el a rostit cu solemnitate de epopee o frază remarcabilă, încărcată de multe înțelesuri:

„Suntem pentru prima oară aici doi scriitori români, care am făcut cel mai lung drum din viața noastră: de acasă până acasă”. La un prim nivel de pătrundere a sensului, fraza însemna un fel de reproș la adresa marilor diriguitori de suflate că, pentru a ajunge de la București la Chișinău, el, Nichita Stănescu și colegul său, Mircea Tomuș, au avut de făcut un drum cu trenul pe la Moscova. De fapt, expresia „de acasă până acasă” i-a dinamitat – politic și poetic – discursul, făcându-i pe unii să-și ciulească urechile. A continuat apoi să improvizeze, cu candoarea-i specifică, câteva versuri dedicate lui Donici.

Minunata expresie a fost reluată de Nichita Stănescu într-un interviu pe care l-a dat lui Mihai Cimpoi în scurtul drum parcurs de ei doi de la hotel la sediul Uniunii →

¹⁹ Grigore Vieru, *Puținul timp ce a fost să ne fie*, în „De acasă acasă...”, p. 11. Mărturiile în acest sens au lăsat și Victor Dumbrăveanu, precum și Leo Butnaru, *Nichita Stănescu la Chișinău*, în „România literară”, nr.26/ 2019.

Scriitorilor. Fiind întrebat: „Cum te simți la noi în Basarabia, Nichita Stănescu?”, poetul a răspuns, cu sentimentul că împărtășește ceva profund, printr-o altă frază mișcătoare: „Sunt acasă. Am venit de acasă acasă. Dealurile și văile sunt aici eminesciene, ca pretutindeni în România.”²⁰ Este aproape inutil de adăugat că memorabila expresie a fost reluată ca un precept biblic ori de câte ori contextul invoca imperativul de reîntregire a țării.

Și Victor Teleucă a consemnat o poveste construită pe motivul aflării „ca acasă” a lui Nichita Stănescu la Chișinău:

„.... plouase mult și ne cam încurcase plecările prin raioane. Cu un anumit autobuz trebuia să plece și Stănescu, responsabil de plecare era cineva din scriitorii noștri și îi grăbea pe oaspeți să-și ocupe locurile. Responsabilul tot îi da cu «întârzim», că «oamenii deja ne așteaptă și vă rog», fapt care nu i-a fost pe plac lui Stănescu. S-a întors către cel cu organizarea plecării și îi spuse:

– Domnule, nu mă grăbi. Eu nu sunt invitatul dumitale.

– Dar al cui ești? Îl întreabă scriitorul nostru.

– În orice caz, nu sunt al dumitale. Eu am venit acasă. Iar acasă fac ce vreau: mă grăbesc sau nu mă grăbesc. Așa că nu mă grăbi”²¹.

O adevărată revelație a *Săptămânii...* a fost serata de poezie din Sala Mare a Filarmonicii. Chișinăuienii s-au frământat ore bune prin preajma clădirii în căutarea билетelor. Unii voiau să-i vadă pe barzii ruși, alții, în mare studenți de la Litere, erau nerăbdători să-l asculte pe Nichita Stănescu. Numele lui a stârnit interesul, „Multă lume habar nu avea ce reprezintă creația lui Nichita Stănescu, dar auzise că venise la Chișinău un poet român și ar fi vrut să afle cum arată: fructul oprit întotdeauna amiroase tentant”²². Sala Filarmonicii era plină ochi, primele scaune erau ocupate de membri ai guvernului. Și numărul poeziilor era mare, pe lângă cei 15 invitați au participat la serată și scriitorii autohtoni. Conform unui regulament, poezii trebuiau să citească una din poeziile lor în limba în care a fost scrisă, care urma să fie tradusă imediat în rusă. Liviu Damian și Lev Oșanin moderau evenimentul. Poezii se perindau pe scenă, iar Nichita se frământa pe scaunul său în așteptare. Se știa că nu prea are răbdare. Victor Dumbrăveanu l-a surprins în acest moment de tensiune:

„Mustea o nerăbdare de student ce aștepta să răspundă la examen. Într-un moment mi s-a părut că Nichita ar fi vrut să se ridice și să plece, dar Mircea Tomuș i-a șoptit ceva la ureche și l-a calmat. Se putea declanșa un scandal internațional. Și Tomuș l-a stins.”²³

În sfârșit, Liviu Damian l-a invitat în scenă. A început să-și rostească versurile cu o ciudată frazare, cu o suferință indescifrabilă. Era poemul *Nimic nu este altceva* din colecția *Elegiilor*. A fost aplaudat îndelung, a primit buchete mari de flori. Lingvistul Vlad Pohilă a evocat momentul:

²⁰ *Poezia modernă începe cu Odă în metru antic. Microdialog: Mihai Cimpoi – Nichita Stănescu*, în „De acasă acasă...”, p. 15-17.

²¹ Victor Teleucă, *Altădată nu va fi niciodată*, în „De acasă acasă...”, p. 34-35.

²² Victor Dumbrăveanu, *op.cit.*, p. 166.

²³ Ibidem

„Chiar după primele cuvinte rostite de poet, sala a izbucnit în aplauze – aplaudau tineri, aplaudau oameni în vârstă; țin minte, erau în sală unii profesori de ai noștri de la Universitate, unii care nu-și manifestaseră niciodată, în niciun fel, atașamentul pentru limba română, pentru literatura română. Cei mai mulți spectatori au perceput, neîndoios, aceste cuvinte ale lui Nichita ca pe un adevăr repetat pentru noi: dacă «nimic nu este altceva», nici Basarabia nu poate fi alta decât românească.”²⁴

Presa nu s-a arătat interesată de prezența lui Nichita Stănescu la Chișinău. Totuși, „Tinerimea Moldovei” i-a publicat, chiar a doua zi după serata de la Filarmonică, patru poeme cu un cuvânt introductiv de Grigore Vieru. Când autorul inițiativei, Victor Dumbrăveanu, i-a arătat ziarul, Nichita Stănescu s-a amuzat de felul în care îi arătau poemele scrise cu litere chirilice.

În lungile șezători la masă cu un pahar de vin, Nichita Stănescu nu rămânea niciodată în singurătate. Poezii Capitalei se străduiau să ocupe un loc lângă el pentru a-i citi din poeziile lor, în speranța de a primi o confirmare a calității. „I le turnau cu nemiluita în urechi, observa cu ironie Victor Prohin, cam de pe la amiază până dincolo de miezul nopții, însetați să audă de la el o apreciere calificată și, bineînțeles, pozitivă”²⁵. Nichita Stănescu avea cuvinte bune pentru fiecare. Fața de unii a manifestat sentimente deosebite. Se spune că îl săruta pe Liviu Damian după fiecare poem citit de acesta.

Pentru că temele politice erau un tabu, scriitorilor întruniți la Chișinău nu le rămânea să discute decât literatură. Fiind întrebat despre colegii săi Ioan Alexandru, Alexandru Andrițoiu, Gheorghe Tomozei, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, autorul *Necuvintelor* îi binecuvânta. „Suprema sa laudă era că unele dintre poemele cutăruia din ultima lui carte sunt tot atât de bune ca ale mele. Iar pentru altele adăuga că regretă că nu le-a scris el (...) Era o dărnicie risipitoare în felul său de a împărți laurii”²⁶.

În una din aceste seri de poezie, s-a întâmplat să își citească poeziile și Petru Zadnipru. Era ultima zi din viața lui, iar cuvintele pe care le-a rostit atunci, înregistrate grație lui Grigore Vieru, s-au dovedit a fi o însălmântătoare premoniție:

„Spre sfârșitul sărbătorilor literare, luam într-o dimineață micul dejun cu Nichita și celălalt prieten, Mircea Tomuș.

De masă s-a apropiat poetul Petru Zadnipru, unul din secretarii Uniunii, un poet care își luase atunci tinerește zborul în poezie, un om bun ca pâinea caldă. A scos din buzunar o sticlută plată de țarie: *Hai, Nichita, să cinstim un păhăruț de coniac făcut de mine, că cine știe când ne vom mai vedea.*

Și ne-a citit *Moldovenii* – unul dintre cele mai frumoase poeme basarabene:

*Moldovenii când se strâng
Și-n petreceri se avântă
La un colț de masă plâng,
La alt colț de masă cântă.*

A doua zi, Petru Zadnipru avea să ne părăsească pentru totdeauna, plecând la strămoși. După care, într-o

²⁴ Vlad Pohilă, *op.cit.*

²⁵ Victor Prohin, *Liviu și Nichita*, în „De acasă acasă...”, p. 50.

²⁶ Victor Dumbrăveanu, *op.cit.*, p. 167.

seară, s-a întâmplat să stau cu Nichita – el la un colț de masă și eu la altul – și am plâns amândoi. *Hai, Grigore, să cinstim un păhărel, că cine știe când ne vom mai vedea*, păreau să rostească ochii lui albaștri.”²⁷

La hotelul „Codru” se putea trece doar cu „bilete de participant”, dar scriitorii neinvitați, dornici să-l vadă pe Nichita Stănescu, erau nevoiți să recurgă la tot felul de strategii pentru a intra. Vlad Pohilă își amintește că a pătruns în hotelul „Codru” printr-o conspirație îndelung gândită:

„Mircea Tomuș ne-a deschis, Nichita ni s-a înfățișat tot atunci, întorcându-se spre noi de la geam. A luat brațul de crizanteme, le-a mângâiat cu surâs de copil, surâzând a ascultat declarația de dragoste pe care am făcut-o stângace – lui, poeziei sale. Apoi a dus o mână la buzele sale luminate de zâmbet, iar a ridicat-o făcând un rotocol spre tavan. Am înțeles ce vrea să ne spună: că aici totul se interceptează și că ar fi bine să nu vorbim prea mult. Am stat un minut în tăcere: doi basarabeni și doi regăteni, atât de mult uniți, prin limbă, prin simțire, și atât de mult despărțiți de vizibile și invizibile bariere politice.”²⁸

Atitudinea grijulie nu putea fi uitată, gestul protector prietenesc a adăugat un argument la dosarul de simpatii al basarabenilor. În adevăr, avea un dar aparte: „arta de a-și face prieteni”, și-a făcut în satele pe unde trecea „o mulțime de prieteni, între care unii nu-i citiseră atunci și, probabil, nici după barem o poezie”. El „uimea prin comportamentul său de o sinceritate singulară, pur și deschis, fiindu-le tuturor aproape. El nu avea mască. El era firesc”²⁹, afirma Nicolae Dabija. La întoarcere, Nichita avea să fie condus la gară de un grup mult mai numeros decât a fost să fie la sosire. Acesta număra pe Pavel Boțu, Liviu Damian, Aureliu Busuioc, Gheorghe Vodă, Mihai Cimpoi, Leo Butnaru și pe alții.

Nu se știe ce impresii i-a lăsat orașul Chișinău lui Nichita Stănescu, dacă și le-a exteriorizat în vreun interviu sau în vreun articol de ziar în România. Unele mărturii ale lui le aflăm prin intermediul prietenilor lui basarabeni. Potrivit lui Mihail Ion Cibotaru, Nichita Stănescu ar fi spus despre Chișinău că, fiind așezat la o margine, are „aerul, lumina și felul liniștit – fără prea multe motoare și smocuri”, că are oameni cu bun-gust, străzi largi și cartiere spațioase, că arată ca „o perlă albă, în atâta verde pur”³⁰.

Putem, la o adică, să-i întrezărim atitudinea în gestul care face savoarea acestei povești semnificative reținută pe hârtie de Victor Teleucă:

„Într-o seară ploua, ca în majoritatea serilor. Stănescu se apropie de mine și mă întreabă unde se află monumentul lui Ștefan cel Mare.

- Aici, în grădina publică.
- Mi-a spus cineva și am umblat singur prin ploaie și nu l-a mai găsit.
- E chiar alături.
- Vreau să-l văd.
- Dar e noapte.

²⁷ Grigore Vieru, *Puținul timp ce a fost să ne fie*, în „De acasă acasă...”, p. 13-14.

²⁸ Vlad Pohilă, *op.cit.*

²⁹ Nicolae Dabija, *În 1976, când mă tutuiam cu zeii*, în „De acasă acasă...”, p. 21-22.

³⁰ Mihail Ion Cibotaru, *M-a poftit să șed și eu, alături*, în „De acasă acasă...”, p.39.

– Și ce dacă e noapte?

– Și plouă.

– Nu are decât să plouă.

Am găsit o umbrelă și ne-am coborât pe-o alee, spre monument.

– Se spune că e un monument foarte reușit, l-a făcut Plămădeală.

Stănescu știa și cine este autorul monumentului. Ploua. În fața monumentului, era multă apă. Poetul, îngenușind, spuse:

– Plămădeală a sculptat cum nu se poate mai bine impresia pe care o lasă Domnitorul asupra noastră.

Continua să plouă. L-am rugat să mergem, era ud leorcă.

– Venim altădată.

– Încă o clipă. Nu există altă dată. Pentru mine în special.

Și într-adevăr. N-a mai fost și nici nu va mai putea fi. Totuși, timpul este ireversibil. Neînduplecat față de toți”³¹.

Fotografiile realizate în acele zile de Nicolae Raileanu completează această colecție de povești cu Nichita Stănescu. Una se evidențiază mai cu seamă. Nichita Stănescu se postează înalt și frumos, cu mâna dreaptă pe inimă, pe Aleea Clasicilor din Grădina publică.

Din acel an și până în 1987 nicio carte a lui Nichita Stănescu nu a mai apărut la Chișinău. În schimb, de-a lungul timpului, Grigore Vieru, Liviu Damian, Vasile Romanciuc, Valeriu Matei, Leo Butnaru, Iulian Filip, Gheorghe Vodă, Anatol Ciocanu, Vlad Zbârciog, Serafim Belicov și Ioan Mănăscuț i-au dedicat poeme cu declarații de dragoste și expresii ale nostalgiei lor după acel moment suprem când Nichita Stănescu a înnobilat cu prezența sa orașul Chișinău.

³¹ Victor Teleucă, *Altădată nu va fi niciodată*, în „De acasă acasă...”, p. 35-36.

NICHITA STĂNESCU - 90

Ordinea cuvintelor

Poetul nu are biografie.

Biografia lui este de fapt propria lui opera, mai buna sau mai rea, mai mareata sau mai putin mareata.” (Nichita Stănescu)

Lirica asociativa si complicata a lui Nichita Stănescu /1933-1983/ a provocat aprinse discutii inca din momentul debutului sau in 1960 cu volumul “Sensul iubirii”. Era inceputul celei de a doua inffloriri a literaturii romane din secolul XX, dupa perioada interbelica. Cu acest volum, si mai ales, cu cel de al doilea “O viziune a sentimentelor” /1964/, poetul si-a declarat predilectia catre “poezia cunoasterii”. Si mai tarziu, indiferent de tematica, genurile si mijloacele artistice, el a ramas fidel scopului sau principal: sa patrunda in “tainele Facerii”. Aceasta dorinta a fost caracteristica si marilor sai premergatori din poezia romana: Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Ion Barbu, Tudor Arghezi, George Bacovia, dar la Nichita Stănescu ea a capatat un sens deosebit, iar mijloacele poetice s-au dovedit a fi neobisnuite si complet noi. In sensul cel mai general, cu toata bogatia de mijloace artistice caracteristice lui Nichita Stănescu, in poezia lui predomina metafora desfasurata – intruchiparea gandurilor si a sentimentelor, inrudita cu mitologizarea pagana. Cuvantul la acest poet, original si neasemuit cu nimeni, are nu atat o semnificatie narativa, cat una mai degraba metaforica. Sunt convins, ca lectura acestei poezii deosebite, necesita o pregatire prealabila a cititorului. El este prea departe de poetii din generatia lui. Si ca orice geniu era un inovator.

Mintea in continua cautare a poetului-filosof Nichita Stănescu era dornica sa redescopere tainele eterne ale vietii, sa lamureasca pana la capat formele neschimbate ale lucrurilor. El era vizibil pasionat de schimbarea caleidoscopica a fenomenelor din natura, de diferitele procese care decurg in permanenta in materie. In viziunea lui materia, impreuna cu formele existentei, vii sau inerte, pamantesti sau cosmice, are si aspecte realizate sau nerealizate, care sunt posibile intr-un viitor necunoscut, sau numai in imaginatia noastra. In multe dintre poeziile sale Nichita Stănescu este atras si inspirat de figurile din mitologia antica /Orfeu, Dedal, Prometeu/, din creatia mitologica populara / Mesterul Manole, Miorita, Hiperion-Luceafarul lui Eminescu/, de elementele mecanicii, astronomiei, geometriei / Euclid, Ptolemeu, Copernic/, de filosofie /Kant, Hegel/. Este pasionat de misticismul cifrelor si a literelor din Kabala, Talmudul, de lirica antica evreiasca, de poezia Barocului. In acest sens definitia criticului Aurel Martin este foarte precisa: “Nichita Stănescu are neastamparul lui Ariel si nu poate sta ascuns sub coroana unui singur arbore. El este greu de caracterizat si definit, decat daca analiza reuseste sa-

contureze intre multiplele asociatii, influente folclorice, motive clasice, romantice si simboliste, pe care le descoperim in poezia lui. Iar modul in care le foloste, este modul lui stănescian, imbogatit de paleta deosebita a logicii lui originale”.

Comarate cu constiinta si existenta umana, imaginile poetice ale universului, create de Nichita Stănescu, sunt rodul Eu-lui sau in continua cautare. Si din aceasta dubla

perspectiva, calitatile proprii firii umane: ideile, sentimentele, limbajul, isi schimba total structura si se transforma in obiecte concrete cu perceptiile si legile lor, iar elementele reale: apa, aerul, frigul, caldura, capata unele calitati abstracte. Fiind constient de greutatea perceperii acestei oranduirii deosebite, poetul cauta o alta ordine cosmica autonoma pentru aceasta stare poetica multiimaginala, pe care el cu siguranta a descoperit-o in imaginatia sa, dar care provine din haosul lumii noastre. Am avut fericirea sa-l cunosc si sa intretin relatii cu Nichita, si as dori sa impartasesc cu cititorii lui bulgari, ca a fost un om si poet astral, care traia intr-o lume a lui deosebita. In aura lui exista ceva nepamantean, care ii atragea si uimea pe toti cei care,

macar o singura data, s-ar fi atins de el. Un talen extraordinar, uimitor, o inima infinit de buna, deschisa si generoasa! Casa lui din Bucuresti era un fel de club, deschis la orice ora pentru poeti, muzicanti, pictori si admiratori. “Nu e om, ci Poet” cum a exclamat o data colegul meu, traducatorul lui sarb, Adam Pusloich. Poet de o cultura uriasa, o sensibilitate acutita, cu sufletul vulnerabil de copil naiv, si gandirea moderna si reflexiva – acestia erau polii campului magnetic de mare tensiune, unde se nasteau aceste versuri.

A fost un vizionar adevarat, un visator. Limbajul lui expresiv pare ciudat de imprevizibil, si omului ii trebuie ceva timp, ca sa patrunda in profunzimea gandurilor lui, in modul lui de a percepe lumea, in marile lui revelatii. Si daca pentru versurile lirice este caracteristica “localizarea” /sentimentelor, observatiilor si a imaginilor/ La Nichita, chiar si miniatura poetica este “globala” – asemenea picaturii de apa, in ea se reflecta si Cerul, si Soarele. As spune, ca versurile lui erau ceva mai presus de poezie. Cateodata cititorul se poate rataci in meandrele acestui labirint de cuvinte. Iata de ce, in ingeniozitatea sa metaforica deosebita, poetul gaseste un sprijin si in sferile ideale ale limbajului mitologic, fara a cauta insa concrete stari metaforice, ci pentru a studia procesele continue. Hotarat trece peste ipoteze si prefera actiunea. As spune, ca intr-o oarecare masura era si un manierist, in sa ca oricare mare poet, construia totul dupa maniera sa, si nu dupa modelele celebre. Ca si pictorii-manieristi din →

OGNEAN STAMBOLIEV, PEN- BG

Foto: ORDINEA CUVINTELOR, ED AVANGARDPRINT ȘI GEA LIBRIS, 2013 – 340 p. ANTOLOGIE JUBILIARA

Renastere, autorul culegerilor “11 elegii” si “Epica Magna”, nu pornea de la modelele existente, el cauta un model propriu de expresie, total diferit de tot ce a existat inaintea lui. Ca fiecare manierist era ispitit de posibilitatea “de a uimi” cititorul cu mijloace noi de expresie. Si paralel cu aceasta, ca si manieristii, sa fie si putin didactic. In retorica vorbirii lui lirice descoperim o amestecare a accentelor: ordinea, imaginatia, construirea. In poezia lui mai vedem si un punct de plecare al jocului, o parodie si un lirism deschis. Lirismul vibrant la el adesea duce la scindarea obiectului prezentat si dupa aceea la refacerea lui, in cautarea febrila a unor noi si originale imagini, cateodata cade in unele stari de “hedonism verbal”. Desigur, lucrul acesta nu poate fi spus despre volumele lui cele mai frumoase: “11 elegii”, “Oul si sfera”, “Clar de inima”, “Opere imperfecte”, “ In dulcele stil classic”, “Epica Magna”, “Necuvintele”, “Belgradul in cinci prieteni”, “Laus Ptolemaei”, “Noduri si semne”/.

Aici, as dori sa subliniez, ca el scria nu poezii separate pe care dupa aceea sa le adune in culegeri, ci carti intregi sau cicluri mari, legate de unitatea ideii, intonatia si mijloacele poetice./ Prin ele Nichita Stanescu ne cucereste cu setea sa faustiana de cunoastere, cu melancolia cunoasterii de sine si cu extazul in fata metamorfozelor universului. El aminteste destul de des despre cele doua tentinte opuse din poezia lui: “din sinea lui” si “catre sinea lui” prin care tinde spre o sinteza suprema a personalului cu universalul.

Poeziile filosofice a lui Stanescu din culegerile “Necuvintele”, “Semne si noduri” si “Tara, numita Romania” ne permit in mare masura sa patrundem in universul poetic al autorului, si sa intelegem ideile lui filosofice. Pentru ca Nichita este un poet-filosof, asemenea marelui sau predecesor, “parintele liricii romane moderne” Lucian Blaga /pe care am avut fericirea sa-l prezint in Bulgaria/. Introducand notiunea de “necuvinte”, care nu se poate descifra exact, poetul deschide inca o fata a “neexprimabilului”.

Saracia notiunilor si a cuvintelor, in opinia lui, nu poate exprima multiplitatea sensurilor si nedefinirea lucrurilor. Ideea lui este ca, cuvintele mor dupa ce sunt pronuntate, ca dispar si se transforma in semne abstracte, este redată in multe din poeziile lui. Conceptia timpului la Stanescu joaca un rol important – el scrie despre lungimea imensa, chiar despre infinitul fluxului ireversibil, in esenta caruia se afla Geneva. Ireversibilitatea timpului, dorinta lui de a il intoarce inapoi, are o nuata de fatalitate, de predestinare a sortii. In caracterul sincer existentialist al acestei lirici, concomitent este prezent nu numai timpul fizic obisnuit, dar si cel abstract, mental. Poezie-joc cu sine insusi, in incercarea de a intelege universul. Încordarea si densitatea neobisnuita a acestei poezii, amploarea, puterea si profunzimea ei, l-a consacrat pe Nichita Stanescu in randul celor mai mari poeti romani si universali ai timpului nostru.

In anul 1974 el a primit premiul Herder, in 1982 a fost incununat cu “Creanga de aur de la Struga”. In 1980 s-a aflat printre poetii nominalizati pentru premiul “Nobel” /Borges, Senghor, Max Frich, Elitis/. In ziua de astazi versurile lui sunt traduse in multe tari din Europa, Asia si America, iar Acedemia Romana a inaugurat un premiu pe numele lui.

BASORELIEF CU INDRAGOSTIT, ED CULTURA, SOFIA 1979 – 60 p., COLECȚIA GLOBUS POETIC

VIZIUNEA SENTIMENTELOR, ED ZAHARIE STOYANOV 2001 – 120 p., COLECȚIA ARS POETICA

Poetul nu moare

Niciun poet nu moare, el trăiește în memoria celor care l-au cunoscut și, mai ales, în cuvintele poeziilor lui.

S-a scris și povestit mult despre Nichita Stănescu.

Toți cei care l-au cunoscut personal au fost fascinați nu numai de talentul lui poetic, dar și de personalitatea lui.

În 2007, a apărut la *Editura Domino* o antologie în patru volume de **Laurian Stănescu** intitulată *Răsu'-Plânsu' lui Nichita Stănescu* care cuprinde articole, amintiri, cronici, texte dedicate poetului și apărute în presa literară între anul 1983 - an în care poetul s-a stins la numai 50 de ani - și 2007.

Astăzi continuă să se scrie despre el. În ultimii zece ani, poetul și editorul **Nicolae Băciuț** a scos aproape în fiecare an, ca supliment al revistei lunare *Vatra Veche*, un număr omagial dedicat marelui Nichita.

Răsfoind cele patru volume ale antologiei menționate, am constatat că nu e scriitor, poet, critic literar, jurnalist, sau profesor universitar în domeniul literar care să nu fi scris despre Nichita Stănescu.

Iar povestirile autentice ale celor apropiați lui pot fi ascultate de zeci de ori. Pe Nicolae Băciuț l-am reascultat recent recitând și povestind despre marele Nichita cu ocazia participării dumnealui - prin Zoom - la întrunirea din februarie a *Cenaclului Eminescu din Montreal* la invitația directorului acestui Cenaclu, d-l **Leonard Voicu**.

Pentru cei care nu l-am cunoscut personal, aceste povestiri ni-l aduc pe omul Nichita printre noi.

Eu nu l-am cunoscut personal pe poet și nici la școală n-am învățat despre el, dar i-am citit versurile, care m-au fermecat.

Am adus cu mine, când am plecat în Canada, cartea lui de versuri *Clar de inimă* (Ed. *Junimea* 1973), volum cu o prezentare grafică remarcabilă.

Despre Nichita s-a scris mult. De aceea, pentru numărul omagial din 2022 al *Vetrei vechi* dedicat marelui poet, m-am gândit să ofer cititorului contactul direct cu câteva din poeziile lui, culese din volumul pe care-l am în bibliotecă, *Clar de inimă*.

Cum să mă-nșurubez în aer?

Cum să mă-nșurubez în aer, pământule?
Cum să m-arăt din unghiul, al privirii,
gândule,
cu ce e mai puțin din mine dat pieirii?

Cum să m-arăt în trup pe care nu-l doresc
neîntomnat și-n azvârlire,
plin de verdeață și regesc
și armăsar pascănd câmpii asire?
Cum să-ți atârni de nară, logodit,

și sângelui tău să îmi fiu nutreț?
Cum să mă spulber din dorul gândit?
Și cum să-ți fiu neprețios, de preț?

Poate fiind?
Sau, poate nefiind?

Cântec

Mă învelesc de frig într-o speranță
cum se învelește soba nou zidită
în reliefuri de faianță
cu focul pururi logodită

Nu pune mâna peste mine dacă-i vară
căci n-ai cum să-nțelegi nimic
stimată doamnă-domnișoară
din frig.

Ci vino când nu merge nimeni,
când nu avem picioare, vino,
dar mai ales când voi fi orb,
lumino.

Pune-mi piper în ochi

Pune-mi piper în ochi
și adu-ne un bivoli ca să-l bem.
Prea multe am văzut
să mai putem să stăm.
Presară peste mine
Cinci sute de albine
și pune-mi tu la geană
mereu altă icoană.
Prea multe am văzut
ca să rămân mai mult...
O, tu care plutești,
treci tu cu șapte pești
în oceanul meu
în tristul Dumnezeu,
căci eu, nu ți-am fost eu...

Și, în încheiere, din același volum, una din cele mai cunoscute poezii ale lui:

Poem

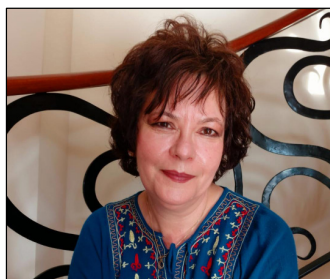
Spune-mi, dacă te-aș prinde într-o zi
și ți-aș săruta talpa piciorului
nu-i așa că ai șchiopăta puțin după aceea,
de teamă să nu-mi strivești sărutul?

VERONICA PAVEL LERNER

UN GÂND PENTRU NICHITA

Când vrei să vorbești despre Nichita, îți alegi cuvintele cu multă atenție, cauți mai degrabă o aură a lor, ca să îți dai seama că nu pot să atingă magia poeziilor sale și atunci începi să cauți printre... necuvinte, acolo unde emoția după lecturarea poeziilor sale devine pârg, pentru că, așa cum însuși Nichita spunea „curcubeul cuvintelor nu-și are originea în cuvinte, ci în ceea ce le leagă”, adică în vibrația pe care acestea o transmit. „Necuvintele (ca noțiune) sunt finalitatea scrisă a acestei poezii, superioară ideii de scris”, explica poetul. Poezia lui Nichita, ca și cea a „Luceafărului”, întâi o simți și abia apoi începi să o atingi cu gândul. Este bogată în asocieri de cuvinte aparent incompatibile dar care, sub condeiul poetului, capătă o naturalețe aparte, de parcă acea metaforă a existat dintotdeauna în propriul tău limbaj. Nichita a „unificat” artele, conform propriului crez, considerând că toate artele sunt reductibile, în ultimă instanță, la limbajul vorbit, la cuvânt”. Culoarea favorită a poetului este culoarea limbii române, pentru că „butucul acestei limbi stă în pământul acestei țări”, este „o zi de duminică”. Această idee este sintetizată de Nichita astfel: „pentru mine, muntele munte se zice, de aceea, pentru mine, iarba iarbă se spune, de aceea, pentru mine, izvorul izvorăște, de aceea pentru mine, viața se trăiește”.

Poezia sa este atemporală, nu prin ceea ce înțelegea poetul prin acest cuvânt, adică lipsa de filtrare prin epoca istorică în care a fost creată și nici prin rămânerea inertă a versurilor sale în goana timpului. Poezia sa este atemporală prin evoluție, nuanțându-se deodată cu recitirea versurilor peste ani. Cuvintele sunt aceleași; ceea ce se modifică este emoția transmisă și percepția ei. Prin asta, redescoperind-o de fiecare dată, pare nouă mereu, tânără în esența ei. Cel mai probabil și percepția cititorului se modifică, descoperindu-i noi nuanțe, evoluând în timp, deodată cu ea. În mod cert, Nichita Stănescu nu numai că și-a atins epoca, dar și-a și depășit-o, fiind unul dintre cei puțini care au trecut în universalitate. În opinia sa un scriitor nu se adresează prezentului imediat. O idee care merită reținută.

Despre poezia lui Nichita Stănescu s-a scris mult. Ea poartă amprenta genialității sale, chiar dacă poetul califica această însușire drept un termen „romantic”. Noi o calificăm drept miruire divină. Genialitatea se face resimțită și în proză, în eseurile stănesciene, la fel de spectaculoase ca și poezia sa. Ne raportăm adesea la mostre din genialitatea sa artistică și cognitivă, rememorând nu doar versurile, ci și frazele scriitorului Nichita Stănescu.

Cât de puternică este imaginea descrisă aici de Nichita: „Ieșisem desculț pe pământ și m-am ținut de copac. Copacul se ținea de mine și eu de el. Amândurora ni se făcuse frică!” Ei bine, după ce citești aceste cuvinte scrise în volumul de eseuri „Respirări”, te trezești că rămâi fără aer!

Aș vrea să împrumut un pic din speranța lui Nichita atunci când spune că „atâta timp cât oamenii vor comunica prin vorbire, va exista și literatură”. El a avut convingerea că niciun progres tehnologic, niciun computer nu va învinge capacitatea de a crea a omului și că literatura nu va putea fi creată de computere. Parcă ar trăi printre noi și și-ar exprima această opinie acum, când tema este atât de actuală, nu vi se pare? „Cui i-a dat vreodată prin cap și cine și-a imaginat vreodată că prin crearea unui ceas perfecționat se poate crea și timp?” Cât de mult aș vrea să cred și eu asta. Mă rog să aibă dreptate Nichita.

Pentru că am amintit de imaginile metaforice sublimite create de poet, aș aminti pe aceea prin care, cu ochii săi albaștri l-a privit în ochi pe Arghezi care, la rândul său, l-a privit în ochi pe Eminescu. „Iată cât de apropiat e Eminescu de noi!” Este vorba de venerație. Cred că mulți dintre noi sunt în asentimentul meu că avem, la rândul-ne, această venerație față de toți cei care, într-un fel sau altul, l-au întâlnit pe Nichita. Poetul Nicolae Băciut, bunăoară, l-a întâlnit, iar această întâlnire este immortalizată în cartea acestuia de interviuri...

Nu știu dacă noi, ceilalți, care populăm planeta o facem, dar cred că Nichita Stănescu și-a ridicat o casă undeva, în timp, „pe o aripă locuită”, fără a mai fi nevoie „să stea la coadă la nemurire”, pentru că „a avea o casă, de fapt, înseamnă a avea un sentiment”.

SIMONA MIHUȚIU

În primul rând, pentru Nichita Stănescu, ediția 2013

„Întâmplarea că ești”, domnule Nichita...

„Întâmplarea că ești”, domnule Nichita, a făcut „minunea că sunt”, domnule Stănescu, purtătorul minuscul de memorie (unul dintre purtătorii de memorie) ale minunatelor zile de la Ploiești unde, între 29-31 martie 2022, a avut lor a XXXII-a ediție a „Festivalului Internațional de Poezie NICHITA STĂNESCU.

A fost ca un Crăciun în plină primăvară, între două linii de front, linia Covidului și linia Războiului din Ucraina, care dintr-odată au uitat de carnagiu și și-au dat mâna, inventând un armistițiu de pace, sub faldurile poeziei și al unui poet care cu mâinile goale a săpat profunzimi în întuneric, destrucurând materia, dându-i un înțeles de nematerie, „mult mai înalt și mult mai curând”.

Ne-am adunat, domnule Nichita Stănescu, fiindcă pentru noi, chiar la 39 de ani de la plecarea dvs. în „Foaie verde de albastru...”, sunteți, precum a fost și pentru dumneavoastră Eminescu, adică, „...om viu, viu, pipăibil cu mâna”, având „piele îmbrăcată în stofă” și că ați fi putut sta „la masă la noi, la masa cinei celei de taină”. Desigur, neuitând acest lucru, dar uitând că (a)ți trăit „înaintea noastră”, precum ne-ați implorat!

Pentru cei care mai credem „în dulcea inutilitate”, poezia, rămâneți incurabilul de poezie care a făcut din aceasta centrul de greutate al Universului metafizic, poezie pe care „azi o vedem, și nu e”, cum spunea marele Eminescu.

Am fost la Ploiești, incorpore, poeți și nepoeți să vă sărbătorim nemărginirea cu cununi de lauri făcute din tragedii antice. De ziua dvs. v-am adus melci codobelci pe care să-i înhămați la vechi monede grecești și călare pe câte-o efigie să vă transportați „În dulcele stil clasic” în dvs. înșivă, nededucându-vă nici de versul alb, vers pe care numai dvs. l-ai știut să-l struniți cu adevărat. Am venit să vă spunem că vă iubim și că ne e dor de dumneavoastră „ca unui zid de o fereastră”, precum spunea poetul Nicolae Dabija.

Așadar, sub organizarea impecabilă a d-lui Constatin Stere, directorul Direcției Județene pentru

Cultură a Județului Prahova, care astfel „și-a sărit umbra”, memoria celui mai trambulind dintre trambulini a îmbrăcat haine de sărbătoare: expozeuri și evocări IN MEMORIAM, inclusiv la școala unde a a învățat poetul între 1948-1952, adică actualul Colegiu I.L.Cargiale; lansări de reviste cu poetul necuvintelor în prim plan, dar și în al doilea și al treilea, de fapt în toate planurile; vizite și recitări la Casa Memorială a poetului; întâlniri cu publicul la Biblioteca Județeană; lansări de cărți la Muzeul Județean de Artă; cuvântări și depuneri de flori pe ritm de fanfară la bustul poetului din Parcul Central; recitaluri oficiale și neoficiale din lirica celei care a avut altfel „O viziune a sentimentelor”; expoziții individuale și de grup de pictură, la sediul UAP ; teatru teatru adevărat, pentru oameni mari, la Teatrul de Păpuși și tot acolo o expoziție de acuarele etc. au fost tot atâtea momente circumscrise evenimentului.

Desigur, Festivalul a avut și câștigătorii ei: poetul Adrian Popescu de la Cluj_Napoca, Premiul „Opera Omnia” și poetul Daniel Corbu de la Iași, Marele Premiu al Festivalului, fiecare având spiciul de mulțumire, cu particularitățile fiecăruia. Beneficiile financiare ale acestora au fost din partea Consiliului Județean Prahova și din partea Primăriei Municipiului Ploiești, care și-au trimiși reprezentanții în ziua premierii. Maestrul de ceremonii a fost d-l Constantin Stere, care și-a găsit „cuvintele potrivite” în cel mai pur stil argezean.

Am fost la Ploiești, însoțindu-l pe prietenul meu, poetul Nicolae Băciuț, cel care a fost câștigătorul Marelui Premiu al Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” într-unul din anii anteriori. Și anul acesta, ca și în alți ani, Nicolae Băciuț a avut un cuvând de spus în desemnarea câștigătorilor, contribuind și cu un „laudatio” pentru poetul Adrian Popescu. De altfel, Nicolae Băciuț a avut cele mai profunde și atractive evocări Nichita Stănescu, din întreg festivalul, povestind cu har amintirea întâlnirilor lor, recitând cu pasiune și talent poeme întregi din lirica acestuia. În generozitatea-i

binecunoscută acesta a dăruit tuturor celor prezenti în zilele festivalului suplimentul revistei *Vatra veche*” dedicat în întregime lui Nichita Stănescu (având 84 de pg. format A4, alb-negru și color), realizat în întregime prin strădaniile sale editorial și financiare.

L-am evocat și eu pe Nichita Stănescu la manifestarea de la Biblioteca Județeană, cu mici amintiri personale, cu ocazia întâlnirii fulgerătoare avute cu acesta, în 1978, la primul Colocvium Național de Poezie, care a avut local Iași. Nici poemele proprii dedicate acestuia nu au lipsit de la întâlnirea cu publicul ploieștian. Apoi, la bustul poetului din Parcul Central din Ploiești, tot în fața unui numeros public, l-am evocat din nou prin vers propriu.

Așadar:

Nichita Stănescu și Revoluția Română!

Revoluția Română a murit,
Fiindcă a murit motto-ul ei,
Precum motto-ul lui Nichita,
„A murit Enkidu,
prietenul cu care vânam lei”.

„Clar-ul de inimă” a fost faultat,
„În dulcele stil clasic”, românesc,
Lovitura de la „11 elegii” a ratat
„Sensul iubirii”, cel strămoșesc.

S-au dat la rindea uzine și fabrici
Ca „Opere imperfecte”,
totuși o entitate cu nimb,
„Un pământ numit România”
Cere „Dreptul la timp”.

„Roșu-vertical” a fost dat jos,
Cu jertfă, de pe port-drapel,
„O viziune a sentimentelor”
A pus varza de Bruxelles.

„Tristețea mea aude nenăscuții câini
Pe nenăscuții oameni cum îl latră”,
„Epica Magna” sunt „Necuvintele”
Din Revoluția adevărată!

RĂZVAN DUCAN

Ploieștiul lui Caragiale și Nichita

Nu-mi închipui Ploieștiul fără
Caragiale și Nichita,
Cum nu-mi închipui Caragiale și
Nichita fără Ploiești,
Fiindcă n-aș mai putea ca la Ploiești
s-o-ntorc,
Adică, "minunea că sunt",
"întâmplarea că ești".

O localitate cu două ștampile pentru
aceiași Primărie,
„Una foarte de sus, aproape ruptă” de
stele,
Și o alta în gară la Ploiești, cu
Mofturi,
vânzând mastică din clondir și bere.

E geografia unde cuvintele cu duh
s-au întâlnit cu "Necuvintele" cu har,
Unde „O noapte furtunoasă” a fost
falimentul,
în "ambițul" de crâșmar.

Ploieștiul n-ar mai fi fost "republica
de la Ploiești",
Fără "D'ale carnavalului" și "Roșu
vertical",
fără Caragiale și Nichita Stănescu,
"scârța, scârța pe hârtie" pentru aval.

Fără să știm suntem cu toții ploieșteni
și nichitanieni și caragialiști,
"Un pământ numit România",
Cu trambulînzi ingenui și știriști.

Așadar, în aceeași teacă două săbii,
Ascuțite fiecare după fire,
Una răsând de metehnele levantine,
Iar alta badijonând suflete suferinde
de uimire.

23 martie 2022

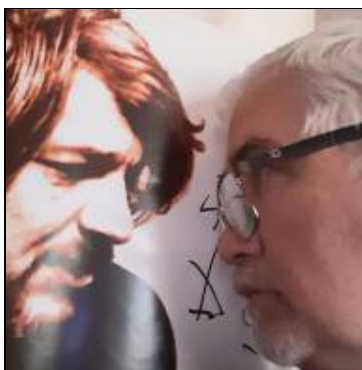
Haimanale, domnule, Haimanale

Caragiale o întorcea ca la Ploiești,
Haimanale, domnule, Haimanale,
Un merçi, domnule și un danke,
Cu o lume parcă din insectare.

Nichita Hristea Stănescu la Ploiești,
Se dedulcea de lumea lui Caragiale,
Cu hrana consistentă a metafizicii
Și sarea-n bucate a necuvintelor sale.

Ploieștiul o întorcea á la Caragiale,
Apoi á la Nichita și prin alte vești,
Despre cum să te București la
Ploiești,
Intrînd în propria carte de povești.

Haimanale, domnule, Haimanale,
Niște Hopa-Mitica, domnule, Hopa-
Mitică,

Unul plimbându-și cadavrul o
săptămână prin țară,
Iar altul vorbind cu plopul Gică.

24 martie 2022

Merg pe bulevard la Ploiești

Merg pe bulevard la Ploiești,
Cu gândul că s-ar putea să dau nas în
nas
cu Caragiale,
Și întâlnirea să fie, rerum rarem,
"O făclie de Paște", în zi de aflare.

Merg pe bulevard la Ploiești,
Cu gândul că s-ar putea să dau nas în
nas
cu Nichita Stănescu,
Ce mi-ar da "O viziune a
sentimentelor",
că sunt din stirpea lui "escu".

Ca un copil a plâns Caragiale,
La aflarea veștii că a murit
cel care nu credea că va muri
vreodată,
De aceea la Ploiești iau ceafa groasă a
acestui
și o fac uitată.

Merg pe bulevard la Ploiești
Și mi-am amintit de Nichita,
Și îndemnrile lui îngerești,
De reîntoarcere la Eminescu,
Ca viitorul al poeziei românești.

Îmi place Ploieștiul prin "nu știu ce
și prin nu știu cum",
prin nenăscuții câini cum pe
nenăscuții oameni cum îi latră,
sau poate cum se latră reciproc
un antum și-un postum.

Așadar,
M-au ploieștit la Ploiești,
Nichita Stănescu și I.L. Caragiale,
Cu care nu am dat nas în nas,
Dând nas în nas, în schimb,

cu propria-mi transfigurare.

Ploiești, 31 martie 2022, ora 17, 30,
poem scris pe stradă

M-am îndrăgostit de Ploiești

M-am îndrăgostit de Ploiești
Și de aceea cer certificat de bună
aflare,
M-am îndrăgostit ca un ocnaș de
celulă,
Ce vrea să dedice ode zăbrelelor sale.

Mi s-a vârat Ploieștiul pe sub piele,
Cu tot cu viscerele lui de petrol,
Care umblă la suprafață în două
picioare,
Și caută cifrei octanice carburator.

Am început să-l simt ca un localnic,
și de aceea m-am dus după fentă,
în numele lui Nichita pe care
nenărcuții câini îl latra,
încă de pe când era în placentă.

Mă simt în Ploiești ca un domn Goe,
Fără mamița în firescul diurn,
De aceea aș vrea să-i pun în
încălțările sale,
Gem, la plecare, sau poate magiun.

Pe alocuri mă opresc și urc pe el,
Fiindcă umblu cu un podium în
spinare,
Mă încoronez și mă desîncoronez
singur,
Și-mi fac lauri din însingurare.

31 martie 2022, poem scris pe stradă

LÂNGĂ UN N MARE DE TIPAR

- lui Nichita Stănescu

Stau ca un n mic de mână,
Lângă un N mare de tipar,
Și curtez florica acestuia,
Ca albina ce caută nectar.

Din scrierea cu sine însuși
A crescut metafizica vie,
Și miroase florica lui,
A parfum de hemografie.

Îmbătat de N mare de tipar,
Prind curaj de n mic de mână,
Unde alcoolul Necuvintelor,
Șapte cărări îmi împreună.

4 aprilie 2022

RĂZVAN DUCAN

Nichita Stănescu în „Rugăciune”

NICHITA STĂNESCU, POET
ANCORAT ÎN RUGĂCIUNE ȘI
ADESEA INSPIRAT DE LIRA
PSALMILOR

Poezia „Rugăciune” de Nichita Stănescu este strigătul poetului către Dumnezeu: „Iartă-mă și ajută-mă/ și spală-mi ochiul...”, un strigăt similar cu al orbului din Evanghelie. Ne trimite cu gândul la cuvântul lui Hristos care spune : „De va fi ochiul tău curat, tot trupul tău este luminat.” (Matei 8:22)

De aceea, poetul îi cere lui Dumnezeu cu fervoare să îi spele ochiul!

După spalarea ochiului, poetul cere ca ritualul de purificare să continue: „și întoarce-mă cu fața/ spre invizibilul răsărit din lucruri ...”

Întoarcerea cu fața spre răsărit, momentan invizibil pentru poet, ne duce cu gândul la cei trei magi care au venit de la răsărit să-L cunoască pe Iisus, să I se închine, să-I aducă „lucruri”. Poate poetul vrea să îi întâlnească pe magi, să fie întors de la vizibilul din lucruri la invizibilul din „lucruri”. Vrea asta și-L caută pe Iisus, dar într-un mod diferit de regele Irod, căci odată ochiul spălat, făptura i se luminează. Dorința omenească de lepădare de lucrurile vizibile și vremelnice pare adânc sădită în strigătul poetului. Însă, neputincios fiind de a se „întoarce” prin puterile sale, îl roagă pe Dumnezeu ca El să-l „întoarcă cu fața” către Sine.

„Și întoarce-mă cu fața
spre invizibilul răsărit din lucruri ...”

Ființă singuratică, ce se plimbă în negura profanului, poetul strigă la începutul fiecărei strofe: „Iartă-mă și ajută-mă”. După ochi, cu care încearcă să caute lumina cea caldă și binefăcătoare a sacralului, poetul strigă: „Spală-mi inima”. Acest strigăt ne duce cu gândul la cuvintele psalmistului: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele.” (Psalmul 50).

„Iartă-mă și ajută-mă
și spală-mi inima ...”

Împovărat cu prea multe patimi, cu prea multe metehne pentru a fi pătruns de ”invizibilul răsărit din lucruri” Nichita face apel la

promisiunea de pe Munte: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”. Și iarăși cere ca purificarea să continue:

„și spală-mi inima ...”

Catehizat, poetul știe că nu putem să construim singuri drumul mântuirii noastre. Nichita este conștient că sufletul său este turnat în trup de către degetele lui Dumnezeu și de aceea, „toarnă-mi aburul sufletului printre degetele tale” este o invocație ca Dumnezeu să-i înfierbânte sufletul cu abur nedesprins de degetele Sale.

„și toarna-mi aburul sufletului
printre degetele tale”.

Totuși, odată cu înnoirea sufletului poetul nu vrea să facă popas, ci strigă mai departe:

„Iartă-mă și ajută-mă
și ridică de pe mine
trupul cel nou care-mi apasă
și-mi strivește trupul cel vechi”.

Cuvintele poetului par a evoca învățătura despre trupul nou și trupul vechi, învățătură ce ne trimite într-o călătorie minunată la Scrisoarea către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel: „Se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc, este și trup duhovnicesc. Dar nu este întâi cel duhovnicesc, ci cel firesc, apoi cel duhovnicesc.” (1 Corinteni 15:44,46). Să fie oare acesta textul pe care îl invocă Nichita!? Nicidecum! Rugăciunea poetului nu e una post mortem, una care să se refere la trupul firesc, semanat în pământ și răsărit în trup duhovnicesc. Poetul invocă timpul dinainte de moarte, timp în care „trupul cel vechi” e trupul paradisiac, cel autentic, plămădit de Dumnezeu dintru început cu posibilitatea de a nu muri, *posse non mori*, cum învață Sfântul Augustin. Iar „trupul cel nou” este trupul căzut în teluric, împovărat pentru vecie cu sarcina morții, care cu adevărat strivește trupul cel

vechi, trupul paradisiac.

„și ridică de pe mine
trupul cel nou care-mi apasă
și-mi strivește trupul cel vechi”.

Copleșit de îngerul negru și adâncit în gânduri negre, poetul își simte apăsător nu doar trupul, ci și caracterul îi e îndurerat cu acea durere pe care probabil a simțit-o Cain, căruia cu adevărat îngerul negru i-a întunecat caracterul.

„Iartă-mă și ajută-mă
și ridică de pe mine
îngerul negru
care mi-a întunecat caracterul”

Nichita își strigă dorul după vremurile primordiale, când omul nu avea nicio legătură cu îngerul negru, cand nici măcar nu știa de existența lui. Ispita, nu doar l-a împovărat sufletește și trupește, ci i-a îndurerat inclusiv caracterul. Poetul nu străvede alt drum de pocăință, decât acela de a fi izbăvit de îngerul negru de care el, singur, nu se poate izbăvi și îl roagă pe Dumnezeu să-l „ridice” de pe el.

În fapt, izbăvirea de îngerul negru este o evocare a Învierii, căci atunci, la Înviere, Hristos pogorât la iad a izbăvit omeneirea de tot ce era întunecat, izvorând „lumina cea neînserată” a Învierii, din ”mormânt întunecat”, așa cum știm din odele psaltice. Nichita se roagă! Se roagă ca Învierea să fie în viața lui un fapt perpetuu, să aibă o existență lipsită de povara și eclipsa „îngerului negru”.

O altă Rugăciune plăsmuită de Nichita pune în balanța invocației poetice două realități: o realitate mitologică, evocată prin Saturn și o realitate istorică, evocată prin Iisus.

„Ca un fuior mă absorbea în el
acel inel
saturnian, de somn
când eram totul și la fel
cu toți aceia care dorm

Un ocean deasupra mea
și dedesubt un ocean
stam strigător precum o stea
plesnindu-vă în geam
de ușile erau deschise
ferestrele erau deschise
sau poate numai pare-mi-se
că eram doi, Iisuse”.

Conform marelui învățat al antichității, Proclus (412-485), Saturn, din tradiția romană, este echivalentul lui Cronos, iar Cronos este expresia inteligenței care nu are cu lumea→

Participanți la Festival, la
Colegiul Național „I.L. Caragiale”

niciun contact direct, pentru care distincțiile nu există și nici nu contează.

„Ca un fuior mă absorbea în el
acel inel
saturnian, de somn
când eram totul și la fel”.

Spre deosebire de această inteligență, fără contact cu lumea, Logosul, Cuvântul lui Dumnezeu, se întrupează și devine parte a lumii, pe care o sfințește prin lucrarea Sa și pe care o transfigurează prin învierea Sa.

Nichita, nu în mod gratuit evocă vechile credințe cu privire la Saturn, căci ne amintim că în perioada Saturnaliilor, la romani:

- Nu se putea declara război;
- Nu se venerau zeii;
- Se făceau daruri;

- Iar sărbătoarea era legată calendaristic de solstițiul de iarnă.

Semnificația sărbătorilor saturniene - evocate de poet - poate echivala cu o proiecție poetică a unei profetii romane despre așteptarea și venirea lui Hristos, căci în „inelul saturnian” oamenii ignorau pe zeii fictivi și stăteau în așteptarea adevăratului Domn al Păcii, oferindu-și reciproc daruri.

Nichita, descrie ademenirea întru somn ca pe o ispitire a inteligenței care vrea să se izoleze de realitate, ca pe o ispită care se toarce dintr-un fuior.

Poetul revocă acel timp când era pradă somnului, precum Apostolii în Grădina Ghetsimani, precum „toți aceia care dorm”, căci credem că la ei face referire poetul.

Cele două strofe, clădite, plămădite de poet, proiectează:

- Lupta între timpul devorator și timpul mântuitor;

- Lupta între inteligența străină de lume și Logosul care a venit în lume, ca lumea să aibă viață;

- Lupta între cel care-și devorează până și propriile progeneruri (Saturn-Cronos) și cel care dă viață (Iisus): „Și Eu le dau viață veșnică și nu vor pieri în veac” (Ioan, 10:28).

„Un ocean deasupra mea
și dedesupt un ocean
stam strigător precum o stea
plesnindu-vă în geam
de ușile erau deschise
ferestrele erau deschise
sau poate numai pare-mi-se

că eram doi, Iisuse.”

Nichita alege unirea mistică cu Iisus, Care dă viață veșnică! Poetul se roagă să fie mântuit de captivitatea inelului inteligenței neroditoare și devoratoare.

Într-o clipită de slăbiciune suntem tot una cu cei căzuți din priveghere, „cu toți aceia care dorm” și nu s-au trezit la realitatea nouă savârșită prin Logos, căci „toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.” (Ioan 1:3). Simțim că între cele două strofe avem o prăpastie de netrecut, precum ne învață Iisus în Pilda bogatului nemilostiv (Luca 16:19-31). Este evident caracterul binar al opțiunilor! Omul fie alege să doarmă, fie alege trezvia! Somnul este întâi de toate expresia întrunerului, iar trezvia aduce cu sine lumina, precum citim: „Întru El era viață și viața era lumina oamenilor.

Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o.” (Ioan 1:4-5). Poetul parcă umblă șovăielnic printre cele două opțiuni, două lumi la fel de complexe, două „oceane” și nu în ultimul rând, două ultime realități: una a inteligenței seci, o lume searbădă, cea de-a doua a Logosului roditor de pace și de daruri duhovnicești.

„Un ocean deasupra mea
și dedesupt un ocean
stam strigător precum o stea
plesnindu-vă în geam”.

Prăpastia dintre proiecția profetică saturniană și întruparea Logosului, dintre „oceanul de deasupra” și „oceanul de dedesupt” e strigată de Stea. Dar iată, oceanul de sus și oceanul de jos sunt unite prin Steaua Strigătoare!

Cu toată unirea întru Logos a celor două oceane, nevoia de a alege rămâne! Iată sunt deschise și ușile și ferestrele!

„de ușile erau deschise
ferestrele erau deschise
sau poate numai pare-mi-se ...”

Cele două strofe sunt precum două căi, precum două împărțiri, trebuie să alegi:

Din adâncuri de veac mintea noastră evocă: „Nimeni nu poate sluji la doi stăpâni: căci ori îl va urî pe unul și-l va iubi pe celălalt, ori îi va fi devotat unuia și-l va disprețui pe celălalt. Nu puteți sluji și lui

Dumnezeu, și lui Mamona” (Matei 6,24:34).

Iar în poezia lui Nichita, acest fapt este evident în versul: „Stam strigător precum o stea.” Ne trimite oare Nichita la Steaua Betleemului, steaua care ne-a vestit plinirea vremii și începutul unei noi ere, eră eliberată de chinga inelului lui Cronos-Saturn? Steaua se arată, îndrumă, conduce ... și iată

ușile erau deschise
ferestrele erau deschise

...

Imaginea biblică, evocată de poet, este cea a lui Iisus care spune: „Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine” (Apocalipsa 3, 20).

La Nichita, comuniunea cu Iisus transcende cele două oceane: oceanul de deasupra și oceanul de dedesupt. Această imagine ne trimite fără tăgadă la cea de-a doua zi a Creației, când „a despărțit Dumnezeu apele cele de sub tărie de apele cele de deasupra tăriei” (Facerea, 1:7). Apa botezului înșește cele două oceane! Iar oda „Câți în Hristos ne-am botezat, în Hristos ne-am și îmbrăcat” (Galateni, 3:27), devine conștiința ultimă a poetului care în final strigă: „că eram doi, Iisuse”.

Poetul își strigă cu disperare nevoia ființială de apartenență, de siguranță, vrea să știe ce să aleagă și ce să guste: „Gustați și vedeți că bun este Domnul” (Psalm 33:8), vrea să fie în comuniune!
că eram doi, Iisuse.

IULIA-MARA DOANĂ,
elevă în clasa a X-a
DUMITRU RADU CRISTIAN,
elev în clasa a X-a
Coordonator:
MIHAIL BRÎNZEĂ, M. Th.,
profesor de Religie
C. N. „Cantemir Vodă”, București

Față-n față „Laudă omului”, „Copacul din casă”

Concursul Național de Creație Literară „Ion Creangă”, ediția a XII-a, organizat de Școala Gimnazială „Ion Creangă” Brăila, în colaborare cu Inspectoratul Școlar Județean Brăila, Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila și Muzeul Brăilei, concurs înscris în Calendarul Concursurilor Naționale Școlare Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice, s-a desfășurat pe 2 secțiuni: A. Creație literară; B.) Interpretare critică a unui text poetic contemporan.

La această a doua secțiune, trebuia interpretat critic un poem, la alegere, din volumul de versuri „Radical din doi” (Editura Vatra Veche, 2017), de Nicolae Băciuț.

Au fost și elevi mai îndrăzneți, care au dus interpretările în proiecție comparativă.

Coordonatorii concursului: prof. Angela Olaru, prof. Carmen Vlad, prof. Mariana Simion.

Secretar de concurs: bibliotecar Dorina Damian.

Lucrările concursului au fost publicate în volumul „Radical din doi. NICOLAE BĂCIUȚ în interpretări critice. Antologie a Concursului de Creație „Ion Creangă”, Brăila, de prof. Angela Olaru și Nicolae Băciuț, Editura Vatra veche 2017. (N.B.)

Ipostaze ale eului liric în poeziile „Laudă omului” de Nichita Stănescu și „Copacul din casă” de Nicolae Băciuț

Laudă omului

Nichita Stănescu

Din punctul de vedere-al copacilor,
soarele-i o dungă de căldură,
oamenii - o emoție copleșitoare...
Ei sunt niște fructe plimbătoare
ale unui pom cu mult mai mare!

Din punctul de vedere-al pietrelor,
soarele-i o piatră căzătoare,
oamenii-s o lină apăsare...
Sunt mișcare-adaugată la mișcare
și lumina ce-o zărești, din soare!

Din punctul de vedere-al aerului,
soarele-i un aer plin de păsări,

aripă în aripă zbatând.
Oamenii sunt păsări nemaîntâlnite,
cu aripi crescute înlăuntru,
care bat plutind, planând,
într-un aer mai curat - care e gândul!

Copacul din casă

Nicolae Băciuț

Crengile bat în geam -
aș putea să deschid,
să vadă că sunt acasă,
că și eu bat
în geamul care se deschide spre el,
că poate eu sunt afară
și el e în casă, că frunzele mele
sunt mai ruginii decât ale lui,
că toamna mea e mai târzie decât a lui.

Privesc merele sângerii de pe masă,
privește cărțile mele sângerii din raft,
privește filele cărților mele arămii,
privesc frunzele lui albe
pe care aș scrie un poem,
ultimul poem.[...]

*

Cele două texte, „Laudă omului” de Nichita Stănescu și „Copacul din casă” de Nicolae Băciuț, sunt opere lirice, deoarece predomină subiectivitatea. Fiind confesiuni lirice, transmit în mod direct sentimente de admirație față de om - în prima poezie - și de tristețe - în cea de-a doua.

Eul liric apare în cele două texte în ipostaze diferite.

În prima poezie, eul poetic apare în ipostazele de copac, piatră și aer. Imaginea omului este raportată la cele câteva elemente care simbolizează eternitatea: copacul, piatra și aerul. Pentru fiecare dintre aceste perspective, ființa umană are o altă înfățișare / întruchipare metaforică.

Astfel „oamenii-s o emoție copleșitoare...”, „din punctul de vedere-al copacilor”. Această metaforă reliefează compo-nenta emoțională a personalității umane. „Oamenii-s o lină apăsare...” „din punctul de vedere-al pietrelor”, adică ei sunt cei care pun ordine în lucruri. „Din punctul de vedere-al aerului”, „oamenii sunt păsări nemaîntâlnite”, metaforă care reliefează, de asemenea, o altă calitate de excepție a omului - dorința de a ajunge cât mai sus.

Titlul operei, „Laudă omului”, identifică poezia cu o odă. Acesta denumește tema discursului poetic, fiind astfel strâns legat de conținut.

Mesajul acestei poezii e că omul e mai presus decât toate celelalte elemente ale naturii printr-„un aer mai curat - care e gândul!”. Măreția omului este sugerată prin analogia dintre acesta și Soare: Oamenii-s „lumina ce-o zărești, din soare!”.

Implicarea eului liric este evidentă prin punctuația expresivă. Utilizarea semnului exclamării la sfârșitul fiecărei strofe sugerează admirația observatorului față de om; punctele de suspensie surprind emoția și mirarea eului liric.

În cea de-a doua poezie, eul liric aflat în ipostaza poetului se exprimă printr-un monolog neadresat.

În timp ce, în prima operă este prezentat omul în viziunea elementelor naturale, în „Copacul din casă” este prezentată natura în viziunea unui om, mai exact a unui poet aflat în „toamna mea”, „mai târzie” decât cea a copacului.

Poetul vede natura mai presus decât pe el însuși datorită faptului că aceasta are o viață mai lungă.

Crengile personificate ale copacului „bat în geam”, iar eul liric se gândește că locul lui nu mai e înlăuntru, adică nu se mai simte bine în casa lui. Se simte ca și cum „eu sunt afară/și el în casă”.

Copacul privește partea frumoasă a poetului- „filele cărților mele arămii”- imagine vizuală care sugerează opera poetului. Lipsit de puteri, eul liric simte nevoia să „scrie un poem / ultimul poem”.

Spre deosebire de primul text, mesajul celui de-al doilea este că omul e egalul naturii, iar cele două elemente se întrepătrund: copacul privește cu admirație opera poetului, iar acesta privește „merele sângerii”.

Titlul textului, aflat în strânsă legătură cu conținutul acestuia, constituie subiectul poeziei, sugerând faptul că locul copacului e în casă, iar cel al omului afară.

Așadar, schimbarea perspectivei influențează receptare frumuseților și tainelor lumii.

GEORGIANA POP,
Clasa a VIII-a A, Școala
Gimnazială „Mihai Viteazul”,
Târgu- Mureș

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE „NICHITA STĂNESCU“

LAUREAȚI

1984

– Gheorghe Tomozei, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1986

– Anghel Dumbrăveanu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1988

– Modest Morariu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1990

– nu s-au acordat premii

1991

– Angela Marinescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1992

-Nicolae Dabija (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Ion Stratan, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1993

– Adam Puslojič (Serbia), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

1994

-Horia Zilieru, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Mihai Cimpoi (Republica Moldova), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară,

-Milan Reszutik (Slovacia), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

1995

-Dan Laurențiu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

- Valeriu Matei (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie,

- Srba Ignjatovic (Serbia), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

1996

-Marin Sorescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie,

- Grigore Vieru (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Tasko Sarov (Macedonia), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

-Justo Jorje Padron (Spania), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere

1997

-Ion Horea, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

Ediția 2022

-Dumitru Matcovschi (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

-Vasile Tărățeanu (Ucraina), Premiul pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Daniel Dumitriu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară,

- Al. I. Bădulescu, Premiul Special „Nichita Stănescu“

1998

-Marta Petreu, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

- Radevoje Konstantinovic (Macedonia), Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

1999

– nu s-au acordat premii

2000

-RadomirAndric (Serbia), Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Ioan Flora, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Traian T. Coșovei, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“,

-Ion Mureșan, Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Vasile Romanciuc (Republica Moldova), Marele Premiu pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Gabriela Melinescu (Suedia), Premiul Special pentru Poezie „Nichita Stănescu“

-Vasile Tărățeanu (Ucraina), Premiul de Excelență „Nichita Stănescu

-Ioan Grigorescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru promovarea operei și personalității poetului

-Al. I. Bădulescu, Premiul Special „Nichita Stănescu“ pentru promovarea operei și personalității poetului

-Mihai Vasile, Premiul Special „Nichita Stănescu“ pentru valorificarea scenică și cinematografică a operei și personalității lui Nichita Stănescu

-Eugen Simion, Premiul de Excelență „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară

2002

-Fănuș Neagu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“

-Mihai Ispirescu, Premiul Special „Nichita Stănescu“

-Anatol Codru (Republica Moldova), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Poezie

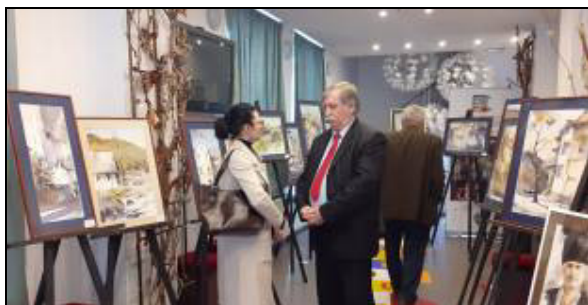
-Valeriu Matei (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ al Municipiului Ploiești pentru Opera Omnia
 -Arcadie Suceveanu (Ucraina), Premiul Societății Cultural-Istorice „Mihai Viteazul“
 -Eugen Simion, Trofeul Societății „Memorial Nichita Stănescu“
 -Arcadie Suceveanu (Ucraina), Trofeul Societății „Memorial Nichita Stănescu“
 -Valeriu Matei (Republica Moldova), Trofeul Societății „Memorial Nichita Stănescu“

2003

- Adrian Păunescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
 -Eugen Simion, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ al Municipiului Ploiești pentru Opera Omnia
 -Mircea Coloșenco, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară
 -Vasile Târâțeanu (Ucraina), Premiul de Excelență „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia
 -Ivan Draci (Ucraina), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere
 -Constantin Vică, Premiul „Nichita Stănescu“ al Consiliului Județean Prahova pentru Opera Prima
 -Cătălina Ene și Izabela Stoicescu, Premiul pentru Poezie „Nichita Stănescu“ al Fundației „Excellentia 21“
 -Eusebiu Ștefănescu și Nicu Alifantis, Trofeul Societății „Memorial Nichita Stănescu“

2004

-Mircea Micu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
 -Nicolae Breban, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ al Municipiului Ploiești pentru Opera Omnia
 -Mihai Cimpoi (Republica Moldova), Marele Premiu „Nichita Stănescu“ al Consiliului Județean Prahova pentru Opera Omnia
 -Alexandru Condeescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară
 -Dumitru M. Ion, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere
 -Florin Dochia, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Prima
 -Valeriu Matei (Republica Moldova), Premiul Diasporei acordat de Fundația „Al. I. Cuza“ din Heidelberg
 -Diana Cosma și Sabina Mihai, Premiul pentru Poezie „Nichita Stănescu“ al Fundației „Excellentia 21“

Expo Acuarelă Nadia Negru

2005

-Constanța Buzea, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
 - D. R. Popescu, Premiul de Excelență pentru Opera Omnia
 -Alex. Ștefănescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară
 -Adam Puslojic, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru traducere
 -Andrei Milca și Gelu Ionescu, Premiul de poezie „Nichita Stănescu“ pentru Opera Prima
 -Revista Axioma, Premiul Special „Nichita Stănescu“ pentru promo-varea operei și personalității Poetului

2006

-Mircea Dinescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
 -Ion Pop, Premiul pentru Critică și Istorie Literară
 -Eugen Simion, Premiul pentru Promovarea operei și personalității lui Nichita Stănescu
 -Basarab Nicolescu, Marele Premiu al Orașului Ploiești pentru Opera Omnia
 -Marco Cugno, Premiul pentru Traducere din opera lui Nichita Stănescu
 -Radu Herjeu, Premiul pentru Opera Prima
 Ana Maria Manea, Bogdan Șerban, Premiul Fundației „Excellentia 21“

2007

-Nichita Danilov, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
 - Laurian Stănculescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară
 - Mircea Ionescu-Quintus, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia
 - Bujor Nedelcovici, Premiul de Excelență pentru promovarea culturii românești în străinătate
 - Teia Lambă, Premiul pentru Opera Prima
 -Corina Popa și Cristian Neacșu, Premiul pentru încurajarea creației în rândul elevilor

2008

-Ioan Es Pop, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
 - Ioana Nicolae (alias Andrei Gligor), Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară
 - Lucian Avramescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia
 - Constantin Manolache, Premiul Special pentru valorificarea moștenirii culturale a lui Nichita Stănescu
 - Victor Sterom, Premiul Special pentru promovarea talentelor locale în viața literară
 Andreea Cristina Novac, Premiul pentru Opera Prima
 - Carolina Ilica, Premiul Special al Juriului
 -Mihai Oprea, Premiul pentru încurajarea creației în rândul elevilor
 - Andrei Vartic, Premiul Special al Ziarului „Ploieștii“, pentru promovarea românismului în spațiul sud-est european

2009

- Ioana Crăciunescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Daniel Cristea-Enache, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară
- Augustin Buzura, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia
- Mircea Dumitrescu, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu
- Miljurko Vukadinovic, Premiul pentru Traducere

2010

- Lucian Vasiliu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie,
- Vasile Spiridon, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Critică și Istorie Literară
- Constantin Coroiu, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu
- Mihai Cimpoi, Premiul Societății Cultural-Istorice „Mihai Viteazul“ Ploiești

2011

- Emil Brumar, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Dumitru Micu, Premiul pentru Critică Literară
- Dan Mircea Cipariu, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu
- Ana Blandiana, Premiul de excelență al Orașului Ploiești pentru Opera Omnia

2012

- Ileana Mălăncioiu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Mircea Dumitrescu, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia

2013

- Horia Bădescu, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Eugen Simion, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia
- Constantin Enciu, Premiul de Excelență „Nichita Stănescu“
- Risto Vasilevski, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita

2014

- Nicolae Băciuț, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Nicolae Dabija, Premiul „Nichita Stănescu“ pentru Opera Omnia
- Dragoljub Firulovic, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu
- Ognian Stamboliev, Premiul pentru traducere din opera lui Nichita Stănescu

2015

- Ion Hadârcă, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Alexandru Zub, Premiul pentru Opera Omnia
- Ion Cristescu, Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu,
- Paul Cernat, Premiul pentru Critică Literară

Ediția 2016

2016

- Carolina Ilica, Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Aurel Rău, Premiul pentru Opera Omnia
- Dejan Mastilović, Premiul pentru traducerea promovarea operei lui Nichita Stănescu

2017

- Mircea I. Quintus, Marele Premiu
- Adam Puslojic, premiul pentru Opera Omnia
- Iosif Herlo, Premiul pentru promovarea Culturii Române în străinătate
- Aura Christi, Premiul Special al Direcției Județene pentru Cultură Prahova

2018

- Jovan Zivlak (Serbia) Marele Premiu „Nichita Stănescu“
- Aliona Grati, Premiul pentru critică literară „Nichita Stănescu“.
- Oana Soare, Premiul Special al Direcției Județene pentru Cultură Prahova
- Mihai Vladimir Zamfirescu, Premiul „Opera Omnia“

2019

- Dinu Flămând – Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Acad. Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române – Premiul pentru Opera Omnia
- Ion Mănăscuță – Premiul pentru Promovarea Culturii Românești în Lume
- Iacob Lazăr – Premiul Direcției Județene pentru Cultură

2020 și 2021, Festivalul nu a avut loc

2022

- Daniel Corbu** - Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Adrian Popescu** - Premiul pentru Opera Omnia
- Mircea Dumitrescu** - Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu

2023

- Georgeta Filitti** - Premiul pentru Opera Omnia
- Liviu Ioan Stoiciu** - Marele Premiu „Nichita Stănescu“ pentru Poezie
- Pompiliu Căciunescu** – Premiul „Nichita Stănescu“ pentru critică literară
- Nicu Alifantis** - Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE „NICHITA STĂNESCU” Ediția a XXXIII-a, 2023

Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga”

Luni, 20 martie 2023

Sala de lectură

Ora 11,30 – Conferință: **Hașdeu și Eminescu**

Susține: Acad. Valeriu Matei, directorul Editurii Academiei Române

Ora 16,00 – Lansare de carte: **Pe aripile gândului** de prof. Dan Culicovschi

Prezintă: Christian Crăciun, critic literar; Pr. Bogdan Costin Georgescu

Valentin Ajder, directorul Editurii Eikon

Ora 17,00 – Sala de conferințe – Hotel Central Ploiești

Lansare de carte: **Povestiri despre oamenii obișnuiți** de Varujan Vosganian

Prezintă: Emil Calotă (consilier județean); Bogdan Lucian Stoicescu

Marti, 21 martie 2023

Sala de lectură

Ora 12,00 – Conferință: **Despre Marin Preda** cu Alexandru Preda, fiul marelui scriitor

Prezentarea seriei de autor Marin Preda, volume apărute la Editura Cartex Publishing House

Prezintă: Alexandru Preda, alături de Lucian Pricop, director/editor la Editura Cartex Publishing House

Ora 17,00 – Lansarea de carte: **Ochi de lumină** de Prof. Iulia Dragomir

Prezintă: Gelu Nicolae Ionescu; prof. Irina Elena Catrinescu

Moment artistic: **Muzică și poezie la un loc**

Invitați: Adrian Ancuța, actor; Florin Nan, actor; Alexandra Spireanu, soprana; Adela Ancuța, violonist

Miercuri, 22 martie 2023

Ora 10,00 – Sala Meridian

Întâlnire profesională – bibliotecarii din bibliotecile publice ale județului Prahova

Prezentarea lucrărilor apărute sub egida Bibliotecii Județene în anul 2022

Ora 12,00 – Sala de lectură

Conferință: **Bedros Horasangian în dialog cu cititorii**

Prezentarea volumelor semnate de Bedros Horasangian apărute la Editura Cartex Publishing House în anul 2023

Prezintă: Bedros Horasangian – scriitor și eseist român de origine armeană

Lucian Pricop – director/editor la Editura Cartex Publishing House

Joi, 23 martie 2023

Sala de lectură

Ora 12,00 – Lansare de carte: **Avataruri contemporane ale basmului fantastic** de Oana Valeria Chelaru, profesor la Colegiul Național „Al.I. Cuza” Ploiești

Sala de lectură și Rotonda

Ora 1430 – Vernisaj expoziție de pictură: **Ploiești – istorie și cultură**, cu lucrări ale membrilor Cenaclului Arcade - „Ioan Titus Drăghicescu”

Masă rotundă: **Poeme, catrene și aforisme**

Invitați: Prof. Nicolae Dumitrescu; Prof. Traian Lazăr; Prof. Nicolae Stanciu;

Constantin Tudorache, epigramist

Recită: Prof. Nelu Stan

Membrii Cenaclului Arcade „Ioan Titus Drăghicescu”

*

Pe toata perioada Zilelor bibliotecii vă invităm la vizionarea expoziției stradale

EDIȚII DE LUX din patrimoniul Bibliotecii Județene „Nicolae Iorga” Ploiești

Programul Centrului Județean de Cultură Prahova. Palatul Culturii

Centrul Dramatic Mythos – Festivalul Artelor

„Nichita la Echinocțiu”, Ediția a XVIII-a

Miercuri, 22 martie 2023

Ora 17,00 – Deschiderea oficială a festivalului

Proiecția filmului „Antrenorul de îngeri” după spectacolul cu același titlu de Nichita Stănescu

Interpretează actorii Centrului Dramatic Mythos Ploiești.

Scenariul și regia Mihai Vasile

Joi, 23 martie 2023

Ora 10,00 – Deschiderea atelierelor Universității Libere „Nichita Stănescu”

Orele 11,00-13,00 – Atelierul de arta actorului

Orele 14,00-17,00 – Atelierul de dramaturgie

Vineri, 24 martie 2023

Ora 10,00 – Atelierul de caligrafie

Ora 1700 – Polisemia artei. Conferință susținută de regizorul Mihai Vasile, urmată de filme de scurt metraj care ilustrează tema propusă

Sâmbătă, 25 martie 2023

Ora 10,00 – Atelierul de semne (partea I)

Ora 17,00 – Discipolii lui Nichita Stănescu. Poetul Dan David

„Eu vă iubesc pe toți” – seară dedicată poetului Dan David

Proiecția eseului filmic „Autoportret”. Producție a studioului de film al Teatrului Equinox (2009)

Duminică, 26 martie 2023

Ora 10,00 – Atelierul de semne (partea a II-a)

Luni, 27 martie 2023

Ora 10,00 – Atelierul de haiku

Ora 17,00 – Prietenii lui Nichita Stănescu. Scriitorul

Octavian Paler. Premiera absolută a spectacolului

„Insula” de Octavian Paler. Scenariul, scenografia și regia Mihai Vasile. Interpretează actorii

Centrului Dramatic Mythos Ploiești

Marti, 28 martie 2023

Ora 10,00 – Atelierul de sunete

Ora 17,00 – Prietenii lui Nichita Stănescu. Pictorul Sabin

Bălașa. Evocarea pictorului și proiecția filmelor

„Maestrul romantismului cosmic” și „Poemele luminii”, realizate în studioul de film al Teatrului Equinox Ploiești în anul 2010

Miercuri, 29 martie 2023

Ora 10,00 – Atelierul de creație literară

Ora 17,00 – Discipolii lui Nichita Stănescu. Poetul Ion Stratan. Evocarea operei și personalității poetului Ion Stratan. Proiecția filmului „Eu am trăit în casa asta”, după spectacolul cu același titlu de Ion Stratan și Mihai Vasile, al Centrului Dramatic Mythos Ploiești

Joi, 30 martie 2023

Ora 10,00 – Atelierul de arte vizuale (fotografie, film, diaporamă)

Ora 17,00 – Discipolii lui Nichita Stănescu. Poetul Lucian Vasilescu. Proiecția filmului „Muzeul întâmplărilor de ceară” după spectacolul cu același titlu de Lucian Vasilescu și Mihai Vasile, realizat de Teatrul Equinox în anul 2011

Vineri, 31 martie 2023

Ora 13,00 – Închiderea atelierelor Universității Libere „Nichita Stănescu”. Decernarea diplomelor-atestat de stagiu, concluzii, evaluări

Ora 17,00 – Proiecția filmului „Măreția frigului”, după spectacolul cu același titlu, realizat de regizorul Mihai Vasile în anul 2011, pe texte din creația poetică a lui Nichita Stănescu, în interpretarea actorilor Teatrului Equinox

Programul Casei de Cultură „Ion Luca Caragiale” a Municipiului Ploiești

29 martie 2023

– Concurs județean de recitări pentru liceeni „Sub Aripa lui Nichita”, ediția a XVI-a

30 martie 2023 (Centrul Cultural „Sfântul Antim Ivireanul” al Protoieriei Ploiești Nord)

Ora 12,00 – Prezentări și lansări de carte:

„**Colivia cu soapte**” – Ioana Rodica Dumitru, Editura Betta, București 2022

„**De vorbă cu... Timpul**” – Așer Negoii, Editura LiteraGraf, București 2022

Recital de poezie: Cenaclul „Atitudini” al Casei de Cultură „Ion Luca Caragiale” a Municipiului Ploiești: Așer Negoii, Ioana Dumitru, Nicoleta Iliescu, Isabela Luca, Dan Istrate, Anca Istrate

31 martie 2023

– **Proiect cultural „Aproape de Nichita”**

– **Ștafeta poeziei** (Centrul Cultural „Sfântul Antim Ivireanul” al Protoieriei Ploiești Nord)

– **Expoziție de pictură** (Muzeul „Nichita Stănescu” Ploiești)

– **Atelier de pictură** în parteneriat cu Colegiul de Artă „Carmen Sylva” Ploiești (Muzeul „Nichita Stănescu” Ploiești)

– **Prelegeri „Sincretismul Artelor”** – Universitatea Populară „Dimitrie Gusti” a Casei de Cultură „Ion Luca Caragiale” a Municipiului Ploiești (Centrul Cultural „Sfântul Antim Ivireanul” al Protoieriei Ploiești Nord): Prof. Gheorghe Calcan, Prof. Rodica Georgescu, Prof. Corina Barbu

– **Recital de poezie:** Cenaclul „Atitudini” al Casei de Cultură „Ion Luca Caragiale” a Municipiului Ploiești. (Centrul Cultural „Sfântul Antim Ivireanul” al Protoieriei Ploiești Nord).

Miercuri, 29 martie 2023

Vigo Grand Hotel – Ora 1400 – **Primirea oaspeților de către organizatori**
Vizite la muzeele din oraș, precum și la celelalte instituții de cultură

Joi, 30 martie 2023

COLEGIUL NAȚIONAL „ION LUCA CARAGIALE”
Ora 10,00 – Deschiderea oficială a celei de a XXXIII-a ediții a Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”

Cuvânt de salut: Prof. Laura Pandelache, directorul colegiului

Acad. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române
Virgiliu-Daniel Nanu, Prefectul Județului Prahova
Iulian Dumitrescu, Președintele Consiliului Județean Prahova

Andrei-Liviu Volosevici, Primarul Municipiului Ploiești

Comunicări: *Alături de Nichita*, Acad. Ion Aurel Pop, Președintele Academiei Române
Nichita Stănescu – Îngerul necuvintelor, Acad. Valeriu Matei

Rolul poeziei nichitiene în formarea unei noi generații poetice în Basarabia, Acad. Mihai Cimpoi

Nichita Stănescu – Printre întrebări, Nicolae Băciuț

Moderator: Prof. Constantin Stere, director executiv al Direcției Județene pentru Cultură Prahova

MUZEUL MEMORIAL „NICHITA STĂNESCU”

Ora 12,00 – Masă rotundă: Să ne amintim de Nichita

Participă: Carolina Ilica; Florin Silișteanu; Ion Hadârcă; Maria Puslojić; Pompiliu Crăciunescu

Moderator: Acad. Valeriu Matei

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE IORGA” PLOIEȘTI, SALA DE LECTURĂ

Ora 12,00 – Lansare de carte *Zbor interzis*, poeme semnate de Aura Crețaru, volum apărut în colecția „Poezia mirabilis”, Editura Princeps Multimedia

Participă: Daniel Corbu, directorul editurii; Filomena Corbu; Christian Crăciun

Moderator: Mihaela Radu

**CENTRUL CULTURAL „SFÂNTUL ANTIM
IVIREANUL” AL PROTOIERIEI PLOIEȘTI NORD**

Ora 12,00 – Prezentare de cărți

Nichita Stănescu – Printre întrebări, autor Nicolae Băciuț

Nichita Stănescu – Orizonturi și viziuni, autor Nicolae Băciuț, ediție apărută cu sprijinul D.J.C. Prahova

Prezentarea revistei *Vatra Veche*, coordonată de Nicolae Băciuț

Satul Coslegi sau o istorie a familiilor boierești muntene, autor Ecaterina Țânțăreanu

Moderator: Marian Dragomir, directorul Casei de Cultură „Ion Luca Caragiale” a Municipiului Ploiești

PARCUL „NICHITA STĂNESCU”

Ora 1200 – Târg de carte

Lansări de carte: Acad. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, ultimele apariții editoriale Prof. univ. dr. Hortensiu Aldea, *România neocomunistă pe drumul capitalismului*, Editura Junimea Mihai Firică, *Dragostea cu parfum de migdale amare*, Editura Vinea

Moderator: Gelu Nicolae Ionescu

GALERIA DE ARTĂ PLOIEȘTI

Ora 1600 – Vernisajul expoziției de sculptură Gabriel Sitaru – *Oul și Sfera*

Prezintă: Florin Sicoie

MUZEUL JUDEȚEAN DE ARTĂ PRAHOVA „ION IONESCU-QUINTUS”

Ora 1700 – Concert de muzică clasică, susținut de Luminița Petre, violonist la Opera din Stuttgart

Vernisajul expoziției de pictură *Pentru Nichita*, realizată de pictorii basarabeni: Iurie Matei; Valeriu Jabinschi; Gheorghe Diaconu; Olga Diaconu; Oxana Diaconu; Victor Covalciuc; Victor Frimu; Radu Negru

Prezintă: Pavel Șușară, critic și istoric de artă

Film omagial dedicat lui Adam Puslojić, *Adam – povestea unui înger cu cheia la gât*, realizat de Florian Silișteanu

Moderator: Florin Sicoie

Vineri, 31 martie 2023

PARCUL „NICHITA STĂNESCU” PLOIEȘTI – STATUIA POETULUI

Ora 10,00 – Alocuțiuni, Ceremonia de depunere de flori la statuia Poetului

Participă: Fanfara Consiliului Județean Prahova

SALA FILARMONICII „PAUL CONSTANTINESCU”

Ora 11,00 - Ceremonia de decernare a premiilor Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”

Alocuțiuni: Ionuț Vulpescu, fost ministru al culturii

Acad. Valeriu Matei

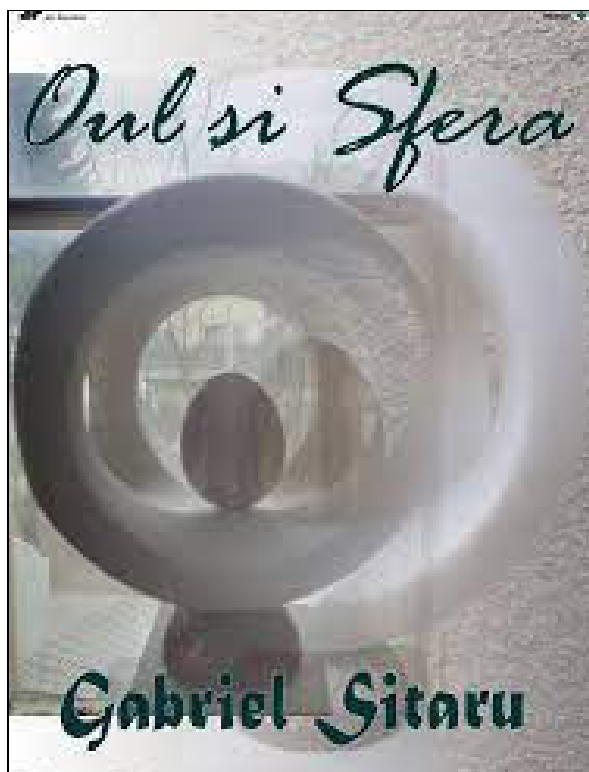
Acad. Mihai Cimpoi

Ioan Cristescu, Directorul Muzeului Național al Literaturii Române

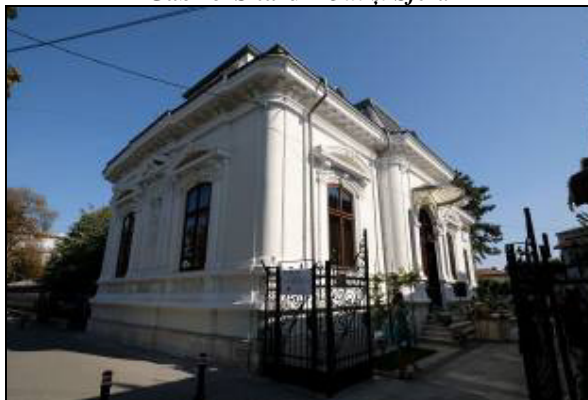
Cu o singură viață, recital extraordinar Răzvan Vasilescu, muzică live Lucian Sabados

Moderator: Prof. Constantin Stere, director executiv al Direcției Județene pentru Cultură Prahova

Ora 14,00 – Închiderea oficială a celei de-a XXXIII-a ediții a Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”

**Galeria de Artă Ploiești, expoziție de sculptură
Gabriel Sitaru – Oul și Sfera**

**Centrul Cultural „Sfântul Antim Ivireanul” al
Protoieriei Ploiești Nord)**

**Prezentarea cărților, *Nichita Stănescu – Printre
întrebări*, și *Nichita Stănescu – Orizonturi și viziuni*,
autor Nicolae Băciuț,
Prezentarea revistei *Vatra Veche*, coordonată de
Nicolae Băciuț**

Premiul pentru Opera Omnia Georgeta Filitti

(sau **Georgeta Mariana Filitti** sau **Georgeta Penelea Filitti**; n. 1938, București, România) este istoric român, autoare a numeroase studii făcute asupra a numeroase personalități istorice românești.

După ce a studiat la școala de lângă biserica „Cuibul cu barză”, Georgeta Filitti a continuat la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București. A absolvit Facultatea de Istorie a Universității din București în 1961, iar în 1971 și-a luat doctoratul în istorie la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.^[1]

În perioada 1961-1998 a lucrat ca editor și cercetător la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române. În 1983, a obținut Premiul „Nicolae Bălcescu” al Academiei Române pentru editarea *Oratoriei* lui Mihail Kogălniceanu (în total 9 volume).^[2] A fost consilier la Fundația Ion Ghica (1997-2004), bibliotecar și șef de serviciu la Biblioteca Metropolitană București (2004-2007) și cercetător la Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc (2007-2010). A publicat numeroase cărți, ediții critice, peste 400 de articole în reviste de specialitate din țară și străinătate.

Este lector la Fundația Calea Victoriei din 2009. În 2010 a demarat aici o serie de 70 conferințe sub titlul „Istoria românilor prin familii”, despre familii boierești de seamă cât și despre *La Belle Époque*, despre istoria românilor, despre poveștile Bucureștiului de altă dată, a instituțiilor de seamă și a clădirilor de patrimoniu încă existente în capitală și în împrejurimi. A susținut peste 50 de conferințe în cadrul fundației.

În perioada 2011-2012 a susținut o serie de conferințe sub titlul „În vizită la...”, găzduite de diverse clădiri de patrimoniu pline de istorie: Palatul Cotroceni, Palatul BNR, Palatul Cantacuzino, Palatul Ghica Tei, Palatul de Justiție, Palatul Suțu, Palatul Cesianu-Racoviță, Casa Titulescu, Casa Monteoru-Catargi, Casa Capșa.^[3]

A fost decorată de Regele Mihai I cu Crucea Casei Regale, în anul 2012^[4] și de Președintele României cu Ordinul Național "Serviciul Credincios" în grad de Cavaler, în anul 2019^[5]. În anul 2022 a fost aleasă membru de onoare al Academiei Române^[6]. **(Wikipedia)**

*

Dacă Wikipedia este destul de laconică, pe siteul Fundației Calea Victoriei, acolo unde Georgeta Filitti este considerată „**unul dintre cei mai îndrăgiți lectori (...), datorită carismei sale, pregătirii în domeniu, a umorului și ingeniozității în abordarea unor teme istorice**”, informația se completează și nuanțează, reliefând anvergura personalității sale::

Experiență profesională:

- cercetător științific la Institutul de istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române, 1961-1998, până la gradul de cercetător principal I;
- consilier la Fundația „Ion Ghica” (1997-2004);
- bibliotecar, șef de secție la Biblioteca Metropolitană București (2003-2007);
- cercetător principal I la Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc (din 2007);
- specialist în istoria modernă și contemporană a României. Editor de documente.

Publicații:

1973 – *Les foires de la Valachie pendant la période 1774-1848*, teză de doctorat, Editura Academiei.

1975-2004 – editează *Operele lui M. Kogălniceanu* (Oratorie, 9 vol., 1864-1891), Editura Academiei, pentru care primește premiul “Nicolae Bălcescu” al Academiei (1983).

1978 – *Enciclopedia istoriografiei românești* (coautor), Editura științifică și enciclopedică. Din 1982 – editează din opera lui Nicolae Iorga: *Opere economice*, 1982; *Istoria poporului românesc*, 1985; *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, 1989; *Istoria românilor*, vol. VIII, 2006, Editura Enciclopedică; *Istoria românilor pentru poporul românesc*, 2 vol., 1993, Editura Minerva, BPT: *Istoria romanilor*, vol X, 2011, Editura Enciclopedică, Discursuri parlamentare (1907-1917), Editura Mesagerul, Chisinau.

1985-2008 – editează din opera lui I.C. Filitti (*Opere alese*, 1985, Editura Eminescu; *Jurnal*, 1913-1919, Editura Cetatea de Scaun, Targoviste, 2008; *Rolul diplomatic al fanarioșilor* (trad. din franceză), 2002, Editura Dominor; *I.C. Filitti, Omul prin operă*, 2004, Editura Pegasus press).

1991 – *Documents greco-roumains. Le fonds Mourouzi d'Athènes*, în colaborare, Atena, București, Centre de recherches néohelléniques, Académie Roumaine.

1996 – *Comorile unei arhive. Fondurile C.I. Karadja* (în colab.), Editura Demiurg, *George Ciorănescu. Români și ideea federalistă*, Editura Enciclopedică.

1996-2004 – editează din opera lui Victor Slăvescu: [Note și însemnări zilnice, 2 vol. (1923-1939), Editura Enciclopedică; *Viața și opera economistului Eric Winterhalder*, 2002; *Finanțele României sub Cuza Vodă*, 3 vol., 2003; *Viața și opera lui Menelas Ghermani*, 2004, Editura Fundației Magazin Istoric].

1997 – *România-Grecia. Relații istorice*. Documente din arhiva Legației române din Atena, 1941-1947, Editura Demiurg; *Memoriile lui Nicolae Suțu, mare postelnic al Moldovei*, 1798-1871, trad. din lb. franceză, introducere, note și comentarii, Editura Fundației Culturale Române.→

1998 – *Vocile exilului*. Antologie. Editura Enciclopedică.

2002 – *Ion Bălăceanu. Amintiri politice și diplomatice, 1848-1903*, traducere din limba franceză, introducere, note și comentarii, Editura Cavallioti.

2003-2006 – *Călători străini despre țările române în sec. al XIX-lea*. Serie nouă, 1800-1840, 3 vol. (coautor și prefațator).

2004 – *Călători români în Grecia. Antologie*, Editura Pegasus press

2006 – *Călătorind în timp cu...*, Editura Pegasus press; *Mileniul românesc* (coautor, cu versiune și în limba engleză), 3 ediții, Editura Litera Internațional

2007 – *Testamente. Antologie*, Editura Notarom; *Călătorie în timp prin București*, Editura Dominor; 2008 – *Din Viata exilului românesc (1954-1968) vol I 1954 – 1957*, Editura Speteanu.

2010 – *Mereu împreună. România-Grecia. 130 de ani de relații diplomatice*, Editura Suvenir, Brasov.

Prefețe:

– 1997, *Un plugar de seamă. Dumitru Seceleanu. Documente inedite*, Muzeul Agriculturii, Slobozia.

– 2002, *Perieți, odinioară*, la vol. *Ferma model Perieți*, Muzeul Agriculturii, Slobozia.

– 2004, *Un român obișnuit*, la vol. I. Filitti, *Emigrație și călătorie. Un român în Germania*, Editura Paideia; *Cuvânt înainte*, la Paula Scalcău, *Grecii din România* (ed. a II-a, 2005), Editura Omonia;

– 2006, *Cuvânt înainte*, la Paula Scalcău, *Elenismul în România. O istorie cronologică*, Editura Omonia; *Avant propos*, la C. Iordan, *La Roumanie et la Grèce dans le quotidien bucarestois „La Roumanie”*, Editura Pegasus press; *Cuvânt însoțitor* la G. Stoian ș.a.; Slobozia culturală, Editura Star Tipp.

Traduceri:

– *Matilla Ghyka, Popasuri ale tinereții mele; Fericit ca Ulise*, Editura Curtea Veche, 2002; același, *Ploaia de stele*, Editura Curtea Veche, 2007.

– *O cronologie documentată a istoriei romanilor*, Editura de Vest, Timisoara, 2010.

Rubrici permanente:

– Din istoria notariatului, în *Revista notarilor publici din România* (din anul 2000);

– *Odinioară oamenii își trimiteau scrisori; România acum 100 de ani*, în „Magazin istoric” (din anul 2002); Arhive bucureștene, în revista „Biblioteca Bucureștilor” a Bibliotecii Metropolitane București.

Alte activități:

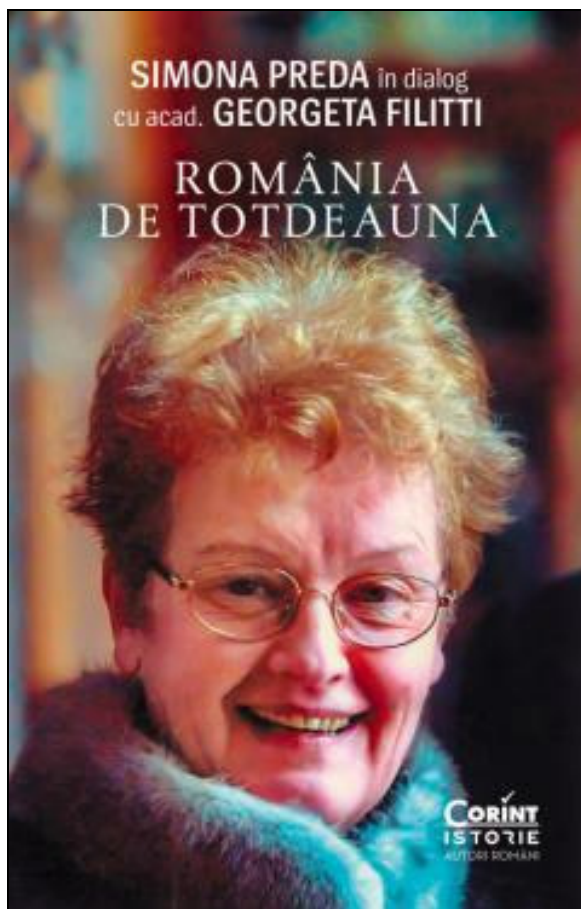
– peste 400 articole în reviste de specialitate din țară și străinătate, în volume omagiale, enciclopedii, culegeri tematice.

– Apoi referate, recenzii, dări se seamă, polemici; – conferințe anuale la Universitatea „Nicolae Iorga” de la Vălenii de Munte (din 1985), emisiuni TV (din 1973), radio (din 1975), conferințe în străinătate (Grecia, Franța, Germania);

– participări în comisii de evaluare, masterat, doctorat, membră în consilii științifice (muzee, institute).

*

*

Prezență fascinantă la manifestări cultural-științifice, acolo unde am întâlnit-o an de an în ultima vreme, mai ales la cele din cadrul Universității „Nicolae Iorga” de la Vălenii de Munte, Georgeta Filitti ne-a îmbogățit cu istorii de altădată, cu povești mai ales neștiute, nu doar de publicul larg, ci de mulți care au trecut prin zbuciumul românesc de-a lungul anilor.

Povești despre oameni și locuri, reasezări în adevărul istoric ale unor fapte despre care se spun vrute și nevrute.

Un orator erudit, care a spus din multe ce avea de spus, în fel și chip, inclusiv la emisiuni de radio și televiziune, mărturii și mărturisiri care ne fac să înțelegem altfel multe din momentele istoriei noastre, nu în cheie oficială, cu toate retușurile intereselor sau necunoașterii.

„Marea spovedanie” ne dezvăluie un miracol: „România de totdeauna”, spre neuitare și luare aminte.

N. BĂCIUȚ

Marele Premiu „Nichita Stănescu” pentru Poezie Liviu Ioan Stoiciu

Liviu Ioan Stoiciu (n. 19 februarie 1950, comuna Dumbrava Roșie, Canton CFR, județul Neamț), poet, prozator și scriitor optzecist român.

Debutul publicistic s-a produs, în 1967, cu versuri în pagina literară a ziarului regiunii Bacău, *Steagul Roșu*. În 1974 este prezentat ca poet în revista *Familia* de Ștefan Augustin Doinaș: „Liviu Ioan Stoiciu – Realul, ca plasmă poetică”.

Debutul editorial cu ciclurile de versuri *Balans* în *Caietul debutanților*, 1977 (Editura Albatros, 1978) și *Cantonul 248* în *Caietul debutanților*, 1978 (Editura Albatros, 1979).

VOLUME DE VERSURI PUBLICATE

Debutul editorial cu ciclurile de versuri *Balans* în *Caietul debutanților*, 1977 (Editura Albatros, 1978) și *Cantonul 248* în *Caietul debutanților*, 1978 (Editura *La fanion* (Editura Albatros, 1980) – Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din România

- *Inima de raze* (Editura Albatros, 1982)
- *Când memoria va reveni* (Editura Cartea Românească, 1985)
- *O lume paralelă* (Ed. Cartea Românească, 1989)
- *Poeme aristocrate* (Editura Pontica, 1991) – Premiul de poezie al Uniunii Scriitorilor din România
- *Singurătatea colectivă* (Ed. Eminescu, 1996) – Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei României, Premiul de poezie al Asociației Scriitorilor Profesioniști din România (ASPRO), Premiul „Poesis” („Cea mai bună carte a anului 1996”), Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova
- *Ruinele poemului* (Editura Pontica, 1997) – Marele Premiu al ASPRO, Marele Premiu al Festivalului Internațional de Poezie (ediția I, Oradea), Premiul pentru poezie pe anul 1997 – Superlativele Revistei „Cuvântul”
- *Post-ospicii* (Ed. Axa, Seria „La Steaua - Poeți optzeciști”, 1997) – Premiul Asociației Scriitorilor din București
- *Poemul animal (Crepuscular)* (Ed. Călăuza, 2000)
- *La plecare* (Editura Vinea, 2003)
- *Cantonul 248*, antologie de versuri de autor (Ed. Vinea, colecția „Scriitori Români Contemporani – Ediții Definitive”, 2005) – Premiul pentru Poezie al Revistei „Ateneu”
- *pam-param-pam (adjudu vechi)*, concepție grafică și ilustrații de Vasile Angelache, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2006 – Premiul pentru Literatură al Revistei „Argeș”; Premiul Festivalului-concurs Internațional de Poezie „Avangarda XXII”, Bacău (ediția a VII-a, 2007).
- *Craterul Platon* (Editura Vinea, 2008) – Premiul pentru Poezie al Revistei „Observator cultural” (Ediția a III-a, 2009), volum nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor. Volumul „Craterul Platon” a apărut într-o a doua ediție la Editura Vinea / Editura Integral, în 2016. A apărut, totodată, în 2016, și în franceză – „Le cratère Platon”, tradus de Sorin Barbu. Ambele volume au fost lansate la Paris, la Salon du livre, în 19 martie 2016.
- *Pe prag / Vale-Deal* (Editura Cartea Românească,

2010), volum nominalizat la Premiile Radio România Cultural și la Premiile Revistei „Observator cultural”

• *Lanțul*, antologie de versuri de autor (Editura Tipo Moldova, Iași, 2012, colecția Opera Omnia. Poezie contemporană)

• *Substanțe interzise* (Ed. Tracus Arte, 2012, Colecția Neo), Premiul Cartea de Poezie a anului 2012 (acordat pe 15 ianuarie 2013 la ICR, la Gala Scriitorilor Tineri, ediția a III-a, președinte de juriu Eugen Simion); Premiul pentru Poezie al revistei „Mișcarea literară” (Bistrița, 27 februarie 2013, președinte de juriu Alex Goldiș); Volum nominalizat la Premiile URJ; („Premiul Național pentru Poezie *Mircea Ivănescu*”, Sibiu, 13 iulie 2013, președinte de juriu Al. Cistelean; premiu recuzat de Liviu Ioan Stoiciu) „Premiul Național pentru Poezie” (Târgu Jiu, în cadrul Atelierului Național de Poezie „Serile la Brădiceni”, 8 septembrie 2013, președinte de juriu Gh. Grigurcu); Premiul de excelență al Festivalului de poezie „Emil Botta” (Adjud, 15 septembrie 2013)

• *Nous* (Editura Limes, Cluj, 2015, Colecția Magister), volum nominalizat la Premiul Cartea Anului 2015 acordat de revista „România literară”; volum nominalizat și la Premiile URJ.

• *Opera Poetică*, volumul I și II (Editura Paralela 45, 2016), prefață de Răzvan Voncu

• *Născut în România / Born in Romania* (Editura MTTLC.ro, București, 2014), antologie de poeme traduse în engleză de Leach Fritz și Ioana Bușe, colecția Contemporary Literature Press, Universitatea din București (<http://editura.mttlc.ro/carti/Liviu%20Ioan%20Stoiciu.%20OCLP.pdf>)

• *Efecte 2.0*, Editura Tracus Arte, 2017;

• *Ajuns din urmă*, Editura Junimea, 2017;

VOLUM PUBLICAT ÎN GERMANĂ

Das verderben der Schönheit, Editura Dionysos Boppard, 2020, Trad.Christian W. Schenk,

PREZENT ÎN ANTOLOGII

□ *Antologia poeziei generației '80* (coord. Alexandru Musina, Editura Vlasie, 1993);

□ *Streiflicht, Eine Auswahl zeitgenössischer rumänischer Lyrik*, ins Deutsche übertragen von Christian W. Schenk, Dionysos Verlag, Kastellaun, 1994;

□ *Băutorii de absint* (antologie de grup, în care apare alături de Traian T. Coșovei, Nichita Danilov, Ion Mureșan și Ioan Es. Pop, Editura Paralela 45, 2007);

□ *Cele mai frumoase poezii ale anului* (coord. Alexandru Petria, Editura Adenium, 2014).

□ *PIETA- eine Anthologie der rumänischen Dichtung* - Dionysos, Boppard/Germany 2018, Übersetzer und Herausgeber Christian W. Schenk.

□ *ROSARIEN: Rumänische Gegenwartsliryk 2020*, 444 Seiten, Dionysos Boppard 2020, trad. Christian W. Schenk, →

ROMANE

- *Femeia ascunsă* (Asociația Scriitorilor din București și Editura Cartea Românească, 1997, Colecția „Biblioteca București”) – Marele Premiu „Alexandru Vlahuță” al Salonului literar Dragosloveni, Vrancea

- *Grijania* (Editura Paralela 45, 1999), volum nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor, ASPRO și Asociației Scriitorilor din București — Premiul Național de Proză „Ion Creangă” (Humulești, Neamț)

- *Undeva, la Sud-Est (Într-unu-s doi)*, Ed. Cronica, 2001

- *Romanul-basm (Trup și Suflet)*, Editura Dacia, 2002

- *Vrăjmaș*, Editura Polirom (Colecția Fiction Ltd.), 2014 — Premiul pentru „Cel mai valoros roman” (în cadrul Colocviilor romanului românesc contemporan, Alba Iulia, 2015; juriu: Irina Petraș, președinte, Ioan Holban, Virgil Podoabă, Daniel Cristea Enache). Premiul ex-aequo (cu Nora Iuga)

- A apărut în 2007, la Editura Paralela 45, în antologia intitulată *Basme și povești mistice românești repovestite de Horia Gârbea, Doina Ruști și Liviu Ioan Stoiciu*

MEMORIALISTICĂ/PUBLICISTICĂ

- *Jurnalul unui martor (13-15 iunie 1990, Piața Universității, București)*, Editura Humanitas, 1992

- *Jurnal stoic din anul Revoluției, urmat de Contrajurnal*, Editura Paralela 45, 2002, volum nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor și Premiile Asociației Scriitorilor din București

- *Cartea zădărniceii (Convorbiri de sfârșit cu Al. Deșliu & „Inspirații” de început)* – Editura Pallas, 2008

TEATRU

- *Teatrul uitat* (Editura Muzeul Literaturii Române, 2005) – Premiul pentru Dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România; Premiul pentru teatru al Zilelor Culturale „Poesis”, 2007.

- La Teatrul Național Radiofonic (Radio România Cultural) regizorul Gavriil Pinte a pus în scenă, în ianuarie 2007, spectacolul intitulat *Ochii Arhanghelului din vis — o biografie poetică a lui Eminescu după un ciclu de poeme ale lui Liviu Ioan Stoiciu*

PREMIU ȘI DISTINCȚII (SELECTIV)

- Premiul pentru Debut-Poezie al Uniunii Scriitorilor din România (USR) pe anul 1980 (*La fanion*, Editura Albatros); Premiul pentru Poezie al USR pe anul 1991 (*Poeme aristocrate*, Editura Pontica); Premiul pentru Dramaturgie al USR pe anul 2005 (*Teatrul uitat*, Editura Muzeul Literaturii Române)

- Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române pe anul 1996 (*Singurătatea colectivă*, Editura Eminescu)

- Premiile ASPRO (Asociația Scriitorilor Profesioniști din România) pe anii 1996 (Premiul pentru Poezie al ASPRO – *Singurătatea colectivă*) și 1997 (Marele Premiu al ASPRO – *Ruinele Poemului*, Editura Pontica)

- Premiul pentru Poezie al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pe 1996 (*Singurătatea colectivă*).

- Premiile pentru Poezie ale Asociației Scriitorilor din București pe anii 1997 (*Post-ospicii*, Editura Axa) și 2000 (*Poemul animal*, Editura Călăuza)

- Meritul Cultural în grad de Ofițer, 2004

(Wikipedia)

Interviu

LIVIU IOAN STOICIU

„Câtă vreme libertatea interioară nu îmi va fi vorbă în vânt, voi rămâne la fel de cinstit cu mine însumi”

- Cum se vede autorul pe el însuși după a patra carte (*La fanion, Inima de raze, Când memoria va reveni, O lume paralelă*) E posibil bilanțul... parțial?

- Știți, eu cam sufăr de „incertitudine”! Și am impresia dintotdeauna că sunt cotropit de îndoieli: e atâta neconcordanță între aspirație și realitate la mine... Îndoieli lirice? Habar nu am, ajuns la a patra carte publicată, dacă scriu poezie adevărată: cuvintele de nespus trebuie să vin din rai și eu nu pot să cred că am fost răpit vreodată de prin pajiștile pline de har divin. Nu e oare totul numai abilitate naturală și intuiție comună în proiecțiile subconștientului meu? Fiindcă eu, rețineți, intru în realitate în contact direct cu subconștientul... De un deceniu încerc, în public, sincer, direct, să mă exprim fără înfrumusețări pe mine însumi, dând de gol lumii viața mea lăuntrică, îndemnat la fantezie. La vreo 33 de ani, înaintea cu doi ani de apariția celui de-al treilea meu volum, *Când memoria va reveni*, 1985, colac peste pupăză am luat seama că nu mai are nici un haz atitudinea utopică, odată ce cuvântul tău capătă trup oricum, stăpân fiind pe o manieră proprie de exteriorizare! Și de aici angoasa a luat proporții și până la puținele roade ale prezentului-de-atunci au început să fie regândite și încruntarea mea a devenit proverbială în particular. În plus, m-am trezit că inexprimabilul devine în jurul meu exprimabil într-o normalitate a „duplicității”: ce să fac, să rămân eu însumi; inconstient, am găsit, se pare, o salvare în virtutea regeneratoare a trecutului. Cine știe, poate ideea întoarcerii la originar, reluând ciclul decadenței și stingerii, va avea un nou început... Ce va fi mai departe cu versurile mele? Nu-mi fac iluzii.

- Există în acest interval proiecte abandonate? Încotro se va îndrepta poezia ta de aici încolo?

- Proiecte abandonate? Slavă cerului, mai ales proiecte din astea am avut parte: până să debutez editorial cu *La fanion*, volum definitivat în 1978 și apărut în 1980 la Editura Albatros, nu mai puțin de opt volume de versuri „originale”, redefinitivate pentru concursurile de debut, aveau să moară, în cea mai mare parte a lor, în sertare (de curiozitate, iată și titlurile lor: *Libertatea de a fi, Sperietoarea și oglinda, Răsfărângerii, Măsura singurătății familiale, Pam-param-pam, Hai la om,* →

NICOLAE BĂCIUȚ

Așa un vis și Cantonul 248. Din **Hai la om** - patru poeme și **Așa un vis** - zece poeme au apărut cicluri în **Caietele debutanților 1977 și 1978**, separat, la Editura Albatros). Au urmat, pentru aceleași realități sufletești îngropate în uitare, până la publicarea **Inimii de raze** alte trei „cărți“ care nu vor vedea decât fragmentar lumina tiparului, titluri rămase în manuscris, redactilografiate: **Autopoeme, Cu ochiul liber și Atenție la tren...** Știți, în tot acest timp mi-am făcut datoria față de mine însumi: ca ucenic al cuvântului. Din 1982 am încetat să mă mai omor cu firea, lăsând versurile ce le-am mai tot scris la întâmplare, nedactilografiate, nedefinitivate, „că este mare lucru înfrânarea însăși“, bune să fie prelucrate când mi se mai preface gândul unei-noi-cărți în **cuvânt**, gata să răscumpere etapele arse în gol și sensibilitățile mereu în schimbare. Asta e situația: a intervenit cu timpul și uzura metafizică și cum lumea mea interioară, cenzurată, e în continuă modificare, nu e greu de înțeles... Încotro se va îndrepta poezia mea? Câtă vreme libertatea interioară nu îmi va fi vorbă în vânt, voi rămâne la fel de cinstit cu mine însumi și nu voi încerca să-mi fur căciula, voi miza pe aceeași spontaneitate și percepție estetică, fără nici un „program“ („Program“ de care sunt acuzat pe nedrept) și fără vreo intenție de „obscurizare“ voită, voi lăsa vremurile să curgă de la sine la fel de „prozaice“ sau „lirice“, mă interesează doar **produsul natural**: atâta vreme cât va mai fi să mă viziteze duhul creației... Probabil că va ține trena în poezia mea și „de aici încolo“ tot eminența biografiei, împănată cu defulările sociale specifice unui sfârșit de mileniu și că va exista și o tendință naturală a lucrurilor de a trece în dezordine în toate cele ce mă reprezintă, vom vedea, mergem înainte...

- Cum îi vede Liviu Ioan Stoiciu pe cei cu care a intrat deodată în literatură? Ce nume au rămas pe traseu, ce nume continuă „cursa“?

- Lumea e un miracol al sensibilității noastre, de câte ori nu s-a repetat asta? Și cum sensibilitățile se primenesc permanent, firește, a venit și rândul „optzeciștilor“, cu asupra de măsură, să caute adevărul care să le fie comun: depinzând fiecare de gradul său de conștiință de sine, biruind rânduiala firii. Tensiuni diverse, temperamentale și morale: foștii „cenacliștii de luni“, „echinoxiiștii“ și „dialoghiștii“, reuniți, înseamnă trei reprezentanțe la care pot fi afiliate atâtea repere din cuprinsul principatelor poeziei noastre noi. Sunt deja personalități între ei ale vieții literare de azi care au schimbat fața poeziei românești - pe mine unul mă interesează identitățile **morale**. Prin optzeciști a fost restructurat, cumva, conceptul de poeticitate prin spovedanie și împărtășire, umanizând acel „cinism al adaptării“, dovedind cu vârf și îndesat că nu sunt deloc inapți pentru prezent. Subiectivitatea lor e radicalizată și a pus stăpânire pe o metafizică a unei limbi orale și alegorice de o rară vigoare. Autoironismul lor livresc, sarcasmul, tentația derizoriului, a gândirii scriiturii, autoreferențialitatea, tentația desacralizării, expresivitatea frustrării dau bilete de intrare înlăuntrul propriei noastre conștiințe. Fiecare ne îndeamnă să ne cunoaștem unul prin celălalt: că o parte din ei au rămas pe traseu? Cine? Viorel Dinescu? Să fim serioși, Eugen Barbu stă la pândă: sau Dan Ciachir? Cine alții? Marin Lupșanu, Mircea Stâncel sau Laurențiu Cârstejan? Nu se poate, revista **Lucașărul** le e prieten de nădejde. Sau Dan David? Nu, Dan David

își continuă cursa cu puterile lui... Atunci? Cleopatra Lorințiu? Tudor Cristea? Nicolae Panaite? Vasile Tarța? Miruna Runcan? Ion Vădan? Valeriu Stancu? Nu e cazul: fenomenul poetic optzecist nu e nici pe departe încheiat, Doamne ferește! Bogdan Ghiu, Liviu Antinensei sau Marcel Tolcea abia au debutat editorial! Apoi, e o pleiadă întreagă de poeți care nu au publicat decât o singură carte: Alexandru Mușina, Ion Bogdan Lefter, Eugen Suciu, Andrei Zanca, Dumitru Chioaru sau Romulus Bucur, Călin Vlășie, Augustin Pop, Ileana Zubașcu... Nu mai vorbesc de atâția alții de vârsta noastră care nu au debutat editorial cu o carte a lor încă, deși au atras atenția prin ce au publicat prin culegeri tipărite de vreo editură sau în reviste (îndeosebi reviste studențești)! Așadar, ce nume au rămas în **clandestinitate**?

- Cum apreciezi felul în care critica a evaluat fenomenul poetic tânăr de după 1980?

- Am avut și avem călăuze sigure la care putem alerga să ne zălcuiască tainele: fără bunăvoință și opțiunile de valoare ale criticii noastre de bună credință, „fenomenul poetic tânăr de după 1980“ ar fi fost cu siguranță un simplu vehicul de sens trecut cu vederea. Am fost norocoși. Tot ce avem mai bun în critica de azi a scris cu generozitate, omologând proiecțiile estetice ale poezilor optzeciști (propunând cronici literare mai nuanțate la cei reprezentativi). Posesori de gust, artiști baroci, criticii noștri de „întâmpinare“, „susținere“ și **impunere a valorilor** au înțeles mai bine ca oricine în literatură că „fără adevăr nu există cultură“ și că trebuie să fie cu luare aminte! Supraviețuirea morală neavând alternativă în necesitate și hazard. Poate fi concepută poezia de azi fără judecățile de valoare ale unor Eugen Simion sau Nicolae Manolescu, fără autoritatea lor morală? Nu voi face o listă, cu părere de rău, a extraordinarilor noștri critici din toate generațiile, atât de avizați, interesați și atașați de poezia optzeciștilor, să fiu sigur că nu vor rămâne în afara ei știu eu cine... Că: „după ce am îmbrăcat pe omul cel vechi, să îmbrăcăm pe cel nou“... Discordanțe având să rămână doar gesticulațiile ideologice ale comentatorilor mai mult sau mai puțin improvizate de la revistele **Săptămâna** (de o tristă agresivitate) și din păcate **Lucașărul** (inconsecventă, dezorientată, provincială), cu problemele lor care țin de tact și oportunitate! Mă rog, farisei și cărturari, fiecare vine cu expunerea învățăturii sale, după apucături... Rău, într-un fel, pentru optzeciști, e că dogmatizarea a început odată cu ierarhizările în sânul lor și impunerile de modele, putând fi trase mereu alte sfori care pot să caricatureze fenomenul poetic în sine.

- În ce măsură te-au marcat (ai ținut cont de) observațiile critice făcute la poezia ta?

- La masa de scris niciodată luciditatea nu ia loc odată cu mine: observațiile critice făcute la poezia mea rămân întotdeauna valabile poeziei ce a fost publicată, nu celei ce voi scrie! Cel puțin așa mă amăgesc: deoarece subconștientul ar putea să-mi joace feste oricând. Și se poate că îmi joacă deseori, poezia de succes, ce uneori o scriu, numai așa explicându-se când apare să mă fure! Știți dumneavoastră cum e cu gândirea Asiei tradiționale care exclude conștiința de sine a individului... Cum să vă spun, eu stau ascultător, la locul meu, la privegheri și vânăre de imne îngerești, lepădând toată grija cea lumească. Mde... Că pe hârtie se așază cine știe ce →

perversiune a spiritului și că diavolul își vâra coada în urmărirea fiorului poetic... Firește, sporul de încununare cu virtuți ce îl capăt după citirea unei pătrunzătoare cronici literare la o carte a mea nu e floare la ureche: din contra! Fără îmbrățișarea critică de care am avut parte nu aș fi fost ceea ce sunt azi... Le sunt îndatorat la atâția! Le mulțumesc și pe această cale pentru bunele intenții! Am chiar senzația că fără comuniunea de gânduri și simțăminte a criticii cu poezia mea, eu unul nu știu dacă aș mai fi continuat să public. Mai ales că eu nu cred în posteritate.

- Care sunt căile pe care crezi că va evolua poezia optzeciștilor? Dar, în general, poezia română contemporană? Ce experimente crezi că „au prins“ și care vor eșua?

- Chiar: acum, când se schimbă deceniile și odată cu ele sensibilitățile de creație și dominantele de recepție, când deja „promoția 90“ e pusă pe tapet (nesemnificativ reprezentată încă editorial, Cristian Popescu trebuie echilibrat pe balanță, soluția debuturilor colective dovedindu-se falimentară), cum va evolua poezia optzeciștilor? Dacă duhul adevărului ne va călăuzi... Neapărat că va căpăta adâncime și conștiința identității, pe o spirală a transparenței, la un Cărtărescu sau Iaru, prietenii mei, Stratan sau Danilov, Coșovei sau Vasiliu, Ion Mureșan sau Magdalena Ghica, Marin sau Mihaiu, Moldovan sau Pantea, Ștefoi sau Codruț, Domnița Petri sau Ruba, Petreu sau Dumitrașcu, Iovian sau Corbu, Damaschin sau Cornelia Maria Savu, Izbășescu sau Nasta, Constantin Pricop sau Denisa Comănescu, Cristofor sau Băciuț, Sava sau Ilieșu, Chifu sau Ieronim, Crăciunescu sau Bojan, Berceanu sau Ostahie, Negreanu sau Stanca, Morar sau Constantin Preda, Bârsilă sau Smaranda Cosmin, Iza și Radu R. Șerban, conștiința identității va lucra în sensul unei specificități literare, la ei toți și la Petean, Viorel Mureșan, Holuță, Vulturescu, Șişman sau Stoenescu, Severin, Giosu, Spiridon, Dragoș Cojocaru, Negru, Alui Gheorghe, Dorian, Mera, Lădăriu, Miavoe, Dumbravă, Soviany, Ion Zubașcu, Sav, Dima, Roșca, Mareș, Obreja, Nache, Sturza, Marcu, Radu Drăgan, Furnea, Olărașu sau Adi Cristi și Aurelian Titu Dumitrescu și Gabriel Stănescu, Pleșa și Gligor Sava, pe cine am uitat? Într-un fel sau altul fiecare își va consolida rostul și învățătura după datul natural, nu trebuie decât să facem un apel la bun simț. Ei vor susține și de aici înainte că realitatea va exista în măsura în care va fi regândită! Ion Budescu nu a debutat în acest deceniu? Sau Marian Drăghici... Ei vor practica limbajul dublu, aluziv, ambiguu și se vor regăsi într-o unitate stilistică, apărându-se de agresivitatea concretului printr-o lirică narativă, eventual... Cum va evolua poezia română contemporană? „Câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun“? Regenerarea ciclică e în curs, numai să țină vremurile cu ea! Cu siguranță va fi o revărsare generală a eului spre ideal. Va fi o reflexivitate rece pe linii de delimitare socială și va triumfa lirismul faptului de cultură. Va fi un fel de gândire prevestitoare: va fi o disociere a gândirii de simțire, a motivelor cunoașterii relative, intelectuale de motivele imaginative, fantastice? Sfârșitul de mileniu va asimila experiențele legate de recurgerea la fluxul de conștiință, a notațiilor senzoriale, refulărilor și structurilor conceptuale, legate de

_introspecție și înstrăinare, experimentele legate de restaurarea firii noastre. Cum să trăim și de aici înainte neproblematic? În sfârșit, cultul credibilității „conținutului“ în poezia română cred că se va impune definitiv... Ce experimente vor eșua? Vor eșua cu siguranță tezele literare, ideile de poezie impuse, simbolurile sugerate de o direcție sau alta, artificiile amatoristice și retorica „limbii de lemn“!

- La un concurs de poezie pentru copii, „Pana de aur“, de la Dej, printre concurenți se afla și un... Stoiciu, din Focșani. Un nou Stoiciu? Te deranjează faptul că fiul tău scrie versuri? Cum crezi că va arăta poezia acestor copii când vor ajunge la... vârsta noastră?

- Bravo... Laurențiu Ion Stoiciu este în clasa a VIII-a acum: normal, el înțelege lumea prin intuiție. Care va fi cheia destinului lui? Tare aș vrea să o aflui: e un copil de o rară simțire și talent, e la frumusețea cea dintâi! Va mai scrie el după adolescență? Deocamdată e susținut de profesorul lui de română, Enache Mândrescu și e publicat regulat cu câte o pagină în revista focșeneană **Preocupări**, condusă de Ion Leu.

Laurențiu Ion Stoiciu se ignorează pe el însuși în continuare, singura lui grijă e că nici un coleg de clasă nu crede că el își scrie poeziile ce le semnează, ci că eu i le scriu... Vă veți da seama! Pentru el poezia e un instrument de plăcere...

De ce să mint, din purtare de grijă părintească stau în umbră, îl las să opteze singur: aș fi fericit să descopere mereu fiorii regăsirii poeziei în curățenia sufletească... Poezia copiilor de azi când vor ajunge la vârsta noastră? Peste 20-25 de ani, la început de mileniu nou? Ce aveți cu mine? Nu sunt fiu de profet, asta ar mai lipsi, prea mă puneți la încercare: alături de credință, speranță și dragoste, dacă vreți să vă intru în joc, va fi angoasă în poezia lor, inadaptabilitate și depersonalizare și orice închipuire va fi covârșită de luciditate (câtă dramă atâta luciditate!) generația lor va lupta și ea împotriva deșeurilor culturale... Dar haideți să punem punct și să ne mai amintim doar atât că în religie **viitorul e îndărătul nostru...**

7 iulie 1989

(Din O istorie a literaturii române contemporane în interviuri, Editura Renașterea, 1995, pp.771-778)

Premiul „Nichita Stănescu” pentru critică literară Pompiliu Crăciunescu

Critic și istoric literar

Născut la 23 august 1963, în Brătuia, județul Gorj.

Debut în periodice: *Titu Maiorescu și Aron Densușianu sau despre „mitologia ignoranței”*, [în] „Studii de literatură română și comparată”, X, Timișoara, Tipografia Universității, 1988.

Debut editorial: *Eminescu – Paradisul infernal și Transcosmologia*, Prefată de Basarab Nicolescu, Iași, Editura Junimea, 2000, Colecția „Eminesciana” – 1, Serie nouă.

Cărți publicate:

– *Eminescu – Paradisul infernal și Transcosmologia*, Prefată de Basarab Nicolescu, Iași, Editura Junimea, 2000, Colecția „Eminesciana” – 1, Serie nouă.

– *Strategiile fractale*, Iași, Editura Junimea, 2003.
– *Vintilă Horia. Translittérature et réalité*, Editions L’Homme indivis, 2008.

Studii în volume colective (selectiv):

A. În țară:

· *Metafizică verdelui*, [în] *** *Eonul Blaga. Întâiul veac (1895-1995)*. Antologie îngrijită de Mircea Borcilă, București, Editura Albatros, 1997, pp. 241-260.

· *Bibliografia operei lui Eugen Todoran*, [în] *** *Eugen Todoran 1918-1987*. Volum coordonat de Vasile D. Târa și publicat sub egida B. C. U. „Eugen Todoran”, Timișoara, Editura Mirton, 2002, pp. 11-25.

· *Dicționar al scriitorilor din Banat*, coord. Alexandru Ruja, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005, articolele: *Popovici-Bănăteanul, Ioan*, pp. 603-607; *Todoran, Eugen*, pp. 785-793.

· *Creație și transistorie*, [în] *** *Meridian Blaga 5, 1 – Literatură*, Cluj-Napoca, Casă Cărții de Știință, 2005, pp.98-108.

· *Corin Braga and the Hermeneutics of the Imaginary*, [în] *Transdisciplinarity in Science and Religion*, 2/2007, București, Curtea Veche Publishing House, 2007, pp. 317-322.

B. În străinătate:

· *L’« Etat T » et la Transcosmologie poétique*, [în] *** *Stéphane Lupasco. L’Homme et l’œuvre*. Sous la direction de Horia Bădescu et Basarab Nicolescu, Monaco, Editions du Rocher, 1999, pp. 183-216 (Coll. *Transdisciplinarité*).

· *O « estado T » e a transcosmologia poética*, [în] *** *Stéphane Lupasco. O homem e a obra*. Sob a direção de Horia Bădescu et Basarab Nicolescu, Tradução de Lucia Pereira de Souza, São Paulo, TRIOM, 2001, pp. 173-206.

· *L’Aventure dans le non-élément*, [în] *Cahiers Bleus – La sémantique de l’absence chez Lucian Blaga et dans la poésie française*, Troyes, Librairie Bleue, 1999, pp. 7-9.

· *Poésie et Vérité(s) ou de la Connaissance transcosmologique*, [în] *Rencontres transdisciplinaires*, Bulletin interactif du Centre International de Recherches et Etudes Transdisciplinaires, Paris, n° 15 / mai 2000, pp. 39-44.

· *Réalité et Transhistoire*, [în] *L’ Histoire mise en œuvres*, Actes du Colloque du Centre d’Etudes et Recherches sur la Civilisation et la Littérature Italiennes (C. E. R. C. L. I.), Saint-Étienne, 2-3 mai 2000, Saint-Étienne, Publications de l’ Université de Saint-Étienne, 2001, pp. 299-311.

· *L’Oltre vie du vécu ou de la Transhistoire*, [în] *Mémoire du XXIe siècle*, Cahiers du Groupe 21, N° 3-4 : *Création et transcréation*, Monaco, Editions du Rocher, 2001, pp. 131-140.

· *L’homme particules et la connaissance indivise*, [în] *** *L’Homme Particules. Cycle Science et Humanisme 2007*. Le Lazaret Ollandini, Directeur d’ouvrage : Jean-Noël Ropion, Lille, The Book Edition, 2008, pp. 12-42.

Prefețe / Postfețe:

· *Terțul tainic inclus Elgahel*, Postfată la Basarab Nicolescu, *Ion Barbu – Cosmologia « Jocului secund »*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004, pp. 133-158.

· *Orbitele sensului / Les orbites du sens*, Prefată la Mihai Eminescu, *Lumină de lună. Poezii alese / Lumière de lune. Poèmes choisis*. Edition bilingue roumain-français. Traductions, chronologie et notes par Nikolas Blithikiotis, Editura Gea, Botoșani, 2008, pp. 7-27.

Studii și articole în periodice (selectiv):

· *Titu Maiorescu și Aron Densușianu sau despre „mitologia ignoranței”*, [în] „Studii de literatură română și comparată”, X, Timișoara, Tipografia Universității, 1988, pp.71-80 · *Stârnirea șarpelui sau ieșirea din vis*, [în] „Echinox”, Cluj-Napoca, anul XXII, n°1-2 /1990, p. 11 · *Prezența în clar-obscur*, [în] „Adevărul literar și artistic”, București, anul IV, n° 166, 16 mai 1993, p. 4 · *Eugen Todoran la 75 de ani. Fenomenologie și critică literară*, [în] „Excelsior”, Cluj-Napoca, anul III, n°7, 1994, pp. 49-63 · *Revanșa imaginii*, [în] „Analele Universității din Timișoara”, Seria Științe filologice, XXXI, 1993, pp. 91-97 · *Unicornul și laguna*, [în] „Steaua”, Cluj-Napoca, anul XLIV, n° 10-11, octombrie-noiembrie 1994, pp.52-53 · *Bouvard et Pécuchet / →*

Lache et Mache. Sur la représentation plane-parodique, [în] „Revue d'Etudes Interculturelles”, Timișoara, Editions Hestia, n° 1 / 1997, pp. 112-127 · *Pasul Inorogului la Paris*, [în] „Familia”, Seria a V-a, anul 34 (134), nr. 6 (392), iunie 1998, pp. 95-96 · *O ecuație (im)posibilă: Caragiale-Bлага*, [în] „Studii de literatură română și comparată”, vol. XVIII-XIX / 2002-2003, Editura Universității de Vest din Timișoara, 2003, pp. 81-89 · *A gândi altfel*, [în] „Vatra”, XXX (2003), n° 385-386, pp. 180-188 · «*Starea T*» și *règia gândirii ne'nfiintate*, [în] „Analele Universității Al. I. Cuza Iași”, Secțiunea III, Lingvistică, t. XLIX-L, 2003-2004, pp. 157-167 · *Universul Basarab Nicolescu*, [în] „Caiete critice”, n° 5 (199) / 2004, pp. 19-30 · *Laudatio [Corin Braga, laureatul premiului „Petru Creția”*, ed. a II-a], [în] „Observator cultural”, Anul VIII, Serie nouă, n° 123 (380), 12-18 iulie 2007, p. 10 · *Phryne și arhetipul*, [în] „Convorbiri literare”, anul CXXI (2007), n° 12 (144), pp. 65-66 · *Farmecul discret al catalizei*, [în] „Convorbiri literare”, anul CXLII (2008), n° 1 (145), pp. 73-75 · *Integralismul și lumea sensului*, [în] „Convorbiri literare”, anul CXLII (2008), n° 2 (146), pp. 113-114 · *Miezul Realității*, [în] „Hyperion”, anul 27 (2009), n° 4-5-6, (180-181-182), pp. 109-110 · *Nicolas Blithikiotis și continuitatea în inteligentă*, [în] „Convorbiri literare”, anul CXLIII (2009), n° 6 (162), pp. 90-92 · *Ecuantul timpului*, [în] „Hyperion”, anul 27 (2009), n° 7-8-9, (183-184-185), pp. 122-123 · *Convorbiri la Ipotești*, [în] „Hyperion”, anul 27 (2009), n° 7-8-9, (183-184-185), pp. 124-125.

Ocupația: Conferențiar la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie – Universitatea de Vest din Timișoara.

Studii: · 1982: *Bacalaureat în Filologie-Istorie*, Liceul Pedagogic Drobeta Turnu-Severin. Două premii I la faza finală a Olimpiadei Naționale „Mihai Eminescu” (edițiile Satu Mare, 1980 și Focșani, 1981). Membru al Cenaclului literar „Danubius”, Drobeta Turnu-Severin (1979-1982) · 1987: *Diplomă de Licență în Limba și literatură română – Limba și literatură franceză* la Facultatea de Filologie a Universității din Timișoara · 1997: *Doctorat în Filologie* cu teza *Eminescu și secolul XX. Gândirea ascunsă*.

Parcurs profesional: · 1987-1990: Profesor de Limba și literatură română la Liceul Industrial Oțelu-Roșu, Județul Caraș-Severin. Director în perioada ianuarie-septembrie 1990 · 1990-2002: Preparator, asistent, lector la Catedra de Literatură română și comparată a Facultății de Litere, Filosofie și Istorie din Timișoara · Din 2002: Conferențiar la Catedra de Literatură română și comparată a Facultății de Litere, Istorie și Teologie – Universitatea de Vest din Timișoara · 1997-2001: Atașat Temporar de Învățământ și Cercetare (Attaché Temporaire d'Enseignement et de Recherche) la Universitatea « Jean Monnet » din Saint-Étienne (Académie de Lyon).

Afilieri la societăți științifice, asociații culturale: · 2000: Membru activ al *Centrului Internațional de Cercetări și Studii Transdisciplinare / Centre International de Recherches et Etudes Transdisciplinaires (C.I.R.E.T.)* – Paris · 1999-2001: Membru al «*Groupe 21*», asociație științifică transdisciplinară patronată de C.I.R.E.T. și Groupe des Editions du Rocher, Paris · 2000: Membru și reprezentant în România al Asociației franceze *Solidarité Sebiș-Roumanie* (O. N. G.).

Colocvii, congrese, festivaluri naționale și internaționale:

· Colocviul Național Studentesc „Mihai Eminescu”, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, edițiile 1984-1989 · Colocviul Internațional „Lucian Blaga”, Cluj-Napoca, edițiile 1993-1996, 2005 și Paris, 1998 · Congres Internațional „Stéphane Lupasco”, Institut de France, Paris, 1998 · *Centenaire Lupasco*, Centre Culturel Roumain, Paris, 2000 · Colloque Național „L'Histoire mise en œuvres”, Centre d'Etudes et Recherches sur la Civilisation et la Littérature Italiennes (C.E.R.C.L.I.), Université „Jean Monnet” de Saint-Étienne, 2000 · Conferință Comunităților Românești din Europa, București, 2006 · *Art4lux*, troisième forum européen de la jeune création, Centre Culturel de Rencontre Abbaye de Neumünster, Luxembourg, 2007 · „L'homme particules” – Rencontres d'astrophysique au Lazaret Ollandini d'Ajaccio, Corsica, 2007.

Premii, distincții:

Diplomă de excelentă pentru deschiderea de orizonturi noi în poetică blagiană, Festivalul internațional „Lucian Blaga”, Cluj-Napoca, 2005 · *Premiul Național de Istorie și Critică literară „Petru Creția”*, acordat de Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”, ediția I, 2006 · *Diplomă de Cetățean de onoare al Ipoteștilor*, Primăria comunei Mihai Eminescu, 2007. →

Referințe (în țară și străinătate, selectiv):

· Nichita Stănescu: „Poezia este când ai Dunăre și Turn la Severin”, interviu de Ion Șerban Drincea, [în] „Viitorul”, 14 mai 1981 · Robert Adam, *Stéphan Lupasco – L’homme et l’œuvre*, [în] «Le Courier du Centre Culturel Roumain», Paris, nos 7-8, septembre-octobre 1999 · Basarab Nicolescu, „Lumea românească nu este pregătită pentru a face față noii lumi...”, interviu de Horia Bădescu, [în] „Adevărul literar și artistic”, VIII, n° 484, 7 septembrie 1999 · Maurice Couquiaud, *Stéphan Lupasco – L’homme et l’oeuvre*, [în] „Phrétique”, Paris, no 90, Automne 1999 · Basarab Nicolescu, *Îl merităm oare pe Eminescu?*, [în] „Convorbiri literare”, CXXXIV, n° 12 (60), decembrie, 2000 · Alexandru Ruja, *Paradis și infern*, [în] „Orizont”, XIII (2001) · Mircea Borcilă, *Poetică eminesciană și spiritul transmodernist*, [în] „Cetatea culturală”, IV, n° 5 (33), mai 2001 · Cassian Maria Spiridon, *Eminescu și transdisciplinaritatea*, [în] „Convorbiri literare”, CXXXV, n° 6 (66), iunie 2001 · Mircea Borcilă, *Poetică eminesciană în perspectiva transmodernității*, [în] *Aurora*, n° 12 / 2001, Academia de Științe, Literatură și Arte Oradea · Agnès Morini, *Préface la L’Histoire mise en oeuvres. Fresques, collage, trompe-l’oeil...: des modalités de « fictionnalisation » de l’Histoire dans les arts et la littérature italienne*. Actes du colloque du 2 et 3 mai 2000, Saint-Étienne, Etudes réunies et présentées par Agnès Morini, Publications de l’Université de Saint-

Mihai Cimpoi, Pompiliu Crăciunescu, la Chișinău

Etienne, 2001 · Constantin Cublesan, *Transcosmologia (Pompiliu Crăciunescu)*, [în] *Eminescu în oglinzi criticii*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001 · Adrian Mioc, *Problema timpului în opera lui Mircea Eliade*, Timișoara, Editura Marineasa, 2001 · Rodica Marian, *Luna și sunetul cornului. Metafore obsedate la Eminescu*, Editura Paralelă 45, 2003 · Rodica Marian, *Hermeneutică sensului. Eminescu și Blaga*, Casă Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004 · Cassian Maria Spiridon, *Eminescu și ecuațiunea universală [I]*, [în] „Convorbiri literare”, CXXXVIII (2004), n° 6 (102) · Cassian Maria Spiridon, *Eminescu și ecuațiunea universală [II]*, [în] „Convorbiri literare”, CXXXVIII (2004), n° 7 (103) · Mircea Borcilă, *Orizont Blaga-2005*, Cuvânt înainte la *Meridian Blaga 5, 1 – Literatură*, Cluj-Napoca, Casă Cărții de Știință · Cassian Maria Spiridon, *Eminescu azi*, Iași, Editura Junimea, 2005 · Basarab Nicolescu, *Reîncântarea lumii : de la fizică cuantică la transdisciplinaritate*, [în] „Cuvântul”, Anul XII (XVII), n° 3 (345), 15 aprilie 2006 · Basarab Nicolescu, *Laudatio*, [în] „România literară”, Anul XXXIX, n° 27, 7 iulie 2006 · Basarab Nicolescu, *La contribution des Roumains à la science et à la culture françaises*, [în] *Francophonie roumaine et intégration européenne*, Centre Gaston Bachelard de Recherches sur l’Imaginaire et la Rationalité, Université de Bourgogne, 2006, sous la direction de Ramona Bordei-Boca · Cassian Maria Spiridon, *Aventurile terțului*, Iași, Editura Junimea, 2006 · Florin Oprescu, *Model și cataliză în lirică românească modernă*, Cluj-Napoca, Casă Cărții de Știință, 2007 · Oldair Soares Ammom (AMMOM – Associação Ambiental Transdisciplinar Movimento 3º Mundo), *A experiência de comunicação e linguagem de um espetáculo teatral pará a compreensão do olhar sobre a transdisciplinaridade*, 2007, www.cetrans.com.br/artigos/ Oldair Soares Ammom · *** „Corse-Matin”, jeudi 26 juillet 2007 · Joseph E. Brenner, *Logic în Reality*, Springer Netherlands, 2008 · *** *Publications*, [în] „L’Université communique”, Université « Jean Monnet » Saint-Étienne, n° 7, 9 décembre 2008 · Eliane Bayon, *Solidarité Sébis Roumanie toujours bien dynamique*, [în] „La Tribune – Le Progrès”, 5 janvier 2009.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Iași.

Premiul pentru promovarea operei lui Nichita Stănescu

Nicu Alifantis

Nicu Alifantis muzician, actor, poet, cântăreț și compozitor român de muzică folk și muzică de teatru.

BIOGRAFIE

Nicu Alifantis, născut la 31 mai 1954, la Brăila din părinți greco-macedoneni (mama sa, Evdocsia, era aromâncă, iar tatăl său, Menelaus, grec) ^{[1][2]} face studii muzicale particulare și debutează scenic în anul 1973. Este angajat în 1975 la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila și devine destul de cunoscut și iubit de public, astfel încât în 1976 casa de discuri Electrecord îi editează primul material discografic, *Cântec de noapte*, cu patru piese. În același an se înscrie în ATM.

După armată devine membru al Cenaclului Flacăra, condus de poetul Adrian Păunescu, și participă la majoritatea „întâmplărilor artistice”, melodii ale sale figurând pe compilațiile *Folk 1* și *Folk 2* apărute la Electrecord în 1977 și, respectiv, în 1978. În 1983, la apariția triplului LP care marca 10 ani de activitate a cenaclului, Nicu Alifantis este cel mai bine reprezentat cantautor de pe acest album, figurând cu trei piese.

Între 1973 și 2002 a susținut 4.036 concerte.

În 1995 fondează grupul Alifantis & Zan, ca trupă de studio pentru albumul său *Voiaj*. În 1996, după înregistrarea albumului *Nichita*, Zan devine o trupă de proiecte din care mai fac parte: Virgil Popescu (chitară bas, voce), Sorin Voinea (claviaturi, voce), Răzvan Mirică (chitară electrică și acustică, sitar, mandolină, voce), Relu Bițulescu (tobe, percuție).

În aprilie 1999 înființează Fundația Nicu Alifantis cu scopul de a promova „proiecte artistice în care valoarea, forța și autenticitatea vor fi primordiale”.

Despre Nicu Alifantis, Emil Brumarul scria:

„*Nicu Alifantis ne scrie cu sufletul pe cîntecul vieții fiecăruia din noi cuvintele-i simple, afectuoase, dulci-amare, lăsîndu-ne destrămați o clipă, reînviîndu-ne apoi, mai bucurăși, mai teferi, întru poezia-i caldă. În inima mea, toată blîndețea-l simte poet de cînd lumea și-s fericit să o spun și altora. Și s-o repet pînă la îngerii!*”

DEBUTURI

- debut componistic în anul 1972 – „Furtuna” de Ostrowski, Teatrul „Maria Filotti”, Brăila.

- debut scenic în anul 1973 – emisiunea *Tele Top*, TVR.

- debut discografic în anul 1976 – EP-ul *Cântec de noapte*, Electrecord.

DISCOGRAFIE

- *Cântec de noapte* (EP, Electrecord, 1976)
- *După melci* (LP, Electrecord, 1979)
- *Nicu Alifantis & Florian Pittiș* (EP, Electrecord, 1980) (album realizat cu Florian Pittiș)
- *Nicu Alifantis (Mașina de scris)* (LP/MC, Electrecord, 1984)
- *Mitică Popescu* (LP, Electrecord, 1985; reeditat pe CD în 2014) (album realizat cu Mitică Popescu)
- *Piața Romană nr. 9* (LP/MC, Electrecord, 1988)
- *Risipitorul de iubire* (LP/MC, Electrecord, 1990)
- *Decembre* (single, Toji Productions, 1992)

- *Ia toji baladist* (LP, Romtrust & Eurostar & Toji Productions, 1992; reeditat pe CD/MC în 1998)
- *Voiaj* (CD/MC, Intercont Music, 1995; reeditat pe CD în 2011 și 2016) (album realizat cu formația Zan)
- *Nichita* (CD/MC, Nemira, 1996; reeditat pe CD în 2011 și 2015) (album realizat cu formația Zan, include înregistrări cu Nichita Stănescu)
- *25* (CD/2xMC, Intercont Music, 1998)
- *Cadavrul viu* (CD, Toji Productions, 2001)
- *Neuitatele femei* (CD/MC, Nemira, 2002; reeditat pe CD în 2006 și 2011) (album realizat cu formația Zan)
- *Șah-mat* (CD/MC, Nova Music Entertainment, 2004; reeditat pe CD în 2016) (album realizat cu formația Zan)
- *Tandrețuri pentru femei cu cei 4 corifei* (DVD, TVR Media, 2005) (album realizat cu Mircea Baniciu, Mircea Vintilă și Alexandru Andrieș)
- *Simphonicu* (2xCD/DVD, Fundația Nicu Alifantis & Nova Music Entertainment, 2005)
- *Decembre* (CD, Nova Music Entertainment & Unica, 2006) (distribuit cu revista *Unica*)
- *Vinyl Collection* (4xCD, Intercont Music, 2007; reeditat în 2014)
- *Muzică de colecție, Vol. 71* (CD, Jurnalul Național, 2008) (distribuit cu ziarul *Jurnalul Național*)
- *Astă seară stau acasă* (CD, Fundația Nicu Alifantis & TVR Media, 2009) (album realizat cu Ștefan Iordache)
- *Cântece de șemineu* (CD/LP, Fundația Nicu Alifantis, 2010)
- *Nevestele vesele din Windsor* (CD, Fundația Nicu Alifantis, 2011)
- *Mozaic* (CD+carte, Alifantis Music, 2013)
- *Cântece de iarnă* (CD, e-media & Click! pentru femei, 2014) (distribuit cu ziarul *Click! pentru femei*)→

- *Șotron - Vol. I* (CD+carte de colorat, Alifantis Music, 2015)
- *Madame Mon Amour (Cântece de iubire)* (CD, Alifantis Music & e-media, 2016)
- *Scrisori nedesfăcute* (CD, Nemira & Alifantis Music, 2016) (audiobook în lectura autorului)
- *Țara de unde vin...* (CD, Alifantis Music & e-media, 2018) (album realizat cu formația Zan)
- *Memorabilia • Theatre Music Collection • 45 Anniversary Box Set* (8xCD/2xDVD box-set, Alifantis Music, 2018)

• *Live la UM 01671* (USB memory stick 8GB, Alifantis Music, 2019) (album realizat cu formația Zan)

• *Decembre 50 Collection • Cincizeci de ierni peste Decembre* (CD/DVD box-set, Alifantis Music, 2019)

• *Leoneed Is Love* (CD+carte, Alifantis Music, 2021) (album realizat cu formația Zan)

ROLURI ÎN TEATRU

- Alter Ego (în „Philadelphia ești a mea”, 1972)
- Acordeonistul (în „Furtuna”, 1972)
- Trubadurul (în „Swanewit”, 1973)
- Baladistul (în „Întîlnirea mea cu Micul Prinț”, 1973)
- Comentatorul (în „O șansă pentru fiecare”, 1973)
- Toboșarul (în „Copiii lui Kenedy”, 1979)
- Baladistul (în „Șoareci de apă”)

FILMOGRAFIE

Actor

- *Bietul Ioanide* (1980)
- *O zi la București* (1987)

MUZICĂ

- *Moara lui Călifar* (1984)
- *Aripi de zăpadă* (1985)

VOLUME

• *Scrisori nedesfăcute alăturându-li-se 2 epistole de Emil Brumaru și Laurențiu Ulici* (Ed. Nemira, 1997) (carte relansată în 2016)

• *Dicționarul lui Alifantis* (Ed. Nicu Alifantis, 2014) (carte relansată în 2019)

• *Mozaic* (Alifantis Music, 2013) (carte lansată împreună cu albumul *Mozaic*)

- *FaceCarte* (Ed. Nicu Alifantis, 2016)
- *45 poeme la întâmplare* (Ed. Nicu Alifantis, 2018)
- *Între ieri și mâine (poezele, gânduri, licurici)* (Ed. Nicu Alifantis, 2020)

• *Leoneed Is Love* (Alifantis Music, 2021) (carte lansată împreună cu albumul *Leoneed Is Love*)

PREMII ȘI DISTINCȚII

- Premiul UNITER pentru muzică de teatru (1991)
- Premiul pentru muzica de scenă de la spectacolul „Ubu Rex” cu scene din „Macbeth” (1991)
- Premiul pentru muzică de teatru Constanța (1995)
- Premiul pentru muzica de scenă de la spectacolul „Cadavrul viu” (2002)

• Cetățean de onoare al Brăilei (2017)^[3]

Președintele României Ion Iliescu i-a conferit lui Nicu Alifantis la 10 decembrie 2004 Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler, Categoria B - „Muzică”, „pentru contribuțiile deosebite în activitatea artistică și culturală din țara noastră, pentru promovarea civilizației și istoriei românești”.^[4]

„NICHITA 90 - Anniversary Collection”. Un pachet cu două cărți și două CD-uri cu și despre Nichita Stănescu, Ediție aniversară.

Tracklist: Îngerul Blond / Gând Unu / Gând Doi / Gând Trei, Gând Patru, Ce Bine Că Ești, Luna În Câmp, Gând Cinci, Mai Lasă-mă, Gând Șase, Emoție De Toamnă, Voice [Voce] – Doriana Pinte, Ploaie În Luna Lui Marte, De Dragoste, Fără Răspuns, Gând Șapte, Doamna Verde, Violin [Vioară] – El Laco Jimi*, Virgil Popescu, Gând Opt, Muzica / Gând Nouă, Gând Zece, Gând Unsprezece, Semn / Gând Doisprezece, Gând Treisprezece, Îngerul Blond

Eveniment: Biblioteca Județeană Lucian Blaga”, Alba Iulia – Remember Nichita

De la Nichita la Nicu Alifantis

Firește, nu e retorică întrebarea legată de șansele unui text poetic de a fi pus pe muzică?!

Această, în condițiile în care texte mediocre ajung să fie puse pe muzică, rezultatul fiind, aproape mereu, un eșec. Rareori mai salvează muzica câte ceva.

„Compoziții proprii” sunt investite cu aura acordurilor muzicale, fiind și ele trase însă în jos de însăilări fără noimă, fără niciun fel de vibrație adevărată.

„Cazul” Nichita Stănescu – Nicu Alifantis, fără să-l uit pe Augustin Frățilă, e însă ilustrativ pentru ideea că pot face casă bună împreună, textul și partea instrumentală, rezultând piese memorabile, atunci când „ambele părți” sunt de altitudine creatoare.

Nu știu cum s-a produs întâlnirea celor doi, dar mă gândesc că în boema îngăduită a anilor optzeci a fost posibil și acest miracol cultural.

Nu sunt prea mulți poeți contemporani, cu excepția lui Adrian Păunescu, dar acesta e un caz care trebuie tratat separat, care să fi beneficiat de atenția celor care au dus poezia pe scenă, prin muzică, cum s-a întâmplat cu lirica lui Nichita Stănescu. Când spun „scenă”, mă refer, firește, la toate formele prin care muzica ajunge la destinatar: radio, TV, concerte, recitaluri, compact discuri etc.

E o situație fericită, căci poezia lui Nichita Stănescu a fost menținută în actualitate prin piesele compuse și interpretate magistral de Nicu Alifantis. Și l-a întors pe ascultător/privitor la citit, pentru a descoperi și alte trasee lirice stănesciene.

Nichita și Alifantis vibrau pe aceeași coardă. Oricum, muzicalitatea multor poeme nichitastănesciene nu putea să fie decât ademenitoare pentru un compositor cu har. Iar Nicu Alifantis s-a dovedit inspirat și în alegerea textelor, dar și în armonizarea lor cu muzica.

Nicu Alifantis a compus pe versurile lui Nichita Stănescu și când acesta era în viață, iar „dialogul” lor a continuat până când s-a ajuns la un număr important de piese, care să asigure o prezență continuă în spațiul public a acestor piese, care și-au avut notele lor particulare pentru o gamă diverse de emoții, dar și un portativ pentru toate anotimpurile, de la *Emoție de toamnă*, la *Ploaie în luna lui Marte*.

Lirica de dragoste a lui Nichita Stănescu a avut și ea rezonanță în acordurile muzicale ale lui Nicu Alifantis, rezultând o operă, în toată puterea cuvântului. Una care îi definește și-i distinge deopotrivă pe Nichita Stănescu și pe Nicu Alifantis.

Piesele lui Nicu Alifantis, pe versuri de Nichita Stănescu, mai au un merit: spiritualizează granițele dintre vârste, cu regăsiri pentru oricare iubitor de muzică de calitate.

NICOLAE BĂCIUȚ

Poezia lui Nichita Stănescu – în roștii actoricești

Puțini sunt actorii care să nu-și fi încercat puterile în rostirea poeziei lui Nichita Stănescu.

Într-o simplă incursiune în spațiul internautic am descoperit zeci de actori, de toate vârstele și de toate calibrele, care au rostit poezie nichitastănesciană, în recitaluri proprii ori de grup.

Firește, poezia lui Nichita Stănescu a avut interpreți magistrali în actori precum Ion Caramitru, Eusebiu Ștefănescu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Leopoldina Bălănuță, Stela Popescu, George Motoi, dar alături de aceștia, am ascultat/văzut recitaluri de bună calitate ale unor actori care s-au ridicat la înălțimea poeziei nichitastănesciene - Corina Vișinescu, Irina Cărmăzaru, Manuela Hărăbor, Cristian Neacșu, Crina Matei, Sorin Aurel Sandu, CRistian Șofron, Mihai Smarandache, Silviu Vălcu, Sabrina Iașchevici, Marius Damian – punând în evidență sensuri nebănuite ale textului poetic.

De ani buni însă, am descoperit un actor care și-a făcut un crez din rostirea poeziei lui Nichita Stănescu: Sergiu Cioiu. Oricât a perindat prin alte meleaguri, culturi, limbi, a rămas credincios limbii române și marilor ei valori, între acestea numărându-se și poezia lui Nichita Stănescu, pe care o interpretează cu gravitate și vibrație, mai ales într-o zonă de mare încărcătură lirică și filosofică, a celor „11 elegii”.

La ceas aniversar, însoțit de Sabin Penea, la Vioară, Sergiu Cioiu face o o ofertă de nerefuzat, la Teatrul Dramaturgilor Români, sala „Ion Băieșu”, în 28 martie 2023, sala orele 17:00, și la Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești, în 31 martie 2023, orele 18:30. (N.B.)

ÎN MARTIE, ÎN NUMELE LUI NICHITA STĂNESCU

De un deceniu, ediție de ediție, fac parte din acest angrenaj pus în slujba poeziei, în numele lui Nichita Stănescu, Festivalul Internațional de Poezie, merit, înainte de toate, să celebreze poezia, apoi să omagieze pe unul dintre cei mai iluștri fii ai Ploieștiului.

E onorant pentru ploieșteni modul în care știu să facă sărbătoare din poezie, modul în care ridică cultura deasupra vremelniciilor vieții, înnobilând și înnobilându-se deopotrivă.

Prin anvergura și semnificația sa, Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” se impune ca o manifestare emblematică, definitorie pentru puterea de neegalat a culturii. Un „Festival de elită”, cum îl caracteriza regretatul poet cernăuțean Vasile Tărășeanu. Aș spune chiar că e cel mai important Festival de Poezie din România, dacă avem în vedere numele care au fost distinse cu premii în cele 33 de ediții ale sale, făcând din Ploiești, cel puțin pentru o lună, o Capitală a poeziei, putându-și, în același timp, aroga pretenția, ca tot atât timp, Ploieștiul să se numească Nichita Stănescu.

Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” a făcut, totodată, ca „patria de pământ să fie coincidentă cu patria de cuvinte”, dacă avem în vedere că e singurul festival care a adunat laolaltă, atunci când s-a putut, poeți, oameni de cultură de pe întreg cuprinsul României Mari.

Festivalul a oferit mereu oportunități culturale din cele mai diverse, a făcut posibile întâlniri admirabile între cei care dau din preaplinul lor sufletească și c e ice primesc un astfel de dar.

Festivalul a reușit să scrie pagini luminoase de istorie culturală, să întărească convingerea că doar prin cultură ne putem salva, doar prin cultură îmbrățișată de credință, ne vom putea mântui.

A fost pentru mine o șansă a vieții întâlnirea cu „Starea poeziei”, prinsă între coperti de carte de Nichita Stănescu.

A fost o „întâmplare a ființei mele”, cum ar spune poetul, ca să îndrăznesc să fac și pasul următor, să pot să descopăr și „starea poetului”, să trăiesc revelația întâlnirii cu om poet băntuit de poezie.

Ceea ce mi-a dat curaj să fac și următorul pas, mic pentru omenire”, mare pentru memoria mea sentimentală, asumându-mi parcursul, parcă fără nicio șansă, a drumului până la Struga, ca să-l văd pe Poet încoronat cu laurii Poeziei.

Dar tot i-am rămas dator Poetului, pentru lecția de poezie pe care mi-a dat-o, convingându-mă că viitorul poeziei noastre stă în întoarcerea la Eminescu, nu oicum, ci și în prietenindu-ne cu el:

Să ne împrietenim cu Eminescu sărutându-i versul,
iar nu slăvindu-l de neînțeles
căci ce-a fost el, n-a fost eres
și sărutare de pământ îi fuse mersul.

Să-l punem între vii căci este viu
bolnav de frumusețea mamei mele
de cerurile numai cu mare stele
de ierburile ce cuprind nisipul din pustiu.
Să-l întrebăm pe Eminescu dacă doarme bine
în patul inimilor noastre
Și dacă vinul sângelui are vechime
și dacă mărele ne sunt albastre
și dacă peștii-s umbra stelelor cu coadă

Ploiești, 31 martie 2014, participanți la festival

și dacă inima e-o stea cu coadă
și coada umbrei plopilor înalți
ne-a adunat pe noi, ceilalți
în jurul verbului curat
rostit de el și murmurat
de noi, ai lui.

*

Nichita Stănescu n-a fost niciodată singur, nici când a fost singur. A avut mereu aproape pe cei care l-au iubit cu adevărat, care i-au prețuit opera.

Avea darul prieteniei, chiar dacă unii nu i-au înțeles sensurile prieteniei, iar alții n-au respectat termenii ei, uzând până la abuz de ea.

Au fost mulți care l-au pus în valoare și înainte de 1983, dar, poate, și mai mulți cei care l-au (re)descoperit și după ce Nichita nu a mai fost printre noi.

Rând pe rând, cei din preajma lui Nichita (antună și postumă), au părăsit și ei această lume, de la Ion Stratan, Mariana Marin, Traian T. Coșovei, până la cei care au ars ca o flacără și pentru Nichita: Vasile Tărășeanu, Eugen Simion, Adam Puslojić, cei care au fost mereu prezenți la manifestările din martie de la Ploiești.

Pentru unii dintre noi, cei trei mari dispăruți, rămân prezenți prin felul în care au știut să dea strălucire și ecou operei nichitastănesciene, propovăduind valoarea acesteia.

Această ediție a revistei *Vatra veche*, *Supliment Nichita Stănescu*, îi face și pe ei prezenți, prin gânduri rostite în timp, și Festivalul Nichita din acest an. Lacrima noastră rămâne picurată pe pagini de revistă și pentru ei, dar și pentru alte nume a căror pierdere o resimte întreaga cultură română: Nicolae Dabija, D.R. Popescu, Răzvan Theodorescu...

Fie-le memoria binecuvântată.

NICOLAE BĂCIUȚ

„Unde sunt cei care nu mai sunt?”

IN MEMORIAM VASILE TĂRĂȚEANU

Academicianul Vasile Tărățeanu, poet și jurnalist, a plecat la cele veșnice luni 8 august 2022.

Născut pe 27 septembrie 1945 în satul Sinăuții de Jos, raionul Hliboca, Regiunea Cernăuți (Ucraina), Vasile Tărățeanu a debutat editorial, în 1981, cu *Harpele ploii*.

Alte volume publicate (selectiv): *Dreptul la neliniște* (Ujgorod, 1984), *Linia vieții* (Ujgorod, 1988); *Teama de înstrăinare* (Chișinău, 1990), *Litanii din Țara de Sus* (Timișoara, Ed. Augusta, 1995), *Litanii* (Iași, 1996); *Pământ în retragere* (Timișoara, Editura Augusta, 1999), *Și ne izbăvește pre noi* (Timișoara, Editura Helicon, 1999); *Dinafară* (Timișoara, Editura Augusta, 2003), *Ocean cu cioburi sângerânde* (Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2005); *Infern personal*, ediție bilingvă: în română și în franceză (Iași, Editura Danaster, 2005), *Crucificat pe harta țării, Vasile Tărățeanu – 60*, volum omagial, (București, Editura Semne, 2005), *Aruncarea zarurilor*, în Colecția Biblioteca Revistei „Convorbiri literare” (Iași, Editura Timpul, 2005), *Orizonturi decapitate* (Timișoara, Editura Augusta, 2005), *Degețelul salvator*, versuri pentru copii, în colecția „Biblioteca revistei Făgurel” (Cernăuți, Editura Zoloti Lytavry, 2006), *Cimitir ambulat* (Râmnicu Sărat, Editura RaFet, 2008), *Între spovedanie și rugă* (Ploiești, Editura Premier, 2013), *Și de o fi să mor* (Râmnicu Sărat, Editura Rafet, 2014), *Balanță răstignită între pământ și cer* (Râmnicul Sărat, Editura Rafet, 2015), *O sută și una de poezii* (București, Editura Academiei Române, 2018).

Volumelor de versuri li se adaugă și două volume de publicistică: *Iluzii și lanțuri* (Craiova, Editura Scrisul Românesc, 2001) și *Stâlpul de foc* (Craiova, Editura Scrisul Românesc, 2007).

În 1989, alături de alți scriitori români din Cernăuți, Vasile Tărățeanu a fondat Societatea pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu”. Din anul 2000, a fost președinte al Fundației culturale „Casa Limbii Române” din Cernăuți. A fost redactor-șef (director-fondator și editor) al gazetelor românești din Ucraina – Cernăuți: *Plai românesc* (1990–1994), *Arcașul*, *Curierul de Cernăuți*, *Junimea* etc.

Membrii corespondenți al Academiei Americano-Române de Științe și Arte, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Iași, dar și membru de onoare al Academiei Române și director al Centrului Cultural Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuți, Vasile Tărățeanu a primit titlul de *Cetățean de Onoare al Municipiului Iași*, în anul 2019.

Ploiești, Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, 30 martie 2014

A fost un militant de frunte pentru limba română în Nordul Bucovinei, În anul 2000, pentru merite deosebite în studierea, editarea, promovarea sau interpretarea operei eminesciene, prin decret prezidențial i s-a conferit medalia comemorativă „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu”, iar în anul 2014 pentru întreaga activitate a fost distins cu Ordinul „Meritul Cultural” – în grad de Ofițer, Categoria A – „Literatură”.

Prin trecerea în Veșnicie, Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Iași a pierdut o voce importantă a literaturii române contemporane.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

LIVIA CIUPERCĂ

DRAG FRATE VASILE,

Ai știut că toate drumurile noastre nord-bucovinene aveau două repere luminoase: Dumitru Covalciuc și Vasile Tărățeanu.

Câtă vreme vă știam pe voi acolo, știam că limba română nu pierde, nu se lasă îngenuncheată, oricâte sângerări și răni ar fi avut.

Veneam la voi ca la neamuri, dar, pe voi doi, Dumitru și Vasile, vă aveam ca de frați. Așa cum am fost deprinși să-i spunem lui Vieru, frate Grigore.

Ne veți lipsi, le veți lipsi tuturor celor care au crezut în voi și-n lupta voastră. Nădărdim că au mai rămas jertfelnici pentru cauza voastră, pentru cauza noastră, că limba română va rămâne acolo să vegheze istoria noastră trecută și care va să vină.

Îți mulțumesc pentru toate întâlnirile noastre, care au sporit speranțele noastre.

Dragă frate Vasile, între noi va rămâne mereu liantul frățietății!

*

DRAGĂ FRATE NICOLAE

Muzeu de iarnă mi-am creat,

Singurând nostalgiat.

Cu idolii din a ta casă,

Memoria zăpezii când m-apasă.

Silabisind în orice seară

Din Manualul tău de ceară,

Ca sub Pleoapa lui Homer

Să nu mă simt, Doamne, stingher.

Din ieri în azi și în vecie

Un anotimp în colivie.

Te voi citi mereu, drag frate,

Cu dragoste, cu dor împresurate.

VASILE TĂRĂȚEANU

De ziua lui Nichita și a gloriei tale, 31.03.2014

NICOLAE BĂCIUȚ

„Atâta timp cât steaua-mi/ În ceruri arde/ Eu nu rostesc cuvinte/ Ci-nflăcărez stindarde”.

Se întâmplă uneori ca tristețea unor amintiri să dăinuie întreaga viață. Nu se pot uita lacrimile ca o rouă, care inundau fața academicianului Vasile Tărățeanu, când vorbea de dorul și vrerea întregirii neamului. Spunea cu durere: „S-au îndepărtat speranțele, s-au amplificat dorințele și s-au micșorat „darurile” pe care legitim le solicităm”.

Născut cu harul luptătorului (27 septembrie 1945), acumulând sentimente patriotice pe care mama i le-a inoculat în pruncie, dorința de a avea „țara în țară” a fost ideea de bază pentru care a militat întreaga viață. Revoltat, umilit, dar nu înfrânt, a ridicat stindardul reîntregirii pe care l-au urmat „cei care au țara în sânge/Știu a o cânta și-a plânge”, fiindcă „Vis de țară-i înfioară/ Doar pe cei de dinafară”.

Dar, Doamne, rare sunt zilele în care cu drag ne aducem aminte de trăirile plăcute sufletului. Fericită zi a fost pentru mine ziua de 19 iulie 2014, când, participând, la Craiova, la Festivalul Internațional de muzică și poezie „Adrian Păunescu”, am cunoscut o pleiadă de oameni binecuvântați de Dumnezeu cu harul scrisului, cântecului, actoriei, muzicii și al logosului. Am fost hărăzit să cunosc un OM, pe academicianul Vasile Tărățeanu, sosit din Bucovina istorică. În cuvântul său a adus elogii și omagii poetului Adrian Păunescu, activității și operei dânsului. Am fost surprins neplăcut să aud despre deznaționalizarea românilor din Ucraina și gravele abuzuri legiferate împotriva limbii române și a școlilor cu predare în limba română.

Din discuțiile purtate, am aflat locul de baștină al oamenilor fâuritori de țară și despre pământul ud cu lacrimi și sânge, care a fost făcut cadou Ucrainei cu trei semnături. Semnături pe care președintele Băsescu a avut cinci ani la dispoziție să le anuleze.

În timpul discuțiilor l-am invitat să fie oaspete familiei noastre din Gherla. A acceptat. După o săptămână ne-am bucurat de prezența dânsului la noi. A vizitat orașul, împrejurimile, a luat contact cu oficialitățile și cu oamenii de cultură. Ghid am fost eu și soția. Ne-a oferit cartea „101 poeme”, scriind: „Cu drag de frate pentru fratele Suciul cel care-i numai inimă pentru noi românii înstrăinați”.

A plecat, continuându-și drumul pe cărările țării dragi sufletului, vorbind cu patos de Bucovina și de durerile ei. Dacă Veronica Micle scrie în poezia „Am plecat”(Volumul „Poezii și corespondență”, Editura „Porto-Franco” S.A. Galați, 1991, pag. 22): „Am plecat fără de câință... Numa-n voia întâmplării,/ Nici cu gând de zile bune./ Nici cu jalea-nstrăinării”, Vasile Tărățeanu, colindând țara în lung și în lat, ca o „suveică”, și-a spus durerea înstrăinării, pierderea demnității de român, a limbii române interzise de Ucraina, dar ne-a asigurat în poezia „Gură de flaut” că: „Atâta timp cât steaua-mi/ În ceruri triste arde/ Eu nu rostesc cuvinte/ Ci-nflăcărez stindarde”.

Căutând izvoare scrise despre Bucovina în colecția săptămânalului „Flacăra lui Adrian Păunescu”, am citit și privit fotomontajul „Românii, Eminescu și tricolorul nu

Ploiești, 30 martie 2019

au murit în Bucovina” publicat în 6-12 mai 2011, realizat de Andrei Păunescu. În exemplarul din 10-16 mai 2013 am recitat răspunsul academicianului Vasile Tărățeanu, din reportajul lui Marius Daniel Mișu, la întrebările pertinente adresate cu ocazia primirii Marelui Premiu „Nichita Stănescu”. Vorbind de limba română, academicianul a spus: „limba română este limba în care ne-am năcut, limba pe care am primit-o moștenire prin moartea părinților noștri”, parafrazându-l pe Nichita. Acest premiu a fost acordat multor iluștri cărturari printre care și „pălmașului cu condeiu” (Ion Andreiță) și distinsului om de cultură, scriitor și poet Nicolae Băciuț. Mă alătur și eu celor care l-au felicitat, trecuți în pagina 82-84 a numărului 5(65) al revistei „Vatra veche”, mai 2014.

Cuvintele scrise pe hârtie îmi sunt hrană spirituală, le citesc cu drag și interes. Referindu-se la hârtie, Tudor Arghezi spunea: „Cel mai mare inventator a fost acela care a inventat hârtia”.

În 22 iunie 2016, am primit de la doamna Doina Cernica, cartea „Dulce de Suceava, Amar de Cernăuți”, care a devenit ABC-ul meu despre Bucovina și în care am citit despre durerea, suferința și tragediile românilor bucovineni înstrăinați, unde nu flutură tricolorul, „strigătul lor disperat de a-și păstra identitatea de a fi și a rămâne români și menținerea focului viu pentru grafia română.

Vasile Tărățeanu a primit în 2015 volumul omagial „Crucificați pe harta țării” editat de „Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de pretutindeni” înmănat de către Victor Crăciun, președintele ligii, eveniment consemnat de Tudor Nedelcea în FLAP, 18-24 septembrie 2015. →

**NICULAE SUCIU –
Gherla**

În calitate de amfitrion, Vasile Tărățeanu, a primit numeroase delegații ale Ligii în 1990, din care făceau parte și Grigore Vieru, și Ioan Alexandru, condusă de Victor Crăciun (a doua vizită la Cernăuți). Membrii acestei delegații și amfitrionul au așezat bustul lui Eminescu, o operă a lui Marcel Guguianu, în curtea casei lui Aron Pumnu. S-au ținut discursuri înflăcărâte despre durerea sufletească a românilor, etnici în Ucraina, dar și cuvinte critice. Printre cuvintele rostite, Victor Crăciun a spus: „Autoritățile române nu manifestă o mai mare fermitate în solicitarea unor criterii de reciprocitate, care să permită etnicilor români din Bucovina, azi pe teritoriul Ucrainei, să se bucure de aceleași drepturi și libertăți pe care statul român le asigură etnicilor ucraineni. Deși românii din Ucraina nu au ajuns cu voia lor în țară străină, nu cerem nici mai mult pentru ei, dar nici mai puțin decât noi oferim minorității ucrainene. Să cerem respectul cu diplomatie, dar fără jumătăți de măsură”. Cât de actuală este această solicitare! Acest eveniment patriotic a fost consemnat de Victor Crăciun în articolul „Biruința sub semnul lui Eminescu”, în FLAP din iunie 2016.

Au trecut ani de când academicianul Vasile Tărățeanu ne-a onorat cu prima vizită. Atunci și-a exprimat dorința să pășească pe urmele distinsului cărturar, Mitropolitul Visarion Puiu, fratele mamei sale, deținut politic și în penitenciarul din Gherla. A urmat a doua vizită în octombrie 2014, când a vizitat locul de detenție și a avut posibilitatea să lectureze din memoriile fostului deținut Visarion Puiu în fașa unui grup de deținuți și a unor scriitori gherleni. Această bucurie și-a exprimat-o într-un articol publicat în ziarul Făclia din 30 octombrie 2014.

Cu regretatul Vasile Tărățeanu m-am întâlnit adesea. Aș menționa vizita făcută la Cernăuți, la invitația repetată a ilustrului cărturar Vasile Tărățeanu, de a participa în doi septembrie 2018 la sărbătoarea „Ziua Limbii Române” cu un buchet de flori depus la statuia lui Eminescu. În interviul cu poetul Vasile Tărățeanu din octombrie 1990, doamna Doina Cernica consemnează gândurile, preocupările și dorințele intervievatului. Printre multele dorințe, cea mai arzătoare este realizarea unui monument Eminescu, la Cernăuți. Vasile Tărățeanu spune: „Ne doare și ne îngrijorează atacul mârșav al unor organizații care boicotează construirea monumentului, la Cernăuți”. Dar, vorba cântecului „... o mai fi și cum vrem noi”. Și iată,

Adam Puslojić, Vasile Tărățeanu, Nicolae Dabija... într-un „desant” la Festivalul Nichita Stănescu, 2014

statuia lui Eminescu s-a amplasat în scuarul de la răscrucea străzilor Universității și Zarkovețka, operă a sculptorului Dumitru Gorșovschi, care a fost inaugurată în data de 15 iulie 2000. La dezvelirea statuii, academicianul Grigore Bostan a ținut un discurs care a înflăcărât inimile românilor înstrăinați. Cei doi sunt înnoblați de ziarista Maria Toacă, în articolul „Le cântă în suflet pasărea măiastră a creației”, publicat în „Crai Nou” din 8 mai 2020. La această statuie am depus și noi un buchet de flori înmiresmate cu balsamul „florilor de nuferi galbeni”.

Academicianul Vasile Tărățeanu fiind plecat la Iași, doamna Maria Toacă ne-a fost ghid. Cu bunăvoința dănei am vizitat orașul, împrejurimile, Cetatea Hotinului și localitatea Mahala, onorând suferințele Aniței Nandriș cu un buchet de flori depus la bustul celei care a scris cartea „20 de ani în Siberia - Amintiri din viață”, primită în dar de la primărița localității Elena Nandriș.

„Doamna românismului din Cernăuți, Maria Toacă”, împreună cu familia ne-au fost oaspeți dragi la Gherla.

Am revenit la Cernăuți la insistențele domnului Vasile Tărățeanu, în 13.04.2019, fiind oaspeți casei dănsului și a soției, Elena Vântu, unde ne-am simțit „ca-n rai”. Neținând cont de starea precară a sănătății, Vasile Tărățeanu ne-a dus la cele mai importante obiective din oraș: Casa lui Aron Pumnu, Universitatea și sala de marmură unde s-a semnat actul Unirii, străzile și clădirile-simbol pentru români, monumentele funerare ale înaintașilor din Cimitirul central, Mănăstirea Bănceni unde am asistat la slujba oficiată de episcopul-vicar, starețul Loghin, consătean cu Vasile Tărățeanu. În 7.05.2019, am trimis o scrisoare de mulțumire starețului Loghin. La plecare, ne-a onorat cu cărțile dănsului. În cartea „Unirea Bucovinei cu România”- apărută sub egida celor trei edituri: Editura Academiei Române, Editura Muzeul Brăilei Carol I și Editura Albatros, a scris: „Cu dragoste și cu durere despre unirea și neunirea noastră, domnului drag nouă Niculae Suci și distinsei lui doamne Ioana” Toată considerația alcătuitorului”. Semnătura, aprilie 2019, Cernăuți.

Ne-am bucurat de numeroasele reîntâlniri cu academicianul-patriot, Vasile Tărățeanu, eu și soția, în cadrul numeroaselor festivități culturale: la Craiova, la Gala premiilor Scriitorilor Bucovineni, de la Seceava, la Gala Premiilor Eminescu „Teiul de Aur” și „Teiul de Argint” unde am fost onorați cu diplome și medalii la Botoșani și în alte localități.

A fost o sărbătoare în casa noastră când ne-a onorat cu a treia vizită prilejuită de Festivalul Internațional de Carte Transilvană”, de la Cluj, din 2-7 octombrie 2018, dedicat Centenarului Unirii. Participând în calitate de invitat de onoare, a adus cu dânsul o hartă a României istorice, pentru că așa cum spune în poezia „Lecția de geografie”, ... în sufletul fiecăruia dintre noi/ Se răzvrătește o altă geografie”. Această hartă a constituit motivul pentru care autoritățile ucrainene au făcut percheziții la Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzaki”, de unde au ridicat documente și cărți, iar în stradă, un număr însemnat de ucraineni au pichetat sediul, ne-a relatat invitatul.

A avut un suflet mare în care erau cuprinși toți românii înstrăinați. Rezidă în tot ce a făcut pentru alinarea suferințelor și durerilor celor din afară, a celor care pășesc pe gheața străbună, moșia lui Alexandru cel Bun și a lui Ștefan cel Mare.→

Am simțit o bucurie imensă când casa noastră s-a umplut de musafiri dragi sufletelor noastre, membrii delegației conduse de Vasile Tărățeanu, care a participat la festivitățile de la Alba-Iulia prilejuite de Centenarul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. În cele două ceasuri, cât au zăbovit la noi, au fost tratați cu produse culinare și băuturi specifice locului, de către soția mea, ale cărei lacrimi exprimau marea bucurie a prezenței românilor înstrăinați, în România și la noi în casă. Am sorbit însetați din cuvintele prin care își exprimau fericirea de a se afla în Țara-Mamă, dar și din cele prin care își exprimau necazurile pe care zi de zi trebuie să le înfrunte. Scriitorul Vitalie Zăgrea ne-a luat un interviu pe care l-a publicat în revista BucPress

Din Cernăuți – revistă de gândire românească.

Aceasta a fost a patra vizită a scriitorului-patriot Vasile Tărățeanu, la noi în casă. Din păcate, și ultima.

Dorul de a avea și sta cu „Țara în țară” îl exprimă, cum nu se poate mai bine, generalul Gheorghe Văduva, în poezia „Aripi sedentare” din volumul „Dincolo de zid”-versuri – Editura Societății Scriitorilor Militari din București, 2022 (sursa Doru Vidrașcu din FLAP nr. 49/2022), „... Ești însă om și nu îți uiți izvorul,/iar casa ta din tine nu te lasă./te face să te simți mereu acasă./când te cuprinde iubirea și dorul./ Aceasta-i noțiunea salvatoare./și zbor frumos cu aripi sedentare”.

Vasile Tărățeanu a trăit o viață demnă. Ne-a împărțit și nouă, prin scris, „cărarea mea plină cu de toate” prin care a devenit o amintire scumpă sufletelor noastre. Compozitorul, textierul și poetul Mihai

Dumbravă susține: „Dar puterea-i de-a te face/ Să rămâi o amintire/ Stă în clipa ce desparte/ Viața de nemărginire...” (Poezia „Ideea morții” pag. 41, volumul „Fără muzică... – Poezii” – București 2005.

Sunt convins că dimineața, după rugăciune, spunea cu inima împăcată: „ce mult îmi place să fiu român”. Aceste cuvinte le-a exprimat datorită decalogului personal, însușit și respectat: „îmi iubesc țara, pământul pe care m-am născut, pe care calc în fiecare zi, pe care mi-am clădit căminul; iubesc limba dulce românească, în această limbă plâng, râd și cânt, îmi iubesc și stimez concetățenii și am credință că împreună vom răzbate”.

Tot așa de convins sunt că și-a pregătit rugăciunea pentru ultimele clipe în poezia „Nu trage, Doamne, perdeaua”, aflată în volumul „101 poeme”, la pagina 10: „În ceasul al doisprezecelea, ajuns, zic, har Ție, doamne/ că ai lăsat întredeschise ușile/ ușile Tale”(…) fiindu-ți milă de mine păcătosul...” Cu speranță, în ultima suflare, spune: „O, Doamne/ nu trage perdeaua/ mai lasă-mi o șansă/ poate singura în viață/ ce ar trebui să-mi aparțină cu adevărat/ mântuindu-mă/ Ușile, Ușile”.

Ca o răsplată, ostoiindu-i durerile, Dumnezeu l-a luat la Dânsul în 8 august 2022. „A fost redat pământului în ziua de 10 august, când este ziua morții Mitropolitului Visarion Puiu”, ne spune Maria Toacă, în „Crai nou”, Suceava, 18 august 2022.

I s-a împlinit dorința supremă: „IMPORTANT CĂ PESTE MINE-I ROMÂNESCUL PĂMÂNT”

VASILE Tărățeanu va rămâne în sufletele celor care gândesc și trăiesc românește, toată viața.

Ploiești, Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, 30 martie 2014

Interviu

Acad. Vasile Tărățeanu

„De unul singur nu faci nimic”

R- Cu puține prezențe absente de la Festivalul "Nichita" de la Ploiești, puteți face o prezentare cât mai obiectivă despre cum vi s-a părut ediția 25? Vă rog!

- Vreau să spun că această ediție 25 și împlinirea a 80 de ani de la nașterea unuia dintre cei mai importanți poeți ai națiunii române, care stă alături, cu demnitate, de Lucian Blaga, de Tudor Arghezi - a fost o reușită. Chiar și în condiții de criză economică, financiară, politică se pot înfăptui lucruri frumoase și trainice întru cinstirea culturii române și a celor mai importanți promotori ai acesteia.

R- La câte ediții ați fost prezent?

- Nu am fost prezent la toate precum Adam Puslojic, dar pot spune că am fost la cel puțin 10 ediții. Fiecare a avut specificul ei, farmecul ei. La prima ediție, laureat a fost Gheorghe Tomozei, prințul Tom, cum i se spunea, un poet extraordinar. Și au mai fost laureați deosebiți precum Anghel Dumbrăveanu, Modest Morariu, Angela Marinescu, Nicolae Dabija, Adam Puslojic, Horia Zilieru de la Chișinău, Marin Sorescu, Grigore Vieru, Radomir Andric, Adrian Păunescu, Constanța Buzea. Mă bucur că printre aceștia mă număr și eu. Nu spun un poet important, asta e treaba cititorilor și a criticilor.

R- Criticii au spus. Eu aș adăuga faptul că sunteți un foarte important luptător și simbol al României. Asta e ceva rar!

- Sunt un scriitor din Bucovina, un reprezentant al intelectualității, alături de ceilalți colegi ai mei, precum regretații Gheorghe Boston și Vasile Levințki, de poeți contemporani precum Mircea Lutic, Ilie Tudor Zegrea, Simion Gociu și de mulți alții, care ne străduim să păstrăm și să facem tot posibilul ca limba română, patria noastră, așa cum spunea Nichita Stănescu, să nu moară acolo, în teritoriul unde s-a format.

R- Pentru că ați vorbit de această bătălie, exclusiv intelectuală, primiți un ajutor din partea României?

- În primul rând, ajutorul este că există această țară care este patria

noastră istorică. Apoi limba română este limba în care ne-am născut, limba pe care am primit-o moștenire prin moartea părinților noștri, parafrazându-l pe Nichita. Acolo noi suntem în teritoriul nostru strămoșesc, suntem acasă, deși nu suntem acasă. La fel, cum spunea Nichita, când a mers la Chișinău, și noi, scriitorii amintiți, făceam cel mai lung drum când veneam de Acasă - Acasă. Până când Bucovina de Nord revine în componența României, drumul acesta va fi lung și, dincolo de viața noastră, nu știu când se va încheia. Am vrea un popas definitiv în țară.

R- Dar aveți speranța că e posibil?

- E posibil pentru Basarabia.

R- Pentru cât a rămas din ea...

- Da, cea care este în componența Republicii Moldova are toate șansele, prin copiii care învață în România, care au conștientizat faptul că sunt români. La fel ca 27 martie 1918, când multe au depins de generația de excepție trăitoare atunci, mai poate fi în viitor ceva asemănător.

R- Urmată de Bucovina...

- Un alt eveniment epocal, pe 28 noiembrie 1918. Și chiar dacă la Congresul General al Bucovinei s-a decis unirea pe vecie cu patria mamă, vecia unirii noastre a durat doar 22 de ani. Nu se știe când vor fi lichidate aceste consecințe.

R- Doar sperăm, deocamdată. Și ne amintim de oameni lichidați de ruși, de NKVD, la Fântâna Albă.

Nicolae Dabija, Nicolae Băciuț,
Vasile Tărățeanu, Ploiești, 31
martie 2014

- Acolo, a fost un Katin românesc, ca și la Lunca - 7 februarie 1941, când sute de români care încercau să treacă Prutul au fost împușcați și aruncați sub gheața râului. Erau mulți tineri, mulți de vârsta ta, care nu au recunoscut granița impusă de Ultimatumul Sovietic - și bine au făcut - încercând să treacă în România. La Prut îi așteptau rușii - asta în urma unor denunțuri făcute de trădătorii noștri, că de ei nu am dus lipsă niciodată. Vina celor uciși era că vroiau să părăsească raiul comunist. Am văzut recent acte cu condamnări din acea perioadă în care se scria că erau pedepsiți pentru că au încercat să părăsească patria sovietică, trădând cauzele ei.

R- Deci, viața atâtor români a depins de modul în care a trecut pe hartă creionul dobitocului sovietic suprem.

- Au depășit și crea ce marcase creionul. Depășiseră chiar Mecca neamului românesc, mănăstirea Putna. Noroc că acolo armata română s-a împotrivit și i-au respins pe ruși.

R- Nu mi-ați spus cum vă simțiți ca academician român, calitate pe care, după părerea și a mea, o meritați deplin, ea încununând o muncă asiduă și o bătălie îndelungată.→

DANIEL MIHU

Fără de aripi

Îngerul meu păzitor
încă n-a învățat să zboare
fără de aripi

cât e ziua de mare
e nevoie să alerge
din urma mea
spreseară obosit
cade frânt din picioare

astfel noaptea
trebuie să mă apăr singur
cum pot

Ca o cătană

sunt un civil neinstruit
domn general
încurc dreapta cu stânga
și stânga cu dreapta
fac roata împrejur și o iau într-o parte
când mi se ordonă culcat
stau drepti
dând onor
sincerității de a fi

precum sânt
jumătate încă în aer
și jumătate-n pământ

Love Story

Bărbat de ocazie
ungher de-mprumut
pat deșelat
poem de vândut

cele care-l cumpără
îl dau ieftin de tot
Ia-l Doamnă, acum
cât încă mai pot

că mâine-poimâine
cine știe ce-o fi -
de mâna aceasta
va mai putea o na ni

Paradoxuri

Două vești-
una rea,
alta bună-

Vine mutul să le spună.

Printre-atâtea alte multe
vine surdul să le-asculte.

Veste bună,
Veste rea
de la ix de nimenea.

Cin' să spună?
Cin' s-audă ?

Nu-i Hristos fără de iudă.

VASILE TĂRĂȚEANU

→Interviu

- Nu v-am vorbit despre asta pentru că nu ne-am întâlnit. Faptul acesta, care mă onorează foarte mult, nu s-a întâmplat la cererea mea. Intrarea în Academie se face pe baza unor recomandări pe care le fac instituțiile Academiei Române sau membri actuali. Eu mă număr printre membrii de onoare datorită faptului că unul dintre locurile care au fost repartizate pentru nordul Bucovinei s-a eliberat prin regretabila moarte a distinsului profesor universitar, poet, Grigore Bostan. Atunci s-au făcut recomandările necesare pe care le-a semnat acad. Mihai Cimpoi, acad. Nicolae Dabija, Institutul „Bucovina” de la Rădăuți, condus de eminescologul Dimitrie Vatamaniuc. Având aceste recomandări, am depus ce mi s-a cerut, un dosar cu bibliografia și lucrările mele. Am adunat cărțile tipărite, prefețele lor, eseurile pe care le-am scris, date despre activitatea culturală pe care am desfășurat-o și le-am depus la secția de Filologie. Examinarea lor a durat patru ani, apoi candidatura mea s-a supus la vot. E complicat. Un mare chirurg român, Irinel Popescu, membru al Academiei din Franța, doctor Honoris Causa la mai multe Universități din occident, nu a devenit membru co-

respondent al Academiei Române.

R- Eu cred că meritați acest titlu de academician și pentru neobosita și inspirata dumneavoastră luptă cu ocupantul slavon. Am fost acolo, am văzut.

- Da, dar în lupta aceea nu sunt sigur, sunt cu scriitorii pe care i-am menționat și a tuturor românilor bucovineni. De unul singur nu faci nimic. La primul congres, din cele patru pe care le-am organizat cu Fundația Culturală „Casa Limbii Române” pe care o conduc de mai mulți ani, am avut pe ordinea de zi cele mai stringente probleme ale ființei noastre naționale, ale existenței noastre acolo. Meritul nu este numai al meu, ci și al colegilor

**Vasile Tărățeanu, Adam Puslojić,
Nicolae Băciuț, Ploiești, 2016**

mei, al intelectualilor din Bucovina.

R- Doream să ajungem la acest subiect pentru a ne spune dacă s-a schimbat ceva în atitudinea ocupantului. Totuși, acum, aceștia vorbesc cu un academician român!

- Eu fac ceea ce am făcut, chiar având și acest titlu care mă onorează foarte mult. Încerc să fiu mai puternic, să lupt cu mai multă hotărâre de caracter pentru ca obiectivele care stau în fața fiecărui român din Bucovina de Nord, de a promova valorile noastre naționale, de a păstra patrimoniul nostru care există acolo să aibă succes.

Fac tot posibilul ca să corespund acestui titlu. De schimbat ce se poate schimba? Nu am nevoie de nimic de la șefii de acolo, să-și schimbe atitudinea față de mine. Nu și-au schimbat-o, precum nici eu nu mi-o schimb față de ei. Am aceeași atitudine refractară față de politica pe care o promovează, de politica de deznaționalizare. Situația e că titlul mă ajută.

R- Dar nu luptă în locul dvs.

- Așa e. Îmi dă o anumită prestanță, tărie, siguranță și obligație știind că am în spatele meu cel mai puternic for cultural, științific, spiritual. Cu lucrul acesta mă mândresc și mă simt puternic.

Eugen Simion

Eugen Simion (n. 25 mai 1933, Chiojdea, Prahova, România^[3] – d. 18 octombrie 2022^[3]) a fost un critic și istoric literar, editor, eseist, profesor universitar român, membru titular al Academiei Române^[6] și președinte al acestui for cultural român din 1998 până în aprilie 2006.

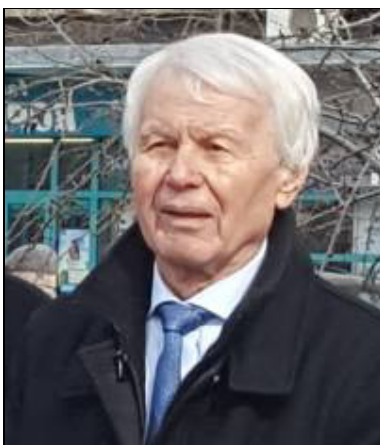
Biografia

Anii de formare

A fost fiul Sultanei (n. Moise) și al lui Dragomir Simion, moșneni având o ascendență ardelenască. A fost căsătorit cu Adriana Manea (1957–2006) și au împreună un fiu. A studiat la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești, devenit Liceul „I. L. Caragiale”, astăzi Colegiul Național „Ion Luca Caragiale” din Ploiești, unde a fost coleg cu Nichita Stănescu. Între 1952 și 1957 a urmat cursurile Facultății de Litere a Universității din București. Printre profesorii săi se numărau Tudor Vianu, G. Călinescu, Alexandru Rosetti și Iorgu Iordan. A obținut titlul de doctor în științe filologice cu teza *Eugen Lovinescu, scepticul mântuit*, condusă de profesorul Șerban Cioculescu (1969).

Activitatea profesională

După absolvirea facultății, a devenit cercetător la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” al Academiei Române (1957-1962), lucrând în colectivul „Eminescu”, condus de Perpessicius. În perioada 1962-1968 a fost redactor al „Gazetei literare”. Între anii 1964-1971 a fost lector universitar la Catedra de Istoria literaturii române, Facultatea de Litere, Universitatea București. A funcționat apoi, între anii 1970-1973, ca lector invitat de limba română la Universitatea Sorbonne (Paris - IV), apoi a obținut o bursă de studii în Republica Federală Germania (1974). Din 1971 a devenit conferențiar universitar, iar din 1990 profesor universitar al Facultății de Litere de la Universitatea din București. Din 2006 a devenit director general al Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” din București.

Activitatea culturală și publicistică

A debutat publicistic cu un articol despre *Caietele Eminescu* în revista „Tribuna” (1958). A început să colaboreze frecvent la revistele „Gazeta literară”, „Contemporanul” și „Viața românească”. Din 1968 a colaborat săptămânal la „România literară” și din 1991, la „Literatorul”. Din 1983 devine redactor al revistei „Caiete critice”, revistă de critică și teorie literară, iar din 1990, director al publicației. În 1993 a devenit membru al Academiei Române. În anul 1998 a fost ales președinte al Academiei Române. Doctor Honoris Causa al universităților din Iași, Galați, Târgoviște, Arad și al Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău. În 2006 și-a încheiat mandatul de președinte al Academiei Române. A fost președintele Secției de Filologie și Literatură a Academiei Române. A scris în mod regulat la ziarul „Ziua”. A publicat peste 3.000 studii și articole în reviste de specialitate. A coordonat *Dicționarului general al literaturii române*, vol. I-VII, 2004-2009, un proiect grandios, care a fost atacat însă de unii critici.^{[7][8][9]} Din 2005, sub numele *Ariergarda avangardei*, ține o rubrică permanentă în revista „Cultura”. A fost președintele Fundației Naționale pentru Știință și Artă și coordonator al seriei „Opere fundamentale”.

Opera

Volume publicate

- *Proza lui Eminescu*, 1964
- *Orientări în literatura contemporană*, 1965
- *Eugen Lovinescu, scepticul mântuit* – (Eugen Lovinescu, the Redeemed Sceptic), 1971 (ediția a doua, 1994)

- *Scriitori români de azi*, I, 1974 (ediția a doua, 1978)
- *Scriitori români de azi*, II, 1977
- *Timpul trăirii, timpul mărturisirii. Jurnal parizian*, 1977, (a doua ediție, 1979, a treia ediție, 1986), a patra ediție, 1999, 1983 – ediția în limba maghiară
- *Dimineața poezilor*, 1980, (a doua ediție, 1996, a treia ediție, 1998, a patra ediție, 2008)^[10]
- *Întoarcerea autorului*, 1981; ediția a II-a, 1993; ediția a III-a, 2005
- *Scriitori români de azi*, III, 1983
- *Sfidarea retoricii. Jurnal german*, 1985, ediția a II-a, 1999
- *Scriitori români de azi*, IV, 1989
- *Moartea lui Mercurio*, 1993
- *Limba maternă și limba poeziei* - Cazul Christian W. Schenk, colecția Phoenix 1993
- *Convorbiri cu Petru Dumitriu*, 1994
- *Mircea Eliade, un spirit al amplitudinii*, 1995
- *Fragmente critice*, I, *Scriitura publică, scriitura taciturnă*, 1997
- *Fragmente critice*, II, *Demonul teoriei a obosit*, Fundația „Scrisul Românesc” & Univers Enciclopedic, 1998
- *Marin Preda - Scrisori către Aurora; Eugen Simion - Aurora Cornu, Eugen Simion. Convorbiri despre Marin Preda*, Editura Albatros, 1998
- *Fragmente critice*, III, Fundația „Scrisul Românesc” & Univers Enciclopedic, 1999
- *Clasici români*, I, *Grai și Suflet & Cultura Națională*, 2000
- *Fragmente critice*, IV, Univers Enciclopedic, 2000
- *Mircea Eliade, spirit al amplitudinii*, Editura Demiurg, 2001
- *Ficțiunea jurnalului intim*, vol. I-III, Editura Iri & Univers Enciclopedic, 2001
- *2000 de ani de relații intereuropene Orient-Occident - Studiu de caz România-Olanda*, Eugen Simion, Pieter Jan Wolthers, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2004
- *Genurile biograficului*, Univers Enciclopedic, 2002; ed. a II-a, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2008

- *Mircea Eliade, nodurile și semnele prozei*, ediția a II-a, Univers Enciclopedic, 2005, ediția a III-a, Junimea, 2006

- *Tânărul Eugen Ionescu*, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2006;^[11] Editura Muzeului Literaturii Române, 2009

- *Portretul scriitorului îndrăgostit - Marin Preda*, Ed. Semne, 2010

- *În ariergarda avangardei. Convorbiri cu Andrei Grigor*. Ediția a II-a, adăugită, Editura Curtea Veche, 2010

- *Ion Creangă. Cruzimile unui moralist jovial*, Iași, Princeps Edit, 2011^[12]

- *Fănuș Neagu în patru prieteni - Eugen Simion, Lucian Chișu, Petre Ispirescu, Nicolae Breban*, Semne, 2012

- *Cioran - o mitologie a nedesăvârșirilor*, București, Editura Tracus Arte, 2014

- *Maladia lui Mihai Eminescu și maladiile imaginare ale eminescologilor*, Fundatia Națională pentru Știință și Artă, 2015

- *Posteritatea critică a lui E. Lovinescu*, București, Editura Tracus Arte, 2017

- *Secolul al XIX-lea în doi mesianici chibzuți și un vizionar mistic. Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica*, București, Editura Cartea Românească Educațional, 2020

- *Convorbirile mele...*, vol. I și II, București, Editura Tracus Arte, 2021

- *Fragmente critice*, vol. 1-8, București, Editura Cartea Românească Educațional, 2021

- *Recurs la natură*, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2022

Cărți traduse în limbi străine

- *Élmények kora, vallomások kora. Párizsi napló*, 1983

- *Imagination and Meaning. The Scholarly and Literary Worlds of Mircea Eliade*, (coautor), The Seabury Press, New York, SUA, 1984

- *Die Mitte der Aufsätze zu Mircea Eliade* (coautor), Suhrkamp Verlag, Frankfurt, Germania, 1984

- *The Return of the Author*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois, SUA, 1996

- *Le Retour de l'Auteur*, L'Ancrier Editeur, Strassbourg, Franța, 1996

- *Mircea Eliade, Spirit of Amplitude*, East European Monographs, SUA, 2001

- *Mircea Eliade, romancier*, Paris, OXUS, 2004

- *Le Jeune Eugen Ionescu*, traduit du roumain par Virgil Tănase, Paris, L'Harmattan, 2013

Ediții

- Mihai Eminescu, *Proză literară*, 1964 (în colaborare cu Flora Șuteu)

- Mihai Eminescu, *Poezii*, 1991

- E. Lovinescu, *Scrieri*, vol. I-IX, 1969-1982

- Lucian Blaga, *Ce aude unicornul*, 1975

- Mircea Eliade, *Proză fantastică*, vol. I-V, 1991-1992

- Tudor Vianu, *Cunoașterea de sine*, 1997; reed. 2000

- G. Călinescu, *Fals jurnal*, 1999

Referințe critice

- Ion Simuț, *Incursiuni în literatura actuală*, Oradea, Editura Cogito, 1994, p. 187-200

- *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, București, Editura Albatros, 2000, p. 754-758

- Andrei Grigor, *Eugen Simion* (monografie, antologie comentată, receptare critică), Brașov, Editura Aula, 2001

- Alex. Ștefănescu, *Eugen Simion*, în „România literară”, 2002, nr. 17, 18 Arhivat în 16 iunie 2019, la Wayback Machine.

- *Eugen Simion -70. Manual de trudire a cuvântului*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2003

- *Dicționarul general al literaturii române*, vol. VI, S-T, București, Editura Univers Enciclopedic, 2007, p. 205-211

- Iordan Datcu, *Marile proiecte*, în „România literară”, 2008, nr. 20 Arhivat în 16 iunie 2019, la Wayback Machine.

- *Eugen Simion 80*, volum îngrijit de Lucian Chișu, Gheorghe Chivu, Andrei Grigor, București, Editura Tracus Arte, 2013

Afilieri

- Membru titular și președinte al Academiei Române

- Membru al Uniunii Scriitorilor din România

- Membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei

- Membru al Academiei Regale de Științe din Danemarca

- Membru corespondent al Academiei de Științe Morale și Politice din Franța

- Președinte al Consiliului Național pentru Certificarea Diplomelor și Certificatelor Universitare, până în aprilie 2006. Președinte al Comisiei Naționale pentru Certificarea Diplomelor și Certificatelor Universitare în domeniul Filologiei, din aprilie 2006.

Premii și distincții

- Premiul Uniunii Scriitorilor i-a fost acordat de cinci ori

- Premiul Academiei Române în 1977

- Ordinul Steaua României în grad de Marea Cruce

- Legiunea de Onoare a Franței (2002)

(Wikipedia)

Ploiești, 31 martie 2018

Vatra veche dialog

EUGEN SIMION „Națiunea este un concept care, după părerea mea, nu s-a perimat”

(fragment)

Dialogul a avut loc în 17 august 2017, la Vălenii de Munte, unde se derulau cursurile Universității de Vară „Nicolae Iorga”. Convorbirea este înregistrată video.

-Stimate domnule Eugen Simion, cum vedeți atitudinea de la noi față de conceptul de naționalism?

-Este o confuzie totală. Unii, în mod intenționat consideră că naționalismul se confundă cu xenofobia, cu rasismul, cu antisemitismul, cu alte -isme. Eu cred altceva. Semnificația acestui concept este mai profundă și mai democratică și mai legată de valorile umanismului european. Și-anume, naționalism vine de la națiune. Națiunea este un concept care, după părerea mea, nu s-a perimat. Și-atunci națiunea trebuie luată în sensul pe care l-a avut în secolul al XIX-lea. Sau, oricum, atunci când vorbim de Eminescu, de generația de la 1848, de generația Independenței și de tot ceea ce s-a întâmplat în timpul democratizării și industrializării României. Când folosim acest concept, trebuie să-i dăm semnificațiile de atunci. Ei bine, Eminescu nu e naționalist. Eminescu e un om care crede în națiunea română, în spiritualitatea ei, care era, într-adevăr, împotriva progresului

mecanic și nediferențiat, susținând că progresul României nu trebuie să distrugă tradițiile sale. Putem discuta dacă el avea dreptate sau nu în privința aceasta. Dreptatea aveau, tot după părerea mea, roșii, liberalii, care vroiau să se industrializeze România, să introducă regimul bancar, drumul de fier și așa mai departe. Dar aveau dreptate și Maiorescu și Eminescu, aveau dreptate toți, junimiștii în genere, care vroiau ca acest progres să se facă în line organică, deci sunt niște organiciști, mai ales în termenii filosofiei și teoriei lui Kogălniceanu, care vroiau reformă fără pripeală – pripeală e un termen foarte frumos. Vroiau reformă fără pripeală – de fapt, linia Kogălniceanu, Eminescu, Hasdeu, până la filosofia din anii '30, era cea organicistă. Aceea care, de fapt, s-a impus în cultura noastră.

-Cine credeți că sunt cei care vor să compromită conceptul de naționalism, să-l împingă spre periferie, să-l catalogheze ca depășit, perimat, inadecvat pentru etapa în care se află civilizația umană?

-Păi acei care doresc ca noțiunea de națiune să dispară. Că atunci, dacă accepți că națiunea există încă, și noi nu vrem, adică popoarele acestea care și-au câștigat independența foarte târziu, în secolul al XIX-lea, - și italienii sunt în situația aceasta – popoarele acestea nu se grăbesc să renunțe la națiunea lor, față de altele care, să zicem, au reușit să-și câștige independența cu mult timp înainte. Au apărut - și bolșevismul intră aici – destui care au atacat foarte puternic națiunea și ideea de naționalism, considerând că noi trebuie să fim internaționaliștii proletari. Acuma a apărut, aparent, de cealaltă parte a lumii, a apărut iarăși această suspiciune față de naționalism, opunându-i corectitudinea politică. Corectitudinea politică este o formulă pe care o folosesc mai ales politicienii. Eu cred că pentru un om de cultură nu e o noțiune care să respecte adevărul și să ne folosească. Nu. Nu, pentru că, dacă corectitudinea politică îmi spune mie că eu nu mai trebuie să vorbesc despre tradițiile mele spirituale, eu nu mai trebuie să predau istoria românilor în școală și, în general, nu mai trebuie să vorbim despre istorie, ci despre comunicare și așa mai departe, n-are cum să ne fie de folos. În plus, există

un curent și mai grav, anume cel reprezentat de globaliști, mondialiști, care consideră că nu e interesant și nu are rost în lume decât ceea ce s-a internaționalizat, nu particularul, nu naționalul. Când am intrat în Comunitatea Europeană, noi, românii, am fost foarte entuziasmați și poate mai suntem încă. Noi, românii, suntem de partea comunității europene. Condiția pe care eu mi-o puneam mie, în entuziasmul meu, era că în comunitatea europeană culturile naționale rezistă. Și, într-adevăr documentele fondatorilor indică faptul că nu se unifică culturile naționale. Limba rămâne aceeași, tradițiile rămân aceleași, și chiar cultura europeană e o sumă a culturilor naționale. Cultura europeană nu are alt sens. Noi avem valori comune, valorile umanismului european sunt valorile noastre comune. Dar valorile acestea sunt exprimate într-o limbă, sunt legate de tradiții spirituale, sunt legate de istorie, sunt legate de acea diferență specifică. Cultura diferențelor. Cultura europeană e o cultură a diferențelor.

- „Naționalismul e cea mai sănătoasă doctrină a unui popor”, afirma recent, la cursurile Universității Populare „N. Iorga” de la Vălenii de Munte, acad. Răzvan Theodorescu. De ce se face o diferență între naționalismul la români și naționalismul la alții. De ce la noi e văzut ca un păcat, iar la alții ca virtute?

-Păi este o șmecherie, ca să spun așa. Dacă vrei să lovești într-o națiune, îi iei conceptele fundamentale, îi iei în primul rând conștiința de sine, conștiința națională. Noi, românii, am devenit, ca să spun așa, naționaliști, atunci când am descoperit originea noastră, când am descoperit structura limbii române, când am descoperit rădăcinile noastre religioase, latinitatea noastră. Și aici meritele sunt ale Școlii Ardelene în primul rând. Școala noastră națională a fost determinată de Școala Ardeleană.

Au fost primii care au impus în conștiința publică, conștiința națională.

De aceea trebuie să facem în așa fel, vorbind despre cel mai important eveniment al unirii noastre într-o singură țară, să vorbim și despre modelele noastre.→

NICOLAE BĂCIUȚ

În ceea ce mă privește, ca președinte al secției de literatură a Academiei Române, vreau să publicăm anul viitor, în trei volume masive, documentele fundamentale ale Școlii Ardelene, în ediția Pleiade, și să venim la Cluj și în alte orașe ardelenesti și să vorbim despre aceste lucruri acolo, unde este rădăcina noastră comună.

-Credeți că ar fi necesară, s-ar impune o dezbatere de la înălțimea Academiei Române a conceptului de naționalism, în istoricitatea sa și cu clarificările necesare?

-Nu numai că este necesară, dar o să și facem din toamna aceasta sau de la începutul anului viitor. Trebuie să vorbim calm, să vorbim nu în limbajul politicii, pentru că în limbajul politicii nu ne înțelegem, ne certăm, ci în limbajul adevărului, al istoriei, al tradiției. Sigur, când citești o carte ca a lui Lucian Boia despre Transilvania, în care se spune că românii nu au avut drepturi asupra Ardealului, cam așa începe. Românii nu au documente, n-au suficiente argumente, rămân oripilat. M-a oripilat această chestiune, să spui despre transilvăneni că ei nu au motive să-și apere identitatea lor. Atâtea generații de memorandiști care au făcut acest lucru, unii și-au pierdut chiar viața, încât va trebui să o facem, și să o facem nițel mai sistematic, mai bine, mai inteligent, să publicăm cărți. Pamflete, să lăsăm pe alții să publice pamflete. Pamfletele mor a doua zi. Noi să publicăm cărțile fundamentale.

-Într-un suvoi de proiecte de țară, vedeți și un proiect al unei Români reîntregite?

-Neapărat. Și e de mirare că în treizeci de ani noi nu am făcut două lucruri fundamentale: să ne facem șoselele care să ne unească mai bine, mai ușor, și să instalăm acest proiect. Încă o dată, să nu o facem în termenii în care au făcut-o unii politicieni, compromițând chiar noțiunea de naționalism, în retorica asta emfatică și iresponsabilă. Proiectul acesta e un proiect fundamental și trebuie să-l facem iarăși inteligent, să-l facem în termeni europeni. Întotdeauna când ajung la acest punct, evoc o situație. Când eram președinte al Academiei Române, acum vreo zece ani, am primit vizita unei delegații de patruzeci de deputați din Parlamentul European, în frunte cu președintele lui de atunci. Era un neamț – nu-i mai

știu exact numele, dacă fac un efort mi-l amintesc. Dar nu e important numele. I-am primit în aula Academiei, au vorbit, am vorbit și noi acolo și, la sfârșit, l-am întrebat pe acest președinte cum se crede el, cum se recomandă el în Uniunea Europeană, ținând seama de cetățenia, de naționalitatea lui, funcția lui care era mare, și el a spus „eu sunt german european”. De-atunci îmi place să spun și eu că sunt un român european și chiar mă simt în acest fel. Adică resping rasismul, resping xenofobia, care mi se par lucruri detestabile, care nu țin de umanismul nostru european. Pe de altă parte, mi se par de neacceptat și cei care resping încă o dată ideea de națiune, de tradiție, de istorie, ideea de naționalism, în sensul pe care l-a avut acest mare concept în secolul al XIX-lea, atunci când s-au creat statele naționale. Noi existăm ca popoare de mult, eram împărțiți pe regiuni istorice, pe provincii istorice. Atunci am reușit să creăm prima noastră unitate statală națională, prin unirea celor două principate, ca apoi, în 1918, să creăm un stat național unitar și așa trebuie să rămânem.

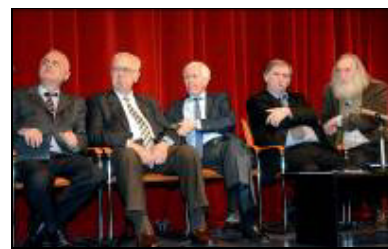
-Dacă ar trebui să definiți naționalismul în parametri pe care îi considerați adecvați în contextul tendințelor actuale din Europa, din lume, care ar fi trăsăturile sale definitorii?

- Aș zice că naționalismul, în sensul adevărat și european, este acel sentiment, acel concept care unește în el iubirea de propria națiune, de propria patrie, patriotismul, respectul față de tradițiile proprii și față de valorile celorlalți, față de celelalte națiuni care au și ele drepturi și în Europa să intrăm, am intrat deja, și să viețuim cu acest sentiment că nu vom fi o Europă unită, dacă nu vom respecta aceste națiuni unite și cu valorile lor.

-În prelungirea conceptului de

Vălenii de Munte, 17 august 2017

Ploiești, 30 martie 2018

naționalism, cum vedeți asumarea unui alt concept: patriotismul?

-El nu trebuie confundat cu sloganul din timpul totalitarismului, al ceaușismului. Patriotismul nu trebuie confundat cu retorica patriotardă de care am fost și am rămas sătui, deși am crezut că ne-am lepădat în decembrie 1989.

*

Dialogul nostru a fost întrerupt în acest moment, el avea loc într-unul din holurile laterale ale Casei de Cultură „Nicolae Iorga” din Vălenii de Munte (în sala mare se susțineau comunicări, conferințe), unde era un du-te vino continuu, de diverse cunoștințe ale lui Eugen Simion, care au ținut neapărat să îl salute, într-un minim respect față de dialogul pe care îl purtam, înregistram.

Reluarea dialogului a adus și o întorsătură a lucrurilor (mi s-a mai întâmplat în dialogurile cu Florin Mugar și Laurențiu Ulici!), Eugen Simion dorind, la rândul său, să-mi pună întrebări, să schimbăm rolurile.

*

-Domnule Băciuț, vreau și eu să te întreb ceva. Trăiești în Transilvania, la Târgu-Mureș, într-o zonă pluriethnică și nu cu mari probleme, nu la fel de mari ca în alte județe, dar oricum, într-o viețuire istorică, să zicem așa.

Ceea ce mă îngrijorează pe mine nu este atât irendismul care se manifestă la Budapesta și acest șovinism care se manifestă în lumea politică maghiară. Aceasta este o problemă pe care o putem discuta.

Dar ceea ce mă îngrijorează pe mine este atitudinea pe care o au unii intelectuali și unii politicieni români din Transilvania, față de ideea unității care se leagă de 1918, față de, cum să spun, părerea lor despre Mitici, despre miticism. Am ascultat acolo un post care cultivă mai ales diferența și care tot timpul susține că „lumina nu vine, cum zicea Slavici, de la București, ci vine de la Viena”. (...)

A FOAT ODATĂ...

Adam Puslojic

„Abia îmi amintesc că pe vremuri am fost și eu poet activ și inspirat. Acum tac prin țipete pământene și urlete cosmice!” (21 septembrie 2022)

Scriitorul și traducătorul sârb Adam Puslojić s-a născut la data de 11 martie 1943 la Kobisnica (Cobișnița), lângă Negotin, în Serbia. A absolvit școala generală și liceul la Negotin, iar apoi Facultatea de Filologie din Belgrad, specializarea literatură universală și teoria literaturii (1962–1967). Debutul literar a avut loc între anii 1963-1964, când a publicat poezie și traduceri în revista belgradeană „Vidici” și apoi în revista „Razvitak” din Zajecar. A debutat editorial în anul 1967, cu volumul de versuri „*Postoji zemlja*” (*Există pământul*, dar „*zemlja*” ar putea fi tradus și ca „teritoriu, țară, patrie...”, n.B.D.). De atunci, Adam Puslojić a publicat un număr impresionant de volume: peste 25 de volume de versuri în limba sârbă, 15 volume scrise în limba română și peste 60 de volume de traduceri din franceză, rusă și română. Printre autorii români traduși se numără Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, George Bacovia, Mircea Dinescu, Geo Bogza ș.a.

Volume de versuri: *Există pământul*, Belgrad (1967); *Căderea spre cer*, Belgrad (1970); *Voi muri pentru o tunsoare*, Belgrad (1972); *Religia câinelui*, Belgrad (1974); *Evadare la tipografie*, Belgrad (1977); *Plesme*, Belgrad (1977); *Prelom*, Belgrad (1979); *Donator*, Belgrad (1980); *Gură înlănțuită*, Belgrad (1982); *Poarta spre Est*, Belgrad (1987); *Krvotok*, Belgrad (1987); *Onozemlja*, Belgrad (1988); *Muzeul Frontierei Negre*, Negotin (1989); *Pandemonium*, Belgrad (1989); *Cântece din umbră*, Pancevo (1992); *Sarindar*, Novi Sad (1997); *Martor ocular*, Belgrad-Pogdorica (1998); *Masoneria Strigătuului de Est*, Belgrad (1998); *Raspelnik*, Belgrad (2002); *Noul domn al aerului*, Sremski Karlovci - Novi Sad (2003); *Cântece din Herisáu*, Sremski

Karlovci - Novi Sad (2003); *Cartea lui Adam*, Negotin (2004); *Stai și rușine*, Pristina (2007); *Negleduș*, Belgrad (2007); *Okajnice*, Belgrad (2007); *Debitor*, Negotin (2010); *Linia aeriană a morții*, Belgrad (2011); *Pe scurt*, Smederevo (2012); *O parte din plânsul meu*, Negotin (2013); *Oh, în Kosovo*, Belgrad (2014); *Cina secretă la Osmica*, Negotin (2015); *Somnabulia Balcanica*, Negotin (2016); *Testamentarno*, Belgrad (2019).

Cărți publicate în limba română: *Plâng, nu plâng* (1991); *Adaos* (1999); *Versuri din mers* (2003); *Emisar la vise* (2005); *Tăcere lustruită (periată?)!*, n. BD; 2006); *Mortal, ce se întâmplă cu tine* (2007); *Let's Talk* (2008); trilogia *Asimetria durerii* (2009); *Exaltare din abis*, *Inscripții abrupte*, *Culmea* (2016) ș.a.

Poezia sa a fost tradusă în peste 20 de limbi străine, cum ar fi: italiană, suedeză, germană, rusă, engleză, slovenă, bielorusă, română etc. De asemenea, mai este prezent în mai multe antologii de poezie modernă editate în Serbia, dar și în străinătate.

A fost membru de onoare al Academiei Române din 1995, cetățean de onoare al orașului Negotin și membru al PEN Clubului Sârb, al Asociației Scriitorilor din Serbia și al Asociației Traducătorilor Literari din Serbia.

Premii: „**Milan Rakić**”, pentru cartea de poezii *Religia câinelui*, 1975; „**Milos N. Đurić**”, pentru cântarea cărții *Numai viața mea* de Nikita Stănescu, 1985; „**Lazăr Vučković**”, pentru piesa *Triptic Gračanički*, 1985; „**Golden Beočug**”, 1990; Premiul „**lui Vuk**”, 1992; „**Inelul de aur al despotului Stefan Lazarević**”, 1997; „**Sfântul Gheorghe**”, Uzdin, 1998; „**Orfeu de Aur**”, 2005, (Jagodina, Serbia) pentru întreaga operă literară; „**Coroana prințului Lazăr**”, pentru activitate generală, 2006; „**Carta Moravei**”, 2007; „**Întâlnirile de poeți ale**

Maicii Domnului”, pentru un discurs, 2007; „**Arka**”, pentru cartea cu selecție de poezii *Zidanje oštogo pláč/ Sidanjeto na istočnijot plač*, 2010; „**Srboljub Mitić**”, pentru colecția de poezii *O parte din plânsul meu*, 2014; „**Consiliul Poeziei Spirituale**”, pentru poezia „Isus în Kosovo”, Rakovica, 2014; „**Carta Asociației Scriitorilor din Serbia**”, 2014; „**Felix Romuliana**”, 2015; „**Carta Marelui Baza**”, 2016; „**Vasko Popa**”, pentru cartea *Somnabulia Balcanica*, 2017 și „**Mihai Eminescu**”, pentru poezie și traducere, România, august, 2021 la Muzeul Național al Literaturii Române.

Între anii 2001 și 2004 i s-a decernat titlul de **Doctor Honoris Causa** de către universitățile de Vest din Oradea, „Vasile Goldiș” din Arad și „Eftimie Murgu” din Reșița (2013). Localitățile Ploiești (2001), Skopje (2002), Călărași (2007) și Târgu Cărbunestii (2007) i-au acordat titlul de **Cetățean de Onoare**. A fost distins cu mai multe premii literare inclusiv pentru traduceri. Amintesc doar câteva: Premiul Uniunii Scriitorilor din Serbia, Premiul „**Vergilius**” (Roma), „**Sceptrul poeziei**” (Macedonia) și premii în România obținute la Galați, Iași și București.

Adam Puslojić este unul dintre marii prieteni ai românilor, a vizitat mai toate zonele istorice și spirituale ale țării noastre pe care, multe dintre ele, le-a cântat în versurile sale. Pentru aceste motive și încă multe altele, poetul este perceput ca un autor român ce trăiește dincolo de granițele țării. Puslojić l-a cunoscut pe Nichita și poezia acestuia și astfel s-a stărnit ceva ce a depășit toposul românesc, s-a ivit un fel de topos dunărean. Abia după ce l-a întâlnit pe Nichita Stănescu, Adam Puslojić a înțeles că destinul lui poetic este unul care trebuie să cuprindă cele două neamuri dunărene, așadar a rămas epicentrul unei prietenii, un fel de mesager al Lui Dumnezeu în memoria lacrimilor care au traversat Dunărea de-a lungul istoriei zburcimate între cele două maluri. În acest sens, stau mărturie versurile: „*Eu sunt soldatul poeziei românești./ Dar tu, Doamne, oare ești?! Sunt trist, Părinte, ca Nichita cel luminos! Și acum*→

DOINA BĂLȚAT

plâng, nu plâng dureros./ Stau aici, privesc spre Blaga - / Spațiul meu mioritic a ajuns la Haga./ Unde, acum cu anii, m-ai dat, Bătrâne./ Ca pe Iason, cel ce fură Aur-lâne./ Neștiind că mor vreodată prin tine./ Ca regele meu Marco - la Rovine./ Nu ucis de-un frate (de Mircea cel Mare)/ Ci de crucea de lumină, grea și tare./ Hai să cântăm Hora sfântă, românească./ Noi, doi, Doamne, din gura mea, sârbească.” (Un edict nou: fraților mei români, La Lugoj, cu Blaga de 10 mai 1994).

Dar marea și speciala prietenie care l-a legat de Nichita Stănescu, pare să continue și dincolo de moartea marelui Nichita, căci ca o coincidență, ambii au fost născuți în luna martie și au murit în decembrie (Nichita Stănescu: 31.03.1933 - 13.12.1983 / Adam Puslojić: 11.03.1943 - 31.12.2022), mai mult chiar, în nicio altă țară decât Serbia nu apare Nichita Stănescu tradus în nouă volume, începând cu „Necuvintele” din 1969, până la ultima „Numai viața mea”, pe care, din păcate nu a mai văzut-o, pentru că a murit în 13 decembrie, iar cartea a ieșit de sub tipar în ianuarie anul următor, adică în 1964.

Mulți scriitori români, nume importante, au scris și au vorbit despre lirica poetului sârb: Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Eugen Simion, Ion Pop, Laurean Stănescu, Mircea Tomuș, Mircea Dinescu, Traian Coșovei, Nicolae Băciuș, Adrian Dinu Rachieru, Cornel Ungureanu, Gheorghe Grigurcu, Zenovie Cărlugea ș.a.

Adam Puslojić este unul dintre fondatorii direcției sau mișcării poetice numită „klokotizam” – „clocotrismul” (Semnificația anagramei este „clownii care durează pentru că mizeria este eternă” + un *ism* ironic), al cărei scop principal era „de a reuni toate artele într-o expresie simbiotică, organică”, spre deosebire de estetica dominantă, însă căruia i-a imprimat propriul tonus. Numele acestui curent a fost dat de poetul Aleksandar Sekulić. Clocotrismul însă nu a fost considerat de unii o mișcare. Termenul de „mișcare” a fost evitat în mod deliberat, deoarece clocotrismul era mai mult un atelier spiritual deschis. Nu o estetică având rol de strategie, ci o sumă de voinețe

poetice. (Din interviul artistului Nikola Šindik, „Glas javnosti” 2006). Această mișcare artistică s-a născut la Belgrad în 1978. Membrii mișcării sunt poeți, pictori, arhitecți și alții, publică texte poetice și în proză și organizează evenimente similare cu întâmplările din piețe, străzi și pajiști.

Titlul trilogiei „Air Line of Death” ascunde un — clocotrism — subtitlu: „Fluxul sufletesc al morții.” Cartea poate fi citită și ca un dialog al acestor titluri. Are la bază inevitabila carte a cărților – „Biblia”, iar cuvântul cheie este timpul, partea a treia a colecției arătând cum cartea despre liniile morții este în esență o colecție de povești despre timp.

Prefața cărții conține o notare neobișnuită: autorul a considerat că este necesar să introducă în material și latura obiectivă a creației sale. Era scris, ne spune el, pe paginile albe ale modelului *de carte al altcuiva*. El a afirmat apoi că, din această cauză, ea este și „un fel de palimpsest”. Citind și analizând, ajungem la concluzia că prima afirmație (informația) este aparent de „natura tehnică”. A scrie după albul unei machete, concepută din cartea altcuiva, care nu a devenit încă o carte în sens tipărit (nu face decât să o *modifice*) înseamnă *un joc de noroc*, celebrul „a arunca zarurile”, cu presupunerea de nedeterminare a granițelor (sfera).

Se știe unde începe propria carte și cum începe; se va termina acolo unde cade ultima foaie albă (machetă). Cu alte cuvinte, cartea nu este doar scrisă, ci, într-un fel, și gestionată. Păstrată așa cum *este ținut un jurnal*.

Linia aeriană a morții nu este o culegere, o selecție, doar o carte de poezii... adică orice se spune de obicei, cum se determină, sau este toate acestea, dar în primul rând, mai ales, jurnalul poetului, cartea de vis și cartea de trezie a acestuia, înregistrând fluxul intern, zi de zi.

Privit ca o consecință, poetul — făcându-ne cunoscut dinainte — a decis un fel de „profanare” și demistificare. Este vorba despre demistificarea unui celebru act poetic. Ceea ce va fi scris, ni se spune, nu mai sunt *șoaptele daimonionului* și nici nu este rodul (înregistrarea și adăugarea) unor semne și semnificații imediate, dramatice și anxioase ale vieții încărcate de viață.

Totul, aparent, a devenit supus și calm, ca sedimentarea trecutului. Lumea și secolul, mai departe și mai aproape, evenimente planetare și locale, dramatice, chiar sângeroase, propria trăire și acționare în timp, emoții și arderi, toate acestea și multe altele, au devenit propria ei reminiscență, ocazional chiar o plângere stabilită. Cartea este rodul procesului invers: demistificare. Detaliile concrete sunt în slujba acestui flux invers, poetul neavând pretenția de a le prezenta ca proiecții consistente, agregate și creații imaginative după tiparul „noului mit”.

Ceea ce îl interesează acum s-ar putea numi, simbolic, desigur, felul în care este modelat în această poezie, *înregistrându-și propria respirație*, urmărind și punând la îndoială acea „linie aeriană” a vieții, cel puțin cu conștientizarea inevitabilă a inevitabilității originii supreme, anihilarea. De aceea „*Autobuzul zguduie toată poezia mea de respirație*” (Sinopsis).

Am ajuns, de fapt, la autodefinirea esențială a poetului: „poezia respirației” predomină între copertile cărții. „Poezia respirației” este, înainte de toate, un produs logic, de jurnal, care s-a răspândit peste albul neatins anterior al „cărții false”, alb virginal și modele goale.

Albul este o provocare: conștientizarea nașterii fiecărui individ în fața căruia se află zilele sale (viitoare), viața, destinul; tot ceea ce, cu un strop de patos, poate fi numit *cartea vieții*. Albul cărții nescrise este în același timp o reamintire a acelei primordialității, →

sinonimul și simbolul ei, precum și o chemare de a înscrie în ea viața echivalată cu sensul poeziei, poezia echivalată cu sensul vieții.

Partea predominantă a poeziei publicate de Adam Puslojić este marcată de un alt semn, mai puternic. Este vorba tocmai de *mitificare*, de construcția de „noi mituri”, nou create, chiar personale și poetic funcționale și esențiale.

Demitificarea nu este echivalată cu deconstrucția, dar este cert că s-au ales alte scopuri, s-au postulat valori diferite. Poeticul și viața (cea din urmă chiar și în cea mai imediată formă, elementară) în fluxul interior merg unul lângă altul, curgând în infinit, singurul absolut. Până și răzvrătirea, tendința prometeică de a se amesteca în „treburile divine”, locul de naștere a multor „noi mituri”, a fost pătrunsă și redusă la tăcere de o nobilă resemnare adecvată epocii.

Multe din titlurile cărților sunt compuse din trei cuvinte. Întrebat fiind într-un interviu dacă aceasta este o coincidență, Adam Puslojić răspunde: „În nici un caz! În mod firesc, ideea Sfintei Treimi este prezentă acolo. La nivel poetic, mi-a deschis posibilități de a aduce câteva concepte importante în relație. De exemplu, prima carte — „Masonerie of the Eastern Cry”. Termenul principal este construcția, geneza; al doilea termen este *est*, este în egală măsură Serbia mea natală de est, dar și „est” ca sursă și Iisus. Răsăritul este și ideea Ortodoxiei, conform căreia totul se naște cu soarele ceresc. Plânsul este spiritul și sensibilitatea mea personală, pierderea, soarta tragică a Serbiei. Putem analiza și alte titluri după acest concept. Este la latitudinea cititorului să aleagă posibilitățile de interpretare. Desigur, am treizeci de ele.” (Interviu cu Zoran Radisavljević, 26.10.2016).

Ironiei, care a fost o marcă comercială a poeziei lui Puslojić pentru o lungă perioadă de timp, i se alătură un umor (și negru) mai accentuat, și anterior prezent. O găsim, de exemplu, în sintagma unui bocet organizat, precum și într-o imagine din aceeași poezie: „*Îmi continui rugăciunea/ exact de unde am plecat*” (Figura Tatălui). Umorul negru, suprarealist, se regăsește în versurile: „*Crima feroce a sufletului meu/ lasă-i pe alții să-și imagineze/ și să-și imagineze.// Nu pot să-l inventez exact.// Am un*

defect congenital! (Perspective). Iată un alt exemplu: „Se pare că trebuie să-mi las moartea/ lui Mokranjac” (Stevan Mokranjac).

Poemul „Prvi” e ilustrativ pentru ambivalența cântărilor lui Adam Puslojić: „*Al meu este aici/ să dorm, de îndată cel văd clar/ pe primul Dumnezeu!*” Poezia generează multe întrebări. Ceea ce este greu de dat un răspuns fără echivoc este locul unde are loc cântarea. Ce acoperă cuvântul de acolo? Atunci, unde are loc observarea? Într-un vis? Sau în moarte? Ce înseamnă să vezi clar într-un vis? Lîmpede, ca un vis, sau chiar clar? De ce, primul Dumnezeu? Cărui Dumnezeu este îndreptat? Cine ar putea fi al doilea, al treilea... Dumnezeu?

Cântecele sunt scrise în versuri libere, dar în interior, sunt în permanență pline de rime ascunse care le conferă o mare densitate sonoră. Cuvintele care rimează devin, involuntar, percutante pe tot parcursul poemului și ajută la interpretarea corectă a nivelului lor semantic.

Cântecele lui Puslojić sunt cel mai adesea o combinație de strofe de lungimi diferite, dar există și cele care au fost cântate în distihuri, terțete, catrene și cvintete (distihul este cel mai rar, iar terțetul cel mai comun; o împletire sporadică a distihurilor, iar terțetele sunt foarte frecvente). Există și cele astronomice.

Revenim la versurile scrise direct în limba română, mai precis ne referim la publicarea volumului „*Plâng, nu plâng*”, volum în care poetul și-a schimbat într-o oarecare măsură maniera de a-și concepe textele. Realizează aici, cum însuși ne atenționează, „versuri din mers” folosind ocazia, hazardul întâlnirilor cu oameni, locuri, lucruri, pentru a descrie în mod subiectiv, chiar în exces, a tot ceea ce, ieșindu-i în cale, i se pare demn de consemnat și îi trezește vreun ecou sufletesc. Faptul era cu totul natural, – aflându-se la un moment dat la ora descoperirilor dintr-un loc anume a unor realități despre care auzise sau de care se simțise atașat de multă vreme, dar pe care acum le (re)trăiește în mod afectuos, tandru, cu argumente ale timpului trăit în imediat, dar și pe fundamente culturale consacrate în spațiul nord-dunărean. Multe texte din această primă etapă a întoarcerii spre expresia sa românească poartă specificația, „în

drum spre”, „în tren”, în localitatea cutare, în preajma unui monument istoric etc. Tot așa, avem de-a face cu un mare număr de versuri dedicate unor prieteni și cunoscuți, cu precădere literați și artiști, desigur, fapt ce subliniază și mai mult caracterul lor ocazional. Cu cât se exersează mai mult scriind direct în limba română, poezia sa câștigă în consistență, „ocazionalul” se rearește în favoarea confesiunii concentrate asupra văzutei și nevăzutei.

Ori de câte ori se vorbește despre poezia lui Adam Puslojić, se impune în primul rând gândul la o transfigurare poetică și un salt imprevizibil în nouitate, din care nu lipsește surpriza – pentru acest poet, pur și simplu toate lucrurile sunt sacre și poetice; i se dă doar să ajungă la ele, să le descopere cu degetele, cu mirosul și cu auzul sau chiar prin observație și intuiție.

Intuiția însă îl mai conduce și spre presimțirea propriului sfârșit, spre vizita „cosașei”, afirmație bazată pe numeroasele poezii din ultima perioadă în care își exprimă neliniștile: „Moarte, tu și cu mine/ ne luptăm precum frații/ cu fiecare înghițitură!/ Într-o zi voi câștiga./ a doua oară pak/ tu, la rândul tău.// Fără resentimente:/ doar o pace perfectă./ pact și acord./ Și Dumnezeu își freacă mâinile/ de la atâta magie/ curtoazie./ Oh, da, voi câștiga/ pentru tine, tărfa diabolică./ Am învățat cântecul./ Acasă.” (8.9.2022).

Însingurarea omului, fiindă fragilă și neputincioasă, generează angoase în fața unui destin tragic, inevitabil, cu diverse obstacole determină pe acesta să încerce să-și îndrepte atenția spre divinitate pentru a solicita vreun sprijin de la aceasta; nou și interesant este modul în care poetul Adam Puslojić dorește să ia legătura cu Creatorul său: „*Ultima mea scrisoare către Dumnezeu mi-a revenit astăzi. «Adresa necunoscută!» era scris pe plicul albastru, cu litere negre ale sigiliului/ scris.// Ridicând plicul,/ O deschid cu atenție/ și iată-mă plângând. Știu că a doua scrisoare/ pentru viața asta a mea/ Nu pot scrie./ Lasă-i să scrie./ tatăl meu Dragoljub./ direct din cenotaif.” (Scrioare, 20. 9. 2022).*

Nu este singura poezie în care poetul dorește apropierea de o divinitate, care fie nu mai există la adresa cunoscută, fie nu răspunde la apelul→

ADAM PUSLOJIĆ

„Să inventăm o lume cu Nichita fără Nichita”

- Pot să vă torn un vin de la noi?

- Puteți, ca să putem vorbi despre prietenul dv. Nichita Stănescu, cel cu care ați ucis împreună lei, ca să parafrazez poemul **Ghilghameș**...

Întâi torn vin, ca să pot apoi turna cuvinte...

- Cum apreciați „viața post-mortem” a lui Nichita Stănescu?

- Greu de tot de vorbit despre timpul de după Nichita cel viu. A fi Nichita fără de Nichita e destul de greu, pentru că nu știu cum să ni-l imaginăm dinafara lui. Pentru că atunci când el a fost alături de noi, noi am avut un curaj imens că suntem alături de el și suntem uneori chiar egali. Dacă el ne pune o întrebare, noi rostim un răspuns, dacă el tace, noi îi punem o întrebare. Iar acum, fără el, nici întrebările, nici răspunsurile nu au niciun înțeles. Sau n-au niciun rost. Dar, totuși, viața merge mai departe, destinul nostru ne obligă la demnitate și chiar noi trebuie să inventăm o lume ca Nichita fără Nichita. Poate o lume mai simplă cu visul lui despre lume, dar care uneori ne obligă ca și un vis al lui, din viitorul conceput de el. Cum și-ar putea el imagina lumea de azi? Cred că în cea mai bună variantă posibilă, ar fi trăit mai departe și nu ar fi observat niciun schimb de viață. Dar, iată, noi, care trăim fără el

de două decenii, înțelegem că lumea după Nichita este mult mai schimbată decât lumea până la Nichita, după altcineva care a fost un strămoș al lui sau al nostru.

Cred că nici golul după Eminescu n-a fost atât de mare cât a rămas gol după Nichita. Din ce punct de vedere? După Eminescu s-au născut alții care aveau o direcție foarte bine propusă, foarte bine întemeiată chiar de Eminescu, prin poetica lui, prin viața lui, de a purta necazurile sau răutatea din lume. După Nichita, lumea a devenit mult mai infernală decât și-ar fi putut el închipui în cele mai negre, mai întunecate vise ale lui.

Cine și-ar fi închipuit că la nici zece ani de la moartea lui s-ar fi întâmplat ceea ce s-a întâmplat în România, în 1989, sau în 1999, în Serbia? El, care are un vers tragic, din cunoscutul poem „Ah, Serbia”, ultimul vers este „Ah, Serbia, tu nu mai ești”, „Iată ce vis greu a trăit” fratele nostru, în numele nostru. Și noi, acum, trebuie să credem că, de fapt, el n-a avut dreptate. Dar el a avut dreptate. În ce sens? Noi am trecut o tragedie care ne-a compromis viața suportabilă. Și-acum trăim o

viață insuportabilă. Dar noi o trăim, o suportăm. Lecția lui Nichita despre cerc, lecția despre cub, lecția despre autoportret, care devin epitaf, ne obligă să trăim mai departe. Chiar eu am scris un text, după un vis al meu, când nu știam ce să-i spun lui Nichita. El mă întreba ceva, iar eu nu știam ce să-i răspund. Și-atunci, eu mi-am închipuit că, de fapt, eu trebuie să-i spun ceva foarte simplu. Că lumina există mai departe. Și-atunci a spus: „Dar, stai, erai mulțumit să spun ceva atât de simplu?” Și-atunci mi-am dat seama că, de fapt, nu este simplu. Și i-am spus: „Iată, frate Nichita, lumina există mai departe”.

-Cum e receptat Nichita Stănescu în Serbia, fiindcă el a iubit Serbia, a cultivat prietenii în Serbia?

- El a fost un fel de poet total și capacitatea lui de a trăi versurile sale a fost imprevizibilă. Pentru că atunci când trăia la Belgrad el scria despre Belgrad, dar presupunând că Belgradul e și Bucureștiul și lumea întreagă, adică Cosmosul, materia divină din care noi suntem cu toții alcătuiți. Faptul că noi ne-am recunoscut în cuvintele lui despre Belgrad, despre Serbia, a fost un contract cu el, ca poet, să-l credem până la ultimul punct tragic. Și chiar când ne-a atras atenția că Serbia nu mai este, încă de atunci trebuia să fim atenți că ea în curând nu va mai fi. Dar acum, când am depășit acest punct tragic, noi înțelegem că Serbia există mai departe, există și lumina în Univers.

NICOLAE BĂCIUȚ

A FOST ODATĂ

→telefonic: „Stricat e telefonul tău, Doamne! strig mereu și nu mi răspundel nimeni printre stele. Adoarmel Fiul răstignit și strigă: Unde-i?//Dacă merg la biserica ta sfântă! dau de ușa încuiată și pustie! Atât de liniștit e cel ce cântă! dureros de dulce, gură-ncătușată! Mă rog la tine, blândul meu Părinte! deschide-mi gura, cuvânt după cuvânt! și trece-le, trece-mă, prin a ta minte! să devin un suflet viu, peste morminte!// Eu nu te caut prin ceruri, sunt mic! ci doar prin lumina preafrumoasă! Un orb atinge

piatră prețioasă —/ aud telefonul tău: ridic sau nu ridic?” (Psalm).

Titlul uneia dintre cărți, „Cădere spre Rai”, a precizat poetul Bratislav R. Milanović aflat la înmormântarea lui Adam Puslojić, cuprinde un pic de simbolism în acele trei cuvinte: Adam spre Cer... Oricine a urmărit îndeaproape ceea ce a scris poetul în ultimii ani știe că a fost o lungă pregătire pentru plecarea finală. Știa când avea de gând să plece. Știa că va fi ultima zi a anului care tocmai se încheiase. Ultima sa poezie, pe care i-a trimis-o ca un fel de epistolă pe 21 decembrie a anului care tocmai a trecut, începea cu rândurile: „Ceva important se apropie de final! Un an sau o viață întreagă, oricare survine primul.” Meditând la „Adam spre

Cer...” și mergând cu imaginația mai departe, nu pot să nu mă întreb retoric: cu ce mână va mai scrie el versuri? De aer? De fum? De închipuire? De nemurire? Cred că următoarea epistolă către același prieten ar putea arăta cam astfel: „Nu am murit. Un timp lipsesc! Dar într-o zi, la apogeu! Mă voi întoarce-n strai ceres! Să vi-l aduc pe Dumnezeu! Adică-nțaiul Dumnezeu...”

Îndrăgitul Poet sârb a fost înmormântat pe Aleea Cetățenilor Meritorii la Noul Cimitir din Belgrad.

...În aceste condiții se înțelege că se va mai scrie mult despre marile poezii români și al românilor în general, care îi doresc veșnică neuitare!

Mesaj din boema română cu Adam Puslojic și Nicolae Băciut

Un moment interesant, în pauzele serii dintre două zile ale festivalului „Nichita Stănescu”, ediția 25, ni s-a părut a fi dialogul care părea că va avea loc între Adam Puslojic și Nicolae Băciut. Și s-a produs! M-am așezat lângă domniile lor și am consemnat momentele următoare. Poate vor fi utile istoriei literaturii române. În pauza dintre aducerea salatei lângă friptură, Nicolae Băciut ne spune că a scris în gând un poem în maniera lui Nichita: „Mănânc pentru trecătorul meu trup, mănânc pentru năpăstărită mea cuvinte”... „Să nu te oprești aici”, îi spune Adam Puslojic, încântat de începutul de poem auzit. Mai departe, spun eu, la trecătorul dejun să măncați și pentru această trecătoare cină, că v-a oferit o bună inspirație. Și așa, Nicolae Băciut ne vorbește de o carte de-a sa: „Istoria literaturii române în interviuri”, în două volume, de 1000 de pagini, care cuprinde dialoguri cu mulți dintre marii scriitori români contemporani. De la Nichita Stănescu la Marin Sorescu, de la Ana Blandiana la... intervine Adam – la Ileana Mălăncioiu”. Nu, spune Nicolae Băciut. „E foarte mare poetă, dar nu am făcut încă un interviu cu ea. O venerez pe Ileana Mălăncioiu. Din punctul meu de vedere, este cea mai tragică poetă din literatura română”.

Povestindu-mi anterior că, demult, a făcut un drum pe jos de la Târgu-Mureș la Struga pentru a fi prezent la festivalul de acolo, la decernarea „Cununii de aur” lui Nichita Stănescu, l-am invitat pe domnul Băciut, care „garnise” deplasarea cu multe poze, publicate în volumul său „Nichita Stănescu. Cu colțul inimii”, Editura Nico, 2013, să ne spună povestea acelei deplasări. Iat-o: „Fotografiile de care m-ați întrebat le-am făcut pe drum. Am avut un biet aparat cu film alb-negru, dar și-a făcut datoria. Era august 1982. După întâlnirea extraordinară din 1979 de la Nichita de acasă, cum să nu mă duc la Struga? Am spus că mă duc să fiu alături de el la încununarea poeziei. Nimic nu conta. Aveam 23,5 dolari în buzunar. Sigur că românul, poet, m-a pus sub aripa lui. Adrian Popescu, Alexandru Andrițoiu și Alexandru Jelebeanu m-au culcat cu ei în aăpartamentul lor. Pentru o noapte, eu îmi consumasem deja toți banii mei de cheltuit.

Nicolae Băciut, Solomon Marcus, Adam Puslojic, Ploiești, 2013

Andrițoiu era teribil: a dat gata atât de mult vin că era plin de sticle în jurul patului. Când și-a terminat banii, mi-a spus: „Băciut, du-te și vinde sticlele și ia-mi niște vin”. Intervine Adam Puslojic: „Atunci, la Struga, a fost un moment special. Nichita era în culmea poeziei. După Herder, era la doi pași de premiul Nobel. La Struga, după ce a primit Cununa, a rămas tot un om natural. „Eu cred că plutea prin aer”, adaugă Băciut. Era foarte fericit. Așa l-am simțit. Și era tare pe poziție. Un reporter de la nu știu ce televiziune l-a întrebat ceva în franceză, iar Nichita i-a răspuns: „Patria mea este limba română!” Și n-a vrut să-i răspundă în franceză. A zis că „dacă nu știe românește, nu-i răspund!” Altuia, adaugă Adam, i-a spus: „Eu sunt poliglot de limbă română!” Ce crezi, îl întreabă pe Băciut, că înțelegea el prin poliglot de limbă română?

N.B. – Cred că știa mai multe limbi în limba română!

A.P. – El distrugea limba română pentru a o recompune din nou, să o inventeze.

N.B. – Nu știu dacă a distrus vreo clipă limba română. El clădea în limba română alte cuvinte ca pentru un „Babel” român al poeziei. Dacă un lingvist ar sta să inventarizeze cuvintele nichitastănesciene care nu sunt în limba română, ar descoperi afirmația că era poliglot de limbă română ca pe o afirmație adevărată, nu ca pe o metaforă.

A.P. – Dar ce înseamnă când spune el: „Vai de capul creierului meu”?

N.B. – Dacă e să fim ludici, în stil nichitian, atunci am putea spune că el era ca un balaur, avea mai multe capete și putea să spună asta. Pur și simplu, dădea o semnificație inversă logicii din limba română. Și din acest motiv putem spune că era... poliglot. El nu numai că a descoperit cuvinte noi, dar a investit cu sensuri noi multe cuvinte.

A.P. – Și necuvintele! A spus la un moment dat că a scris pentru două țări de cititori. Și imediat a inventat ceva incredibil, ca o artă poetică: poeme scrise în aer! Nichita chiar scria poeme în aer. Dar la început a scris din punctul său de vedere și și-a dat seama că ăla care privește mișcările nu înțelege. Așa că le scria în aer, invers, cel care privea să înțeleagă. El avea ideea de a face din cuvinte o artă spațială, adică a spațializa cuvintele nu doar prin personalitate sau imagine. El vroia să facem ceva ca la Brâncuși. Să facem un volum din ceva imaginar. Mai mult decât atât, a spațializa cuvintele a fost ceva misterios, adică a inventat posibilitatea de a ajunge la „niște cuvinte nevinovate”, cum spunea el. Era nevinovate pentru că nu le foloseam greșit. La un moment dat, a trecut la onomatopee: „cucurigu”. Era spațializat în sunet dar și în spațiu.

N.B. – Citez: „Prin frunza sângeroasă a lunilor mele libelula Dora a adormit aurind cu ochii ei mari cerul de stele cu vid”. Totul e spațial. Prin cuvinte, prin spațiul ideii.

A.P. – Și când spunea ceva simplu și natural era la fel: „Ce bine că ești...”

N.B. – „Ce mirare să sunt”.

A.P. – E demențial. E un triumf al vieții în „ce bine că ești”. De aici începe misterul poeziei cu „ce mirare că sunt”. A profunzită, a spațializat, a temporizat cuvintele. În cazul lui special e mirare, nu că e bine sau rău. Mirare e ceva cosmic.

N.B. – N-ar fi însemnat nimic să spună: „ce bine că ești, ce bine că sunt”.

A.P. – Ar fi spus ceva ca un ziarist. Ca un ziarist prost care face doar o constatare banală. „Mirare” schimbă tot. Și așa a spațializat.

R. – Și discutând asta acum ați temporalizat... Dar, domnule Băciut, relați despre portretul pe care vi l-a făcut Nichita.

N.B. – Cred că portretul pe care mi l-a făcut are ca substanță o revelație de-a lui. M-a privit. Eram un tânăr de un an și jumătate la facultate, cu fața suptă, cu pletele pe umeri, și mi-a spus: „Bătrâne, stai așa. Ai o coală de hârtie?” Aveam mai multe, dactilografiate cu poeme de-ale mele. Cea pe care era scrisă „Mineralia”, dedicată fiului meu Raul, a întors-o și, în maximum 2 minute, mi-a făcut un portret. L-am rugat să mi-l semneze. Și a scris: „Al meu privit de al său”. Mi-a zis: „Bătrâne, semeni cu Horea”. Asta era în 1979. Toamna.

DANIEL MIHU

ADAM PUSLOJIC

„Nichita este în egală măsură al nostru, așa cum e al vostru”

Regizorul Ioan Cărmăzan are despre Adam Puslojici următoarea viziune: *“El a fost locomotiva «trenului Nichita». Trenul avea vagoane multe, care însemnau poezia lui Nichita, prietenii, întâmplările, tot. Locomotiva făcea tot timpul drumul între Belgrad și București. Disperarea lui Puslojici e că au dispărut vagoanele acelea îngrozitoare – trenul Nichita, iar el a rămas aceeași locomotivă. L-a iubit atât de tare pe Nichita, a trăit atât de intens în și pentru Nichita, încât eu îl simt și acum dezorientat. Cred că Puslojici și-a pierdut sensul existenței”.*

Într-una dintre nenumăratele sale manevre între Belgrad și București, i-am luat “locomotivei” Puslojic următorul interviu:

*

-Întrebare inevitabil banală, dar necesară: când și unde l-ați cunoscut pe Nichita?

Adam Puslojic: Era prin 1969, anul în care americanii au ajuns pe Lună. Nichita voia să-l traducă pe Vasko Popa în limba română (n.r. – mare poet sârb de origine română). Ceruse de la noi, din Serbia, niște poeme inedite. Nu știa că voi veni eu și nici cine era Adam Puslojic. Traducerea a și apărut după aceea în colecția „Cele mai frumoase poezii”... Vasko Popa a fost astfel „tunelul oranj” al destinului meu, pentru că prin el am ajuns aproape de Nichita și n-am mai plecat niciodată din această apropiere...

-Unde a avut loc întâlnirea?

-În coridorul de la Uniunea Scriitorilor, unde stabiliserăm întâlnirea.

Ne-am îmbrățișat ca și când am fi fost doi vechi prieteni care nu se văzuseră de 100 de ani. Imediat m-a invitat la Restaurantul Doina, unde discuția a continuat cam în acești termeni: “Ce mai faci, frate? Ce mai face Serbia ta? Când mai vii prin România? Ce vrei să traduci?”...

-Ce i-ați răspuns la ultima întrebare?

I-am răspuns că vreau să-l traduc pe Mihai Eminescu... El s-a uitat la mine zâmbind și mi-a spus: “Nu te grăbi, bătrâne! E greu să ajungi direct la Mișu. Începe și tu cu cei din

generația ta sau a mea. Căci, dacă e să strici ceva prin traducere, să ne strici pe noi, nu pe El”.

*

“Lecția despre cub” și “SituAcțiunea Clocotristă”

-Care a fost momentul de maximă adorație a lui Nichita în Serbia?

-După cum știți, în 1982 el a obținut marele premiu internațional “Cununa de Aur” de la Struga, din Macedonia. La câteva luni l-am invitat să-l sărbătorim cum se cuvine în capitala Serbiei, la Belgrad. Nu i-am spus că ceea ce urma să se întâmple îi era dedicat. A fost un spectacol magnific, organizat de mișcarea clocotristă...

-Ce era clocotismul?

-Spiritualitatea clocotristă era un fel de avangardă a postmodernismului, curent care nu exista pe vremea aceea... Ei, bine, ceea ce am organizat noi atunci s-a numit „SituAcțiunea Clocotristă: Timpul gaură-mit”.

- SituAcțiunea?...

-Da. Am unit sensurile cuvintelor “situație” și “acțiune”. Am ales un poem miraculos al lui Nichita, “Lecția despre cub”, și am încercat să-l transpunem, printr-un spectacol gen happening, în toate genurile artistice, vizuale și sonore: poezie, cântec, coregrafie, arte plastice.

Am construit din lemn un cub imens, cu latura de patru metri, pe care l-am îmbrăcat în negru. Pe el am scris versurile lui Nichita în toate limbile posibile, chiar și în chineză. Nichita stătea tolănit pe iarbă, lângă Marin Mincu și poetesa noastră națională, celebra Desanka Maximovici, și privea curios la spectacol. Abia când și-a recunoscut versurile în limba română a început să bânuiască ceva.

-Cât a durat toată... „SituAcțiunea”?

-Vreo trei ore, deși nu erau decât 16 versuri. Trebuia să transpunem însă totul în imagini, în sunete, în teatru, în dans, în zgomote, în urlete, în rugăciuni...

Unde s-a întâmplat evenimentul?

În Piața Slavia din centrul Belgradului, lângă hotelul cu același nume, unde era cazat Nichita... Era acolo un imens ceas solar pe care un actor de-al nostru a recitat “Lecția despre cub” de 12 ori, în 12 feluri. S-au adunat vreo 30.000 de oameni, s-a închis circulația, a fost ca la Revoluție. De fapt, a și fost o revoluție – culturală.

*

În genunchi, în fața poporului sârb

-Ați făcut așa ceva vreodată pentru vreun scriitor sârb?

-Nu, pentru nimeni... Dar Nichita este în egală măsură al nostru, așa cum e al vostru. Pentru noi, în Serbia, el a fost poetul total, poetul absolut... Atunci a primit și cheia de aur a orașului Belgrad, care nu era dăruită decât președinților și regilor. Primar era Bogdan Bogdanovici, un mare sculptor și arhitect, care adora poezia lui Nichita. S-a întâmplat așa: primarul îl aștepta pe Nichita, solemn ca un steag național, înconjurat de presă și de televiziuni. În timp ce se îndrepta spre el, Nichita a făcut un gest sublim: brusc s-a lăsat în genunchi și așa a continuat să meargă. Primarul, impresionat, s-a pus și el în genunchi și s-a apropiat, mergând la fel, spre Nichita... În genunchi s-au îmbrățișat și s-au sărutat... În vremea asta, șeful protocolului privea interzis la scena din fața sa și nu știa ce să facă. S-a uitat speriat la mine și m-a întrebat: “Și eu acum ce scriu?”. Iar eu i-am răspuns: “Desenează!”...

Adam Puslojic la Kobișnița (Valea Timocului), în beciul casei transformat în sanctuar

Ultimul moment de referință în istoria acestei relații mistice dintre cei doi poeți a fost ziua înmormântării lui Nichita. Televiziunea sârbă a transmis atunci, la o oră de maximă audiență, un film-reportaj cu Nichita, făcut de Puslojic la Belgrad, cu numai câteva luni înainte. 3.000.000 de sârbi au urmărit acel film. A fost cea mai vizionată emisiune din istoria televiziunii sârbe...

MIRON MANEGA

ULTIMUL DIALOG CU ADAM

• Bătrâne, toată cinstea! Așa mi-ai spus după ce te-am evocat cu respect în poemul „Poarta poezilor cabalini” alături de Nichita Stănescu, Anghel Dumbrăveanu, Petre Stoika, Srga Ignjatovici, cei patru prieteni ai Belgradului. Prin decembrie 2021, mi-ai scris în messenger că parcă ai fi vrut să te strămuți în grădina poezilor alături de prietenul tău Nichita Stănescu și de alți confrăți plecați care au renunțat la cele lumești. Redau aicea mesajul alarmant inspirat de exclamațiile prietenului:

„Salut! Murim! // Se izbucnise piatra în praf și pulberi fine / iar cerul se tăia-se-n două, / înspre jos / și soarele din infinit spre infinit răgea umbros // Salut! Murim! // În timpul ăsta scurt, când eu te strig, când tu mă strigi, / și încă ne mai răsucim, / atâta-ți spun, / atâta-ți zic // Murim! Salut!”.

La rândul meu ți-am scris: - Salut Bătrânul meu Adam - „Nu murim! // Hyperioon mi-a spus azi dimineață / să nu murim / că lecția muririi noastre nu e învățată!”

Dar, iată la sârșitul unui nou decembrie și la cumpăna dintre anii 22 și 23 ai mileniului trei, am înțeles că nu te-a mai ținut locul și iată ai porțit în sus spre largul celest precum Coloana de la Târgu-Jiu a lui Brâncuși care simbolic pare a fi coloana infinitului între pământ și firmament.

Mă bucur că ai rămas mândru de faptul că prin 1978 Nichita al tău și al nostru, scria tocmai în casa ta de la Noul Belgrad testamentarul microdesen care a devenit apoi epitaf pe monumentul lui de la București: „Eu nu sunt altceva / Decât / O pată de sânge / Care vorbește”.

Nu știu de ce nevăzutul împletește viața cu moartea ca un bici împletit în cruci, și de ce în pragul anului 23 nu și-au luat zborul alte vestiri precum cântecul unor cocoși-de-munte să ne exercităm iubirea la confluența Tisei cu Dunărea, la confluența Savei cu Danubia, pentru ca să nu se așterne tristețea peste Panonia, Serbia, Kladușnița și Valea Timocului, și de ce domnia ta, te-ai cam grăbit spre grădina cerească a Domnului precum Paul Valéry cu

simbolisul lui în „Cântarea coloanelor”: „Cântăm purtând / Pe umeri bolta cerească!... Fiice ale numerelor de aur / Uși ale legilor cerului... / Mergem în timp / Și pașii trupurilor noastre / Strălucitoare sânt inefabili.”.

Da bătrâne! În pofida faptului că prin noiembrie îți scriam la prezent, acum nu te mai pot dezmiarda ca în acel poem de la Viminacium „Muzeu cu pălărie, mâini și liră” și inevitabil trebuie să scriu la trecut: spiritualitatea românească și sârbească este fericită că Adam Puslojić a existat și există prin ceea ce a scris, a grăit și tradus dintr-o limbă în alta, sau, precum vorbește acel micropoem al lui Nichita Stănescu. De aceea spun: „Poezii nu pleacă murind / Ei pleacă doar în mod himeric / Se micșorează și renasc din(n)ou / Într-o lume departe / Într-o lume aproape / În templul miraculos al Marelui mister”.

Aceasta pentru că și aicea coloana nesfârșitului este un fel de victorie spre nemurirea divină! ©

IOAN BABA

Adam Puslojić îl aduce pe Nichita Stănescu la propriul său festival

De fiecare dată când vine la Ploiești, cu ocazia festivalului „Nichita Stănescu”, acad. Adam Puslojić are grijă să nu omită instituții sau prieteni, din permanenta sa dorință de a le oferi atenții legate de Nichita Stănescu. De amintirea despre el, despre imortala lor prietenie.

Practic, într-un mod mereu original în cursiva lui repetabilitate, Adam Puslojić găsește puterea și inspirația de a fi inedit chiar și atunci când pare că starea de continuitate se va exprima prin duplicate ale gesturilor sale din visteria anilor trecuți.

La fel a reușit să fie surprinzător și la ediția 25 a festivalului când, la instituții publice și prieteni particulari, a oferit un inedit volum „Nichita” tipărit cu foarte puțin timp în urmă, la Belgrad. Un volum... voluminos și prin dimensiuni și prin conținut, un volum în limba sârbească. La fel ca o altă persoană

aflată la Muzeul „Nichita Stănescu”, unde am primit acest volum, l-am rugat pe domnul Puslojić să îmi dea un autograf pe carte. M-a refuzat instantaneu, cu aceeași convingere, la fel cum a făcut și cu alte persoane, cărora le-a oferit cartea: „eu nu scriu pe monumente”!

Dar abundența mărinimiei prietenului de dincolo de Dunăre nu s-a rezumat la această carte. La masa de seară, unde se afla alături de domnul Nicolae Băciuț, patronul revistei „Vatra veche” din Târgu-Mureș – și aici se cuvina o paranteză, dl Băciuț îl numise pe dl Puslojić, de ceva timp, „director de onoare” al revistei, iar acesta a aflat acest lucru chiar atunci, la Ploiești, seara – Adam Puslojić a mai găsit, în trudită domniei sale geantă, resursele unei originalități și mărinimii continue. Eu, de exemplu, am primit fotografia pe care o vedeți, precum și o copie a manuscrisului poemului lui Nichita Stănescu, ce are titlul „Astfel”. Tot... astfel, dl Băciuț a primit o copie a manuscrisului poeziei în care Nichita scria despre „libelula Dora”...

În încheiere, mă întreb ce va mai găsi Adam Puslojić să ofere,

conform neostoitului său obicei, când va veni ediția 26? Pentru că,

în mod straniu, dincolo de aceste atenții, de analize literare, de amintiri renașcute, prin tot ceea ce face, acad. ADAM PUSLOJIĆ dă mereu senzația că prietenul său Nichita Stănescu a întârziat pe undeva, l-a trimis pe el înainte să facă gesturi contemporane care să demonstreze cât e de viu, și că... vine!

DANIEL MIHU

IN MEMORIAM

Acad. RĂZVAN THEODORESCU PREZENTUL CONTINUU

A mai plecat unul dintre greii culturii române, acad. Răzvan Theodorescu, care ne lasă mult mai săraci.

Afirmăm, mecanic, că „nimeni nu e de neînlocuit”! Cred că Răzvan Theodorescu e de neînlocuit!

O personalitate copleșitoare, cu care am avut șansa, în mai multe ipostaze, să-mi intersectez existența, să profit de preaplinul său profesional și sufletesc.

Mi-a fost, mai întâi, director general în TVR, când eu eram corespondent. În această ipostază, mi-a fost „consultant”, pentru o transmisiune în direct de la Alba Iulia (de 20 de minute, care s-au „dilatat”, din motive obiective, la 40 minute), unde am fost delegat de la o zi la alta de Cornelius Roșianu, pe atunci redactor-șef la „Actualități”. În restaurantul Hotelului „Unirea”, mi-au fost transmise exigențele unui astfel de exercițiu jurnalistic.

Când a ajuns ministru al Culturii, am răspuns favorabil invitației sale de a mă alătura echipei care să miște cultura.

Ministrul Răzvan Theodorescu a fost, din punctul meu de vedere, cel mai bine calibrat dintre toți miniștrii Culturii, din 1990 încoace. Nu puțini, peste douăzeci și cinci, dacă luăm în calcul toate mandatele. Cei mai longevivi au fost Ion Caramitru și Răzvan Theodorescu, cu mandate întregi, de patru ani.

Cu Răzvan Theodorescu am avut cele mai multe întâlniri - și la București și în județ, la Târgu-Mureș, Sighișoara, dar și în localități mici, acolo unde vroia să vadă starea monumentelor istorice.

Niciodată nu a privit la colaboratorii săi de sus, ci cu sentimentul colegialității... Era mereu foarte bine pus la punct cu informații despre monumentele

istorice din județ, mergea până la detalii legate de istoria artei.

Prezența lui Răzvan Theodorescu era captivantă – nu doar prin vasta sa cultură, ci și prin arta comunicării.

Am profitat de orice oportunitate pentru a-l asculta și n-a fost niciodată zgârcit!

Mi-am maximizat șansa de a-l asculta la Cursurile Universității „Iorga”, de la Vălenii de Munte, unde era mereu prezent, dând anvergură academică inițiativei lui Nicolae Iorga.

În plus, ne-a pus la dispoziție o operă pe care nici cei mai înfocați detractori, denigratori nu vor putea s-o maculeze. Acuzele lor vor fi mereu ridicole, puse în balanță cu moștenirea culturală a lui Răzvan Theodorescu.

Care rămâne vie, prin cei care știu să o pună în valoare, pentru a-și spori propria zestre culturală.

NICOLAE BĂCIUȚ

P.S. Ultimele mesaje, de la sfârșit de an 2022:

Crăciun Binecuvântat în Lumină și Pace !!

Dr. Dana Galanton Th. și Acad. Răzvan Theodorescu

LA MULȚI ANI!! An Nou Binecuvântat cu belșug și prosperitate !!

Dr. Dana Galanton Th. și Acad. Răzvan Theodorescu

Constantin Stere, Dana Galanton, Răzvan Theodorescu, Nicolae Băciuț, Vălenii de Munte, 15 august 2022

„Prefer să am dreptate împotriva întregii lumi, decât să mă înșel odată cu ea!”

Răzvan Theodorescu

(22 mai 1939, Lespezi, Iași – 6 februarie 2022, București)

Doctor în istorie, istoric de artă, membru al Academiei Române din 1993, corespondent, 2000, titular, director general al Televiziunii Române (1990-1992) și ministru al Culturii în Guvernul Adrian Nastase (2000-2004).

Răzvan Theodorescu a fost laureat al Premiului Herder (1993) și a fost distins cu Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de Comandor. Senator PSD din 2000 până în 2008.

Doctor honoris causa al mai multor universități din Cluj-Napoca, Iași, Oradea, Târgoviște, Galați, Constanța, Timișoara...

Cărți publicate:

Mănăstirea Dragomirna (1965), *Mănăstirea Bistrița* (1966), *Biserica Stavropoleos* (1967), *Bizanțul, Balcanii și Occidentul la începuturile culturii medievale românești (Secolele X-XIV)* (Ed. Academiei Române, 1974), *Un mileniu de artă la gurile Dunării (400-1400)* (Ed. Meridiane, 1976), *Itinerarii medievale* (Ed. Meridiane, 1979), *Piatra celor trei prelați* (Ed. Meridiane, 1979), *Apel la istorie* (Ed. Sport-Turism, 1980), *Civilizația românilor între medieval și modern. Orizontul imaginii (1550-1800) - 2 vol.* (Ed. Meridiane, 1992), *Drumuri spre ieri* (Ed. Fundației Culturale Române, 1992), *Cele 900 zile ale „manipulării”* (Ed. Tinerama, 1994), *Pictura murală moldovenească din secolele XV și XVI* (Editura UNESCO, București, 1995), *Românii și Balcanicii în Civilizația sud-est europeană* (Ed. Enciclopedică, 1999), *Puțină Istorie* (Ed. Fundației Culturale Române, 1999), *Constantin Brâncoveanu între „Casa Cărții” și „Levropa”*, Ed. Rao, București, 2006, *Europa noastră și noi*, Ed. Capitel, 2008, *Căile divergente ale primei modernități românești*, Ed. Cartea Românească, 2020, ș.a.

D. R. Popescu

Dumitru Radu Popescu N. 19 august 1935, Bihor, România – d. 2 ianuarie 2023, București, România) a fost un scriitor, prozator, dramaturg, scenarist de film, membru titular al Academiei Române^[7]. Dumitru Radu Popescu a fost membru supleant în CC al PCR din 1968 și deputat în Marea Adunare Națională din 1975.

Romanele sale au fost comparate cu cele din cadrul curentului numit realism magic latino-american, prezentând similitudini, până la un punct, cu romanele lui Italo Calvino. Este unul dintre dramaturgii contemporani români extrem de apreciați. Capodoperele sale dramaturgice sunt *Pasărea Shakespeare*, *Acești îngeri triști* și *Piticul din grădina de vară*.

Studii

Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj - abandonat în anul al III-lea de studiu

Facultatea de Filosofie a Universității Victor Babeș din Cluj

Funcții

1956 - 1969 – redactor la revista „Steaua” din Cluj

1969 - 1982 – redactor-șef al revistei „Tribuna” din Cluj

1982 – redactor-șef al revistei „Contemporanul”

1969 - 1989 – membru al Comitetului Central al Partidului Comunist Român (CC al PCR)

1982 - 1990 – președinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România

din 2006 - director general al Editurii Academiei Române și vicepreședinte al Consiliului științific editorial

Opera

Volume de proză

Fuga - 1958, *Fata de la miazăzi* - 1964, *Somnul pământului* - 1965, *Dor (povestiri)* - 1966, *Umbrela de soare* - 1967, *Prea mic pentru un război așa de mare* - 1969, *Duios Anastasia trecea* - 1967, *Ploaia albă* - 1971, *Căruța cu mere* - 1974, *Leul albastru* - 1981, *Galaxia Grama* - 1984, *Truman Capote și Nicolae Țic* - 1995, *Complexul Ofeliei*, (eseuri) - 1998, *Actori la curtea prințului Hamlet* (publicistică) - 1999, *Dudul lui Shakespeare* (publicistică) - 2000, *Pușca lui Caragiale* - 2003, *Săptămâna cu 1001 de nopți* - 2004, *Ștefan cel Mare* - 2005, *Un elefant se legăna pe o pânză de păianjen* - 2007, *Diavolul aproximativ sau ora de metafizică* - 2008, *Epistola către englezi* - 2009, *Opere, I, ș. u.* - 2010 ș. u.

Romane

Zilele săptămânii - 1959, *Vara oltenilor* - 1964, *F* - 1969, *Vânătoarea regală* - 1973, *Cei doi din dreptul Țebe* - 1973, *O bere pentru calul meu* - 1974, *Ploile de dincolo de vreme* - 1976, *Împăratul norilor* - 1976, *Viața și opera lui Tiron B. I. Iepurele șchiop* - 1980, *Viața și opera lui Tiron B. II. Podul de gheață* - 1982, *Orașul îngerilor* - 1985, *Dumnezeu în bucătărie* - 1994, *Paolo și Francesca și al treisprezecelea apostol* - 1998, *Săptămâna de miere* - 1999, *Falca lui Cain* - 2001, *Cucul de fier sau grădarea raiului* - 2004, *Nopțile săptămânii* - 2005, *Întoarcerea tatălui risipitor* - 2008, *Pastorul sașilor* - 2010,

Piese de teatru

Mama (debut ca dramaturg) - 1960, *Vara imposibilei iubiri* - 1966, *Vis* - 1968, *Cezar, măscăriciul piraiților* - 1968, *Acești îngeri triști* - 1969, *Pisica în noaptea Anului Nou* - 1971, *Pasărea Shakespeare* - 1973, *Muntele* - 1977, *Studiu osteologic asupra scheletului unui cal dintr-un mormânt avar din Transilvania* - 1979, *Rezervația de pelicani* - 1983, *Paznicul de la depozitul de nisip* - 1984, *Piticul din grădina de vară* - 1973, *Moara de pulbere* - 1988, *Dalbul pribeag, Mormântul călărețului avar, Moara de pulbere, Mireasa cu gene false, O batistă în Dunăre, Rugăciune pentru un disk-jockey, Domnul Fluture și doamna Fluture sau Paradisul* - 2006

Scenarii de film

Un suris în plină vară (1964), *La porțile pământului* (1966), *Balul de simbătă seara* (1968) - în colaborare cu Geo Saizescu, *Prea mic pentru un război atât de mare* (1970), *Păcală* (1974) - în colaborare cu Geo Saizescu, *Duios Anastasia trecea* (1980), *Mireasa din tren* (1980), *Fructe de pădure* (1983), *Nelu* (1988), *Rochia albă de dantelă* (1989), regia Dan Pița, *Triumghiul morții* (1999) - dialoguri, în colaborare cu Sergiu Nicolaescu, *Turnul din Pisa* (2002), „15” (2005)

Poeme, *Căinele de fosfor* - 1981,

Eseuri

Virgule (eseu) - 1978,

Premii și distincții

Premiul Cinematografiei pentru cel mai bun scenariu (1964)

Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1964, 1969, 1974, 1977, 1980)

Premiul Academiei Române (1970)

Afilieri

Din anul 1997 este ales membru corespondent al Academiei Române, devenind în anul 2006 membru titular.

DIALOG DESPRE SOCIETATEA DE ASTĂZI, DESPRE SPIRITUL DISTRUCTIV LA ROMÂNI, CU DURERE ÎNVĂLUITĂ ÎN UMOR

19 februarie 2011. Dialog neconvențional prilejuit de proiectul „Ora de română” al Uniunii Scriitorilor. În prezența unor liceeni, de unde nota didactică a scenariului. Martor (aproape) tăcut – dl Horia Gârbea. Au incitat și consemnat Rodica Lăzărescu și Loredana Tuchilă.

*

-Domnule Dumitru Radu Popescu, sunteți născut într-un sat din Bihor. În ce măsură acest spațiu geografic al nașterii v-a influențat creația? Există, adică, o „hartă” a literaturii române pe care v-ați putea regăsi/plasa?

-Habar n-am! Nu pot să vă răspund exact. Eu m-am născut într-adevăr în Bihor, maică-mea era învățătoare, taică-meu învățător, dar după ce m-au născut m-au adus în Oltenia, de unde era taică-meu. Legătura mea cu Bihorul s-a întrerupt imediat, după câteva luni, deci primele impresii sunt și nu sunt despre Ardeal. Dar, mai târziu, am venit la bunici, iar mult mai târziu am făcut liceul la Oradea. Apoi am făcut facultatea la Cluj. Eu cred că un scriitor e influențat de toate evenimentele din țară și din toate județele țării, și ca limbă, și ca tot ce se-ntâmplă. Dar dacă vreți să vă spun ceva despre Ardeal, am să vă spun un lucru extraordinar ce m-a impresionat, acum câteva zile: chiar m-a cutremurat. Am văzut o licitație în județul Arad, pentru un scaun în biserică... S-a adjudecat acest scaun cu 66 de milioane! Vă dați seama ce încântat a fost Dumnezeu?! Sigur că tot ce v-am spus eu acum este un lucru absolut ridicol care nu-i face cinste nimănu, și nu-mi face cinste nici mie... că am spus acest lucru ridicol... Dar m-ați întreat ce-nseamnă Ardealul. Ardealul înseamnă și *Fefelega*, →

**RODICA LĂZĂRESCU
și LOREDANA TUCHILĂ**

și Rebreanu, și Blaga, înseamnă Goia, Daicoviciu, Pascu, Pervain, David Prodan, adică... niște personalități extraordinare... Adică oameni și fapte extraordinare! Iată însă că uneori anecdota și prezentul te presează să spui despre niște spații, pe care le îndrăgești, ceva abominabil. În lumea întregă nu veți găsi o asemenea performanță ardelenescă: un scaun în biserică închiriat cu 66 de milioane!

-Vă rugăm să ne vorbiți puțin despre mersul pe catalige! În copilărie, l-ați practicat, desigur. În ce consta farmecul cataligelor? Apoi, cât de lung este drumul de la jocul copilăriei la metafora din creația de maturitate?

-Mersul pe catalige nu era un joc, era o necesitate. Eu am văzut ciudățenia asta în diverse părți ale țării: de fapt nu era o ciudățenie, era o necesitate, repet!.. Am văzut și pe lângă Tg. Mureș, într-un sat, oameni mergând pe catalige! Erau noroaie, era ceva înfiorător. Sigur că am văzut și mersul pe catalige al circarilor, și mersul pe catalige al unor actori de bălci... Dar în satele despre care vorbesc, mersul pe catalige era și o necesitate, nu era o bucurie. Nu. Erau niște catalige uriașe. La mine, în *Vânătoarea regală*, era un **altfel** de lucru, era un fel de a vedea moartea prin ochii unor copii... Și de a vedea moartea de sus, ceea ce este cu totul altceva. Adică nu de la egalul morții, nu înțelegând ce e moartea, ci văzând moartea ca un spectacol, văzând moartea ca o pacoste, sau ca o bucurie a unor vecini care se bucurau că au scăpat de un vecin. Azi nu mai există catalige fiindcă nu mai există noroi. Adică nu mai poți să spui că mai există noroaie în România, sau că nu-i asfalt peste tot... Ar fi o blasfemie să spui asemenea lucruri: autostrăzile din România sunt minunate, condițiile de viață sunt formidabile, și copiii de astăzi au alte bucurii!

-Până în anul III, ați urmat Institutul de Medicină și Farmacie, apoi v-ați înscris la Facultatea de Filologie. Ce a determinat această virare a carierei dvs., de la medicină la filologie? Dacă ați fi devenit medic, credeți că n-ați mai fi scris, ori ați fi scris altfel?

-Habar n-am! Nu pot să spun, poate că n-aș fi scris deloc, nu știu! Eu n-am vrut să fac medicină, m-am

dus la medicină fiindcă taică-meu a vrut să ajung medic. Taică-meu a fost în război, a fost rănit de trei ori și avea impresia că sigur va începe un alt război, satul lui era lângă Dunăre, și Tito... Dvs. nu știți, dar Tito avea o bardă uriașă și tot timpul amenința cu barda aia România și tot lagărul acesta din est, și taică-meu era sigur că va începe un război. Și atunci a zis să mă duc la medicină, fiindcă medicii nu stau în prima linie, stau în linia a doua. A început să mă lămurească, și m-a lămurit, și m-am dus la medicină. Am intrat... Trebuie să spun că n-am intrat ușor, erau vreo opt pe-un loc... Prin anul trei, cum în Cluj (eu am făcut medicina în Cluj) erau foarte puțini scriitorii, era un loc să ajung și eu scriitor! Erau trei scriitorii în Cluj. Debutasem în timpul liceului – în ultima clasă am debutat la Oradea – în ziarul „Crișana”. Am publicat și în „Steaua”, pe vremea lui Baconsky, înainte de a pleca de la medicină. Dar am ajuns la patul bolnavilor... Vă spun că era îngrozitor pentru mine să dau injecții, să tai! Am mai îndurat, la disecții. Pe urmă, în anul trei, când am ajuns la chirurgie, m-a apucat o groază *iremediabilă*, și am plecat de la medicină. Cu un an înainte am avut o tentativă de a fugi de la medicină și-am venit și-am dat examen la Școala de literatură din București, fără să știe taică-meu, fără să știe părinții... Spre bucuria lor ulterioară, am picat! Adică am intrat fără loc. M-am dus din nou la medicină. Am fost destul de mediocru la medicină, n-am avut note mari de 9 niciodată, doar la gimnastică (faceam și sport pe atunci) și la limba rusă. Deci am plecat fiindcă nu mi-a plăcut, nu suportam (nu vreau să spun cuvinte mari!) durerea altora... Era îngrozitor să vezi pe cineva bolnav și să știi că va muri și să stai pe-acolo pe lângă el... Nu mi-a plăcut, gata!

-Sunt cărțile niște medicamente pentru suflet?

-În niciun caz! Mai ales astăzi; astăzi sufletul e o noțiune goală. Adică marile succese de astăzi se fac pe o cultură industrială. Sunt 60000 de oameni care se duc la un concert în Piața Constituției, și sunt foarte bucuroși, și eu îi înțeleg, e o bucurie a trupului etc., dar mie mi se pare că, vai, cultura e cu totul altceva. Cartea mi-e greu să spun că e medicament.

Am văzut recent două spectacole. Unul la „Bulandra”, cu o piesă a unui rus, Sanaev, jucată de Mariana Mihuț, care este absolut genială... Și-am văzut un alt spectacol, nu spun unde, cu cine – și cine a regizat, dar care era un spectacol... făcut să placă. Era un spectacol american. Tot timpul oamenii să aibă ceva ca să distreze: o mai dezbrăcau pe una, o mai lăsau așa, cu un șnur, în partea posterioară! Erau tot timpul tot felul de lucruri de-acestea artistice extraordinare: cântau, alergau pe scenă, pe sus, pe jos, și totul n-avea nicio legătură cu teatrul și cu esența a ceea ce cultura și teatrul trebuie să producă în om. Totul ținea de un registru minor. Numi place în *Hamlet* să văd cum sar unii în spinarea altora, se gâdilă... Sunt alte întrebări, alte așteptări. Trebuie să te contopești cu acea lume, nu numai s-o privești din afară și să te bucuri așa, ca la un spectacol de fotbal. Eu sunt un mare fan fotbal, iubesc fotbalii. Sigur că e un lucru interesant să vezi că astăzi se vând fotbaliști în lume cu 98 de milioane de dolari! E foarte bine, adică valorile mari ale culturii și-ale societății de astăzi se valorifică, adică piciorul are o importanță extraordinară. Revenind după această paranteză, cultura este totuși altceva! Nu este un medicament. Și nici o religie fotbalistică...

-Ați început să lucrați în presa literară, apoi foarte mulți ani ați fost redactor, din 1956 la revista Steaua din Cluj, apoi la Tribuna, Contemporanul, iar din 2006 sunteți directorul general al Editurii Academiei. Cu alte cuvinte, o viață în exclusivitate în slujba literaturii. În ce relații este creatorul D.R. Popescu cu omul D.R. Popescu?

-Eu am avut șansa să fiu luat la revista „Steaua” de A.E. Baconsky, de la care am învățat extraordinar de multe lucruri. În primul rând, Baconsky ne-a învățat următorul lucru: să nu fim numai prozatori sau poeți, să încercăm să scriem și o cronică literară, și o notă, și să ne ducem și la o expoziție de pictură. M-a trimis odată să văd la Rovinari – se deschisese mina de la Rovinari, prima mină din țară, unde se exploata cărbunele la suprafață... Mi-a zis: Du-te acolo și vezi chestia asta, dar, de fapt, du-te la Tg. Jiu și vezi ce-i cu Brâncuși! Nu-l →

interesa să scriu eu despre Rovinari. Un alt lucru pe care l-am învățat de la Baconsky a fost următorul legat de tinerii scriitori: când găsești un tânăr scriitor care vezi că mișcă ceva și are talent, ai două posibilități: prima este să-l omori. Trebuie să-l omori imediat, ăsta-i un concurent. Al doilea – să-l ajuți. Dacă îl omori, el oricum va învia peste câțiva ani. Dar îl întârzi cu nu știu câți ani! De aceea, legea lui Baconsky era să aibă o grijă extraordinară pentru tinerii scriitori. V-am spus înainte că-n Cluj, când m-am dus eu acolo, erau doar trei scriitori. Când am plecat eu din Cluj erau vreo sută! Acum cred că sunt vreo două sute.

-HG: Trei!

-Trei sute! Deci un progres care pare industrial! Cine erau cei trei scriitori din Cluj? Unul era Blaga, altul era Agârbiceanu. Al treilea Emil Isac.

Când am venit la „Tribuna”, cred că am angajat zece tineri scriitori. Nu i-am dat afară pe bătrâni, cum se mai întâmplă acum, când profesorii cu vârsta cutare!.. Au împlinit 65 de ani, la gunoi cu ei. Când se ivea un loc în redacție... luam tineri scriitori. Și la „Contemporanul”, la fel... Experiența personală nu poate fi legată decât de experiența unui colectiv pe care-l conduci și de care ești responsabil. Și nu atât față de ei, față de tine! Mai era un tip care investea în tineri. Se numea Ulici. Ulici băntuia prin toată țara, se ducea la toate cenaclurile, de la Satu Mare la nu știu unde... A avea o rubrică la „Contemporanul” despre tinerii scriitori. În fiecare săptămână scria despre un tânăr scriitor. Eu nu spun că toți acei scriitori despre care el a scris au ajuns Nichita Stănescu sau Sorescu, acest lucru era imposibil. Dar cei despre care a scris, majoritatea dintre ei au confirmat. E necesar să fie o legătură între generații, fiindcă altfel o cultură este sublimă... și mai departe știți cum e...

-Între 1981 și 1990 ați fost președintele Uniunii Scriitorilor din România. Din 1997 sunteți membru corespondent al Academiei Române, apoi academician. Ocupă, azi, Academia Română locul care i se cuvine în viața unei națiuni?

-Nu pot vorbi în numele Academiei! Ar trebui să ocupe,

fiindcă sunt personalități extraordinare. Sunt vreo 50 de institute ale Academiei, unele au planuri de cercetare la care lucrează câte 10 ani... Există o cercetare extraordinară în institutele Academiei. Este un institut de chimie, bunăoară, la Iași, care face o cercetare pentru nemți. Nemții plătesc foarte bine pentru comenzile pe care le fac, fiindcă ieșenii sunt excepționali în domeniul chimiei. Dar mai sunt și alte institute care nu au comenzi, deoarece comenzile ar trebui să fie din partea industriei, or noi avem o industrie atât de bogată astăzi, avem atâtea fabrici și atâtea uzine, care nu mai au nevoie de cercetare. Ele au nevoie eventual de niște oameni specializați ca să ia fierul vechi și să-l ducă să-l vândă, mai ales că e un comerț rentabil. Cade Călanul, bunăoară, cade Copșa Mică, orașe întregi cad... Și fierul acela vechi, de la uzine, îl vinzi. Ce să cerceteze institutele noastre!? Cum fac rost bulgarii de lemne pe care să le vândă în România!? Prestigiul unor instituții, prestigiul școlii, prestigiul școlii îl dau profesorii și-l dau rezultatele elevilor. Restul e vorbă goală! E un subiect despre care nu-mi place să vorbesc! Singurul lucru major care-i preocupă pe românii din capetele listelor este soarta câinilor vagabonzi!

-Debutul în volum s-a produs în 1958, cu povestirile adunate sub titlul Fuga. De atunci, ați publicat numeroase volume de povestiri, romane, piese de teatru, poezie, eseuri, scenarii de film. Critica s-a pronunțat în favoarea unuia sau a altuia, ați primit diverse premii, evident, n-au lipsit nici contestările (nu întotdeauna cu referire strictă la operă). V-aș ruga să ne spuneți care dintre multele dvs. creații vă este cea mai dragă. Ce povestire, ce roman, ce piesă de teatru... Care film vă este cel mai aproape de suflet...

-Nu poți să-ți faci singur o selecție, e foarte greu să spui că... povestirea cutare, romanul cutare... E dificil. Cel mai mult îmi place lucrarea pe care o scriu acum. Acum scriu o lucrare care se numește *Filofteia*. Și-mi place atât de mult, încât s-ar putea să fie o catastrofă. Dar deocamdată, în faza în care mă aflu... În general așa se întâmplă: te

atașezi de personaje, de ideile pe care vrei să le spui... După care... Sunt cărți pe care nu le-am mai citit de 40 de ani! Nu le mai citesc! A! Sunt unele la care țin pentru anumite motive. Bunăoară, am publicat recent la editura din Craiova, Scrisul românesc, un volum de teatru. Acolo este o piesă la care țin foarte mult (și la celelalte țin): se numește *Moartea lui Liviu Rebreanu*. **Moartea lui Rebreanu** a deschis o nouă etapă în cultura română. Ceva de neimaginat până atunci. Rebreanu a murit la 1 septembrie 1944. Imediat după moartea lui, o serie de scriitori de dreapta, de stânga, de mijloc, de sus, de jos, mai talentați, mai puțin talentați, gazetari, strâns uniți într-o iubire teribilă față de adevăr, l-au făcut pulbere pe Liviu Rebreanu. Au scris despre el că-i fascist, că-i trădătorul Ardealului, că mai bine murea, că-i un agent al Gestapoului... Niște lucruri in-fer-na-le. Pe care le-au publicat. Această etapă continuă și astăzi, sub alte aspecte. Am auzit recent pe cineva vorbind, cu o dezinvoltură teribilă, despre Arghezi, despre Sadoveanu, despre Călinescu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu și alții. Pulbere i-a făcut! Habar n-avea de ei! Pe niciunul nu i-a citit! I-a făcut zob! Ca, în final, să arate un portret al lui Iorga, și să ne... ofere o caracterizare despre Iorga din cine credeți? Din ăla hulit până atunci – din G. Călinescu! Păi, măi tată, zic și eu așa, ca-n Oltenia, păi dacă l-ai făcut până acum pe Călinescu G. că este un nimeni, cum citezi din el când vrei să arăți că Iorga era un geniu, că era un Voltaire al românilor?! Revin la Liviu Rebreanu. Ce se-ntâmplă în această piesă? Un lucru foarte simplu: eu îl așez pe Liviu Rebreanu pe un catafalc, și-i aduc pe toți acești oameni și îi pun să-l înjure, cu vorbele lor... Deci ei vin și spun poezia: ce-au scris despre el... Dau, acum, doar două nume: Miron Radu Paraschivescu, Ion Caraion... Îl înjură cu o dezinvoltură extraordinară pe acest „impostor care n-avea talent, care era un bandit”... Liviu Rebreanu! Încă un lucru: n-a fost la moartea lui Liviu Rebreanu niciun intelectual. Acest lucru l-am aflat prima dată de la Niculae Gheran, care s-a îngrijit de operele lui Rebreanu. Liviu Rebreanu condusese Teatrul→

Național! A condus Uniunea Scriitorilor. Apoi... Rebreanu a scris despre țărani, despre țărani din Ardeal, despre țărani din sud, a scris epopeea pământului, a scris *Răscoala*, care este, după mine, cel mai bun roman al lui Liviu Rebreanu. Îmi place cel mai mult *Pădurea spânzuraților*, dar cred că mai important... este *Răscoala*! Am descoperit și eu că n-are personaje! Ca-n tragedia greacă. Sunt coruri. E o idee teribilă a lui Liviu Rebreanu, și nu e întâmplătoare, fiindcă Liviu Rebreanu, venind din Ardeal, „trădătorul ăsta, banditul ăsta”, a fost ani de zile secretar literar la teatrul din Craiova și a susținut o cronică de teatru. Îi cunoștea foarte bine pe greci... Revin la moartea lui Liviu Rebreanu! Vasăzică, el a scris despre țărani din nord, despre țărani din sud, și-au fost la înmormântarea lui numai țărani. A trecut o trupă de militari, mergând spre Ardeal. Era război. Un subofițer a întrebat: cine a murit? Liviu Rebreanu! Liviu Rebreanu? Păi eu l-am citit pe Liviu Rebreanu. A oprit trupa și au dat onorul, au tras o salvă! Dar ce-au făcut țărani! După înmormântare, s-au dus acasă la Liviu Rebreanu (familia lui venise la București)... Țărani din satul lui, pe care îi iubea, și despre care a scris, și cu care avea relații foarte bune, – și i-au furat tot din casă! Absolut tot, în afară de icoane! De icoane s-au temut, fiindcă nu poți să-l furi pe Dumnezeu... Țăra cu scaunul mai negociază... Tot au furat, dar icoanele nu! Și scaunele, și **mătura**, tot au furat din casa lui Liviu Rebreanu. Peste nu știu câți ani, familia, dorind să facă un muzeu acolo și să mai găsească ceva din ce avea Liviu Rebreanu... Biroul pe care a scris Liviu Rebreanu unde l-au găsit? **La preotul din sat!**

-*La mai bine de un sfert de veac de la momentul formulării, mai credeți că „teatrul nu e o floare de lotus, ci o buruiănă”?*

-Teatrul este genul cel mai greu. Cu poezia te mai descurci, mai ales când ești tânăr; ești atât de prost și de naiv încât și crezi că poți să scrii poezie, și chiar scrii. Proza e o muncă în plus, te mai descurci, mai revii... Teatrul este **îngrozitor** de scris! E genul, după părerea mea, cel mai greu, și este genul care a dat (nu cred că e numai părerea mea) cele

mai mari genii. Adică nu știu cine-i bate pe greci (pe Eschil, Sofocle și Euripide), și cine-l bate pe nenorocitul ăla englez, pe Shakespeare. Ei, da, Shakespeare nu a scris nimic, Shakespeare de fapt a ajuns la Londra și a fost angajat să țină caii. Adică la intrarea în teatru unii veneau călări și trebuia cineva să țină caii! Shakespeare cu asta se ocupa. Și îi mai dădeau și lui să joace roluri d-astea episodice! A jucat și el Fantoma din *Hamlet*! Păi, măi tată, nu dai fantoma din *Hamlet* chiar oricui s-o joace, fiindcă acolo-i cheia piesei. Vreau să spun că acest dramaturg este absolut formidabil fiindcă personajele sale **nu au timp de pauze**. Nu au timp! Recitiți Shakespeare, recitiți *Hamlet*, să vedeți că nu numai fiecare scenă este cumplită, dar aproape fiecare verset, fiecare replică vorbește ceva despre om, despre tragedia omului...

E un gen greu, țin la el! Mai e ceva, teatrul, în ultimii ani, te obligă să n-ai nicio pretenție... că vei fi jucat. Și-atunci, ai o libertate în plus. Au fost niște mari creatori în Franța, printre care și Hugo, care au văzut piesele lor jucate și-au spus nu mai vor să fie jucăți... Preferau un teatru de fotoliu... La ora actuală – câți membri dramaturgi are Uniunea Scriitorilor?

-**HG:** *Tot mai puțini, vreo 40!*

-...eu nu cred că din cei 40, dacă-i mai punem și pe ăia o sută de la Caragiale și înainte de Caragiale, dacă dvs. îmi arătați în cele 40 de teatre din România că se joacă vreun Caragiale, Alecsandri, vreun dramaturg dintre cele două războaie, dacă se joacă pe undeva Blaga îl mănânc teatrul ăla, de la temelii! Dacă vedeți pe-undeva că se joacă vreun Camil Petrescu, mănânc și teatrul ăla! Sigur, împreună cu dvs. că n-o să pot singur! Camil Petrescu e mare prozator, dar e și mai mare ca dramaturg. Piesa lui *Danton* este una dintre cele mai mari piese ale Europei. S-a jucat în România după 40 de ani de când a fost scrisă. De atunci nu s-a mai jucat.

Teatrul îți oferă și bucuria aceasta: de a-l citi și de a nu merge întotdeauna la spectacol, ca să te amuzi. **Nu poți să te amuzi** la Cehov! E un gen greu.

-*În manuale, fișa biobibliografică a unui scriitor e însoțită, invariabil, de o fotografie a respectivului*

autor. După cum și „fișa” a ieșit din tiparele clasice, vă rog să mă ajutați a alege „fotografia”. Ați fost asemănat cu un sfinx: „Muțenia impenetrabilă și fixitatea privirii îl fac să semene cu un sfinx.” – scria un critic contemporan. Vă recunoașteți în acest portret?

-Problema cu sfinxul e foarte gravă. Egiptenii făceau piramidele..., iar sfinxul era îngropat până la gât, pământul să-l acopere și să-l păstreze cât mai mult. Sfinxul era foarte colorat. El reprezenta – aproape că era! – filosoful piramidelor! Piramidele erau niște temple, niște instituții care nu se temeau de timp. Or, aceste piramide care nu se temeau de timp aveau un purtător de cuvânt... O, e greu să fiu un sfinx. Nu, nu... e prea mult... N-am nici măcar urechea unui sfinx! E o drăgălășenie, nu știu cine a scris... Nu știu cine a spus despre mine că sunt sfinx... Treaba lui...

Dar nu... Eu sunt și limbut uneori, alteori nu prea sunt limbut deloc!... Unde poate să aibă dreptate? Că nu sunt limbut. Eu n-am spus despre colegii noștri de pe vremuri, pe care i-am cunoscut de la Stancu, sau de mai înainte... eu nu am spus niciodată, în ultimii 20 de ani sau... niciun lucru rău. Dacă asta poate să facă un sfinx, atunci **sunt** un sfinx!

O precizare necesară.

Caracterizarea citată nu a fost aleasă nici din necunoaștere, nici din rea-voință. Apelând la ea, realizatorii au dorit să demonstreze cum o armă se poate întoarce împotriva atacatorului. Căci, mai mult ca sigur, date fiind „aprecierile” respectivului critic referitoare la scriitorul D.R. Popescu, formularea s-a vrut o răutate. Contrar intenției sau, mai bine zis, în ciuda intenției, ea este un blazon! Figură charismatică, inteligență scilipitoare, uneori mut din prea buna înțelegere a vorbei care echivalează tăcerea cu aurul, alteori limbut din asumarea, conștientă și deplină, a rolului de „filosof al piramidelor”, D.R. Popescu stă de veghe în fața templului care este și care ar trebui să rămână Cultura Română. Iar noi, muritorii, avem siguranța că atâta vreme cât este păzită de sfînși precum D.R. Popescu, Cultura Națională mai are o șansă.

Din albumul Festivalului, ediția 2022

Deschiderea festivă

Participanți la Festival, la bustul lui Nichita Stănescu

Parcul „Nichita Stănescu”

Galeria de Artă

Colegiul Național „I.L. Caragiale”

Biblioteca Județeană „N. Iorga”

DADA TV

Biblioteca Județeană „N. Iorga”

OCHIUL CICLOPULUI

Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” • Participanți la ediția 2022

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Mihaela Aionesei, Emilia Amariei, Doina Bălțat, Florin Bengean, Valeria Bîlț, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Aurel Buzincu, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Răzvan Ducan, Daniela Barb-Floroian, Mircea Frențiu, Dumitru Hurubă, Alexandru Jurcan, Vasile Larco, Rodica

Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Ioan Marcoș, Eugen Mera, Simona Mihuțiu, Cristina Sava, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suci, Titus Suci, Gheorghe Sarău, Ilie Șandru, Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

Correspondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Darie Ducan, (Paris), Dumitru Ichim, (Canada), Bianca Marcovici (Israel), Dorina Brândușa-Landen (Suedia) Simina Lazăr (Paris), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dorin Nădrău (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Ognean Stamboliev (Bulgaria), Silvia Urdea (SUA).

Alexandra Scherer (Paris), secretar de redacție

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

• Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2023 • Email : nicolaebaciu@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0744474258. • Tehnoredactare Sergiu Paul Băciuț • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora • Revista se distribuie la 16.000 adrese de email, la destinatari din toată lumea • Număr apărut cu sprijinul Direcției Județene pentru Cultură Prahova, director Constantin Stere.

3044-0952